

MAANDBLAD

JANUARI 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 1

MAAND januari 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 3: Jaarprogramma "De Plate" voor het jaar 2008.

blz. 6: **R. JANSOONE**: De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 3).

blz. 12: **M. CAPON**: Caddy-Tailors in de Kapellestraat.

blz. 17: **I. VAN HYFTE**: Een onbekend schilderij en een onbekende schilder.

blz. 18: Ledenlijst 2007.

**HET BESTUUR VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
DE PLATE**

WENST HAAR LEDEN EEN GELUKKIG EN VOORSPOEDIG JAAR 2008

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Michel CAPON: Westlaan 19, 8400 Oostende.

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan58, 8400 Oostende.

JANUARI ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen tot de volgende activiteit:

Op donderdag 31 januari 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

JAARLIJKSE LEDENVERGADERING

1. Welkomstwoord door dhr. Jean Pierre **Falise**, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.
- 2.. VEILING georganiseerd door DE PLATE onder leiding van dhr. Omer **VILAIN**, erevoorzitter.

De aanwezige leden kunnen zich de lijst van de te veilen stukken aanschaffen tegen kostprijs.

De jaarlijkse veiling is voorbehouden aan de individuele leden.

Er wordt voor gezorgd dat op die avond leden en kandidaat-leden zich in regel kunnen stellen met de lidmaatschapsbijdrage voor het jaar 2008.

Zoals reeds aangekondigd in het tijdschrift van oktober, november en december 2007 zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum op ZONDAG 27 JANUARI tussen 10.00 uur en 12.00 uur.

LET WEL OP: VÓÓR DE VEILING IS ER GEEN VOORDRACHT
WIJ BEGINNEN STIPT OM 20 UUR MET DE VEILING!!!

JAARPROGRAMMA "DE PLA TE" voor het jaar 2008

A. Avondvoordrachten en activiteiten

1. Donderdag 31 januari 2008 om 20.00 uur

Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE, voorbehouden aan de leden, onder leiding van dhr. Omer VILAIN .

2. Donderdag 28 februari 2008 om 20.00 uur

Touristisch Oostende in het Interbellum, door dhr. Marc CONSTANTDT

3. Donderdag 27 maart 2008 om 20.00 uur

Maritiem, geschiedkundig en heemkundig onderzoek: een systematische en schematische benadering door dhr. Roger JANSOONE

4. Donderdag 24 april 2008 om 20.00 uur

Wat Ijslandvaarders vertellen door Willem LANSZWEERT.

5. Donderdag 29 mei 2008 om 20.00 uur

Cinemabaas en lijkbidder hoe rijmen we dat tesaam : dhr. Jean Pierre Falise spreekt met dhr. Jan NUYTTEN

6. Donderdag 25 september 2008 om 20.00 uur

Historiek van de Koninklijke Roei en Nautische Sport Oostende door dhr. André BRISSINCK

7. Donderdag 30 oktober 2008 om 20.00 uur

Architectuur in Oostende uit de naoorlogse jaren (1945 - 1970) door dhr. Norbert HOSTYN

8. Donderdag 27 november 2008 om 20.00 uur

Het einde van Oostende als knooppunt van internationaal treinverkeer (late 20e Eeuw) door dhr. Emile SMISSAERT

9. Donderdag 18 december 2008 om 20.00 uur

Filmavond Oostendse films

B. Namiddagvoordrachten en andere activiteiten

1. Donderdag 7 februari 2008 om 14.30 uur

H.M.S. Vindictive " van Dame tot Wrak" door dhr. Jean DE LANGHE

2. Donderdag 6 maart 2008 om 14.30 uur

De prentkaarten van Le Bon door dhr. Norbert HOSTYN

3. Donderdag 29 mei 2008 om 14.30 uur

Cinemabaas en lijkbidder hoe rijmen we dat tesaam : Jean Pierre Falise spreekt met Jan NUYTTEN

4. Zaterdag 6 december 2008 om 12.30 uur

Middagmaal en kleinkunstnamiddag

5. Donderdag 18 december om 14.30 uur

Oostendse films

Activiteiten die ook voorzien zijn in 2008 maar waarvan de datum nog niet vastligt :

Bezoek aan een Oostends kerkhof o.l.v. van dhr. Koen VERWAERDE

Bezoek aan het Thermae Palace Oostende o.l.v. van dhr. Jef MOONS

Wandeling in de gemeente De Panne o.l.v. van een plaatselijke gids

Studiereis

Studiereis (nog in voorbereiding) o.l.v. dhr. Valère PRINZIE

D. Thematentoonstellingen

1. tot 7 januari 2008

De prentkaarten van Le Bon

2. van 2 februari tot 26 april 2008

Jazz in Oostende

3. van 10 mei tot 20 september 2008

De wrede zee...het visje wordt duur betaald

4. van 4 oktober tot 29 november 2008

Oostende en het einde van de eerste wereldoorlog

5. van 6 december 2008 tot 31 januari 2009

137 jaar Koninklijke Roei en Nautische Sport Oostende

OPROEP

Het Marionettentheater Kallemoeie uit Oostende zoekt nog een aantal spelers voor de doelgroep kinderen.

De groep repeteert telkens op woensdagavond vanaf 19.30 uur tot 21.30 uur.

Kandidaten die belangstelling hebben nemen contact op met Jan Hostyn: jan.hostyn@skynet.be

Marionettentheater Kallemoeie

Jan Hostyn

Zwaluwenstraat 118

8400 Oostende

Tel.: 059.80.90.87

De lotgevallen van een Oostendse “refugee” in Groot-Brittannië tijdens W.O.1

door Roger Jansoone

1.3 “Resettlement”

Vrijdag 11 december 1914 is aldus voor deze groep Belgische vluchtelingen de eerste dag van de “resettlement” in Engeland. Deze poging tot noodgedwongen integratie in de Britse samenleving lijkt, althans in dit beginstadium, behoorlijk mee te vallen, en dit heeft uiteraard alles te maken met het voortreffelijk onthaal dat de “Belgian refugees” in Albion te beurt is gevallen. Het lijkt wel het “Land van belofte”: overal waar de Belgen arriveren, worden ze volgepropt met spijs en drank, koffie en thee, belegde broodjes, tot zelfs krentenbrood, ook in ieder tussenstation op weg naar de eindbestemming. Op den duur zou je er het vaderland bij vergeten! Dit geeft eigenlijk wel – maar dat beseffen de vluchtelingen niet – een vals beeld van de werkelijkheid in het “Edwardian England”, waar het toen voor de arbeidersklasse zeker niet allemaal rozengeur en maneschijn was!

Intussen tikt de Britse “timing” verder, want alles verloopt duidelijk zeer planmatig en puik georganiseerd. Diezelfde dag is er in Londen- Paddington Station te 13.30 u. aansluiting op de trein naar Exeter (Devon). Tijdens dit vrij lang traject stopt de trein slechts in één station, en dit om proviand op te slaan voor de honderden vluchtelingen in dit konvooi. Iedere “refugee” krijgt mondvoorraad voor twee dagen, benevens voedsel en drank voor op de trein. Onderweg kijken de Belgen met verbazing naar het voorbijsnellend Engels landschap dat totaal anders is dan wat zij kennen in eigen land (“Wij meenden dat wij in de andere wereld waren, ik konde nooit geene gedacht van maken dat Engeland alzo geschapen was”).

Diezelfde dag, te 17.30 u., arriveert de trein in Exeter, de belangrijkste stad van het graafschap Devon, in de zogenaamde “West Country”. Bij naamafroeping wordt aan iedere vluchteling in groepsverband een plaatselijke “home” toegewezen. Dit geschiedt, althans voor de Belgen, vrij willekeurig: gezinnen blijven weliswaar verenigd, doch voor het overige wordt geen rekening gehouden met de oorspronkelijke samenstelling van de diverse vluchtelingengroepen: “Daar zijn wij alle van malkander gescheiden, de eene reden links, de andere rechts met trams, autocars of voituren en alzo hebben wij van onze reisbroeders niet meer gehoord”.

Joseph Noote belandt omstreeks 19 u. in zijn nieuw onderkomen, in Bowich Street Nr 7, te Exeter. Het is een kamertje boven een winkel, doch vooraleer zijn kamer te betrekken, moet hij eerst aanzitten aan een goed overdekte tafel, en dat is hem wel een beetje van het goede te veel! (“Wij hadden geene honger want onze tanden deden zeere van geheel de dag te eten op de trein en op de autocar en van het gedurige eten en drinken”). Het groepje Belgen in dit logement is na die zeer lange dag uiteraard erg vermoeid, maar de dag is nog niet ten einde!

De Engelse hospita deelt hen mede dat die avond iedereen verwacht wordt in een plaatselijke bioscoop, voor een avondfeest ter ere van de “Belgian refugees”. Op slag is iedereen weer klaar wakker en tot een gevorderd middernachtelijk uur is er veel pret en vermaak en een begin van Belgisch-Britse verbroedering en verzustering! Doodmoe doch gelukkig slepen de Belgen zich naar bed, voor de meesten sedert vele weken eens een echt bed, stel je voor! Joseph had 56 nachten ergens op de vloer geslapen (“Gij moet wel weten dat het den 56ste nacht was dat men geene ressortbed gezien had”).

Op zaterdag 12 december gaan de Belgen de stad verkennen. In Exeter is het marktdag en tot hun stomme verbazing stellen zij vast dat men daar gewoon alles en nog wat verkrijgen kan. Welk een verschil met de markt in Frankrijk! Er wordt wel de Belgen op het hart gedrukt wat een “English Sunday” betekent (alles gaat namelijk potdicht!) en dat het er bijgevolg op aan komt, ’s zaterdags

voldoende inkopen te verrichten ("des Zondags zoude men groote honger lijden met geld in uwe handen").

Op zondag 13 december beleven onze Belgen dan voor het eerst een "English Sunday". Het is overal buitengewoon stil en rustig, maar toch krijgen zij het bezoek van een dame van het "Refugees Committee", vooral om na te gaan of er soms iemand medische verzorging nodig heeft. Dat blijkt bij een paar Belgen wel het geval te zijn: een man is dezelfde dag al terug met een geneesmiddel, doch een vrouw wordt onmiddellijk in een hospitaal opgenomen "waar zij 26 dagen in verblijven tot dat ze gansch genezen was".

Het toegewezen logement blijkt slechts een voorlopig onderkomen te zijn. Op maandag 14 december is het opnieuw verzamelen geblazen in het station. Aan Joseph Noote wordt medegedeeld dat zijn nieuwe "home" gelegen is in Culmstock, een dorpje 22 mijl ten noorden van Exeter. Om 14.30 u. neemt hij de trein naar Tiverton, wat slechts een half uurtje rijden is. Daar worden zij opgewacht en met twee autocars verder vervoerd naar Culmstock. In dat dorpje is de aankomst van de "Belgian refugees" een groot evenement. Alles is blijkbaar zeer goed voorbereid, en er is zelfs voorzien in een tolk ("een taalsman"), nota bene een volbloed Antwerpenaar die in een ander dorpje in de buurt woont. Voor de mannen is er pijp en tabak ... en voor de kinderen is er speelgoed. Dit laatste doet, na al de drukte van de voorbije dagen, Joseph opnieuw denken aan vrouw en kinderen ("Ik dagte op mijn vrouw en kinderen en mijne moeder hadde zij hier ook waren geweest").

Het huis dat hun in Culmstock wordt toegewezen, is groot genoeg om vier gezinnen erin onder te brengen. Het omvat een grote keuken met daarnaast een ruime woonkamer, op de verdieping zijn er vier grote kamers, en verder is er een washok, een kolenkelder en een paardenstal. Ook is er een moestuin van 60 m diep en 12 m breed. Er is echter slechts één kachel die nauwelijks volstaat om 's winters de woonkamer enigszins te verwarmen ("Wij verstijven van de koude en stoken konde niet helpen").

De volgende morgen, dinsdag 15 december, worden bereide maaltijden verstrekt, voldoende voor twee dagen. Doch met ingang van donderdag 17 december worden de Belgen verondersteld voortaan zelf hun eigen potje te koken, een voorstel dat op gejuich onthaald wordt ("Wij mochten ons kost zelve klaar maaken naar onze mode en al doen dat men wilde"). De Engelse "food" is weliswaar zeer voedzaam ... maar het is en blijft toch moeilijk wennen aan die Engelse keuken !

De daaropvolgende zaterdag gaan de Belgen de omgeving verkennen. Zij wonen in het heuvelland tussen Dartmoor en Exmoor, een prachtig natuurgebied, maar gezegend met een zeer vochtig klimaat en berucht voor zijn verraderlijke, plots opdoemende mist. Voor de Oostendenaar zijn die heuvels al echte "bergen" ("bergen zoo hoog en nog hooger of ons Peperbusse van Oostende"). Tijdens hun wandeling hebben zij veel belangstelling voor een steengroeve in de buurt "waar keigravers bezig waren met keien uit te kappen voor de straten en de wegen". Overigens is er niets dat wijst op een of andere niet-agrarische activiteit : het is een typische landbouwstreek, met bijgevolg weinig uitzicht op tewerkstelling.

Kerstavond, donderdag 24 december, brengt Joseph door bij Lodewijk Mestdagh, een Oostendse bootjessjouwer, die in een dorpje in de buurt een huisje bewoont samen met een gezin uit Stene. Op Kerstdag verneemt hij dat een autocar de Belgen komt oppikken om ze naar Tiverton te brengen voor het bijwonen van een eucharistieviering in een katholieke kerk. Doch de wagen komt maar niet opdagen en uiteindelijk vernemen zij dat wegens een panne van het vehikel het uitstapje naar Tiverton niet doorgaat, voor iedereen een grote teleurstelling want de thans overal verspreide Oostendenaars hadden elkaar graag eens teruggezien. Intussen hebben zij ook ontdekt wat Christmas in Engeland concreet betekent, namelijk gedurende drie dagen alle winkels dicht en

nergens iets te krijgen, zelfs geen brood. Gelukkig hebben ze in hun woning bloem waarmee pannenkoeken worden gebakken, hetgeen de kerststemming zeker ten goede komt.

Een andere plaatselijke ontdekking is cider, een alcohol houdende, uit appels gebrouwen drank die toen in België weinig of niet bekend was (tenzij bij de Vlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk). De "West Country" is immers het land van de boomgaarden en de fruitkweek. De Belgen stellen met verstomming vast dat er zoveel appels geoogst worden dat ze er gewoon voor het rapen liggen onder de bomen. Joseph ontmoet er een Oostendse metser, een zekere Boquet, die er met zijn zoon werk gevonden heeft bij een fruitkweker.

Voor de uitgeweken Oostendenaars eindigt aldus het jaar 1914, het eerste oorlogsjaar en duidelijk ook niet het laatste. De berichten van het front laten immers niet uitschijnen dat het conflict spoedig zal beslecht worden. De Duitsers gingen terug in eigen land zijn "vooraleer de bladeren van de bomen vallen", maar ze zijn inmiddels wel reeds tot andere inzichten gekomen. Van het thuisfront en van de in België achtergebleven bloedverwanten en vrienden horen de Belgen in Engeland voorlopig helemaal niets (en dat is uiteraard ook wederkerig). Intussen beseffen zij ook wel dat het luilekkerleventje in Engeland niet zal blijven duren en dat de Britten hen wel op een of andere manier zullen inschakelen in de geallieerde oorlogsinspanning. Maar intussen nemen zij er het beste van ... samen met de Britten, die al evenmin beseffen dat er voor iedereen zeer magere jaren in het verschiet zijn ! Het "Merry old England", het land dat kennelijk overvloedt van melk en honig, het paradijsje dat de Belgen er aantreffen bij hun aankomst in 1914, zal in de komende jaren ingrijpend veranderen in een land waar meester Schraalhans de plak zwaait en waar alles gerantsoeneerd wordt. Doch intussen beleven de Belgen er in die laatste dagen van 1914 een heerlijke Kerst- en Nieuwjaarsperiode, misschien voor velen de mooiste van heel hun leven.

2. 't Jaar 1915

2.1. Winter in Culmstock

Nieuwjaardag 1915 is voor de Belgen in Engeland een nogal vreemde zaak. Het wordt er niet uitbundig gevierd (daarvoor dient Christmas) en er is ook geen officieel vrijaf voorzien ("Hier maken zij geen gebruik van den 1ste dag van 't jaar"). De Britten houden hen trouwens ook reeds op die eerste dag van het jaar aan de gang, want 's morgens komt een buurvrouw hen mededelen dat zij onmiddellijk de trein moeten nemen naar Uffumble, een centraal gelegen dorp waar voor de "Belgian refugees" een "meeting" wordt gehouden. Aldaar aangekomen, worden zij in het station opgewacht door leden van het "Committee" en vervolgens verzameld in een kapel, waarin – intussen geen verrassing meer ! – tafels staan opgesteld, overvloedig overdekt met spijs en drank ("'t Was gelijk op een banket, de tafels stonden geladen met al men konde peinsen, taarten, koeken, appels, spekken, klakkers, pudding, melk, koffie, thee, alle soort van snoeperij, nu te lang om te melden"). Er is ook speelgoed voor de kinderen. En er staat zelfs een piano.

In de kapel bevinden zich in totaal 24 Belgen, allen uit Oostende en omliggende. Het blijkt dat er meer volk verwacht werd, maar ingevolge zware regenval zijn een aantal vluchtelingen er niet in geslaagd om Uffumble te bereiken ("Het had zoo geregend en de straten onder stonden en de motorcarre konde nievers door van het water, al de wegen en straten stonden onder water"). Maar de Oostendenaars voelen geen nattigheid en laten het zich niet aan het hartje komen. Het is voor velen een blij weerzien en "het was een schoon feestje". Er wordt "goed geetende en gesmoefel en geklap en gebabbel, sigaretten gesmoord de eene achter den andere dat het lust gaf". De piano wordt al vlug ontdekt, er wordt wat getingeltangeld en "het vrouwvolk deede huldere beentje gaan op de marche en op de polka". Na een dik uur pret en vermaak is er "eene loterij voor de kinders van speelgoed en lekkernij en dan eene loterij voor het vrouwvolk die bestond uit een groote bottel

met spekken gevuld en die konden schatten hoeveel spekken in die bottel was, was gewonnen". Een zekere Ermanie wist precies te raden hoeveel "spekken" er in die fles samengepropt waren "en de bottel was voor hare". De vluchtelingen vernemen van de aanwezige Engelsen dat dit gezellig Nieuwjaarsfeestje georganiseerd en gefinancierd is door "eene Baronesse" uit de streek.

In opperbeste stemming bereiken de Oostendenaars 's avonds laat opnieuw hun "farmhouse", wat zij zelf een "boerehuisje" noemen. Voor hen als stedelingen is dit leven op een hoeve wel nog eventjes wennen, doch na een paar dagen heeft iedereen er zijn vaste stek gevonden. De "farmhouse" waarin Joseph verblijft, is inmiddels – afgezien van het probleem van de verwarming – vrij goed ingericht en allengs een nieuwe en echte "home" geworden na al die omzwervingen van de laatste dagen van 1914. Maar op die Nieuwjaardag gaan toch ieders gedachten naar Oostende en naar allen die daar zijn achtergebleven ("en verlangen voor weder naar Oostende te mogen").

De volgende morgen, zaterdag 2 januari, brengt de "postman" een brief uit Gravelines, vanwege een Oostendse visser die zij daar hebben leren kennen. Hij laat hen weten "dat er veele haring te vangen was, dat Loncke voor 2.200 frs hadde en Papelul voor 1.200 frs na 8 dagen dat wij weg waren van Gravelines". Maar hij heeft ook minder goed nieuws: "dat het huis waar wij bewoond hadden en waar al het visschertuig van het schip in lag, ledige moest komen". Hij stelt voor dat Jan Borrey zou terugkeren naar Gravelines "om het huis ledige te maken". Jan heeft daar wel oren naar, want al zijn kapitaal zit in zijn schip, en indien hij zijn vaartuig weer kan optuigen en zeewaardig maken, heeft hij toch weer iets in zijn bezit dat beslist waardevol is en een bestaanszekerheid kan bieden voor de komende jaren. Bovendien is het nogal evident dat een schipper mét een vissersvaartuig gemakkelijker en sneller zich weer kan inschakelen in het visserijgebeuren dan zonder. Blijft natuurlijk de vraag, hoe hij de opeising vanwege de Fransen zal weten te omzeilen.

"Jan maakte er eene gedacht van" en reeds met de eerstvolgende trein van 11 u. spoort hij naar Exeter, vervolgens van Exeter naar Londen, van Londen naar Folkestone, en dan na de paspoortcontrole de overtocht naar Calais. "Zoo dat was een groote reis op eigen kost. Het koste 50 schellingen voor de trein enkel kaart". De daaropvolgende dagen is het zeer stil en rustig, er is geen nieuws van Jan, en de Britten laten voorlopig ook niets meer van zich horen of zien. Doch op vrijdag 8 januari komt de buurvrouw binnen met een telegram. Iedereen denkt aan Jan maar het blijkt een telegram te zijn uit Exeter, waarin wordt medegedeeld dat de vrouw (een zekere Blanche) die bij hun aankomst was gehospitaliseerd, uit het ziekenhuis ontslagen wordt. Joseph besluit Blanche te gaan opzoeken in het hospitaal om haar mee te brengen naar de "farmhouse". Aangekomen in Exeter, is het voor hem wel even zoeken want het is een vrij grote stad en de weg vragen is moeilijk omdat hij geen Engels kent of verstaat. Gelukkig ontmoet hij in de straten van Exeter een Oostendenaar "Soenens de tappetsier" die hem onmiddellijk de weg toont naar het hospitaal. Daar blijkt echter dat hij wel wat te snel gehandeld heeft, want Blanche mag nog niet zo dadelijk het ziekenhuis verlaten ("mij moest wachten tot anders daags den Zaterdag"). Doch "met schoone te spreken en ons gebroken engelsch te praten" mag hij haar ten slotte om 17 u. ophalen, dus nog net op tijd om de laatste trein (die van 19 u.) te nemen. Na zo'n lange en gevulde dag bereikt hij samen met Blanche 's avonds laat hun "boerehuisje". Maar het is een welgekomen onderbreking in de dagelijkse sleur en slenter, want "ik had toch gene werk en geheele dagen achter de straten loopen stak toch zoo tegen". En op dinsdag 12 januari komt de buurvrouw andermaal met een telegram, dat thans wel degelijk van Jan blijkt te zijn. Hij laat weten dat hij om 12.58 u. gearriveerd is in Exeter en met de trein van 15.25 u. terug zal zijn in Culmstock. In zijn dagboek is Joseph hierover verder opvallend zwijgzaam, zodat geredelijk mag worden aangenomen dat Jan onverrichter zake teruggekeerd is van Gravelines.

De bevoorrading is intussen nog steeds gratis en in Britse handen. Er zijn in het dorp 2 slaggers, 2 bakkers en 2 kruideniers en via een beurtrol leveren zij dagelijks het nodige proviand aan de Belgen

("Dan maakt dat de eene met de andere winkel moest leven"). Doch voor het overige laat de Britse overheid niets van zich horen. Gedurende gans de maand januari is het dan ook een doelloos rondhangen en rondslechteren te midden van een guur Engels winterweertje ("De dagen steken ons tegen, geen werk, nievers kunnen wij gaan van de regen en het slecht weer en ook mijn schoenen die ik gehad had in Folkestone zijn versleten. Wij loopen schier altemaal op ons tandvleesch. Triestig. "). Wat de Oostendenaars eigenlijk het meest tegenvalt, is het feit dat zij geen inkomen hebben, terwijl bij de meesten intussen het meegebracht geld is opgebraakt ("Geene werk hebben en geen geld, 't is triestig"). Zij willen dus aan de slag ("Wij zouden hier willen werken voor ondergoed en schoenen te koopen, alles wordt versleten"). Maar januari gaat voorbij in grijze eentonigheid.

Dan op donderdag 4 februari is er plots bezoek, en dan nog vanuit een hoek waaruit zij dit allerminst hadden verwacht. Uit een auto stappen twee Belgische priesters, die eens komen poolshoogte nemen op de diverse vestigingsplaatsen van de Belgische vluchtelingen. Zij hebben goed nieuws : wegens de oorlogsomstandigheden is er "van de jaare geene vasten" en al evenmin het vlees derven op vrijdag ("men mocht vrijdag vleesch eten"). Hen wordt ook op het hart gedrukt dat zij niet naar de plaatselijke kerk mogen gaan ("dat het een prottenstanschen kerke was"). Wat onze Oostendenaars al veel meer interesseert, is enig nieuws of vooruitzicht op tewerkstelling ("En wij vroegen werk aan hem en hij ging er voor zorgen in Exeter, zeide hij").

Tijdens zijn zoektochten naar werk ontmoet Joseph een "metsersbaas" die hem in deze tijd van het jaar weliswaar geen job kan bezorgen maar die hem toch uitnodigt om een pint te gaan drinken in de "pub". "Dat was de eerste pinte bier dat wij gedronken hebben in Engeland, het liep tot in mijne kleinste teene, het was juist 60 dagen dat ik geene bier gezien hadden. Ik had nog eene willen hebben maar 30 ½ p. voor 1 pint is te veele, en ook geene geld hebben 't was triestig".

Ook februari lijkt een aaneenschakeling te worden van kleurloze en doelloze dagen. Doch op woensdag 16 februari krijgt Jan Borrey "eene depeche van ons Madam". Het is een werkaanbieding voor een bouwwerf in Salisbury waar soldatenbarakken moeten gebouwd worden. Salisbury is een heel eind van Culmstock (ongeveer 70 mijl) en de bouwsector is voor een visser niet zo direct aantrekkelijk, maar toch beslist Jan op het aanbod in te gaan, bij gebrek aan enig ander vooruitzicht. Joseph is zelf afgunstig op hem ("Ik had al lange geschreven achter werk maar niets komt uit voor mij"). In ieder geval is Jan reeds de daaropvolgende dag met de eerste trein naar Salisbury vertrokken.

Zaterdag 20 februari 1915 is voor Joseph een historische dag : voor het eerst sedert het betreden van de Britse bodem heeft hij Engels geld verdiend, de fantastische som van wel geteld 6 pence ! "En het geld dat men verdient hadde was voor in de school de banken en de vloer uit te vagen want die avond was er een banket in de school en ons werk was gauw afgeloopen. En men krijgt elk 6 schamele kluitjes, in 129 dagen, trekt er uit en breekt geene ruiten, matjes !". De daaropvolgende dag, zondag 21 februari, doet hij een uitstapje naar Tiverton, een oud en schilderachtig stadje dat centraal gelegen is tussen Dartmoor en Exmoor. Hij doet er navraag naar andere Belgische vluchtelingen. De eerste Belgen die hij er ontmoet zijn "afgekeurde soldaaten". Zij weten niet veel te vertellen, tenzij dat zij een Oostendenaar kennen die in Tiverton woont. Tot zijn verrassing is het "Vélo de bootsjouwer". Hij bezoekt hem rond het middaguur, iedereen zit aan tafel "en men moest helpen eten ". Er wordt wat verteld over de oorlog maar ook over "de reizen dat wij gedaan hadden". Het gaat er zeer gezellig aan toe en met spijt in het hart moet hij "weder uitzetten voor naar huis af te komen".

Jan Borrey is op 17 februari naar Salisbury vertrokken en men verwacht nog niet zo vlug nieuws van hem, en geen nieuws is goed nieuws. Het is dan ook nogal verrassend wanneer zij reeds op 22 februari een brief van hem ontvangen. Hij laat weten dat op de bouwwerf een werkstaking is

uitgebroken, waardoor hij niet aan de slag kan. Hij is doorverwezen naar Londen, waar men hem op transport gesteld heeft naar Glasgow in Schotland, en dat is beslist niet meer bij de deur ! Hij moet daar drie maanden verblijven en werken vooraleer hij mag terugkeren naar Culmstock. In Glasgow is hij intussen tewerkgesteld als "scheepstimmerman aan de oorlogsschepen", dus op een militaire scheepswerf, met name de werf W.L. Bardmore.

Spijts die onverwachte wending van Jans tewerkstelling benijdt Joseph hem toch om de job die hij gevonden heeft. "Wat moet ik doen ? Hier 3 maanden achter den stove zitten, ik zal zot worden van verdriet en nievers geene werk uitkomt voor mij ! Ik weet niet wat er gaat gebeuren met mij als ik niets kan verdienen. Ik krijg wel de kost en de slaping van de Commettie maar mijn kleergoed is versleten en ik had geen meer".

Op vrijdag 26 februari is er dan eindelijk een straaltje hoop. "Er komt eene Gentelman voorbij onze deur". Hij vraagt Joseph of hij wil werken, waarop deze vanzelfsprekend volmondig "yes" antwoordt. Het blijkt een job te zijn van steenhouwer in een steengroeve. Tijdens de eerste weken van de tewerkstelling (een proeftijd) zou hij "Half a Crown" (2 shillings & sixpence) verdienen per dag, hetzij ongeveer 3 Belgische frank, voor een werkdag van 's morgens 7 u. tot 5.30 u. 's avonds. Voor dergelijk hard labeur lijkt dit niet zo denderend te zijn, maar hij aanvaardt de job "voor van de straat te zijn en ook voor geld te hebben voor ondergoed en schoenen te kopen".

De zaterdag is in Engeland de wekelijkse betaaldag en op zaterdag 6 maart krijgt hij "voor de eerste maal 15 schellingen in mijn handen, ik meende dat ik rijk geworden was". Dat komt goed uit want op woensdag 10 maart is Joseph jarig ("Wie zoude er dat gepeinst hebben van op mijn 37 jaar hier in Engeland te zitten tusschen hooge bergen keien uit te kappen dat men scheel er bij zoude worden"). Het is dan toch maar een droevige verjaardag : hij trakteert zichzelf op een verjaardagscadeau, eerder prozaïsch, namelijk "2 paar kousen, nieuwe hemden, een onderbroek en onderlijf, en als ik het gekocht had barste mijn traanen uit mijn oogen als ik op mijne verjaardag peisde en op mijne kinderen hunne spaarpenning te gader gelegd voor op mijn verjaardag iets te kopen. Maar nu had ik het zelve gekocht in plaats van mijne kinderen, wat een triestige tijd beleven wij nu". Het toeval wil dat zijn vrouw jarig is de daaropvolgende dag, 11 maart. "Een droevige verjaardag voor haar, en voor mij niet te weten waar zij is en niet kunnen schrijven. Wij zoude toch gelukkig zijn hier te zamen". Alle opsporingen naar vrouw en kinderen zijn tot dan toe vruchteloos geweest. "Ik heb al geschreven naar London naar het groote commettie voor te weten waar zij zijn, de antwoord is mij weder gekomen van niets van mijne familie vernomen te hebben. Ik peisde dag en nacht op mijne vrouw en kinderen en mijne moeder".

Al met al ziet het er naar uit dat de Britse overheid de integratie en de wedertewerkstelling van de Belgische vluchtelingen psychologisch goed heeft aangepakt. In plaats van dwangmatig en autoritair op te treden, laten zij de "refugees" – in ideale omstandigheden - eerst een tijdje "in hun eigen sop gaar koken", waarna zij zelf over de brug komen om ergens, waar dan ook, een job te krijgen. Het is de Britten in eerste instantie erom te doen, zoveel mogelijk (gemotiveerde) arbeiders aan de slag te krijgen op de grote scheepswerven, want de "Home Fleet" moet snel uitgebreid worden en daarnaast moet de scheepscapaciteit voor de transatlantische bevoorrading dringend opgevoerd worden. Dit zijn strategische overwegingen die de gewone man, hij weze nu Brit of Belg, op dat ogenblik volledig ontgaan, maar het is ongetwijfeld tegen een dergelijke achtergrond dat het Brits vluchtelingenbeleid zich afspeelt. In 1914 en 1915 is er anderzijds nog geen prioriteit voor tewerkstelling in de zeevisserij omdat de voedselvoorziening van Groot-Brittannië dan nog niet in het gedrang komt.

(wordt vervolgd)

CADDY-TAILORS IN DE KAPELLESTRAAT

door **Michel Capon**

Wie in Oostende kende Caddy-tailors niet? Deze kledijzaak was gelegen op de hoek van de Kapellestraat 52 en de Sint-Paulusstraat. Einde 1992 werd de exploitatie stopgezet. Wat is de geschiedenis van deze zowel gekende als bekende uitbating ?

Oorsprong

De familievader Edmond DE RYCKERE (° Roeselare 25/09/1878) exploiteerde in Roeselare een groothandel in confectie. Het was nog de tijd van het goederenvervoer met paard en kar en/of met de spoorweg. Het gezin DE RYCKERE werd begiftigd met vier kinderen: Joseph, Paula, Maurice en Marie Louise.

Einde 1906 besloot Edmond om een eigendom in Oostende aan te schaffen. Hij was toen 28 jaar oud. Op 7 februari 1907 kocht hij zijn eerste huis in Oostende aan voor 22.000 Fr. Het betrof een onroerend goed gelegen in de Witte Nonnenstraat 5, nabij de Groentemarkt. Thans is het de residentie "Tolkoren" met op het gelijkvloers de winkel 'Do it Yourself' .

Wereldoorlog I brak in 1914 uit en zoon Maurice vluchtte samen met een Jezuïetenpater, door de Duitse linies, naar Frankrijk om aldaar het leger te vervoegen. Vier jaar lang bleef Maurice aan de IJzer gelegerd en werd daardoor vuurkruiser. Hij werd verder vereerd met meerdere militaire eretekens, o.a. met de Leopoldsorde met zwaarden.

Tijdens diezelfde oorlog brandde het onroerend goed van vader Edmond DE RYCKERE in Roeselare volledig af. Na de wapenstilstand van 1918 kwam Edmond zich in het in 1907 gekocht huis in Oostende definitief vestigen. Hij startte er een confectiezaak, van zowel groot- als kleinhandel, met de naam MAISON DE RYCKERE.

Zoon Maurice (° Roeselare 06/09/1897) trad bij zijn vader in dienst en stond in voor de groothandel. Hij huwde op 5 februari 1923 met Marie-Thérèse BERNAERT van Roubaix (Frankrijk). Haar vader was aldaar actief in de wolnijverheid.

Het was bij het inschrijven van het huwelijk in de burgerlijke stand van Roubaix dat de naam DE RYCKERE vervormd werd tot de huidige schrijfwijze DERYCKERE. Uit dit huwelijk zullen er twee kinderen voortspruiten: Jean (°Oostende 24/07/1926) en André (°Oostende 19/01/1928).

Beginfase van Caddy

In 1934 verliet Maurice de familiezaak in de Witte Nonnenstraat om op eigen benen verder door het leven te gaan. Maurice nam een winkel in huur in de Kapellestraat 52, Oostende. Het pand dat op de hoek van de Kapellestraat en de Sint-Paulusstraat gelegen was, behoorde toe aan Alfons ELLEBOUDT, uitgever van het lokale weekblad "De Zeewacht". Voorheen was er een souvenirwinkel in gevestigd.

Na de nodige aanpassingswerken werd op 6 juni 1935 een kledijwinkel geopend. Het echtpaar koos voor de naam CADDY. De verkochte artikelen behoorden tot de hogere en fijnere kwaliteit. Deze keuze werd meteen een groot succes en zal zo voortduren.

In 1940 kreeg Maurice eens te meer een oproepingsbevel voor het leger. Na de capitulatie op 28 mei 1940 van koning Leopold III keerde hij huiswaarts. Bij zijn aankomst in Oostende vond hij een groot gedeelte van de oude stad, alsook een gedeelte van de Kapellestraat, vernield. Zijn huis nr. 52 en het nr. 50 ernaast stonden nog recht. Gedurende het Duits brandbommenbombardement was de wind plots gaan keren zodat de brand gestopt was. Vanaf het nr. 48 was een ganse strook van de Kapellestraat totaal vernield. In het nr. 48 was de winkel "Variété 4,95" gevestigd. Er was verkoop

van mercerie (garen en band) aan de eenvormige prijs van 4,95 Fr. Later werd het pand ingenomen door "Damart" en nu recent door "Granita Lingerie".

Veel van de overlevende winkels werden na het bombardement geplunderd. De zaak CADDY ontsnapte hieraan. Dag en nacht was er altijd iemand van het toenmalige personeel aanwezig. Vandaar!

In het jaar 1941 kreeg Maurice DERYCKERE de kans om het gehuurde pand nr. 52 van eigenaar Alfons ELLEBOUDT aan te kopen. Twee jaar nadien, 1943, kon hij het naburige huis nr. 50 eveneens in eigendom verwerven.

Intrede van de opvolgers: van Caddy naar Caddy-Tailors.

Ondertussen had zoon André DERYCKERE zijn middelbaar onderwijs aan het Onze-Lieve-Vrouwe-College Oostende beëindigd. Waarna hij zich met verdere studies bij het Instituut "Sytorga" (synthèse d'organisation, administration et finances) te Brussel ging vervolmaken. In 1947 vervoegde hij de zaak. Hetzelfde voor zijn broer Jean. Dit na een technische opleiding bij "Couplet" in Brussel. Het was daar dat Jean er zijn toekomstige echtgenote Eliane DENIS (°Etterbeek 25/11/1929 +Oostende 16/12/2005) leerde kennen; met wie hij in 1951 zal huwen. Zij zullen gezegend worden met vijf kinderen. In 1940 was Jean oorlogsvrijwilliger.

Een enorm cliënteel werd opgebouwd door kwaliteitsverkoop en goede bediening. Zonder nog te spreken van de uitstekende goede ligging in het centrum van de commerciële Kapellestraat. De leuze 'different in class' was niet overbodig. Vanaf 1950 veranderde de naam in CADDY-TAILORS.

Veranderingswerken

De eerste grote veranderingswerken gingen door in 1948. Nr.52 en nr.50 werden samengevoegd. Men zag op gebied van oppervlakte de zaak verdubbelen.

Op zaterdag 1 februari 1953 greep de catastrofale overstroming van de binnenstad plaats. Er was een zware storm voorzien, maar meer niet. Tegen middernacht sloegen de golven geregeld over de zeedijk. Zo kwam het zeewater langs de verschillende dijkellingen het oude stadscentrum ingestroomd. Langs de kant van de Visserskaai was de situatie niet veel beter. Het water dat al snel door de giertij met de kaai gelijk kwam te staan, kwam ook langs die kant het oude stadscentrum binnengestroomd.

Op de hoek van de Kapellestraat/Sint-Paulusstraat en in de Caddy-winkel stond het zeewater tot 1,80 meter hoog. De reserveruimtes met nieuw ingekomen zomercollectie werden gans vernield. Opnieuw moesten er opknappingswerken uitgevoerd worden. Ook de collectie moest gans opnieuw van nul herbeginnen.

Uitbreiding

In 1954 werd een tweede winkel in de Steenstraat 42 te Brugge geopend, eveneens begiftigd met de naam CADDY-TAILORS. In datzelfde jaar werd de familie dramatisch geconfronteerd met het overlijden op 56-jarige leeftijd van de echtgenote en moeder Marie-Thérèse BERNAERT.

André DERYCKERE trad in 1956 in het huwelijksbootje met Brigitte HOLLEBECQ (°19/09/1932) van Moeskroen. Op hun beurt werden ze eveneens gezegend met vijf kinderen. André werd nadien rechter bij de Rechtbank van Koophandel te Brugge-Oostende, waarvan de laatste vijf jaar als voorzitter (van 1991 tot 1997).

Verdere expansie

De zaak CADDY-TAILORS nam nog verder uitbreiding. In Gent in de Veldstraat 4-6 wordt een derde winkel geopend. Het zette zich verder met nieuwe winkels in Kortrijk, Markt 24, en in Tielt, Kortrijkstraat.

In december 1960 werd het 25-jarig en in 1985 het 50-jarig bestaan uitvoerig gevierd. Door de familie werd nog een buurhuis bijgekocht.

De ganse zaak ging in 1967 tegen de vlakte. Er werd een gans nieuw pand gebouwd, waardoor de oppervlakte verviervoudigd werd. Het werd een handelsgebouw met vijf verdiepingen.

= Kelder, gelijkvloers en eerste verdieping stonden in voor de verkoopruiimte.

= Op de 2e en 3e verdieping bevond zich het stockbeheer en de administratie.

= De 4e en 5e verdieping deed dienst als retoucheatelier.

Er waren in totaal 15 personeelsleden tewerkgesteld.

CADDY-TAILORS was ondertussen een vijfsterrenzaak geworden waarbij in totaal niet minder dan 34 personeelsleden in de kleinhandel tewerkgesteld waren.

Daarnaast was er in 1950 een confectieatelier "Le Tailleur Réuni" in Molenbeek gestart. Het was een werkplaats voor het confectioneren en het vervaardigen van kleine maatkledij. Er waren 85 mensen te werk gesteld.

Terminus

Op het toppunt van de exploitatie stierf, in 1983, de stichter Maurice DERYCKERE op 86-jarige leeftijd.

“ Echt een vader om van te houden. Een begaafd en ondernemend zakenman, een moedig “burger trouw aan vorst en vaderland. Effenaf een man uit één stuk.”

Zo omschrijven zonen André en Jean hun vader.

Het jaar 1992 werd cruciaal en doorslaggevend voor de onderneming. De opvolging was niet verzekerd en de gebroeders dachten dan ook, gezien hun leeftijd, dat het ogenblik gekomen was om aan verkoop te denken. Met pijn in het hart gebeurde bijgevolg ook op 22 december 1992. De zaak werd verkocht aan een verzekeringsmaatschappij. Momenteel is het een bijhuis van de winkelketen "Tommie Hilfiger".

---

(1) Schriftelijke mededeling André Deryckere, 29 augustus 2007.

BRON

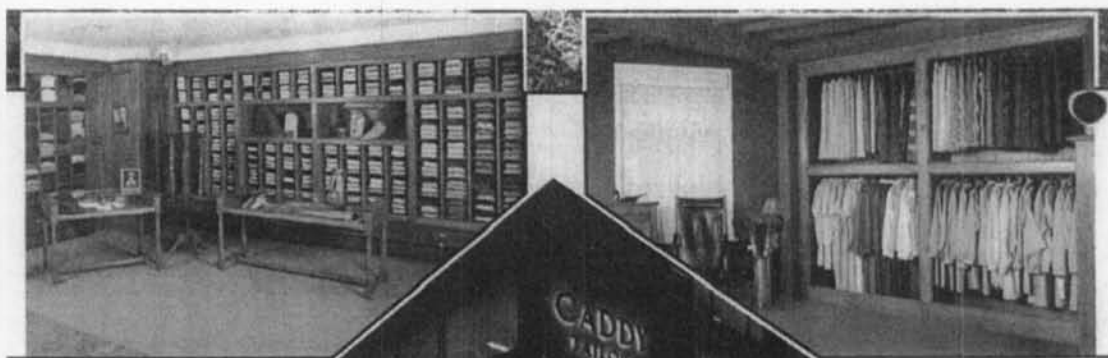
Archief André en Jean Deryckere.

1920: souvenirwinkel op de hoek van de Kapellestraat 52 en de Sint-Paulusstraat

6 juni 1935: Opening confectiezaak Caddy, Kapellestraat 52. Ernaast nr. 50: schoenwinkel B. Lauwereins.

Oostende
Kapellestraat 50 - 52
tel. 059/70.16.07-70.89.34

Brugge
Steenstraat 42
tel. 050/33.32.17

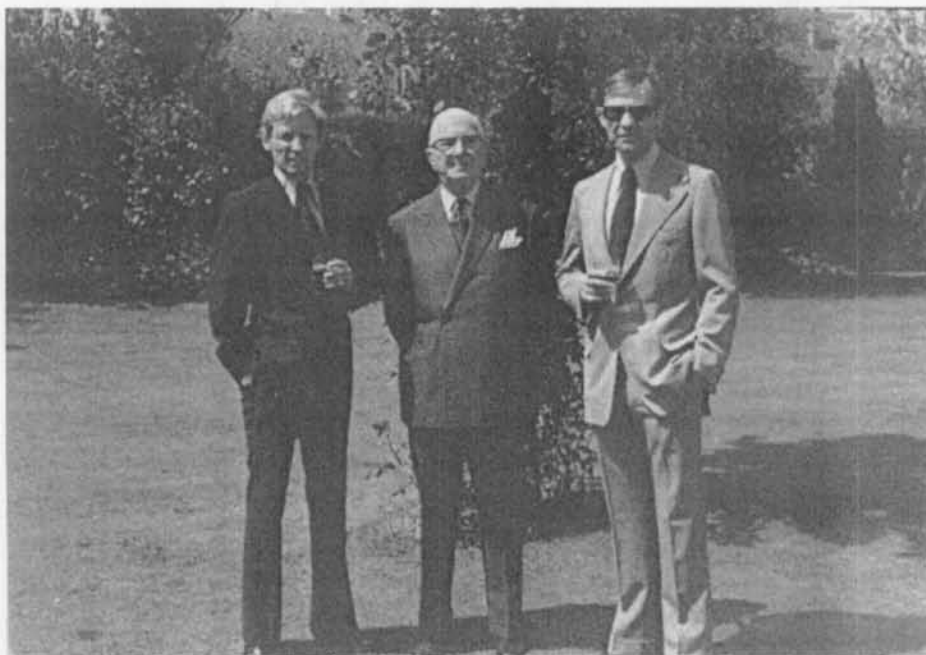
Gent
Veldstraat 46
tel. 091/25.98.60

Kortrijk
Markt 24
tel. 056/22.05.13

1985: Foto genomen wij het 50-jarig bestaan van Caddy-Tailors. Buitenzicht van de in 1967 uitgevoerde totale nieuwbouw. Gedeeltelijke blik op het interieur.

Het pand bestond uit 5 verdiepingingen: - kelder, gelijkvloers, 1e verdieping: verkoopruimte
- 2e en 3e verdieping: stockbeheer en administratie
- 4e en 5e verdieping: retoucheatelier

Er waren 15 tewerkgestelden

1975: van links naar rechts: Jean Deryckere, Marcel Deryckere, André Deryckere (bestuurder van de vennootschap Caddy-Tailors)

Een onbekend schilderij en een onbekend schilder

door Ivan Van Hyfte

Reizen en/ of lezen kunnen soms tot verrassende “ontdekkingen” leiden, zeker als het om “Oostende in de wereld” gaat.

Zo attendeerden mij reislustige Brugse vrienden (1), na hun bezoek aan het Bulgaarse Plovdiv, op een werk met als vrije vertaalde Cyrillische titel: De kade te Oostende. Het is een vertikaal olieverfschilderij, 40 cm hoog op 30 cm. Zij hadden het opgemerkt in het Tzanko Lavrenov-museum, het geboortehuis van de gelijknamige schilder en schrijver die er op 24 november 1896 geboren werd. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog kon hij zich niet inschrijven in de “Academy of Art” in Sofia en in de plaats daarvan werkte hij voor zijn vader in diens winkel.

Hij reisde veel, ondermeer naar Wenen (1921), doorheen Italië (1925) en ook België waar hij ongetwijfeld Oostende aandeed en er liep langs de Visserskaai wat leidde tot het schilderij in kwestie.

Van 1930 tot 1960 was hij lid van de “Plovdiv Artists” groep, wiens kunst de geest van de oude romantische Bulgaarse traditie weerspiegelt. Zijn unieke stijl, zo vertellen mijn correspondenten mij, is het schilderen van decoratieve, glinsterend-gekleurde scènes van legenden en sprookjesverhalen (2).

LAVRENOV overleed te Sofia op 16 december 1978 en mag dan ook gerekend worden tot één van de belangrijkste Bulgaarse kunstenaars van de 20e eeuw.

Ook toevallig “ontdekt” in een vergeten, antiquarisch werkje uit 1923 (3) ontdekte ik een (voor mij en wellicht voor velen) totaal onbekende schilder: Wilhelmus Cornelius CHIMAER van OUDENDORP. Geboren in onze stad, tijdens het Nederlands Bewind, op 12 juli 1822, uit Hollandse ouders die in Oostende woonden. Vader Cornelius, toen 38 jaar, was bediende bij de dienst van “eyken en accijnzen” en moeder, 27 jaar, heette Wilhelmina Maria ZOETHOF.

Na de onafhankelijkheid vinden wij hem als schilder, tekenaar en lithograaf terug in Den Haag (1839-1845) waar hij aan de Academie studeerde, in Amsterdam (1849), Zwolle (1855), opnieuw Den Haag (1870) en tenslotte Leiden waar hij op 1 februari 1873 overleed.

In het “Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars” van Pieter A. SCHEEN staan op p. 93 tentoonstellingen die hij hield en een aantal van zijn werken. Het zijn vooral portretten en enkele genrestukjes.

-
- (1) Met dank aan Pierre en Trees THOMAS-BONTINCK.
  - (2) In Oud-Plovdiv, in de Artin Gidikovstraat, is er naast het bewuste schilderij een overzichtstentoonstelling van het merendeel van zijn werk te bezichtigen.
  - (3) Albert PLASSCHAERT, Korte Geschiedenis der Nederlandsche Schilderkunst vanaf de Haagsche School tot op de tegenwoordigen tijd (1923).

2007 Leden Effectief

Dhr.	Beirens	Dirk	Floralaan 7	8400 Oostende
Dhr.	Bekaert	Jean-Marie	Brusselstraat 8/6	8400 Oostende
Dhr.	Berard	Julien	Kerkstraat 32	8400 Oostende
Dhr.	De Langhe	Jean	Vindictivelaan 6/2	8400 Oostende
Mevr.	Debrock	Marie-José	Garenmarkt 10 - App. 1	8000 Brugge
Dhr.	Dewulf	Lionel	Rivierstraat 30	8400 Oostende
Mevr.	Dreesen	Rosy	Rode Kruisstraat 4	8400 Oostende
Dhr.	Falise	Jean Pierre	Hendrik Serruyslaan 78/19	8400 Oostende
Mevr.	Farasyn	Gilberte	Ernest Feysplein 15/85	8400 Oostende
Dhr.	François	Luc	Chrysantenstraat 19	8400 Oostende
Dhr.	Gevaert	Ferdinand	Duinenstraat 40	8450 Bredene
Dhr.	Goethaels	August.	Stockholmstraat 21/10	8400 Oostende
Dhr.	Hostyn	Norbert	Leopold II laan 18/7	8400 Oostende
Dhr.	Hubrechtsen	Freddy	Gerststraat 35A	8400 Oostende
Mevr.	Maes	Simone	Hendrik Serruyslaan 78/19	8400 Oostende
Dhr.	Mahieu	Erwin	Noordlaan 3	8450 Bredene
Dhr.	Major	Walter	Kastanjelaan 52	8400 Oostende
Dhr.	Moerman	Herman	Parijsstraat 11/6	8400 Oostende
Dhr.	Ouvry	Robert	Vlaanderenstraat 45/3	8400 Oostende
Dhr.	Pincket	Louis	Kerkstraat 21/1	8400 Oostende
Dhr.	Prinzie	Valère	Euphr. Beernaertstraat 48	8400 Oostende
Dhr.	Servaes	Guy	Plantenstraat 82	8400 Oostende
Dhr.	Smissaert	Emiel	Hendrik Serruyslaan 4/9	8400 Oostende
Mevr.	Stubbe	Nadia	Blauwvoetstraat 7	8400 Oostende
Dhr.	Van Daele	Serge	Coupurestraat 7	8450 Bredene
Dhr.	Van Duyvenboden	Georges	Blauwvoetstraat 7	8400 Oostende
Dhr.	Van Haverbeke	Edgard	Christinastraat 2/5	8400 Oostende
Dhr.	Van Hyfte	Ivan	Kastanjelaan 58	8400 Oostende
Dhr.	Van Iseghem	August	Ijzerstraat 1	8400 Oostende
Dhr.	van Tieghem	Paul	Zeeweg 44	8490 Jabbeke
Mevr.	Vermaut	Claudia	Paardenmarkt 8	8490 Jabbeke
Dhr.	Vermeersch	Gilbert	Blauwkasteelstraat 98/2	8400 Oostende
Dhr.	Versluys	Roland	Brugsesteenweg 53 A	8450 Bredene
Dhr.	Verwaerde	Koenraad	A. Chocqueelstraat 1	8400 Oostende
Dhr.	Vilain	Omer	Rogierlaan 38/11	8400 Oostende

2007 Leden Beschermend

Dhr.	Baroen	André	Hendrik Conscienceplein 1	8400	Oostende
IMevr.	Berden-Boydens	G.	Velodroomstraat 4	8400	Oostende
IDhr.	Blommaert	Etienne	Alfons Pieterslaan 118/11	8400	Oostende
IDhr.	Caenen	Luc	Elsensesteenweg 277/1	1050	Brussel
IDhr.	Calcoen	Marcel	Verenigingstraat 12	8400	Oostende
IMevr.	Chatlen	Ghislaine	Rogierlaan 19/7	8400	Oostende
IDhr.	De Bruin	Hendrikus	Soderblomplaats 310	3069	Rotterdam
IDhr.	Debruyne	Richard	Leopold 11 laan 7/4	8400	Oostende
IMevr.	Degraeve	Yolande	Rogierlaan 39/1	8400	Oostende
Mevr.	Dekeyser	Simonne	Sint Sebastiaanstraat 6	8400	Oostende
IDhr.	Delanoye	Ronny	Vrijheidstraat 80	8400	Oostende
IDhr.	Depoorter	Georges	Werkzaamheidstraat 2	8400	Oostende
IDhr.	Deweert	Jozef	Zeedijk 96/447	8400	Oostende
IDhr.	Driessen	Albert	Wezellaan 9	8400	Oostende
IDhr.	Dufossez	Eric	Amsterdamstraat 15	8400	Oostende
IMevr.	Dumolin	Roos	Jozef 11 straat 29/11	8400	Oostende
IDhr.	Hoorelbeke	Wilfried	Klaprozen/aan 7	8400	Oostende
IDhr.	Hostyn	Paul	Brugge/aan 12	8450	Bredene
IDhr.	Laleman	Gerard	Kapucijnenstraat 4	8400	Oostende
IMevr.	Laloux	Suzanne	Prinses Stefanieplein 31/	8400	Oostende
IDhr.	Lammaing	Alfred	Torhoutsesteenweg 305	8400	Oostende
IDhr.	Mar/ein	Marcel	Jozef 11 straat 35	8400	Oostende
IDhr.	Nuytten	Jan	Karel Janssenslaan 33/13	8400	Oostende
IDhr.	Panesi	Dick	Kapellestraat 105	8400	Oostende
IMevr.	Ponjaert	Suzy	Christinastraat 144/3	8400	Oostende
IMevr.	Rogiers	Yvonne	Koninginne/aan 60/2	8400	Oostende
IDhr.	van Tieghem	Michel	Vijverstraat 49	8400	Oostende
IDhr.	Vandamme	Gerard	Voorzienigheidstraat 14	8400	Oostende
IMevr.	Vanhavermaet	Irène	Koningstraat 37/3	8400	Oostende
IDhr.	Vanwalleghem	René	Aartshertoginnestraat 54/	8400	Oostende
IDhr.	Versluys	Willy	Hendrik Baelskaai 2	8400	Oostende
IDhr.	Vigne	Andre	Pycke de ten Aerde/aan 72	8400	Oostende
Dhr.	Vlaemynck	Luc	Edmond Laponstraat 22	8400	Oostende
I	WF Oostende		Dr. L. Colensstraat 6	8400	Oostende
IDhr.	Vyvey	Jean	Alfons Pieterslaan 68	8400	Oostende

Leden 2007 Steunend

IMevr.	Ackein	Mary	Spoorwegstraat 35	8400 Oostende
IDhr.	Allein	André	Prins Roselaan 115	8400 Oostende
IDhr.	Ameloot	Gilbert	Lindenlaan 8	8400 Oostende
IDhr.	Aneca	Renaud	Schippersstraat 58/8	8400 Oostende
IDhr.	Aspeslagh	John	Hermitagestraat 22	8610 Kortemark
IDhr.	Aspeslagh	Robert	Antoon Mouquéstraat 8	8400 Oostende
IDhr.	Asseloos	Chris	Ramskapellestraat 49	8620 Nieuwpoort
IDhr.	Baels	Eduard	Warschaustraat 12/8	8400 Oostende
IMevr.	Bailliere	Marina	Molenaarsstraat 43	8400 Oostende
IDhr.	Bailliére	Simon	Kastanjelaan 37	8400 Oostende
IDhr.	Beauprez	Eddy	Werkzaamheidstraat 1/7	8400 Oostende
IDhr.	Beirens	André	Nijverheidstraat 42	8400 Oostende
IE.H.	Bekaert	Jozef	H. Hartplein 4	8400 Oostende
IDhr.	Beulen	Ronaid	August Vermeylenlaan 6	8421 De Haan
IDhr.	Blasen-Mergen	Claude	rue de Col net	8061 Bertrange
IDhr.	Blomme	Fernand	Irisstraat 12	8400 Oostende
IDhr.	Borrey	Raymond	Stuiverstraat 379	8400 Oostende
IMevr.	Bottu	Pierre	Albert I Wandeling 53/52	8400 Oostende
IDhr.	Bouckenoghe	Raymond	Albert I Promenade 44/14	8400 Oostende
IDhr.	Bousse	André	Alfons Pieterslaan 97/6	8400 Oostende
IDhr.	Brissinck	André	Stuiverstraat 284	8400 Oostende
IDhr.	Broucke	Léon	Leffingestraat 133	8400 Oostende
IMevr.	Broucke	Mimi	Koninginnelaan 79/9	8400 Oostende
IMevr.	Broux	BeHy	Steense Dijk 611	8400 Oostende
IDhr.	Bullynck	Carlo	leperstraat 51	8400 Oostende
IDhr.	Bulthé	Georges	Cervantesstraat 6/3D	1190 Brussel
IDhr.	Byn	Marcel	Steense Dijk 287	8400 Oostende
IDhr.	Callens	Wilfried	Karel Janssenslaan 8	8400 Oostende
IDhr.	Callier	Eduard	Prinses Stefanieplein 63/	8400 Oostende
IDhr.	Camerlinck	Ignatius	Kaaistraat 3/3	8400 Oostende
IMevr.	Casier-Pilaeis	Claudine	Sint Hubertuslaan 84	8200 Brugge
I	Centrum Genealogi	Vlaams	Kronevoordestraat 2 A	8610 Handzame
IDhr.	Claes	Pierre	Kerkstraat 44	8400 Oostende
IDhr.	Claeys	Guy	Flamingostraat 5	8400 Oostende
IMevr.	Claeys-Bens		Prinses Stefanieplein 37/	8400 Oostende
IDhr.	Clibouw	Freddy	Ettlingenstraat 95	8430 Middelkerke
IDhr.	Coelus	Robert	Vissersstraat 9	8420 De Haan
IDhr.	Collen	Jacques	Abraham Orteliuslaan 4	3500 Hasselt
IDhr.	Coolsaet	René	Langestraat 119	8400 Oostende
IDhr. .. & Mev	Cornelli-Goeman		Prinsen laan 32	8400 Oostende
IDhr.	Cornillie	Guillaume	Blauw Kasteelstraat 56	8400 Oostende
IDhr.	Corveleyn	Roger	Buitenpad 2	8400 Oostende
IDhr.	Coulier	Karel	Middenlaan 1	8400 Oostende
IDhr.	Craey	Arthur	Langestraat 82	8400 Oostende
IMevr.	Daele		Verenigingstraat 133	8400 Oostende
IDhr.	Daman	Piet	Zegel aan 16	8450 Bredene
IDhr.	Daniels	Gerard	Muscarstraat 25	8400 Oostende
IDhr.	Dauwe	Freddy	Bosduivestraat 4	8400 Oostende
IDhr.	De Brouwere	Jan	Troonstraat 38/14	8400 Oostende
IDhr.	De Ghein	Guy	Rozemarijnstraat 49	8400 Oostende
Dhr.	De Gryse	Andries	Violierenlaan 130/1 b	8400 Oostende
IDhr.	De Vriese	Fernand	Rode Kruisstraat 10	8400 Oostende

IDhr.	Deckers	Yves	Dekenijstraat 4	8400 Oostende
IDhr.	Decombel	Hubert	L. Van Tyghemlaan 24	8400 Oostende
IDhr.	Decorte	Fernand	L. Van Tyghemlaan 32	8400 Oostende
IMevr.	Dedrie	Raymonda	Plakkersstraat 17	8400 Oostende
IDhr.	Degrieck	Anton	Hamsterstraat 19	8400 Oostende
IDhr.	Degroote	Jean-Pierr	Blauwkasteelweg 4/7	8310 St-Kruis
IDhr.	Dehondt	Marcel	Timmermanstraat 17	8400 Oostende
IDhr.	Deknock	Louis	Sint Clarastraat 6	8400 Oostende
IDhr.	Delanghe	Ivan	Euphr. Beernaertstraat 54	8400 Oostende
IMevr.	Delanghe	Nora	Sint Franciscusstraat 16	8400 Oostende
IDhr.	Depovere	Daniël	Zilverlaan 135	8400 Oostende
IDhr.	Derycke	Etienne	Duivenstraat 1	8400 Oostende
IDhr.	Deryckere		Verenigde Natienlaan 14	8400 Oostende
IDhr.	Descamps		Stockholmstraat 47	8400 Oostende
IDhr.	Deschacht	Daniël	Lotuslaan 19	8400 Oostende
IDhr.	Deschacht	Frederik	Beukenlaan 58	8400 Oostende
IDhr.	Desmedt	Jean Pierre	Kwartelstraat 18	8400 Oostende
IDhr.	Desmyter	Antoine	Brusselstraat 8/9	8400 Oostende
IMevr.	Desport	Anita	Fregatstraat 16	8400 Oostende
IDhr.	Devisch	Luc	Roekstraat 17	8400 Oostende
IMevr.	Devisscher	Godelieve	Nieuwpoortsesteenweg 851	8400 Oostende
IDhr.	Dillen	Raymond	Pontonstraat 14	8400 Oostende
IDhr.	Duchateau	François	Leffingestraat 56/3	8400 Oostende
IDhr.	Dury	Eduard	August Vermeylenstraat 1288	8400 Oostende
IDhr.	Ente	Pierre	Leopold I plein 5/7	8400 Oostende
IDhr.	Falin	François	Stormmewstraat 5	8400 Oostende
IDhr.	Fiers	Franky	Kerkeveldweg 52	1640 St-Genesius-
IDhr.	Florizoone	Patrick	Voskenslaan 42	9000 Gent
IDhr.	Gerard	Paul	K. Van De Woestijnestraat 39	9000 Gent
IDhr.	Gezels		Pekelharing 35	9000 Gent
IDhr.	Goberecht	Hugo	Paul Michielslaan 45	8400 Oostende
IDhr.	Goekint	Julien	Zandvoordeschorredijkst 6	8400 Oostende
IDhr.	Goes	Dirk	Westlaan 29	8400 Oostende
IMevr.	Groenvynck	Jenny	Albert I Promenade 87/2	8400 Oostende
IDhr.	Heughebaert	Herman	Verenigde Natieslaan 10	8400 Oostende
IDhr.	Hostyn	Jan	Zwaluwenstraat 118	8400 Oostende
IDhr.	Hostyn	Jef	Frère Orbanstraat 89	8400 Oostende
IDhr.	Huys	Staf	Bosduivenstraat 46	8450 Bredene
IDhr.	Ingelbrecht	Eric	Meeuwenlaan 28	8400 Oostende
IDhr.	Ingels	Johan	Stuiversstraat 39	8400 Oostende
IDhr.	Inghelbrecht	Jan	Troonstraat 26/119	8400 Oostende
IDhr.	Ippel	Simon	Verenigingstraat 161	8400 Oostende
IDhr.	Jonckheere	Roger	Eigen Haardstraat 19	8400 Oostende
IDhr.	Kimpe	Pierre	Jules Peurquetstraat 18/	8400 Oostende
IMevr.	Koten	Noëla	Meersstraat 6	9890 Baaigem
IDhr.	Lachat	Georges	Rubenslaan 17	8421 De Haan
IDhr.	Lamoot	Daniël	Hoogwegel 20	8460 Oudenburg
IDhr.	Lamoot	R.	Albert I Promenade 38/8	8400 Oostende
IJhr.	Laschet	J.	Nieuwe Langestraat 53	540U Oostende
IDhr.	Lavens	O.	Grotestraat 175	8421 De Haan
IDhr.	Leerman	Vic	Molenstraat 46	8450 Bredene
IDhr.	Lermyte	Jean-Marie	Kortrijkstraat 323	8870 Izegem
IDhr.	Lisabeth	Robert	Heidebloemstraat 24	8400 Oostende
IMevr.	Louwagie-Monteyne	Miliane	Carnegielaan 39	3500 Hasselt

IDhr.	Lowyck	Jan	Zwaluwen straat 77	8400 Oostende
IDhr.	Maertens	Bernard	Sint Paulusstraat 40	8400 Oostende
IDhr.	Maes	Rene	Petunialaan 11	8400 Oostende
IDhr.	Mahieu	Raymond	Duinenstraat 186	8450 Bredene
IDhr.	Makelberge	Roland	Waterlelielaan 20	8400 Oostende
IDhr.	Marchand	Celest	Stationsstraat 96	8470 Gistel
IDhr.	Marin	Peter	Salvialaan 48	8400 Oostende
IDhr.	Maseman	Bernard	Diksmuidestraat 6/17	8400 Oostende
IDhr.	Michielsen	Karel	Vaardijk-Noord 1	8460 Oudenburg
IDhr.	Mille	Henri	Groentemarkt 1 0/3	8400 Oostende
IDhr.	Missiaen	André	Steense Dijk 364	8400 Oostende
IMevr.	Montmorency	Marie-José	Albert I Promenade 65/16	8400 Oostende
IDhr.	Montmorency	Wilfried	Sint Paulusstraat 10-12	8400 Oostende
IDhr.	Neiryndck	Vic	Noordstraat 13	8420 De Haan
IDhr.	Neyman	Rigobert	Jules Peurquaetstraat 53	8400 Oostende
IDhr.	Nolf	Dirk	Nieuwpoortsesteenweg 56	8400 Oostende
IDhr.	Olsen	Jan	Prinses Stefanieplein 39	8400 Oostende
IDhr.	Panckoucke	Raymond	Bloemenstraat 11	8400 Oostende
IDhr.	Parmentier	R.	Wilgenlaan 40	8400 Oostende
IDhr.	Passchijn	Henri	Druivenlaan 9	8400 Oostende
IDhr.	Perdaens	André	Acacialaan 10	8400 Oostende
IMevr.	Piers		Hendrik Serruyslaan 42	8400 Oostende
IDhr.	Pitteljon	Etienne	Leopoldlaan 179	8430 Middelkerke
IDhr.	Plovie	Marcel	Eigen Haardstraat 9	8400 Oostende
IDhr.	Porta	Felix	Leopold II laan 21/4	8400 Oostende
IDhr.	Pottiez	Jean	Rietstraat 51	8400 Oostende
IDhr.	Priem	Jacques	Frans Musinstraat 19	8400 Oostende
IDhr.	Provoost	Emiel	Paul Michielslaan 33	8400 Oostende
IDhr & Mevr	Pruvost		Mercuriuslaan 13/3	1180 Brussel
IMevr.	Quaegebeur	Martine	Feeënpad 4	8400 Oostende
IDhr.	Quagebeur	Maurice	Halfweghuisstraat 40	8490 Jabbeke
IDhr.	Rappelet	Willy	Prinses Stefanieplein 59/	8400 Oostende
IDhr.	Redant	Frank	Pauwhoflaan 13	8450 Bredene
IMevr.	Remaut	Jeannette	Sint-Franciscusstraat 55/6	8400 Oostende
IDhr.	Schramme	Hugo	Petunia laan 41	8400 Oostende
IMevr.	Schuyesmans	Solange	Hof ter Mere 4	9000 Gent
IMevr.	Seys		Ooststraat 36/8	8400 Oostende
IDhr.	Smissaert	Georges	Sint-Annalaan 136	1800 Vilvoorde
IMevr.	Speckens	Suzanne	Albert I Promenade 86	8400 Oostende
IDhr.	Standaert	Ronny	Gistelhofstraat 90	8920 Langemark
IMevr.	Stemgee		Gentstraat 6	8400 Oostende
IDhr.	Stemgee	Jean	Van Tyghemlaan 39	8400 Oostende
IMevr.	Storme	Annie	Orchideelaan 5	8400 Oostende
IBVBA	Story-Scientia	J.	P. Van Duyseplein 8	9000 Gent
IDhr.	Strybol	Luc	Zeelaan 50	8400 Oostende
IDhr.	Stubbe	Roland	Frans Musinstraat 41/2	8400 Oostende
IDhr.	Stuyck	Raf	Europagaanderij 125A	8400 Oostende
IDhr.	Sweetlove	René	Am Bahndamm 13	4700 Eupen
IDhr.	Taeymans	Jack	Gounodstraat 14	2018 Antwerpen
IDhr.	Timmermans	Roger	Sint Sebastiaanstraat 24	8400 Oostende
IDhr.	Vaes	Patrick	Zandvoordestraat 157	8460 Ouden burg
IDhr.	Valcke	Jos	Duivenstraat 4	8400 Oostende
IDhr.	Valcke	Lucien	Leopold II laan 18/4	8400 Oostende
IMevr.	Van Audekerke	Paule	Hendrik Serruyslaan 72/11	8400 Oostende

IDhr.	Van Coolput	Luc	Van Stralenstraat 39	2060 Antwerpen
IDhr.	Van Hoecke	Hendrik	Van Iseghemlaan 49/5	8400 Oostende
IDhr.	Van Huele	Jean	Euprh Beernaerstraat 42	8400 Oostende
IMEvr.	Van Paemel	Georgette	Stenenstraat 15	8400 Oostende
IDhr.	Van Steen	Andreas	Rozenlaan 5	8400 Oostende
IMEvr.	Van Tyghem	Gilberte	Lotuslaan 29	8400 Oostende
IDhr.	van Wynendaele	Jacques	Rue du Pont de la Carpe 16	1000 Brussel
IMEvr.	Vanaudenhove	J.	Kapellestraat 5/203	8450 Bredene
IDhr.	Vancoillie	André	Zilverlaan 127	8400 Oostende
IMEvr.	Vancraeynest		Edithe Cavelstraat 18	8400 Oostende
jDhr.	Vandamme	Patrick	Rode Kruisstraat 10	8450 Bredene
IDhr.	Vandenbergh	Edwin	Eikhofstraat 19	8600 Diksmuide
IMEvr.	Vandenbroecke	Cecile	Laar 20	2630 Aartselaar
IDhr.	Vandenhouweele	Norbert	Madelifjeslaan 5	8400 Oostende
IDhr.	Van der Heyde	Paul	Dorpstraat 60	8432 Leffinge
IDhr.	Vanderbeke	Dirk	H. Conscienceplein 9/1	8400 Oostende
IDhr.	Vandevelde	François	Gistelsesteenweg 48	8400 Oostende
IMEvr.	Vanthuyne	Denise	Nieuwpoortsesteenweg 487	8400 Oostende
IDhr.	Vanthuyne	Geert	Nieuwpoortlaan 111/503	8660 De Panne
IDhr.	Vanthuyne	Philip	Goedheidstraat 14/2	8400 Oostende
IDhr.	Vens	Roger	Schippersstraat 45/7	8400 Oostende
IDhr. & Mev	Verburgh-Serrano		Zwanenlaan 75	8400 Oostende
IDhr.	Verdonck	René	Karel Janssenslaan 29/15	8400 Oostende
IMEvr.	Vereist	Diane	Stuiverstraat 288	8400 Oostende
IDhr.	Verhaeghe	Marcel	Dr. Verhaeghestraat 20	8400 Oostende
IMEvr.	Verhuist	Gerda	Gerststraat 57	8400 Oostende
IDhr.	Vermeersch	Daniël	Lijsterbeslaan 56	8400 Oostende
IDhr.	Verstraete	Dirk	Honoré Borgersstraat 88	8400 Oostende
IDhr.	Verstraete	Michel	Bronstraat 18	8400 Oostende
IDhr.	Vilain	Ronny	Joseph Petrestraat 8/11	1500 Halle
IDhr.	Vincke	Vincent	Leopold II laan 8/3	8400 Oostende
IDhr.	Vollmacher		Ooststraat 42B/7	8400 Oostende
I	Vrienden Sted. Mus		Ernest Feysplein 15/27	8400 Oostende
IDhr.	Vynck	Roger	Kemmelbergstraat 61	8370 Blankenberge
IDhr.	Vyncke	Wilfried	Nijverheidstraat 26/1	8400 Oostende
IDhr.	Vyvey	Albert	Leopold I plein 2/1	8400 Oostende
IDhr.	Walters	Guido	Honoré Borgersstraat 107	8400 Oostende
IDhr.	Weise	Rudi	Voorhavenlaan 1/14	8400 Oostende
IDhr.	Wellecomme	Jacques	Prof. Mac Leodplein 5	8400 Oostende
IDhr.	Wendelen	Michel	Oostheilling 11/28	8400 Oostende
Dhr.	Weynen	E.A	J. Peurquaetstraat 52/8	8400 Oostende
Mevr.	Wolf	Ingrid	Steense Dijk 619	8400 Oostende
Mevr.	Wybouw	Carine	Leffingestraat 293	8400 Oostende

2007 Leden Aangesloten

Mevr	Ackaert	Jeanine	Louisastraat 2 C	8400	Oostende
IDhr.	Allemeersch	Andy	Cirkelstraat 16 A	8400	Oostende
IDhr.	Annys	André	Maurits Sabbestraat 29	8400	Oostende
IDhr.	Arnoys	Roger	Steenbakkersstraat 50	8400	Oostende
IMevr.	Bagnall	Audrey	Adolf Buylstraat 17	8400	Oostende
IMevr.	Beauprez	Jacqueline	Fregatstraat 21/8	8400	Oostende
IDhr.	Beckmann	Jean	Violieren laan 74	8400	Oostende
IDhr.	Benoit	Régis	Velodroomstraat 59	8400	Oostende
IMevr.	Bens	Josette	Hendrik Serruyslaan 4/14	8400	Oostende
IDhr.	Beyen	August	Sint Riquierstraat 12	8450	Bredene
IDexiabank	Bibliotheek OM1/2		Pachecolaan 44	1000	Brussel
IDhr.	Boogaerts	Edward	Nieuwpoortsesteenweg 493	8400	Oostende
IDhr.	Borgers	Freddy	Geerdegemdries 73	2800	Mechelen
IDhr. & Mev	Boucquez-Laplasse		Driftweg 59	8450	Bredene
IDhr.	Boussy	Marc	Prinses Stefanieplein 23/6	8400	Oostende
IDhr.	Boutens	Carlos	Groendreef 10	8400	Oostende
IDhr.	Braet	Marcel	Eekhoornstraat 20	8400	Oostende
I	Brugse Boekhandel		Dijver 2	8000	Brugge
IDhr.	Bulteel	Rudy	Oud Vliegveld 61	8400	Oostende
IDhr.	Calcoen	Ian	Edmond Machtenslaan 153/45	1080	Brussel (Sint-
IMevr.	Callewaert	Alma	Broederlijkheidstraat 6	8400	Oostende
IDhr.	Capon	Boris	Ibisstraat 20	8400	Oostende
IDhr.	Capon	Johnny	Spalaan 31	8400	Oostende
IDhr.	Capon	Michel	Westlaan 19	8400	Oostende
IMevr.	Capon	Sara	Torhoutsesteenweg 35/9	8400	Oostende
Dhr.	Carrein	Lucien	Hendrik Serruyslaan 76/60	8400	Oostende
IDhr.	Casier	Gabriël	Stokkellaan 192	8400	Oostende
IDhr.	Casselma	Jaak	Boogschuttersstraat 4	8400	Oostende
IDhr.	Catteeuw	Antoon	Frère Orbanstraat 16	8400	Oostende
IDhr.	Claeys	Gerard	Stationstraat 25	8420	De Haan
IDhr.	Claeys	Leo-Jozef	Ruddervoordestraat 40	8210	Zedelgem
IDhr.	Constandt	Marc	Distellaan 80	8400	Oostende
IDhr.	Coopman	François	Wilgenlaan 38	8400	Oostende
IDhr.	Coopman	Jan	J. de ter Beerstlaan 15	8450	Bredene
IDhr.	Cornette	Julius	Jozef II straat 41	8400	Oostende
IDhr.	Cornillie	Dominique	Distellaan 59	8400	Oostende
IDhr.	Cuypers	Jean-Marie	Ooststraat 67/1	8400	Oostende
IMevr.	Dasseville	Elisabeth	Veilinglaan 93	1861	Meise
IMevr.	Dasseville	Mariette	Witte Nonnenstraat 34	8400	Oostende
IDhr.	de Bethune	Emmanuel	Kasteeldreef 10	8510	Kortrijk
IDhr.	De Boeck	Wilfried	Broekstraat 34	2890	Lippelo
Dhr.	De Ceuninck	Gustaaf	de Smet de Naeyerlaan 13/	8400	Oostende
IMevr.	De Gryse	Yvette	Slijpesteenweg 3	8432	Leffinge
IDhr.	de Kievlith	Eric	Romestraat 47	8400	Oostende
IMevr.	de Kievlith	Erna	Zwanenstraat 26	8460	Oudenburg
IMevr.	de Kievlith	Gerda	Albatrosstraat 17	8400	Oostende
IDhr.	De Langhe	Michel	Plantenstraat 68	8400	Oostende
IDhr.	De Smet	Francis	Vinkenstraat 3	8400	Oostende
Dhr.	Demey	Jan	Kortewinkel	8000	Brugge
	De Peperbusse		Prins Boudewijnstraat 7	8400	Oostende
IDhr. & Mev	De Vlieghe-Ducheyne		Stationsstraat 42	9260	Schellebelle
IDhr.	De Wispelaere	Y.	Copmanlaan 13	8420	De Haan

IMevr.	Dechaene	Jeannine	Koningstraat 33	8400 Oostende
IDhr.	Declercq	Philip	Prinses Elisabethlaan 2	8450 Bredene
IDhr.	Dedrie	Michel	Ernest Feysplein 15/22	8400 Oostende
IDhr.	Degraeve	Eric	Verenigingstraat 6	8400 Oostende
IDhr.	Deherdt	Martin	Mariakerkeplein 9	8400 Oostende
IDhr.	Dekeyser		Driftweg 47	8450 Bredene
IDhr.	Delporte	André	Avenue Blonden 38/51	4000 Liege
IDhr.	Demaegdt	Robert	Kievitstraat 17	8400 Oostende
IDhr.	Denecker	Freddy	Sacramentenstraat 7	8430 Middelkerke
IMevr.	Denoo	Katrien	Gouwelozestraat 81 /4A	8400 Oostende
IDhr.	Dermul	Pol	Oosthelling 11/13	8400 Oostende
IDhr.	Deschacht	Gustaaf	Lariksenlaan 14	8400 Oostende
IDhr.	Deschepper	Eugeen	Mariakerkelaan 8	8400 Oostende
IDhr.	Desnerck	Arie	Passchijnstraat 63	8400 Oostende
IDhr.	Develder	Raoul	Rietstraat 37	8400 Oostende
IDhr.	Deville	Roger	Olmen laan 26	8400 Oostende
Dhr.	Devolder	Jean-Pierre	Amsterdamstraat 49	8400 Oostende
IDhr.	Devos	Luc	Leopold Decouxlaan 75	3012 Wilsele
IDhr.	Devos	Marcel	Mimosalaan 51	8400 Oostende
IMr.-Mevr.	Dewaale	Marcel	Sint-Sebastiaanstraat 2	8400 Oostende
IDhr.	Dhondt	Roger	Elisabethlaan 336/16	8400 Oostende
IDhr.	Dingens	Y.	Leopold II laan 6	8400 Oostende
IDhr.	Dirickx	Kamiel	Taboralaan 182	8400 Oostende
IDhr.	Dobbelaere	Geert	Winterkoninkjesstraat 7	8400 Oostende
IDhr.	Duflou	Bernard	Oud Vliegveld 63	8400 Oostende
Mevr.	Dupres	Simonne	Zandheuvel 1/44	8450 Bredene
IDhr.	Durlinger	Erwin	Anjelierenlaan 7	8400 Oostende
IDhr.	Durlinger	Jo	Voorhavenlaan 5/16	8400 Oostende
IDhr.	Elleboudt	Jean	Orteliuslaan 15	8420 De Haan
IDhr.	Everaert	Claude	Ieperstraat 14/21	8400 Oostende
IDhr.	Fiers	Jean	Dennenlaan 22	8400 Oostende
IDhr.	Finaut	Fernand	Elisabethlaan 211	8400 Oostende
Dhr.	Fischer	André	Halfweghuisstraat 36	8490 Jabbeke
IDhr.	Francier	Jacques	Torhoutsesteenweg 509	8400 Oostende
IDhr.	Geedts	André	Bosduivestraat 21	8450 Bredene
IMevr.	Germonpre	Suzanne	Karel Janssenslaan 13/3	8400 Oostende
IDhr.	Geuskens	Xavier	Nethestraat 17	3941 Hechtel-Eksel
IDhr.	Geuens	Johan	Frans Musinstraat 20	8400 Oostende
IDhr.	Gevaert	Piet	Eksterstraat 5	8450 Bredene
IDhr. & Mev	Goes-8ousmans		Westbilklaan 12	8470 Gistel
IDhr.	Gombert	Laurent	Driftweg 31	8450 Bredene
Dhr.	Hendriks	Patrick	Koerslaan 14	8450 Bredene
IDhr.	Hollevoet	Patrick	Perzikenlaan 34	8400 Oostende
IDhr.	Hulpiau	August	Langestraat 41 8	8400 Oostende
IDhr.	Huys	Jean	Groenendijkstraat 185	8450 Bredene
IDhr.	Ippel	Simon	Verenigingstraat 161	8400 Oostende
IDhr.	Jacobsen	Jean	Stockholmstraat 39/4	8400 Oostende
IMevr.	Jacquet		Gounodstraat 2N42	2018 Antwerpen
Dhr.	Jansoone	Roger	Eikenlaan 12	8480 Ichtegem
IDhr.	Joye	Johan	Violierenlaan 124	8400 Oostende
IDhr.	Kerger	Stefaan	Ieperstraat 22/7	8400 Oostende
IDhr.	Kint	Robert	Europagalerij 13/338	8400 Oostende

IDhr.	Labbeke	Robert	Groenveld 64	930 Zaventem
IMevr.	Laleman	Jolande	Schippersstraat 56	8400 Oostende
IDhr.	Lambert	Geert	Batterijstraat 16	8400 Oostende
IMevr.	Lamote	Annie	Havenstraat 23	8400 Oostende
IMevr.	Lanoye	Monique	Madridstraat 2/5	8400 Oostende
IDhr.	Laroye	Eric	Koningstraat 37/1	8400 Oostende
IMevr.	Lauwers	Nicole	Jozef II straat 7 A	8400 Oostende
IDhr.	Leeluyse	Willy	Vlinderstraat 14	8400 Oostende
IDhr.	Leerman	Michel	Koninginnelaan 59/6	8400 Oostende
IDhr.	Liétard	Edwin	Wapenplein 14/3	8400 Oostende
IDhr.	Lisabeth	Gregory	Prins Albertlaan 5	8400 Oostende
IDhr.	Loontiens	Walter	Groendaallaan 8	8400 Oostende
IDhr.	Loy	Marc	Albert I-promenade 3/7C	8400 Oostende
IDhr.	Maes	Jacky	Christinastraat 117	8400 Oostende
IMevr.	Mahieu	Marie-Christine	Duinenstraat 123	8450 Bredene
IDhr.	Masschalek	Eddy	Ridder Van Ranstlei 77	2640 Mortsel
IMevr.	Maurau	Lilian	Rogierlaan 25/7	8400 Oostende
IDhr.	Mertens	Jacques	Léon Spilliaertstraat 83	8400 Oostende
IDhr.	Messiaen	Marcel	Henri Jasparlaan 37	8434 Westende
I	Middelkerke	Erfgoed en	Populierenlaan 35	8430 Middelkerke
IDhr.	Milh	Jan	Serafien De Rijkelaan 21	9840 De Pinte
IDhr.	Monteyne	Johny	Luchthavenstraat 47	8400 Oostende
IDhr.	Mus	Fernand	Salvialaan 5	8400 Oostende
IMevr.	Nefors-Schuyesmans		Rogierlaan 41/4	8400 Oostende
IDhr.	Nevens	Herman	Kievitenlaan 22	8420 De Haan
IMevr.	Neyman	Mireille	Vredestraat 32	8400 Oostende
IDhr.	Nieuwenhuysse	Gilbert	Elisabethlaan 1 A	8400 Oostende
IDhr.	Nootaert	Frank	Euphr. Beernaertstraat 58	8400 Oostende
IDhr.	Otte	Frans	Dorpstraat 109/4	8400 Oostende
IDhr.	Pennequin	Herbert	Leffingestraat 209	8400 Oostende
IDhr.	Pieters	Willy	Torhoutsesteenweg 53/5	8400 Oostende
IDhr.	Pladys	Hubert	Maria Theresiastraat 88/4	3000 Leuven
Dhr.	Ponjaert	Joseph	Vindictivelaan 14/19	8400 Oostende
IMevr.	Ponjaert	Victoire	Rogierlaan 34/12	8400 Oostende
IDhr.	Porta	André	Euphr Beernaertstraat 116	8400 Oostende
IDhr.	Pottier	John	Adolf Buylstraat 47/2	8400 Oostende
IDhr.	Proot	F.	Plantenstraat 47	8400 Oostende
IDhr.	Provoost	Oscar	P. Raedemaekersstraat 33	1830 Maehelen
IDhr.	Reunbrouck	René	Voorhaven laan 171	8400 Oostende
IMevr.	Ribbens	Kathleen	Zeedijk 341/1	8400 Oostende
IDhr.	Rigaux	Freddy	Vuurkruisenlaan 58	2110 Wijnegem
Dhr.	Rotsaert	Dirk	J. de ter Beerstlaan 16	8450 Bredene
IDhr.	Schuyesmans	Robert	Hofstraat 28/32	8400 Oostende
IDhr.	Segers	Jean	Torhoutsesteenweg 156/102	8400 Oostende
IDhr.	Serie	Edmond	Taboralaan 50	8400 Oostende
IDhr.	Seys	Raf	Ringlaan 1	8680 Koekelare
IDhr.	Simoen	Roland	Vindictivelaan 14/21	8400 Oostende
IDhr.	Simoens	Roger	Groentemarkt 11/11	8400 Oostende
IDhr.	Slambrouck	Norbert	Sterrebeeklaan 4	8400 Oostende
IMevr.	Soenen	Monique	Notelaarsstraat 20	8400 Oostende
IDhr.	Soenen	Rene	Blakmeers 71	1790 Hekelgem
IMej.	Soete	Suzanne	Hendrik Serruyslaan 18	8400 Oostende

IDhr.	Streber	Luc	Boondaelsesteenweg 589	1050 Brussel
IMevr.	Sweetlove	Adolphine	Koningstraat 31/2C	8400 Oostende
IMevr.	Symaey	Clara	Nieuwpoortsesteenweg 23/10	8400 Oostende
IDhr.	Sys	Gustaaf	Roeselarestraat 68 B	8600 Esen
IDhr.	't Jaecx	Erwin	Rivierstraat 8	8400 Oostende
IDhr.	Tulpin	Ronaid	Emiel Moysonplein 1/25	8400 Oostende
IDhr. & Mev	Van Den Broecke		Torhoutsesteenweg 234/5	8400 Oostende
IDhr.	van den meersschaut	Rudi	Van Craenenbroeckstr. 69	9120 Beveren Wa
IMevr.	Van Dender-Castelein	Roos	de Smet de Naeyerlaan 3 (	8400 Oostende
IDhr.	Van Elslander		Steense Dijk 639	8400 Oostende
IDhr.	Van Eycken	Jocelyn	Sint Sebastiaanstraat 20	8400 Oostende
IMevr.	Van Geluwe		Vinkenstraat 5	8400 Oostende
IMgr.	van Leeuwen	Dirk	Wambachstraat 42	2018 Antwerpen
IDhr.	Van Outryve	Lucien	Karel Janssenslaan 5/1	8400 Oostende
IDhr.	Van Roose	Johan	Kabeljauwstraat 5	8460 Oudenburg
IDhr.	Van Roost	Paul	Tervuursesteenweg 408	2800 Mechelen
IDhr.	van Rysbergen	Andries	Kustlaan 3	8450 Bredene
IDhr.	Van Wassenhave	Jean-Lau	Stockholmstraat 27	8400 Oostende
IDhr.	Vanblaere	Marcel	Marie-Joséstraat 5	8400 Oostende
IMevr.	Vancampo	Sonja	Stuiverstraat 55/57	8400 Oostende
IDhr.	Vande Castele	Louis	Sint Riquierstraat 17	8450 Bredene
IDhr.	Vande Winkel	Daniël	Cardijnplein 6/10	8400 Oostende
IMevr.	Vande Wynckel	Gerda	Koopvaardijstraat 14	8400 Oostende
IDhr.	Vandenbergh	Robert	Longchamplaan 84	8400 Oostende
IMevr.	Vandendriessche	Georgette	Leopold I plein 5N/2	8400 Oostende
Dhr.	Vandepitte	Eugene	Nieuwpoortsesteenweg 883	8400 Oostende
IDhr.	Vander Heyde	Roger	Torhoutsesteenweg 35/1	8400 Oostende
IDhr.	Vandercruyssen	Rene	Mariakerkelaan 330	8400 Oostende
IMevr.	Vandergunst	Jenny	Meiboomlaan 12	8400 Oostende
IDhr.	Vandermeulen		Mercatorlaan 19/34	8400 Oostende
IDhr.	Vanderstraeten	Martin	Taboralaan 49	8400 Oostende
IDhr.	Vanderwal	Frans	Oud Vliegveld 35	8400 Oostende
Dhr.	Vandesteene	John	Ravenlaan 16	8400 Oostende
IDhr.	Vandooren	Godfried	Zwaluwenstraat 145/4	8400 Oostende
IMevr.	Vanhecke	Jacoba	Bauwensplein 10/7	8400 Oostende
IDhr.	Vanhecke	Pierre	Henri Lalouxlaan 45	8670 Koksijde
IDhr.	Vanhee	Fernand	Hogenbilk 25	8470 Gistel
IDhr.	Vanhix	Robert	Pycke de ten Aerdelaan 30	8400 Oostende
IDhr.	Vanhooren	Roger	Mercatorlaan 19/53	8400 Oostende
IMevr.	Vanhoucke	Christiana	Zwevezelestraat 72	8820 Torhout
IDhr.	Vanhoutte	Jo	Meibloempjeslaan 4/2	8400 Oostende
Dhr.	Vanleke		Passchijnstraat 5	8400 Oostende
IDhr.	Vansevenant	Bart	Ijzerstraat 24A113	8400 Oostende
IDhr.	Vansielegem	André	Havenstraat 22	8400 Oostende
IMevr.	Vercruysee		Kraanvogelstraat 1	8400 Oostende
IDhr.	Verdonck	Roger	Amsterdamstraat 49	8400 Oostende
IDhr.	Verga uwe	Andre	Kastanjelaan 41	8400 Oostende
IDhr.	Verhaeghe	Fernand	Violieren laan 53	8400 Oostende
Dhr.	Verkouille	Henri	Zwanen laan 44	8400 Oostende
IDhr.	Vermeesch	Dries	Christinastraat 23/F11	8400 Oostende
IMevr.	Vermeulen	M.	Koningstraat 55/3	8400 Oostende
IDhr.	Viaene	Herman	Vindictivelaan 14/9A	8400 Oostende

IDhr.	Viaene	Robert	Torhoutsesteenweg 435	8400 Oostende
IMevr.	Vieren	Maria	Gerststraat 12	8400 Oostende
IDhr.	Weerbrouck	Fernand	Duivenhokstraat 66	8400 Oostende
IMevr.	Willaert	Denise	Kapucijnenstraat 23/3	8400 Oostende
IDhr.	Wybouw	René	Kanaalstraat 7	8470 Gistel
IDhr.	Wybouw	Roland	Ieperleedstraat 13	8432 Middelkerke
IDhr.	Zonnekeijn	Leonard	Ooststraat 6/4	8400 Oostende

RAADPLEEG REGELMATIG ONZE WEBSITE! (www.deplate.be)

Wat vindt U daar?

- De inhoud van ons tijdschrift.
- De inhoud van de tijdschriften waarmee wij een ruilabonnement hebben.
  - Het jaarprogramma (met eventueel de laatste aanpassingen).
  - De tijdelijke tentoonstellingen.
  - De geschiedenis van De Plate en van ons Museum.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
moderuste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

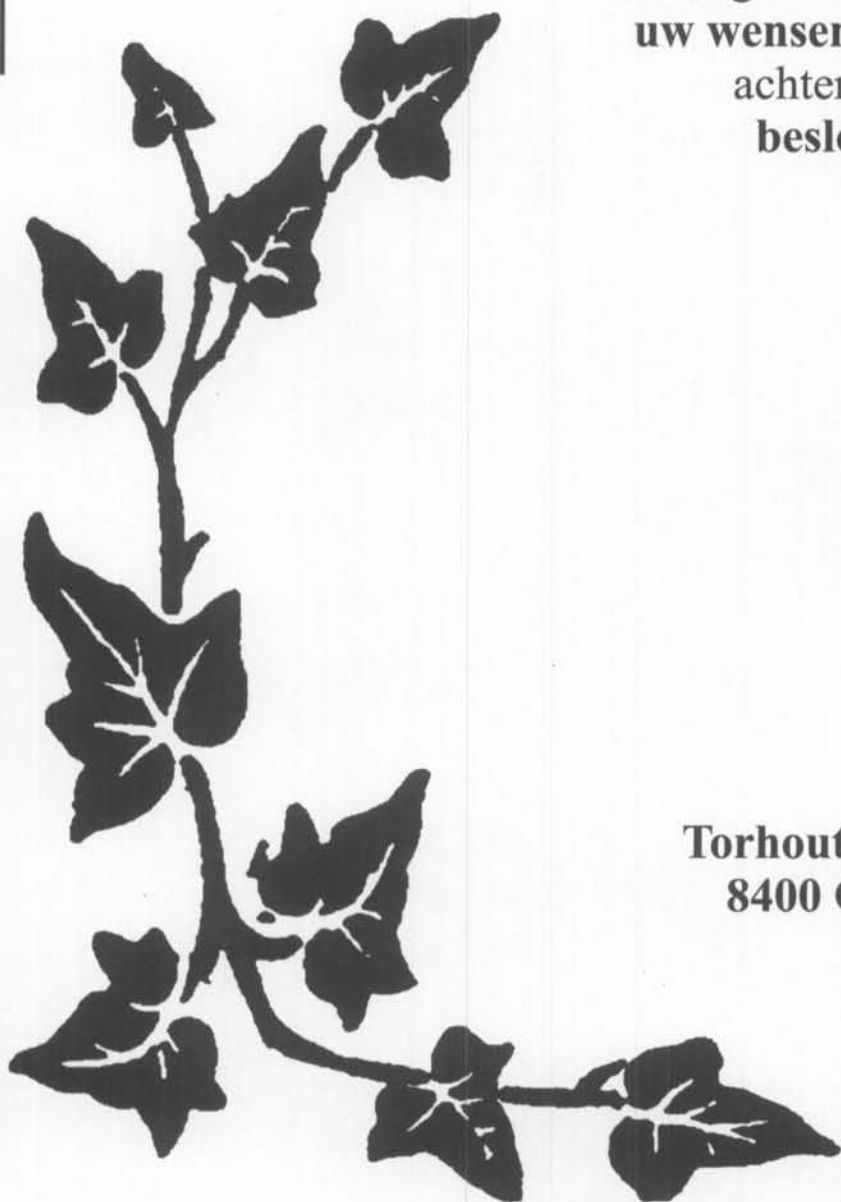
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

FEBRUARI 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 2

MAAND februari 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 37: **F. GEVAERT**: De metamorfose van de Oostendse haven (deel 14).

blz. 40: **D. DEMAEGHT**: Het beeld van Paster Pype aan de Sint-Petrus- en Pauluskerk.

blz. 44: **J.P. FALISE**: Een Belgische Vissersschool te La Rochelle in 1940?

blz. 48: Vraag aan onze lezers.

blz. 49: Jaarverslag 2007.

blz. 56: **G. VAN DUYPENBODEN**: Jazz in Oostende.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Ferdinand GEVAERT: Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

Dirk DEMAEGHT: Vrijhavenstraat 5, 8400 Oostende

Jean Pierre FALISE: Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Georges VAN DUYVENBODEN: Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende

FEBRUARI-ACTIVITEITEN

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

1ste ACTIVITEIT

donderdag 7 februari 2008 om 14.30 uur

namiddagvoordracht in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, Oostende

Onderwerp: **H.M.S. VINDICTIVE, VAN DAME TOT WRAK**

Spreker: dhr. **Jean DE LANGHE**

Jean De Langhe is licentiaat handels- en financiële wetenschappen. Als rasechte Oostendenaar schreef hij in 1960 zijn kandidatuur-thesis over de "Oostendse Compagnie".

Hij is effectief lid van De Plate alsook lid en bestuurslid van talrijke andere Oostendse verenigingen. Buiten zeilen, geschiedenis, lezen en boekbinden doet hij ook aan computerprogrammatie.

Verleden jaar in maart bracht hij reeds deze Powerpoint evocatie voor een volle zaal, maar ondertussen werkte hij alles nog bij met de allernieuwste gegevens.

Dhr. Jean De Langhe brengt ons de geschiedenis van het schip tijdens Wereldoorlog I.

Wie nogmaals het wedervaren van dit vaartuig, dat op 10 mei 118 gedeeltelijk tot zinken werd gebracht in de havengeul en zo de ingang tot Oostende bemoeilijkte, wil meemaken of zij die de avondpresentatie gemist hebben, laat deze kans niet voorbij gaan.

Voor deze namiddagvoordracht is de ingang zoals altijd gratis, ook voor niet-leden.

2de ACTIVITEIT

donderdag 28 februari 2008 om 20.00 uur

avondvoordracht in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, Oostende

Onderwerp: **TOERISTISCH OOSTENDE IN HET INTERBELLUM (1919-1939)**

Spreker: dhr. **Marc CONSTANDT**

Hij studeerde geschiedenis aan de universiteit van Gent en bood een licentiaatsverhandeling aan over de geschiedenis van het toerisme te Oostende tijdens de Belle Epoque (ca. 1880-1914). Een gedeelte van deze verhandeling verscheen als monografie onder de titel "Delbouille en Dujardin: twee pioniers van het Oostendse toerisme".

Het thema van de geschiedenis van het kusttoerisme bleef hem boeien waardoor er diverse publicaties volgden.

Ook diverse thema's uit het rijke toeristisch verleden werden door deze auteur onderzocht en de resultaten werden gepubliceerd onder de vorm van artikels in diverse historische tijdschriften en catalogi.

Dhr. Marc Constandt is lid van onze Kring en werkt als archivaris te Middelkerke, met als bijzondere opdracht het museaal project over de geschiedenis van het kusttoerisme.

Het Interbellum waarover de voordracht handelt, is een boeiende periode voor het toerisme in Oostende. De spanningen tussen de elitaire toerist en de eerder volkse tegenhanger, de vernieuwingen van het toeristisch product, de opkomst van de minder preutse badpakken....komen aan bod.

De voordracht wordt geïllustreerd met heel wat beeldmateriaal via Powerpoint.

Allen die bekommerd zijn met, of belangstelling hebben voor het kusttoerisme, mogen deze avondvoordracht niet missen, en zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos. Men zegge het voort.

NU AL TE NOTEREN IN UW AGENDA!

1ste MAART-ACTIVITEIT

donderdag 6 maart om 14.30 uur

De prentkaarten van Le Bon door **Norbert HOSTYN**

MUSEUM DE PLATE

vanaf zaterdag 2 februari tentoonstelling

JAZZ IN OOSTENDE

Jazz kwam in Oostende na de eerste wereldoorlog. Met foto's, krantenknipsels en andere documenten wordt Jazz in Oostende vanaf deze periode tot en met heden getoond.

Samenstelling : Georges Van Duyvenboden

Openingstijden

Elke zaterdag

Van 2 februari t/m 10 februari elke dag, uitgezonderd dinsdag 5 februari, van 10.00 u tot 12.00 u en van 14.00 u tot 17.00u

Op zaterdag 9 februari, Nacht van de Musea, uitzonderlijk open tot 23.00 u

DE METAMORFOSE VAN DE HAVEN VAN OOSTENDE (deel 14).

door **Ferdinand GEVAERT**

De staketsels, havengeul en aanliggende watervlakken. (deel 5).

De marinebasis Oostende.

Op donderdag 13 september 2007 voltrok zich de laatste fase van een markant opmerkelijk deel van de gedaantewisseling en bestemming van de haven van Oostende. Gedaantewisseling die zich reeds een aantal decennia aan het manifesteren, voltrekken, was. Op die bewuste dag werd in de "marinekazerne", "Bootsman Jonsen", de symbolische sleutel van de laatste overblijfsels van wat ooit eens DE Zeemachtbasis Oostende vormde, overhandigd aan de afgevaardigden van het Autonome Gemeentebedrijf Haven Oostende; dat voortaan de overgemaakte havengronden en installaties zal beheren en uitbaten. Na vele jaren van afbouw van de activiteiten van de Zeemacht/Marine te Oostende, werd het hoofdstuk "Basis van de Zeemacht/Marine", op de Mijnenbestrijdingsschool na, definitief afgesloten. De sinds de eerste helft van de jaren zeventig ingezette verhuis van de toenmalige Zeemacht, is nu voltooid. De laatste magazijnen en loodsen van de Logistieke Groepering werden leeggemaakt en zullen, evenals de terreinen op de Oosteroever, een nieuwe bestemming krijgen, (indien het geen sloop en afbraak wordt).

De verhuis van de Zeemacht had niet alleen grote gevolgen voor de Oostendse haven, doch ook voor de stad zelf. En hierbij denken we niet alleen aan economische en demografische consequenties. Niet langer de "marinehaven" verloor de stad de status van "garnizoensstad", met onder meer de vele grootse militair maritieme activiteiten, ceremoniën, plechtigheden, manifestaties en o.m. internationale vlootbezoeken (ook in functie van de N.A.T.O.). Waarvan de vele foto's in de fototheek (archief) van de Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring "De Plate" een blijvende getuigenis mogen zijn.

Mogelijks was, en is, de meest markante, en uitzonderlijke plechtigheid, deze waarbij, op het Wapenplein (daarom die naam, laat het ons niet vergeten !!) te Oostende, Z.K.H. Prins Albert, nu Koning Albert II, in 1953 de plechtige eed aflegde als marine-aspirant (officier, equivalent van onderluitenant) van de Zeemacht. Hij heeft nu de graad van Admiraal (4 sterren).

De tijdens de oorlog 1940-1945 in Groot-Brittannië opgerichte Belgische Sectie van de Royal Navy nam onmiddellijk na de bevrijding van het land in september 1944 (alhoewel nog gedeelten van het grondgebied bezet waren door de Duitsers, hierbij denken we aan de Oosthoek, o.m. Heist, Knokke, Balgerhoeke e.a., het noordelijk deel van de Kempen, en de oevers van de Westerschelde - Walcheren) met het 118^c Flottielje Mijnvegers (118th Minesweeping Flotilla) deel aan het opruimen van zeemijnen en andere springtuigen in de Scheldemonden en de Schelde, vanaf de Vlaamse banken tot de monding.

In oktober 1944 legde voor het eerst het 118^c smaldeel van de Royal Navy, bemand door personeel van de Belgische Sectie (officieren, onderofficieren en matrozen) aan de Cockerillkaai te Oostende aan. Na het vrijmaken van de Schelde in november 1944, ten gevolge o.m. van het veroveren van Walcheren en Zuid-Beveland door de geallieerden, week het smaldeel tijdelijk uit naar Antwerpen om de Schelde vanaf Vlissingen/Breskens tot in de Antwerpse dokken mijnvrij te maken.

Na 8 november 1945 werden alle diensten van de Belgische Sectie geconcentreerd te Oostende. Die Sectie zou blijven bestaan tot 8 november 1945, toen ging ze over naar het Bestuur van het Zeewezen, als "Navale Sektie", maar nog steeds onder Ministerie van Verkeerswezen totdat de "Zeemacht" opgericht werd bij Besluit van de Regent van 30 maart 1946. Verschillende diensten

werden gehuisvest in het Carferrygebouw aan de Istanbulkaai (die vanaf 8 september 1944 reeds door de Royal Navy bezet was). Andere diensten, zoals o.m. het opleidingscentrum werden ondergebracht, bij onwaardige omstandigheden, in de grotendeels vernielde Oostendse vismijn.

Na de teruggave door de Britten van de pakketboot Princesse Marie José op 12 juli 1945, (opgeëist door de Royal Navy in september 1940 en door hen omgevormd tot oefenschip voor duikbootbestrijding, H.M.S. Southern Seas, later als H.M.S. Nemesis omgevormd tot tender voor dienst in IJsland waar het schip omgedoopt werd tot H.M.S. Baldur, bij de teruggave werd het schip opnieuw "Nemesis") en na omvorming door het Bestuur van het Zeewezen van het schip tot depotschip (ook accommodatieschip), werd het schip in 1946 gemeerd aan de Istanbulkaai ten behoeve van de Navale Sektie/Zeemacht.. Het schip werd als zulks gebruikt door de Zeemacht tot juni 1947 en daarna verkocht voor sloop aan het Brugse sloopbedrijf Van Heyghen.

Na de teruggave van de Generaal Mahieukazerne door het Brits leger aan de Belgische instanties wordt in augustus 1946 de kazerne ter beschikking gesteld van de Zeemacht. Althans konden de diensten van de Zeemacht behoorlijk onderdak krijgen. (De kazerne diende tot midden 1946 als transitkamp voor Britse verlofgangers en gedemobiliseerden)

Ook het Centrum voor Marinevorming van de Zeemacht werd in de kazerne gehuisvest tot het in 1951 overgeheveld werd naar Sint-Kruis bij Brugge.

Op 1 maart 1949 werd de Zeemacht overgeheveld van Verkeerswezen naar het Ministerie van Landsverdediging en werd na de Landmacht en de Luchtmacht de derde onafhankelijke strijdmacht.

In 1952 werd de kaai op de oosteroever van de havengeul herbouwd (nu in beton) nadat de houten steigers en glooiingen grondig vernield werden door de terugtrekkende Duitsers begin september 1944. In 1954 werd de eerste steen gelegd van de werkplaatsen van wat later de Logistieke Groepering van de Zeemacht zou worden. Naast de bouw van nieuwe werkhuizen voor alle technische disciplines van de Zeemacht (van mechanica over staal-, hout- en kunststofbewerking, meer- en zeilgerij, voertuigen, electriciteit, electronica, nautische- en andere instrumenten, reddingsmiddelen, en andere tot conservering en preservatie toe) werden opslagplaatsen voor de vele tienduizenden voorwerpen die in stock werden gehouden om de schepen en installaties in optimale operationele staat te houden, gebouwd

Naast deze ook onder- en bovengrondse opslag van brandstoffen, verblijven, kantoren, mess en kookhuis, stookhuis en elektrische centrale, evenals kaaivoorzieningen voor drinkwater-, bluswater-, brandstof- en electriciteitsbedeling voor de aldaar aangemeerde schepen. Tevens werden een aantal installaties en constructies van de voormalige snelbootbasis van de Kriegsmarine (1942-1944) die niet vernield werden in 1944, behouden en in gebruik gesteld.

Bij de geleidelijke ingebruikname van de nieuwe gebouwen en installaties kon de tot dan gebruikte Hangaar 5 op de Westkaai van het Vlotdok van de handelshaven (Stapelhuisstraat) verlaten worden door de Zeemacht.

In samenspraak met het Bestuur van het Zeewezen kon de Zeemacht vanaf 1959 gebruik maken van het drijvend droogdok in het Zeewezendok voor het droogzetten van schepen en vaartuigen van de Zeemacht.

Op 5 juni 1956 werd de "eerste steen" gelegd van de Mijnenbestrijdingsschool, die internationale erkenning en waardering zou krijgen. De school, gelegen naast de toegang tot de marinekazerne werd in juni 1960 officieel geopend. Heden, 2007, ondanks de vele omvormingen en inkrimpingen van de krijgsmacht(en), bestaat en functioneert de school nog steeds.

In 1959 werd het Mijnveegcentrum (Cedra) opgericht, dat moest instaan voor het beheer en de training van de schepen en bemanningen die in operationele dienst waren. Het centrum werd uitgebouwd met nieuwe installaties en gebouwen op de Cockerillkaai (diepwaterkaai) aanpalend aan de Zeevaartschool. Daartoe werden de tot dan toe aldaar gebruikte houten keten en verblijven vervangen door volwaardige permanente stenen gebouwen waarin alle noodzakelijke functies werden ondergebracht (kantoren, verblijven, sanitair, wacht- en andere voorzieningen). De ingang met wachtlokaal was gelegen aan de Slijkensesteenweg.

Voor 1959 legden de operationele mijnveegers van de Zeemacht ook aldaar aan, nadat ze enkele jaren eerder het zuidelijk deel van de kaai moesten ontruimen om plaats te maken voor de handel s vaart.

In 1968 werd door hogerhand, o.m. in functie van de noodzaak om over meer havencapaciteit voor de Zeemacht te beschikken, besloten een gloednieuwe marinebasis voor de Zeemacht te bouwen te Zeebrugge en die van Oostende quasi volledig af te bouwen en te verlaten. De werken werden in 1969 aangevat met de bouw van een nieuw insteekdok, dra gevolgd door de constructie van allerhande gebouwen.

In 1976 verliet het Operationeel Commando van de Zeemacht Oostende en verhuist naar Zeebrugge. Op 27 september 1976 werd de nieuwe basis te Zeebrugge plechtig ingehuldigd. Het volledig ontruimen van Oostende werd aangevat, al zou het nog duren tot 2007 vooraleer het zich volledig voltrokken had. In 1983 werd een tweede insteekdok gebouwd te Zeebrugge, uitgerust met een hydraulische scheepslift voor het droogzetten van schepen tot 1.000 ton.. Het werd in 1988-89 aangevuld met een hoge loods voor het onderbrengen van de drooggezette schepen, zodat ze volledig beschut konden onderhouden en/of hersteld worden.

Eén na één werden de installaties te Oostende verlaten (hetzelfde lot was ook beschoren voor de basissen van Nieuwpoort en Kallo).

In 1998 werden de gebouwen van het Mijnveegcentrum gesloopt, gevolgd in 2000 door de werkhuisen van de Logistieke Groepering op de oosteroever. In 2004 werden bepaalde van de geleidelijk ontruimde magazijnen, kantoren en wachtlokaal aan de Vismijnlaan met de grond gelijk gemaakt, evenals de opslagtanks en andere kleinere installaties.

Het einde van de marine basis Oostende was nabij.

Fig. nr. 109. Haven Oostende, 1946/1947. Zicht op het Montgomerydok (toen nog "Schuildok"), met twee sloepen van de Zeemacht (of "Navale Sektie"), waarmede "nautische opleiding" gegeven werd. Aan de Istanbulkaan, ter hoogte van het Carferrygebouw, toen ook gebruikt door de Zeemacht, de voormalige pakketboot "Princesse Marie José" gebruikt als depotschip (accommodatie). (Fototheek O.H.G.Kr. "De Plate").

Fig. nr. 110. Haven Oostende, 1945/1946. Mijnvegers (Motor Minesweepers – 106 feet) van de Royal Navy en Belgische Sektie, gemeerd aan de Cocierillaai. In de achtergrond de Prins Albertlaan en de Bredensesteenvweg.

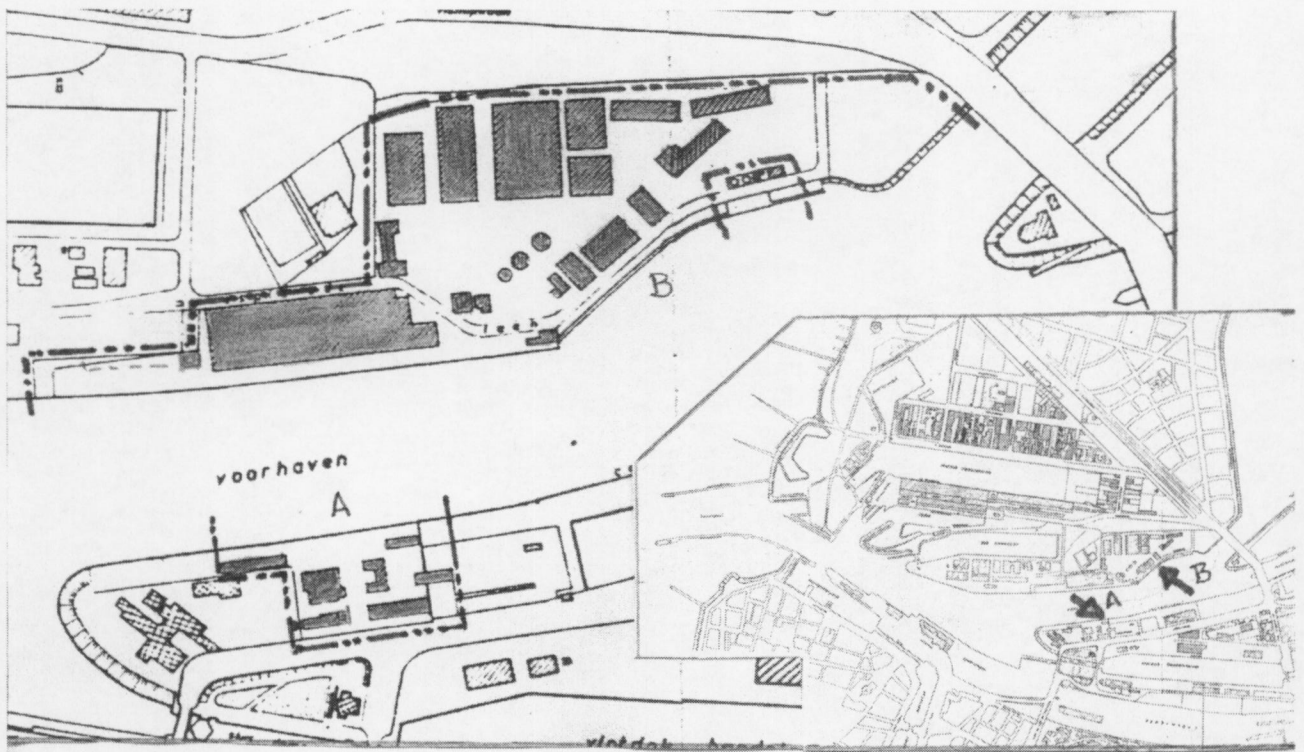

Fig. nr. 111. Haven Oostende 1990. Inplanting en grondplan van het Mijnveegcentrum (A) en Logistische Groepering van de Zeemacht. De gebouwen zijn alle, op een paar uitzonderingen op de oosteroever na, gesloopt in 1998, 2000 en 2004.

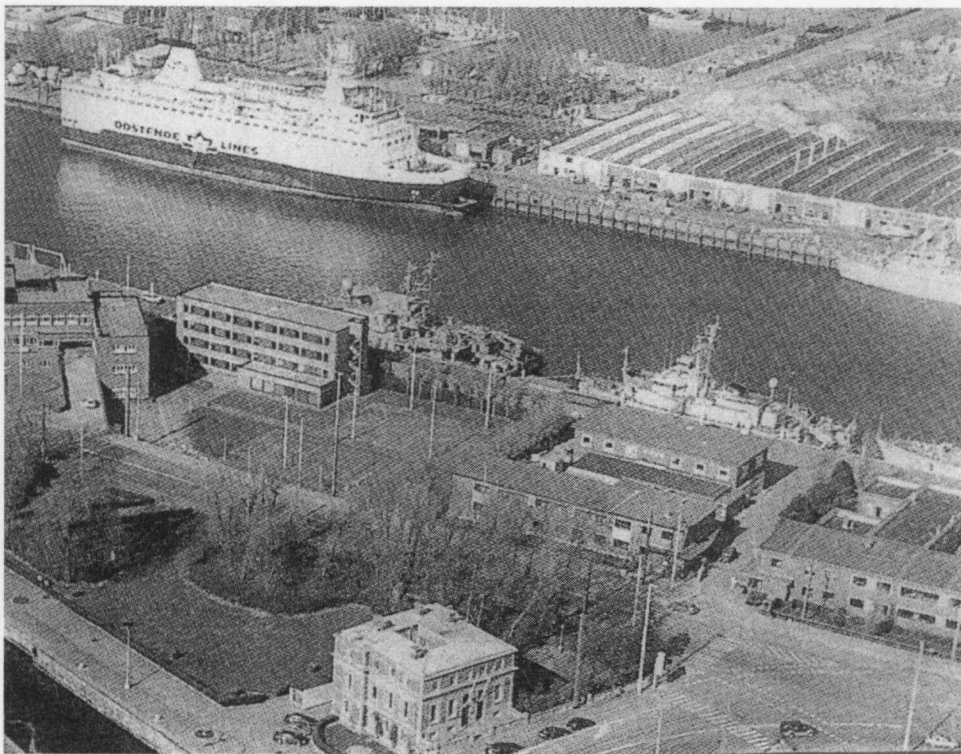

Fig. nr. 112. Haven Oostende, 1990. Zicht op de werkplaatsen van de Logistische Groepering op de oosteroever en op het Mijnveegcentrum gelegen aan de Cocierillkaai.

Fig. nr. 113. Haven Oostende, 1971. Een eskader MSO's – Hoogzee Mijneveters, gemeerd aan de oosteroever. De operationele MSO's moesten daar aanleggen bij gebrek aan kaaien ter beschikking van de Zeemacht.

Fig. nr. 114. Haven Oostende, 1971. Een operationeel smaldeel (flottiele) MSC's –Kustmijneveters van de Nederlandse Marine, gemeerd aan de kaai van het Mijneveegcentrum (in Zeemachtjargon: "de Cedra").

Fig. nr. 115. Haven Oostende, 1980, Drie MSO's (Hoogzeemijneveters) en een MSC (Kustmijneveger) gemeerd aan de kaai van de "Logistiek". De MSC is in "groot onderhoud".

Fig. nrs. 116 en 117. Haven Oostende, 1998. De sloop van de gebouwen van het Mijnveegcentrum aan de Slijkenssteenweg is aangevat.

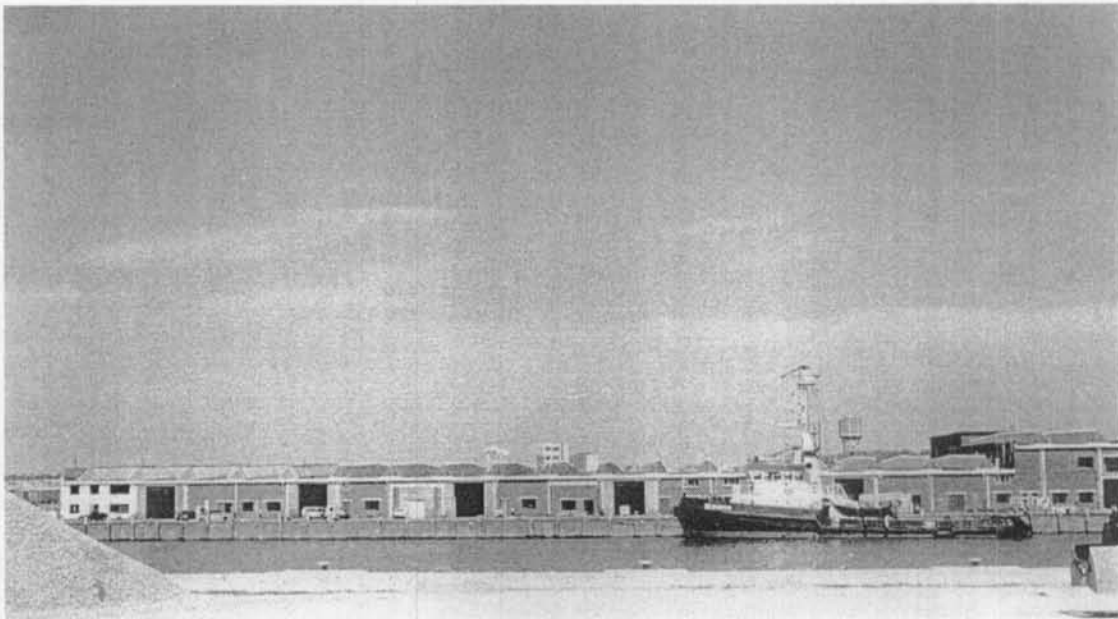
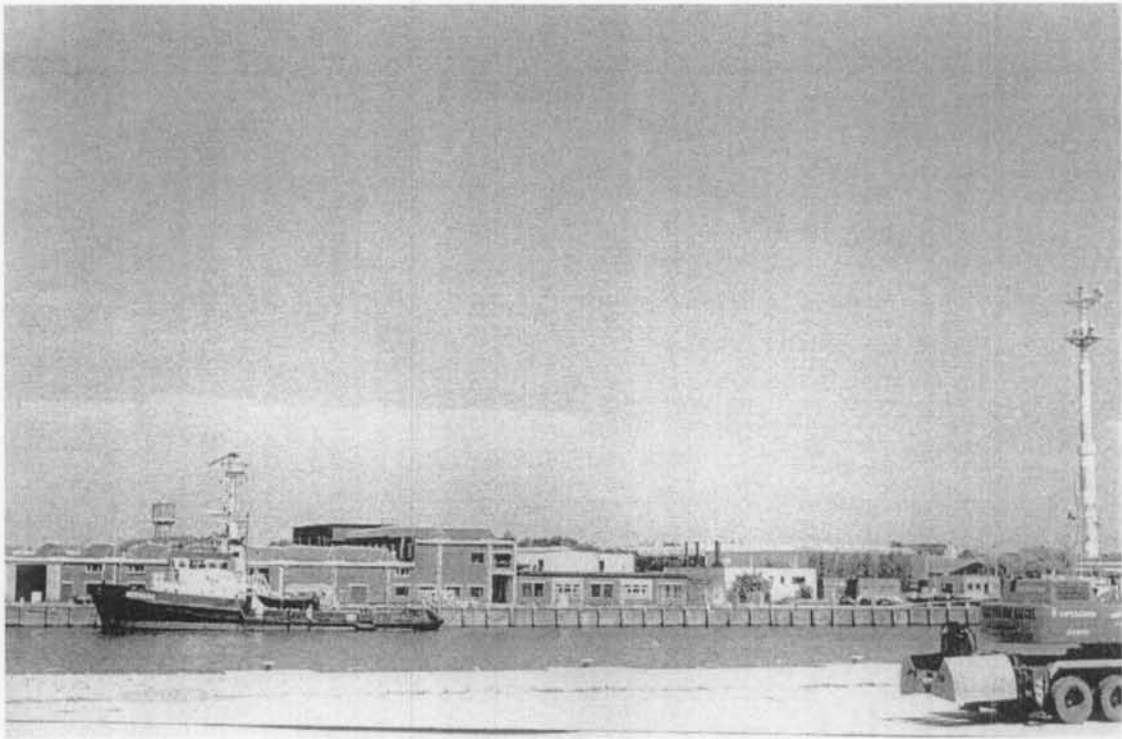

Fig. nrs. 118 en 119. Haven Oostende, 2000. De werkhuizen van de Logistieke Groepering van de Zeemacht op de oosteroever. De werkhuizen zijn ontruimd en de sloop is in voorbereiding. Aan de kaai de sleepboot "Zeehond" van het Loodswezen (Zeewezen).

(wordt vervolgd)

Het beeld van Paster Pype aan de Sint-Petrus- en Pauluskerk

door **Dirk Demaeght**

Nationaal Aalmoezenier van de Visserijsector

Het beeld is het voertuig van de gedachte, maar ook de symbolisering van de ziel. Het beeld kan ook de symbolische en zichtbare bestendiging zijn van wat iemand voor zijn volk deed en wat een volk nog steeds voor die iemand voelt. Uiterlijk leek Paster Pype soms verdwenen, maar innerlijk werd hij steeds levendiger in de harten van het Oostendse vissersvolk en bij mensen van alle gezindheden.

Dat lag aan de basis om zijn beeltenis uit steen te laten rijzen. Maar sinds 1938 heeft het beeld zelf een eigen geschiedenis opgebouwd die de archivariissen en leden van een gerenommeerde heemkundig- en geschiedkundige kring zoals de 'Plate' wellicht zullen interesseren.

Aan de achterkant van de afgebroken 'El Mar', aan de oude gebouwen van de Vrije Visserijschool Paster Pype, in de gelijknamige straat, hebben decennialang mensen omhoog gekeken naar het rijzig witstenen beeld van de stichter dat boven de ingang stond. Het beeld was er blijven staan, niettegenstaande de school, onder leiding van priester-aalmoezenier Jan Corneillie, in 1976-77 verhuisd was naar haar nieuwe gebouwen naast het VTI in de Stuiverstraat.

In de oorspronkelijke bouwplannen van de El Mar had architect Vyrin een beeld voorzien van de heilige Petrus, patroon van de vissers. Maar toen, na het sterven van Paster Pype in 1926, de herinnering aan de priester-stichter steeds levendiger werd en men hem ging beschouwen als de 'Daens van de vissers' en hij de eervolle naam kreeg van 'Vader der visschers', kwam men op het idee een beeld van de stichter zelf aan te brengen. Zelfs de straat waar hij zou staan, kreeg zijn naam.

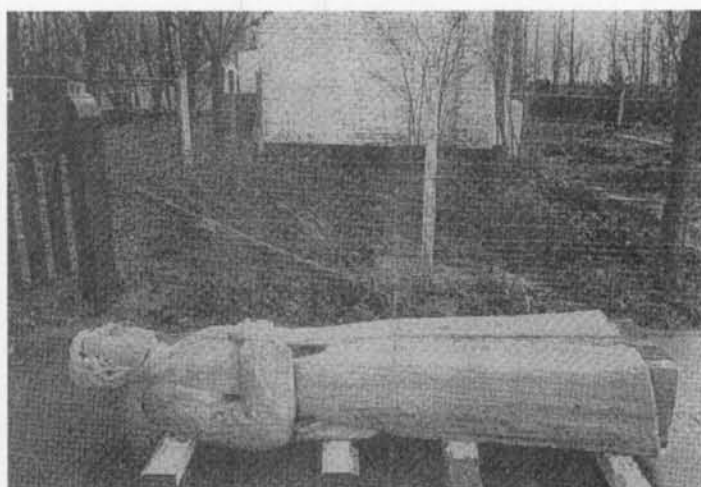
Beeldhouwer Karel Demuyne (1899-1949) uit Nieuwpoort liet in het jaar 1939, ergens in de hoek van de speelkoer van de toenmalige 'Germaineschool', aan de hand van enkele foto's, de visserpriester uit de witsteen te voorschijn komen.

Toen ik als toenmalig directeur van de Visserijschool, een wandeling maakte via het befaamde Sint-Pauluspleintje, ergens rond eind juli 1987, zag ik in de verte het beeld staan met een ontorende fietsband rond de nek. Iemand had me verteld dat men tijdens de Paulusfeesten er zelfs feestverlichting aanhing en eronder een frietkot installeerde. Dat kwam bij heel wat Oostendenaars, en niet in het minst bij de vissers, zeer oneerbiedig en ontorend over.

Recht tegenover de oude ingangspoort was er een gekende Oudenburgse bouwfirmma aan het werk met een hijskraan. Ik vroeg of ze me met een hefbak tot dicht bij het beeld konden brengen om die fietsband te verwijderen. Het sloeg me aan het hart toen ik vaststelde dat het zware beeld kon bewegen. De zware betonijzers langs de onderkant en achteraan waren volledig doorgeroest. Enkele kladden cement achteraan het beeld getuigden van verwoede pogingen van 'iemand' (?) die het beeld opnieuw vast had wilde zetten. Tevergeefs!

In de wetenschap dat de El Mar eigendom was van de Decanale Werken en dat het beeld een gevaar betekende voor elke voorbijganger, belegde ik inderhaast een vergadering met deken Jozef Loncke, ook voorzitter van de Inrichtende Macht van de Paster Pypeschool, en de toenmalige schepenen Gerard Daniëls van groen en Bourgois van openbare werken. Er werd besloten het beeld daar zo vlug mogelijk te verwijderen. De witsteen werd omsnoerd met lederen banden en met dezelfde kraan werd de 1.400 kg wegende blok langzaam neergelaten en op een vrachtwagen van de

Stadsdienst gelegd. Het beeld zou een tijdelijk onderkomen vinden ergens bij de Stedelijke Werkplaat van Stene of het sportpark van de Schorre.

Met het eeuwfeest van de Paster Pypeschool in het vooruitzicht, in mei 1988, wilde de Stedelijke Overheid dat het beeld tegen de festiviteiten van mei 1988 een passende plaats zou krijgen rond de Sint-Petrus en Pauluskerk, waar Paster Pype, toen hij, na leraar te zijn geweest aan het college van Nieuwpoort, onderpastoor en later vissersalmoezenier werd.

Aanvankelijk werd gedacht het beeld te plaatsen in het rozenperkje aan de 'Peperbusse'. Toen dit bericht de ronde deed, kregen we boze brieven van de Peperbusse Sociëteit. André Baert vond het beeld 'kitscherig en onesthetisch... niet passend bij de toren en zijn omgeving'. Hij vond dat het beeld moest teruggeplaatst worden op zijn oorspronkelijke plaats en dat men niet moest denken om van Paster Pype een 'heilige' te maken. Dat was ook helemaal niet onze bedoeling!

Door die reactie kreeg de stadsarchitect de opdracht om een geschiktere plaats te zoeken, ergens in het vernieuwde visserskwartier. Elk voorstel deed echter emotionele kritiek opwaaien, waardoor een definitieve beslissing uitbleef.

Schepen Daniëls van groen bekwam uiteindelijk een principieel akkoord in het schepencollege om het beeld te plaatsen op het plantsoen aan de Sint-Petrus- en Pauluskerk, recht tegenover het huis waar de priester destijds woonde. Daar zou het beeld het zicht aan de Peperbusse niet belemmeren. De Stad besloot om rond het beeld een kasseiwegeltje aan te leggen en het rondom van groen te voorzien.

Havenkapitein Ghys bood me een scheepsanker aan. Dat bracht me op het idee om dit anker vóór het beeld te plaatsen met daarop de inscriptie: 'Paster Pype, vader der visschers 1854 - 1926' (gegraveerd door leerlingen van het VTI).

Op zoek naar een steenkapper kwam ik bij grafsteenmaker Bourry terecht in de Stuiverstraat.

Na een korte bespreking van de prijs en inspectie van de steenhardheid kwamen we overeen dat hij de kolossale 2 meter hoge sokkel in een nieuw kleedje zou steken. Of de heer Bourry zelf het kappen heeft uitgevoerd, of het in onderaanneming gaf aan een zekere Paul Perneel (°1954), zoals Wikipedia vermeldt, weet ik niet met zekerheid.

Kleine uitsteeksels zoals vingers, neus en kin, waren nagenoeg weg geërodeerd. Witsteen is nu eenmaal een steensoort die niet goed bestand is tegen zeelucht en wind. Van het totale beeld werd een laag van een centimeter weggenomen.

Aangezien het beeld oorspronkelijk bedoeld was om in een nis te staan nogal hoog boven de ingangspoort van de vissersschool, was het achteraan niet bewerkt en zo 'plat als een vijg'. Het beeld was ook uitzonderlijk lang opdat voorbijgangers het in zogenaamd kikvorsperspectief zouden zien. De steen wat inkorten zou, zo vertelden me de steenkappers, altijd een esthetisch probleem blijven.

Aangezien het beeld nu rondom zichtbaar zou zijn, moest de platte achterkant ook bewerkt worden. Als model werd er een oude soutane van deken Loncke bijgehaald, zelfs met de bijhorende 'kontekletser', een manteltje dat priesters op de rug droegen.

Uiteindelijk konden we het beeld begin mei van 1988 plaatsen. Precies op tijd om het te betrekken in het eeuwfeest van de Paster Pypeschool.

Enkele jaren geleden werd het beeld van Paster Pype, wegens een herschikking van de oorlogsmonumenten aan de kerk, een vijftigtal meter verplaatst in de richting van het Sint-Petrus- en Paulusplein. Het bleef echter binnen het plantsoen en is niet minder opvallend dan voorheen. Aan dit beeld wordt op zijn sterfdag (3 juni) door de voorzitter van het Paster Pype Huldecomité, een bloemenhulde gebracht.

Bloemenhulde door de heer Jean Pierre Falise, voorzitter Paster Pype Huldecomité

Een Belgische Vissersschool te La Rochelle in 1940?

door Jean Pierre FALISE

Onlangs kwam ons museum, dank zij de familie Looze en mevr. Monique Lanoye, in het bezit van interessante documenten betreffende de Belgische vissersvloot in de periode 10 mei - eind juni 1940. Deze documenten zijn opgesteld door dhr. Léon LOOZE, directeur van de Zeevaartschool te Oostende en gedateerd op 07 juni 1940.

Daaruit blijkt o.a. dat een groot gedeelte van deze vissersvloot zich in de haven van La Rochelle bevond en dat de families verspreid waren over de dorpen Marsilly en Charron, op ongeveer 8 km. van La Rochelle.

Op een vergadering van 04 juni 1940 drukten de reders en/of eigenaars van deze schepen de wens uit over te gaan tot het oprichten van een visserijschool, waar de kinderen van de vissers les zouden kunnen volgen. Deze wens was hun ingegeven door het feit dat, na de oorlog van 1914-18, juist door het ontbreken van dit onderwijs, grote moeilijkheden waren ontstaan bij de vorming van schippers ter visserij.

Bij een bezoek aan de dorpen Marsilly en Charron kwam dhr. LOOZE tot het besluit dat ongeveer een dertigtal jongens, tussen de 8 en 15 jaar, in aanmerking kwam om les te volgen. De jongste zouden algemene cursussen volgen en de oudsten zouden opgeleid worden in het vissersberoep (zie bijlage 1).

Lesgevers waren er ter plaatse. Inderdaad, buiten dhr. LOOZE bevonden zich dhr. DE WISPELAERE en dhr. SPRINGUEL, beiden van de Zeevaartschool Oostende, en dhr. VERBIEST van de Vrije Vissersschool, zich te La Rochelle.

Er werd zelfs geopperd om avondcursussen (beroeps- en vervolmakingscursussen) te geven aan het varende personeel dat zich wilde voorbereiden tot het examen van leerling-schipper of schipper en motorist (zie bijlage 2).

De administrateur van de Zeevaartinspectie te La Rochelle was bereid een lokaal ter beschikking te stellen.

Dit voorstel werd overgemaakt aan de Directeur-Generaal van het Beheer van het Zeewezen, die zich te Labarde bevond. Reeds op 12 juni gaf hij een gunstig antwoord maar stelde wel twee vragen. Waar zou de school gevestigd worden, te La Rochelle of te Marsilly, en waren er geen kinderen verspreid over andere dorpen? Hij drukte de wens uit dat de school centraal zou gelegen zijn zodat verre en kostelijke verplaatsingen zouden uitgesloten zijn.

Uit deze gegevens blijkt duidelijk dat iedereen er toen nog van overtuigd was dat Frankrijk de oorlog zou winnen of dat de oorlog minstens nog niet verloren was.

Het liep anders af dan verwacht want op 22 juni 1940, en spijs de oproep van 18 juni door De Gaulle, werd de wapenstilstand getekend tussen Duitsland en Maarschalk Pétain.

Reeds op 28 juni liet de Kommandantur te La Rochelle, door middel van aanplakbrieven, weten dat alle vluchtelingen zo vlug mogelijk naar hun haardstede moesten terugkeren.

Van het oprichten van een vissersschool te La Rochelle was er uiteraard geen sprake meer.

BIJLAGE 1

Lijst van de eventuele leerlingen die in de omstreken van La Rochelle wonen.

Marsilly

LAPLASSE Arthur	geboren te De Panne	06 augustus 1915
TRANNAUVULLE Frans	Oostende	10 september 1928
PEERE Roger Léon	Oostende	27 augustus 1925
OCKET Julien	Oostende	15 juni 1923
LEGEIN François	Oostende	04 mei 1926
VERLEENE Roger	Oostende	02 maart 1923
VERLEENE Marcel	Oostende	20 augustus 1930
DUYCK Raymond	Oostende	24 mei 1913
ZONNEKEYN Roger	Oostende	31 maart 1929
PINCKET Emile	Oostende	14 december 1921
PINCKET Jean	Oostende	11 juli 1925
VEREECKE Raphaël	De Panne	10 december 1923
VIAENE Roger	Oostende	22 september 1927
STORM Grégoire	Wulpen	17 juni 1923
STORM Jean-Baptiste	Wulpen	22 juni 1925
NYVILLE Hubert	Oostende	17 maart 1921
NYVILLE Lucien	Oostende	08 juni 1924
NYVILLE Benjamin	Oostende	17 maart 1921
ACKERMAN Albert	Corbeil	27 december 1917
ACKERMAN Robert	Koksijde	08 oktober 1922

Charron

KLAUSING André	Milford Haven	04 oktober 1916
VANDERWAL Robert	Oostende	09 oktober 1930
DECLOEDT Roger	Bredene	22 mei 1930
BAERT Roger	Oostende	09 juni 1932
DAVID Jean	Oostende	27 december 1927

Te Esnandes, Nantilly et Nieul s/mer, zijn er geen kinderen van de Belgische kust.

BIJLAGE 2

Lijst van de eventuele kandidaten voor de scheepvaartexamens

Schip	Naam	Plaats/datum geboorte	hoedanigheid
O.236 (1)	DURIE Roger	Oostende - 28 februari 1923	matroos
O.245(2)	DESAEVER Armand	Koksijde, - 18 maart 1916	matroos
O.192(3)	NYVILLE Benjamin BEYEN Ferdinand	Oostende - 17 maart 1921 De Panne - 29 juni 1923	licht matroos scheepsjongen
O.122(4)	BILLIAERT Pierre	Duinkerke - 09 mei 1914	matroos
O.250	RATHE Marcel VERMINCK Albert	Nieuwpoort - 04 mei 1924 Veurne - 07 september 1920	scheepsjongen matroos
O.300(6)	DUTRIEUX Hendrik CAURA Marcel BEDERT Engel	Oostduinkerke - 01 augustus 1921 Zarren - 31 augustus 1922 Oostduinkerke - 21 december 1924	matroos lichtmatroos scheepsjongen
O.306(7)	PYLYSER Georges MAJOR Victor VANHOVE Jérôme	Oostduinkerke - 09 april 1924 Leanington - 30 juli 1918 De Panne - 03 maart 1916	scheepsjongen matroos matroos
O.263(8)	OCKET Julien GUILBERT Pierre ACKERMAN Albert	Oostende - 15 juni 1923 Le Havre - 25 april 1915 Corbeil - 27 december 1917	scheepsjongen matroos matroos
O.217(9)	VERLEENE Marcel VANDENBROEK Charel VERLEENE André	Oostende - 02 maart 1923 Dieppe - 16 maart 1918 Oostende - 06 augustus 1926	licht matroos matroos scheepsjongen
O.345(10)	VEREECKE Raphaël GHYS Henri PINCKET Emile	De Panne - 10 december 1923 Antwerpen - 23 april 1921 Oostende - 19 december 1921	scheepsjongen matroos lichtmatroos

- (1) Eigenaar O.236: Henri LAPLACE, Oostende.
 (2) O.245: L. VERHAEGHE en F. VANDAMME, Koksijde.
 (3) O.192: R. NYVILLE, Oostende.
 (4) O.122: L. VIAENE, Oostende.
 (5) O.250: Jaak VIAENE, Oostende.
 (6) O.300: Frans HUYSEUNE, De Panne.
 (7) O.306: idem.
 (8) O.263: Jaak VIAENE, Oostende.
 (9) O.217: Karel VERLEENE, Oostende.
 (10) O.345: Henri GHYS en Louis ZONNEKEYN, Oostende.

Oproep lidmaatschap Dement Oostende VZW

Onze actiegroep Dement Oostende is nu een volwaardige VZW.

De actiegroep werd twee jaar geleden opgericht als reactie op de niets ontziende afbraakwoede die in onze stad heerst, want Oostende vergeet zijn verleden. Als onafhankelijke, niet politiek gebonden groep van bezorgden streeft Dement Oostende een gezond erfgoedbeleid na. Ons doel is te sensibiliseren op een actieve, en constructieve manier, en tot een krachtdadig en gezond erfgoedbeleid te komen voor onze Koningin der Badsteden. Geen Sloopstende maar een Droomstende.

Dement Oostende werd bekend via persacties, afficheckampagnes, de Monumentenstrijd rond de Koninklijke Stallingen, de strijd rond Hôtel du Louvre, de jaarlijkse uitreikingen van Gouden Pand voor beste renovatie, en vele meer.

Heelwat positieve reacties, de steunbetuigingen en de grote aandacht voor interventies rond bedreigd erfgoed hebben ons doen beseffen dat de Oostendenaars bezorgd zijn om het erfgoed in hun stad. Ook het Oostends stadsbestuur begint te beseffen dat ons lokaal erfgoed te belangrijk is om roemloos te laten verdwijnen onder de sloophamer. Getuige hiervan de recent opgerichte erfgoed commissie A.be, onder toezicht van Vlaams Bouwmeester Smets.

Gelet op het groeiend succes van de actiegroep, beslisten we ons als groepering nog méér kenbaar te maken. Als VZW bouwen we onze structuren verder uit en zal Dement Oostende zichtbaarder en toegankelijker zijn voor de Oostendenaars, culturele instanties en het stadsbestuur. Bovendien kunnen we als gesprekspartner beter naar voren treden.

We hopen iedereen met een hart voor erfgoed en een gezonde liefde voor onze stad te kunnen betrekken in onze vereniging.

U kan onze acties voor het behoud van het Oostends erfgoed steunen door sympathiserend lid van onze vereniging te worden. Het jaarlijks lidgeld bedraagt 3,00 euro. Wij houden u op de hoogte van onze acties en nodigen u uit op onze jaarlijkse ledenvergadering.

Praktisch

- Stort uw jaarbijdrage (3,00 € p;p.) op rekeningnummer 979-5444336-22 van Dement Oostende, Plantenstraat 82, 8400 Oostende, met vermelding van Lidgeld Dement + naam.

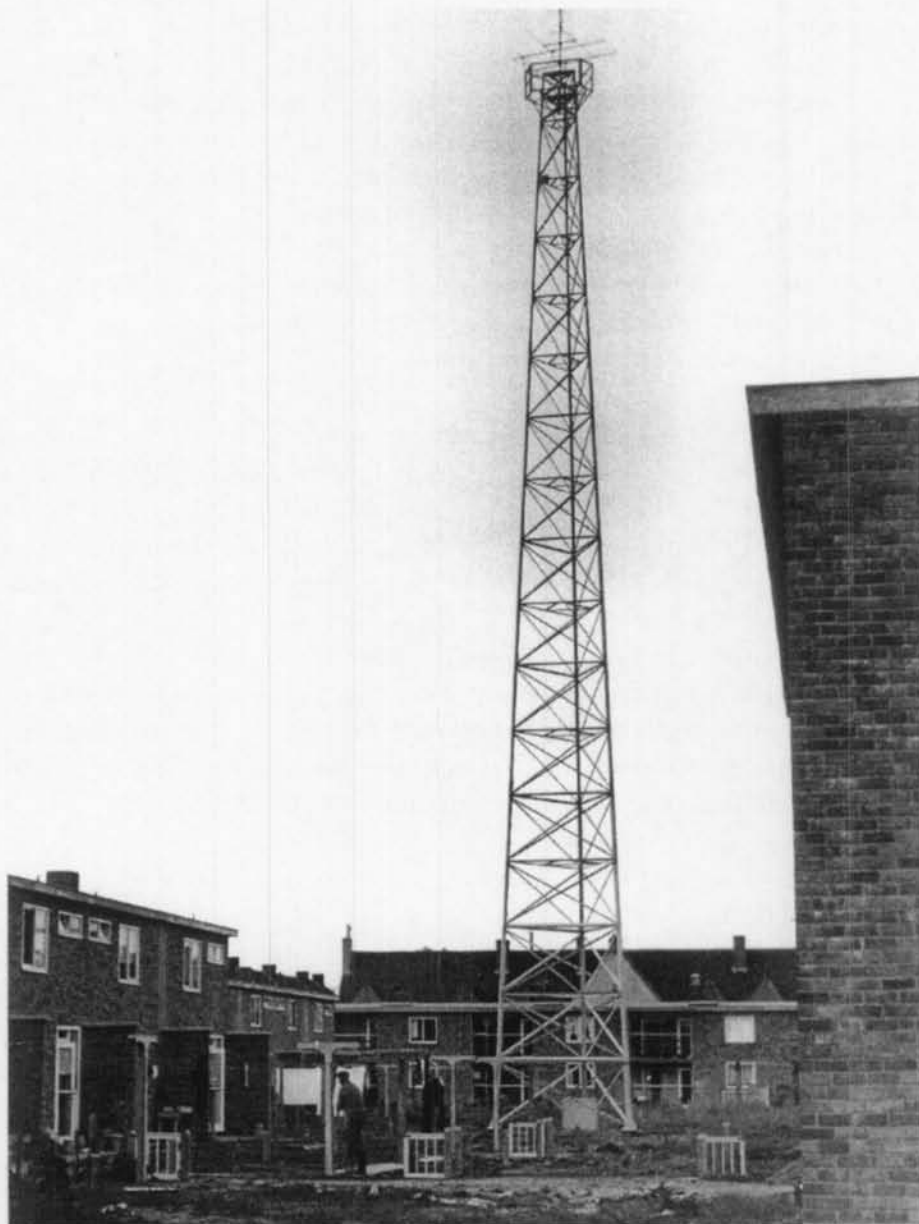
VRAAG AAN ONZE LEZERS

Onze Kring bezit veel foto's waarvan wij weinig of niets afweten.

Heeft U informatie over onderstaande foto, wat?, waar?, wanneer? gelieve deze inlichtingen aan de Kring te melden.

Ofwel komt U het ons vertellen in het museum gedurende de openingsuren of U kunt mailen naar august.goethaels@telenet.be

Met dank.

J A A R V E R S L A G 2007

1. Raad van Bestuur

De raad van bestuur was op 31 december 2007 als volgt samengesteld :

Dhr August VAN ISEGHEM	Erevoorzitter
Dhr Omer VILAIN	Erevoorzitter
Dhr Jean Pierre FALISE	Voorzitter en hoofdredacteur
Dhr Walter MAJOR	Ondervoorzitter
Mevr Nadia STUBBE	Secretaris en website en documentaliste
Mevr. Simone MAES	Penningmeester en archivaris
Dhr Freddy HUBRECHTSEN	Museummedewerker
Dhr August GOETHAELS	Museummedewerker
Dhr Gilbert VERMEERSCH	Materiaalmeester
Dhr Valère PRINZIE	Public relations activiteiten
Dhr Guy SERVAES	Bestuurslid
Dhr Ferdinand GEVAERT	Bestuurslid
Dhr Emile SMISSAERT	Bestuurslid
Dhr Koen VERWAERDE	Bestuurslid

a. Vergaderingen, werkgroepen en commissies

De raad van Bestuur hield 11 gewone vergaderingen

Cultuurraad Oostende:

vertegenwoordiger : Dhr Emile Smissaert (vervanger : Dhr Walter Major)

activiteiten : 9 algemene vergaderingen vertegenwoordigd door dhr. Smissaert.

Werkgroep Open Monumentendag (thema Woningen): 5x

- vergaderingen: 8/2, 22/3, 10/5;
- Open Monumentenzondag zelf (9/9) ;
- Evaluatie: 12/9;
- Vlaams slotfeest: 16/9;

- werkgroep Prijs Cultuurraad 2007 (incl. nominatie echtpaar De Leger-
- Vanhove : 6/11;
- uitreiking Prijs Cultuurraad 2006: 19/1;

Rekeningen 2006-2007 Cultuurraad : nazicht door 2 commissarissen,
- o.w. E. Smissaert op 03/04;

Erfgoeddag: 22/4

Planningsgroep Erfgoed en Kunsten: 16/1;

Werkgroep Monumenten & Landschappen (wordt Erfgoed): 2x

- vergaderingen op 20/6 en 24/10;

Werkgroep Subsidiebundels : 1x op 17/4;

Werkgroep evaluatie en bijsleutelen van de Statuten Cultuurraad: 8x
bijgewoond
- t.w. 12/6, 3/7, 17/7, 22/8, 23/8, 28/8, 11/9 en 9/10;

Briefing website Culturele Verenigingen: 1x op 18/10;

Werkgroep "Bibliografie van de Geschiedenis van Oostende".

Leden : Dhr. Prof. Dr. L. François, voorzitter
Mevrn C.Vermaut, G.Farasyn-Schepens, Dhrn F. Hubrechtsen, J. Parmentier, F. Gevaert,
I. Van Hyfte, P. François.

De bibliografie staat op de website van de Stad Oostende en werd aan de pers voorgesteld.
De leden kwamen dit jaar 3x samen om verder te werken aan de bibliografie.

Werkgroep "Museum" :

Leden : Mevr. Maes; Dhrn Falise, Goethaels, Hubrechtsen, Ouvry en Vermeersch.

Werkgroep "Website"

Leden : Mevr. Stubbe; dhr. Falise.
De website werd intern vernieuwd voor gemakkelijker gebruik

Werkgroep "Documentatiecentrum en Bibliotheek"

Leden : Mevr. Stubbe, dhr Van Duyvenboden.

b. 53ste Algemene Statutaire vergadering

Ging door op zaterdag 10 maart 2007 om 10u. Een lid was afwezig zonder kennisgeving. Verder was iedereen aanwezig, verontschuldigd of vertegenwoordigd bij volmacht.

De lidmaatschapsbijdragen voor 2008 werden vastgesteld op 11 EUR (aangesloten lid), 15 EUR (steunend lid), vanaf 25 EUR(beschermend lid)..

2. Secretariaat

a. Het secretariaat verwerkte 438 stukken in de briefwisseling. Enkel de externe briefwisseling (met uitzondering van reclame, pamfletten, folders en brochures) werd behouden voor nummering. Briefwisseling intern de raad van Bestuur wordt enkel behouden als het nuttig lijkt voor de historiek van de kring.

b. Leden

De kring telde op 31 december 489 leden.

3. Activiteiten

a. Voordrachten

Er waren in totaal 10 avondvoordrachten en 4 namiddagvoordrachten.

Donderdag 25 januari om 20u.
Jaarlijkse veiling onder leiding van dhr Omer Vilain.

Zaterdag 10 februari 2007 om 10u30.
Achter de schermen van het Stedelijk Zwembad. Rondleiding.

Donderdag 22 februari om 20u.
De Koninklijke Stallingen : geschiedenis en restauratie, door dhr Luc Glorieux.

Donderdag 29 maart om 20u.
H.M.S. Vindictive "Van Dame tot Wrak", door dhr Jean Delanghe.

Donderdag 26 april om 14u30 en 20u.
De bouw van het Oostendse Feest- en Cultuurpaleis (1955-1958), door dhr Marcel Dewaele.

Zaterdag 5 mei om 18u30.
Kroefeltocht in Stene, onder leiding van dhr Dirk Beirens.

Donderdag 31 mei om 20u.
Visrokerijen en -drogerijen in West-Vlaanderen (1850-1920), door dhr Rudy Declerck.

Donderdag 27 september om 20u.
De prentkaarten van Le Bon, door dhr Norbert Hostyn.

Donderdag 25 oktober om 14u30 en 20u.
Oostende verandert, door dhr Valère Prinzie.

Donderdag 29 november om 14u30 en 20u.
Oostendse films, samengesteld door dhr Jean Pierre Devolder .

Donderdag 20 december om 20u.
Kerstmis in de Vlaamse Kunst, door dhr. Jean Luc Meulemeester.

Voor de 14 voordrachten geeft dat een totaal van 785 aanwezigen met een gemiddelde van 56 toehoorders per voordracht.

b. Studiebezoeken

Er waren in 2007 geen studiebezoeken voorzien.

c. Podiumoptreden

De kleinkunstmiddag en middagmaal ging door op zaterdag 1 december 2007 in de feestzaal Benny. Er waren 66 aanwezigen.

d. Studiereis

De jaarlijkse studiereis ging door op zondag 3 juni 2007, onder leiding van dhr Valère Prinzie
We bezochten het Afrika-museum in Tervuren en de Nationale plantentuin te Meise
Er waren 53 inschrijvingen.

e. andere activiteiten

De jaarlijkse Driekoningenviering van de besturen der heemkringen en de VVF werd op vrijdag 11 januari verzorgd door het V.V.F. . Alle bestuursleden vertegenwoordigden de kring behalve dhr. Vermeersch. Dhr. Gevaert werd tot koning gekroond en koos mevr. Maes als koningin.

De Jaarlijks veiling op 25 januari onder leiding van dhr Omer VILAIN. verliep zeer vlot en bracht 529,40 EUR op voor de kring. Op zondag 21 januari 2006 waren de veilingstukken te bezichtigen.

We hadden 47 belangstellenden en op de veiling zelf 62.

Op zaterdag 10 februari bezochten 26 leden de catacombten van het Stedelijk Zwembad. Nadien werd in de cafétaria het aperitief aangeboden door de kring.

Dhr. Falise , mevrn. Simone Maes en Liliane Cattoor waren aanwezig op de opening van de tentoonstelling "Aan zee kan het waaien" op zaterdag 10 februari 2007.

Dhrn. Falise, Hubrechtsen , Gevaert , Smissaert en François waren op maandag 12 maart 2007 op de vergadering met Claudia Vermaut rond de werkgroep bibliografie, gevolgd door een persvoorstelling.

Dhr. Hubrechtsen was aanwezig op de vergadering rond Open Monumentendag op donderdag 22 maart om 19 uur in het Stadhuis.

Dhrn. Falise , Hubrechtsen, Van Duyvenboden en mevrn. Maes, Cattoor en Stubbe vertegenwoordigden de kring op zaterdag 24 maart 2007 op de Gouwdag te Oostkamp.

Op 9 april vertegenwoordigde mevr. Nadia Stubbe de Kring tijdens de bloemenhulde aan het Zeeliedenmonument

Op 13 april waren mevr Simone MAES, dhrn Jean Pierre FALISE en Valère PRINZIE aanwezig op de Ensorherdenking en bloemenhulde in het O.L.V Ter Duinenkerkje te Mariakerke.

Dhrn. Falise, Hubrechtsen en Goesthaels waren aanwezig op de opening van het Marien Ecologisch Centrum in de Langestraat.

Dhr. Falise en mevr. Maes waren aanwezig op de pershappening in het Casino-Kursaal op vrijdag 10 mei 2007.

Mevr Maes, Dhrn Falise , Hubrechtsen , Smissaert ,en Goethaels waren aanwezig op de Paster Pypeherdenking op zaterdag 2 juni.

Dhr. Prinzie vertegenwoordigde de kring op de voorstelling van de stadsmonitor op het Stadhuis.

Er was op 12 juni een extra vergadering rond onze verdwenen maquette. Aanwezig waren : Mevr. Maes en Stubbe, dhrn. Falise, Hubrechtsen Goethaels, Major en als raadgever dhr Lionel Dewulf.

Op vrijdag 22 juni kwamen mevr. Stubbe, dhrn. Falise, Gregory Vercauteren (Heemkunde

Vlaanderen) en Reinoud Van Acker (Heemkunde West-Vlaanderen), samen in het museum om te praten over het project 'Pers en Media'. Het project wordt voorgesteld in januari 2009.

Op vrijdag 7 september waren dhr. Falise en mevr. Maes aanwezig op de opening van de tentoonstelling "Papieren huizen" (foto's van monumenten en gebouwen) te Brugge.

Dhr. Prinzie vertegenwoordigde de kring op vrijdag 7 september op de opening en academische zitting van het Henri Storckjaar op het stadhuis.

Dhrn. Hubrechtsen en Smissaert, Liliane Cattoor en Chantal Opsomer vertegenwoordigden de Kring op het Vlaamse eindfeest van Open Monumentendag in het PMMK op zondag 16 september

Op zaterdag 22 september vertegenwoordigden mevrn Simone Maes, Liliane Vandenbroucke, Nadia Stubbe en dhrn. Falise, Prinzie en Van Duyvenboden de kring op de Heemdag in Aalst. Het thema was Carnaval.

De volgende vergadering rond het project 'Pers en Media' ging door op vrijdag 28 september in de lokalen van het Toerismebureau. Dhrn Vercauteren, Van Acker, Craeymeersch en mevr. Martine Meire hebben samen met dhr. Falise en mevr. Stubbe het project verder besproken en uitgewerkt.

Mevr. Stubbe en dhr. Smissaert vertegenwoordigde de kring op de voorstelling van de Westvlaamse verenigingenwebsite in de Conferentiezaal in het stadhuis op donderdag 18 oktober.

Dhr Van Duyvenboden vertegenwoordigde de kring in Zandvoorde tijdens de voorstelling van het boek "Zandvoorde: ons boerendorp van weleer".

Op dinsdag 27 november kwamen mevrn. Meire, Stubbe en dhrn. Vercauteren, Van Acker, Hostyn en een medewerker van dhr. Craeymeersch samen rond het project "Pers en media".

Op vrijdag 14 december waren mevr. Stubbe en dhr. Hubrechtsen aanwezig op een uiteenzetting over het vrijwilligersstatuut in het Boeverbos.

4. Museum

De Nacht van de Musea en Galerijen ging door op 10 februari. We telden 619 bezoekers. Open Monumentendag op 9 september (575 bezoekers) en aan de Kunstnocturne op 30 augustus (264 bezoekers). We waren open t.g.v. Erfgoeddag (22 april).

Tentoonstellingen: van 21/1 tot 28/4 – In het Witte Paard: Oostendes "Volksschouwburg".

van 12/5 tot 15/9 – De Koninklijke Stallingen terug in de kijker.

van 22/9 tot 15/11 – Oostende verandert.

van 6/12 tot 12/1 – De prentkaarten van Le Bon.

Van januari tot december telden we 6112 bezoekers.

Het museum was 167 dagen open. Er waren groepen (scholen en verenigingen) die buiten de normale openingsuren een bezoek brachten aan het museum.

5. Archief

Het archief blijft gesloten. Individuele vragen kunnen steeds gesteld worden aan dhr. Falise of dhr. Hubrechtsen, die ze zullen behandelen rekening houdend met de aan de gang zijnde inventarisatie. Enkele belangrijke plannen werden gedigitaliseerd.

6. Documentatiecentrum

Dhr Van Hyfte en mevr. Farasyn hebben gemeld dat er nog weinig aanvullingen binnenkomen. Mevr Stubbe is het documentatiecentrum aan het informatiseren. Het centrum zal tijdens de openingsuren raadpleegbaar zijn.

De kring kreeg 200 mappen met knipsels van dhr Jean Pierre Van Acker met allerlei thema's over Oostende.

7. Mediatheek

Dhr Jean Pierre Devolder toonde enkele filmpjes:

- Oostende zonder grenzen. Een 16 mm promotiefilm;
- Muziekclip met Oostende van 1970 als decor;
- Overhandiging Scheepsklok. Een digitale opname gemaakt ter gelegenheid van het overhandigen van de Prins Leopold scheepsklok aan onze Kring in 2003;
- De scheepswerven van Louis. Een selectie boeiende passages uit de spreekbeurt van dhr. Pincket;
- Brand Witte Paard. Een 8 mm filmje over de brand van Het Witte Paard. Het werd op DVD gezet;
- Stedelijk Zwembad. Dhr. Devolder filmde ons bezoek aan het zwembad;
- Tervuren-Meise. Dhr. Devolder maakte een mooie documentaire over onze studiereis.

8. Tijdschriftenkast

De tijdschriftencollectie is nog steeds niet consulteerbaar.

De Plate werd geëxcerpeerd en staat volledig op Biblius en is te raadplegen tijdens de openingsuren van het museum.

9. Bibliotheek

Dhr Georges Van Duyvenboden is de bibliotheek aan het informatiseren en catalogiferen.

10. Verzameling van de Kring

a. Bruikleen

Mevr. Jetty Sypre ontleende stukken voor tentoonstelling "Reünie Zeewezen en R.M.T".

V.z.w. Oostende voor Anker ontleende onze scheepsmaquette Prince Baudouin, die achteraf... "zoek" raakte.

b. Aanwinsten

Schenkeningen

Er werden 3 foto's ingescand van de Rode Vloot tijdens de begrafenis in Gent van de heer Edward Anseele in 1938;
Dhr. Jean Pierre Devolder bezorgde de kring de film over Jan Piers op DVD;
Dhr. Meyers schonk ons doodsprentjes betreffende de visserij;
Dhr. Jacky Major schonk ons verschillende schaven;
Dhr. Ferdinand Gevaert schonk ons een collectie plannen van mailboten en Mercator

Aankopen

De verbindingsdraad met aan weerszijden een A poort voor de printer werd aangekocht.

Er werden nieuwe tondeldozen voor het café in het museum gekocht.

Bibliotheek : volgende boeken werden aangekocht:

- Het boek 'Aan dezelfde zee';
- Oostende in de Letterkunde;
- Oostende onder de bezetting;
- In het Oostends uitgegeven stripverhaal Kuifje en de zwarte rotsen;
- 100 jaar Ibis;
- Zo was Mariakerke;
- Zandvoorde: ons boerendorp van weleer.

11. Publicaties

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 10 nummers op de vooropgestelde data: januari, februari, maart, april, mei, juni, september, oktober, november en december. In totaal werden 722 bladzijden gepubliceerd waaronder 73 zwart-wit-fotobladzijden en 13 bladzijden met kaarten, foto's, tekeningen, rekeningen en documenten.
Dhr. FALISE zorgde voor de samenstelling en de opmaak van het tijdschrift.
De registers (52 blz) werden samengesteld door dhr. SMISSAERT.

b. Ruilabonnementen

Werden omgewisseld met volgende Westvlaamse Heemkringen of Verenigingen

Bachten de Kupe, Veurne. De Spaenhiers, Torhout. De Zonnebeekse Heemvrienden, Zonnebeke. Geschiedkundige Kring Ernighahem, Eernegem. Gidsenkring Lange Nelle, Oostende. Heemkring David Jonckheere, Aatrijke. Heemkring Dorp en Toren, Deerlijk. Heemkring Dr. Vandamme, Blankenberghe. Heemkring Graningate, Middelkerke. Heemkring Karel Van de Poele, Lichtervelde. Heemkring M. Van Coppenolle, Brugge. Heemkring Oud Ruiselede, Ruiselede. Heemkring Pastoor Ronse, Zedelgem. Heemkring Sint-Guthago, Knokke. Heemkring Wibilinga, Wevelgem. Heemkring Ghestella, Gistel. Heemkundige Kring Houtland, Torhout. Iepers Kwartier, Ieper. Neptunus, Zeebrugge. Vrienden van het Noorzeeaquarium, Oostende. Rollarius, Roeselare. Ter Cuere, Bredene. Tijdingen, Oostende.

c. Abonnementen

De kring is geabonneerd op het tijdschrift "Tradities" uit Nederland

d. Andere publicaties

Geen

12. Giften

De Kring ontving geldelijke giften van: mevr. DEBROCK en mevr. BERDEN en van de heren LALEMAN, PANESI, BLOMMAERT en GOETHAELS;

Nadia STUBBE
Secretaris

Jean Pierre FALISE
Voorzitter

Jazz in Oostende

Jazz in Oostende, of Jazz op doortocht.

Een zoektocht vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog in de lokale kranten. Met krantenknipsels, foto's en affiches.

Alhoewel jazz in België zich ontwikkelde in Brussel, Antwerpen en Luik, was Oostende in het Interbellum, tijdens het toeristisch seizoen, het middelpunt van het jazzgebeuren. Jazzmuziek was dansmuziek. In het Casino-Kursaal, de grote hotels (Royal Palace hotel, Splendid hotel,...), dancings en cabarets in de Van Iseghemlaan, Vlaanderen en Langestraat (Chez Pan, Helder (Scala), Savigny, Perroquet, Casanova,...).

Met Mitchells Jazz Kings, Buddy Gilmore, Hughes Polland, Florence Mills, Albert Sykes, Jack Hylton....

Na de Tweede Wereldoorlog, ook de eerste jazzfestivals, jazz in de jeugdclubs, in café's. Louis Armstrong, Count Basie, Duke Ellington, Sarah Vaughn, Ella Fitzgerald in het Kursaal.

Jazz op doortocht, nog altijd op zoek naar een ankerplaats.

Georges VAN DUUVENBODEN

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

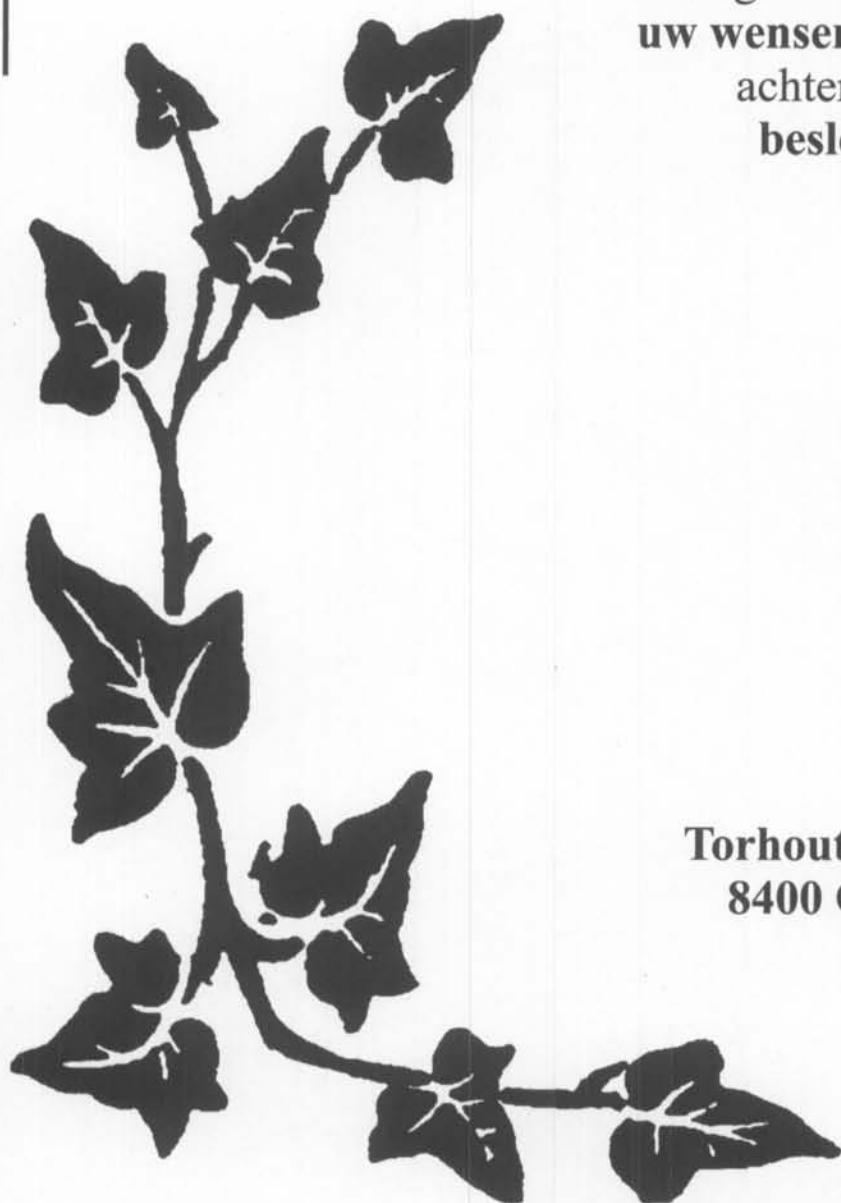
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

MAART 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 3

MAAND maart 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 61: **D. KLAUSING:** Jef Klausing.....terugblik.

blz. 62: **M. BOUSSY:** Herinneringen aan James Ensor.

blz. 63: **Y. VAN HYFTE:** Van vissersopstand tot kinderkribbe.

blz. 68: **R. BOTERBERGE:** Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het cultureel erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

blz. 70: Vraag aan onze lezers.

blz. 71: **X. GEUSKENS:** Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren zondag van de vorige eeuw.

blz. 75: **F. DUFAIT:** Nog het beeld van Paster Pype.

blz. 77: **R. JANSOONE:** De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I (deel 4).

blz. 80: Onze coverbladzijde – Paviljoen Expo 58.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Doris KLAUSING: Jules Peurquaetstraat 31, 8400 Oostende.

Marc BOUSSY: Prinses Stefanieplein 23, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Robert BOTERBERGE: E. Jameslaan 11, 8370 Blankenberge.

Xavier GEUSKENS: Netestraat 17, 3941 Hechtel-Eksel.

Fred DUFAIT: Ernest Feysplein 15, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem

MAART ACTIVITEITEN

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden, en andere belangstellenden, uit te nodigen tot de volgende activiteiten:

1ste ACTIVITEIT

donderdag 6 maart 2008 om 14.30 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **DE PRENTKAARTEN VAN LE BON**

Spreker: dhr. **Norbert HOSTYN**

Samen met de tentoonstelling in ons museum bracht conservator Norbert Hostyn verleden jaar reeds deze voordracht. Voor hen die er toen niet konden bij zijn wordt ze nu herhaald.

Le Bon was de voornaamste Oostendse fotograaf tijdens de decennia vóór 1914. In zijn fotostudio in de Van Iseghemlaan passeerden ontelbare Oostendenaars en toeristen voor zowel gewone portretfoto's als voor toeristische souvenirfoto's in leuke decors vol reminiscenties aan strand, zee en dijk.

Maar er is meer, Le Bon was ook de man achter het aquarium én eigenaar van de grootste souvenirwinkel van die tijd.

In de lezing zien we de gigantische prentkaartenproductie van Le Bon en maken we zo ook een unieke stadswandeling tijdens de Belle Epoque.

Zoals steeds is ook voor deze namiddagvoordracht de ingang gratis, ook voor niet-leden.

2de ACTIVITEIT

donderdag 27 maart 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

Onderwerp: **MARITIEM, GESCHIEDKUNDIG EN HEEMKUNDIG ONDERZOEK: EEN SYSTEMATISCHE EN SCHEMATISCHE BENADERING**

Spreker: dhr. Roger JANSOONE

Na zijn Grieks-Latijnse humaniora studeerde Roger Jansoone rechten/economie en specialiseerde zich in de visserij-economie.

Van 1967 tot 1986 was hij visserij-ambtenaar bij de Dienst voor Zeevisserij Oostende en werd later directeur Algemene Zaken ook bij het Ministerie van Landbouw te Brussel, met talrijke andere mandaten waarvan het laatste NATO-expert Agri/Food was.

Roger Jansoone is ook auteur van diverse artikels, bijdragen, publicaties en studies, meestal in verband met de zeevisserij. Daarvan verschenen er ook reeds heel wat bijdragen in ons tijdschrift en nu nog kan je "De lotgevallen van een Oostendse refugée in Groot-Brittannië" volgen.

Zowel de historiek van de Vlaamse zeevisserij als de evolutie van de maritieme volkskunde en heemkunde zijn eigenlijk in ruime mate een ‘kettingreactie’ van oorzaak en gevolg, in die zin dat heel vaak het ene het andere met zich heeft meegebracht; doch hiervan zijn we ons zelden bewust en ook zien we soms van de danig veel bomen het bos niet meer.

In een schematische en systematische opbouw verwerkt onze gastspreker zowel verticale als horizontale “parameters”: via de verticale wordt de historische aaneenschakeling van oorzaak en gevolg gegeven, terwijl via de horizontale de diverse fasen van de interne functionele evolutie binnen elk element wordt aangestipt. Zo krijgt de heemkundige (en al wie er voor belangstelling heeft) via het samenspel en de interactie van deze verticale en horizontale krachtlijnen, een meer diepgaand inzicht in de ontwikkeling die zich in de loop der jaren globaal én afzonderlijk heeft afgetekend...en ook in de manier waarop ogenschijnlijk uiteenlopende elementen daadwerkelijk op elkaar hebben ingespeeld.

Deze originele aanpak (ontworpen voor het Seminarie voor Volkskunde van de Katholieke Universiteit van Leuven) wordt op een bevattelijke en boeiende manier uit de doeken gedaan.

Dit belooft alvast een interessante en leerzame avond te worden.

En ook deze lezing is gratis voor zowel leden als alle andere belangstellenden.

VERBETERING

Op blz. 55 van ons januari-nummer, bij de ruilabonnementen, lezen:

Spaenhiers, Koekelare i.p.v. De Spaenhiers, Torhout.

JEF KLAUSING.....TERUGBLIK

door Doris KLAUSING

Woorden, geluiden, geuren.....ze zijn in staat om verre herinneringen op te halen. Soms als een licht golvende deining die beroert, maar evengoed als beukende baren die plots een storm van emoties op je doen afkomen. En in die context belicht ik misschien een ongekende kant van mijn vader: zijn grenzen waren niet begrens, zijn horizon eindeloos. Oostende was zijn aanleg- en thuishaven aan de Noordzee, maar die zee vloeide over in alle wereldzeeën.....

Pa was vroeger secretaris voor de Belgische Zeevisserij, en in die functie moest hij nogal eens naar het buitenland. Zakenreizen waren toen zeker ongewoon, en wij luisterden gretig naar zijn wonderlijke verhalen, al of niet aangedikt, bij z'n thuiskomst. Hij reisde voor een congres, over vis natuurlijk, naar Spanje. Paella, sangria,olijfolie en look... waren spijsen uit 1001 nachten..... ze toverden voor ons een beeld van vakantie en zeker niet van een werkende vader. Met verhalen over stierengevechten bleef hij echter op de vlakke. Later hoorden we dat hij wel naar een corrida was gegaan.... maar bij de eerste druppel bloed was hij al gaan lopen.

Na de hete Spaanse zon moest hij naar Noorwegen. Dit land roept bij mij nog de sfeer van zijn verhalen op: trollen, fjorden, ijsblauw water, donkere naaldbossen.....zalm en aquavit! Naar zijn zeggen begon men de dag met een stevig ontbijt..... gepekeld en gerookte vissoorten en aquavit!! Stevig? Wat ik wel nog weet is dat toen de eerste vage besprekingen aan bod kwamen om viskwekerijen op te zetten. Stijgende wereldbevolking, verboden viswaters en allerlei politieke en andere charters riepen in de jaren '50 al vragen op over de toekomst !

Bij de meeste van mijn vriendinnen waren de vaders rond 17 uur thuis na hun dagtaak. Onze pa daarentegen was altijd voor zijn job of zijn levenswerk nog urenlang uithuizig en bezig.

Zo herinner ik mij dat hij busreizen inrichtte voor werknemers uit de visserijsector. De Rijn en de Moezel stonden stevast op het programma: er werd gezongen, foto's geschoten en plezier gemaakt.... een voorloper van het eigentijdse Team Spirit?

Hij toetste ook de Oostendse kennis over visvangst aan de know how uit Boulogne, trok naar Nederland voor de haring, verkende de Engelse havens en schreef er uitgebreide rapporten en raakpunten over.

Toen de zware februaristorm in 1953 onze Vlaamse en Nederlandse kust teisterde, waren we uren in het ongewisse over zijn verblijfplaats in Nederland.....enfin een paar dagen later dook hij terug op in het nog steeds verzuipende Oostende.

Pa organiseerde ook kerstboodschappen voor de vissers op zee. Opnames met familieleden gebeurden op de Oude Vismarkt en werden dan bij ons thuis geassembleerd. De wagen van het NIR, de toenmalige radio-omroep, stond voor onze deur geparkeerd en verbond een oerwoud van kabels, draden, grote platendraaiers en micro's aan elkaar. Samen met de gouverneur en de visserijalmoezenier mocht ik toen ook boodschappen inspreken voor mensen die te geëmotioneerd waren. Vissers uit de naburige landen, maar ook Spanjaarden, Noren en Zweden pikten gretig in om op kerstdag zelf ook hun familieleden toe te spreken. Euroradio avant la lettre.

In die periode werkte ons vader op zaterdag tot 12 uur in de vismijn. Na het middageten nam hij z'n Vespa, bandopnemer en notaboek en schuimde onze Vlaamse kust af op zoek naar authentieke visserscafeetjes. Z'n zoektocht naar bijna vergeten vissersliedjes werd een obsessie. Samen met oude vissers disten ze, het bijna begraven en voorgoed vergeten, zingend erfgoed op. Voor pa waren

dit gloriemomenten, pure diamanten schatten die zeer omzichtig en goed bewaard werden. Pas na zijn actieve loopbaan, (was die baan ooit onderbroken ?) toverde hij die gekoesterde schatten terug boven. Levensliederen over “ Vreugde en verdriet in het visserslied” en “Zingende Baren” vonden hun terechte rustplaats op mooi papier, toegankelijk voor Jan en alleman. Maar zijn koninginnestuk was werkelijk zijn “Groot Oostendsch Liedtboek”. Zijn kers op de taart.

Uit zijn periode in de Oostendse vismijn onthoud ik nog zijn vriendschap met Bertje Vanneste, Joris Houwen, Willy Bosschem, Jan De Lee en Herman Moerman. Hij schreef toen ook artikels voor het “Visserijblad” en kloonde zichzelf in Stierman Lèze. Hij was nauw betrokken bij de Neptunusfeesten in de Velodroom, het sprotjesbakken en organiseerde talrijke zangcrochets met het visserslied als thema.

Na een langdurige ziekte kwam hij in aanvaring met Pros Vandenberghe., werd werkloos en bande prompt dit woord uit zijn vocabulaire. Hij stichtte toen z'n eigen weekblad: Punt, den Uil! Hij en z'n schaduw Stierman Lèze hadden er meer dan een dubbele job aan: uitgever, journalist, redacteur, samensteller..... en daarnaast nog een nieuwe baan zoeken.

Na een paar maanden solliciteren, was de spreekwoordelijke kogel door de kerk. Hij verliet het Europees continent om als visserijexpert in andere werelddelen aan de slag te gaan, maar die verhalen heeft hij zeker al lang aan jullie verteld.....

Andere werelddelen, zeeën en culturen... wat trok je aan, pa ?... je zou en je moest op zee gaan, proeven en verkennen.... je bezat een zeewaardig schip en een goede ster om te volgen.... de zee was je muze, je hunker naar andere culturen..... meer verlangde je niet!

HERINNERINGEN aan JAMES ENSOR

Mijn ouders hielden de dagblad- en boekhandel “A.B.C.” (André-Boussy-Catoire) open in de Kapellestraat nr. 31 te Oostende, vanaf 1925 tot en met 1962.

Mijn vader heeft mij steeds verteld dat James ENSOR er een regelmatige klant was, voor tekenpapier, potloden, penselen, en allerhande schilderartikels. Hij had een lopende rekening en nu en dan vroeg hij of het mogelijk was, te betalen met litho's, etsen of tekeningen.

Helaas, vader die een winkelier was en geen kunstenaar, weigerde steeds deze ruilhandel. Had hij het maar gedaan! Mijn broer en ik zouden zeker “rijke burgers” zijn, als ge denkt aan de zotte prijzen die nu gegeven worden voor al die (zelfs) gedrukte werken (die trouwens zeer talrijk zijn!).

Hij was, zoals ik mij herinner, een heel sympathieke grijsaard die, wanneer hij mij zag in de winkel, een vriendelijk tikje op mijn hoofd gaf, zoals iedereen dat nu doet met mijn hond.....

EN DIE HEEFT HET NIET ZO GRAAG !

Marc BOUSSY

Van Visseropstand tot Kinderkribbe

door Ivan VAN HYFTE

In de Londenstraat, op huisnummer 5, staat - beter zou zijn: stond- een schitterend Belle Epoquegepouw dat bij ministerieel besluit van 28 maart 2001 tot de Oostendse monumenten wordt gerekend (1).

Maar voor deze eclectische "Villa Fernand", beter gekend onder de naam "Crèche Louise-Marie", is het alarmfase 3. Ooit oogde ze fris, opgesmukt door haar wit-geglazuurde bakstenen, haar hoogrode banden en haar typerende sierelementen boven het ingangsportaal. Hoe is het mogelijk dat een geklasseerd gebouw, door verwaarlozing, dreigt hetzelfde lot te ondergaan van zovele soortgenoten? Een subliem werk van één van de grootste architecten van de Oostendse Belle Epoque, Antoine DUJARDIN (1846-1933), met een interieur uitgevoerd door het atelier PORTAELS.

Wie is hiervoor verantwoordelijk?...

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

In 1886 werd een onderzoek gevoerd naar de armoede in het vissersmilieu; de resultaten waren ronduit schokkend. Analfabetisme en alcoholisme - zelfs op zee werden sterke dranken verkocht - woerden in het visserskwartier. Om de miserie te ontvluchten die hij bij zijn thuiskomst zag in hooguit twee kamertjes vol etensgeuren, lijnen met was die te drogen hing en zéér veel kinderen, trok de visser naar de herberg. Daar werd het "kordailgeld" (drinkgeld) verdeeld en kreeg hij zijn "poaje" (loon) uitbetaald. De vele estaminets in de Kadzandstraat, Schippersstraat, Bonenstraatje en op de Visserskaai kende hij allemaal. De pakkende beschrijving van het Visserskwartier door de Oostendse socialist Leonce VERBRUGGHE (1870-1935) grijpt je naar de keel: gezinnen van 10 à 12 personen, drinkwater van de openbare pompen, gevaarlijke verlichting met een petroleumlamp ("Kienkee"), kabaal het hele huis door, walgelijke luchtjes, een meisje van negen dat in de hoek netten breit...

De vissersopstand van augustus 1887 zorgde voor een schokeffect. Door deze explosie van geweld kwamen de beleidsmensen en de bevolking tot het besef dat er iets moest gedaan worden voor die hardwerkende maar straatarme, kroostrijke vissersgezinnen.

Voor pastoor Hendrik PYPE waren de vijf doden en een tiental gewonden, naast veel haat en zeer veel verdriet, de aanleiding om in datzelfde jaar 1887 een comité te stichten om de wezen van de slachtoffers te helpen. Ook in dat jaar werd, onder zijn impuls, een vissersschool, de "Vakschool voor Visschers", opgericht.

Is het van mij niet wat gewaagd te stellen dat de oprichting van een "crèche" voor arme, behoeftige visserskinderen en -wezen, uitgerekend in 1887 (!) op het thans verdwenen Sint-Jozefsplein (2) niet toevallig is? Ik meen van niet. Na korte tijd bleek dit kinderdagverblijf reeds te klein om dagelijks de 90 à 100 peuters en kleuters op te vangen.

De voorzitter van het toenmalige comité, dr. GERARD, zoekt grond en geld voor uitbreiding. Hij komt in contact met Louis DELBOUILLE (1825-1897), de grote man achter de ontwikkeling van Oostende als badplaats. Die zet zich achter een groots filantropisch project. De "Maatschappij der Domaniale Gronden" verkavelt Bloc 7, begrensd door de Langestraat, de Londenstraat, op enkele passen van de Anglicaanse Kerk. Hij bouwt er een huis op, ontworpen door de eveneens uit Luik afkomstige architect Antoine DUJARDIN. Midden 1892 wordt het in gebruik genomen. Historicus Marc CONSTANDT vermoedt dat de crèche vrij van kosten over dit gebouw mag beschikken (3).

De plaatselijke correspondent schrijft in "l'Echo d'Ostende" van 13/08/1891, op zicht van de plannen, laaiend enthousiast: "... un local splendide, n'ayant pas son égal en Belgique...". Het kinderverblijf zal beschikken over een overdekte speelplaats, een ruimte voor kinderwiegen, een linnenkamer, een washuis en een droogplaats, alles badend in licht en lucht. Op de bovenverdiepingen bevinden zich de lokalen voor de conciërge en het personeel.

Maar koken kost geld. Dit beseffen ook DELBOUILLE en DUJARDIN. Liefdadigheidsfeesten vormen een geschikt middel om aan fondsen te geraken. Het decor van een Kursaal was ideaal voor zulke caritatieve initiatieven. Op 26 augustus 1893 was er daar een "grande foire flamande". Kolonel NORTH zat in het beschermcomité en DUJARDIN zorgde voor de decors.

In 1894 vond er de "Grande Kermesse Universelle" plaats te midden Egyptische en Spaanse droomdecors. En in 1895 hield men het bij een "Grande Fête de Charité", waarbij de rotonde van het Kursaal werd omgetoverd in de Grote Markt van Oostende, anno 1641.

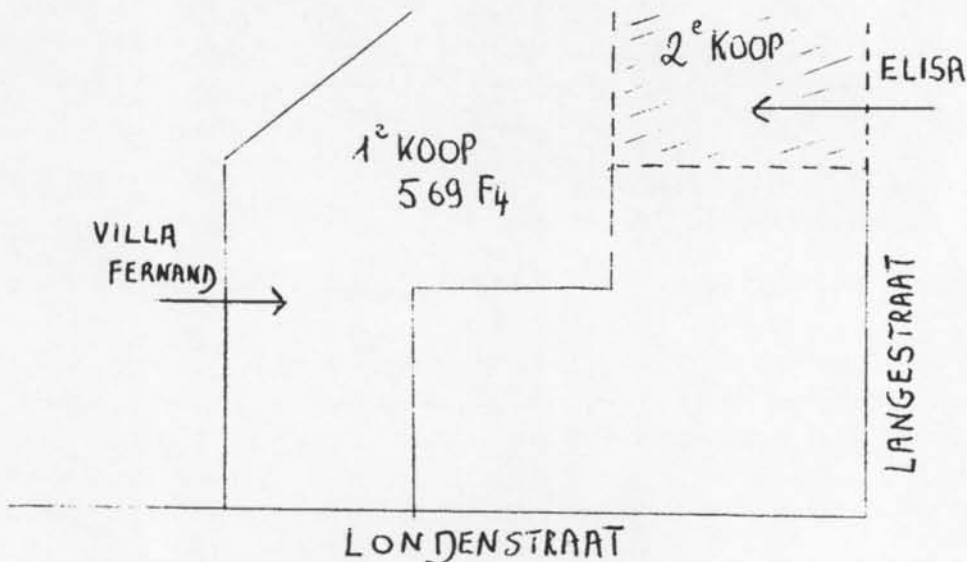

Jubilé de la Crèche Louise-Marie - Ostende 1888-1913.

(collectie I. VAN HYFTE, Oostende)

Ook Leopold II heeft meerdere keren (4) daadwerkelijk zijn interesse betoond voor het kindervolkje door aanwezig te zijn op hun feestjes in de chique salons van het Casino. Ondermeer op 12 augustus 1891 woonde hij in de namiddag een "Grand Bal Costumé" bij ten voordele van de Crèche Louise-Marie, wellicht genaamd naar zijn "sainte mère" zoals hij haar zo graag noemde. Ook op 13 augustus 1892 ging hij in op de uitnodiging van het damescomité en amuseerde hij zich bij het zien van een "concours de charrettes anglaises". Op 20 augustus 1894 was hij de eregast op het groot verkleed kinderbal dat eindigde met een confetti-oorlog.

In de jaren 1896-97 wordt "Villa Fernand" uitgebreid. Bij akte van 9 november 1895 (notaris VAN HALTEREN) had DELBOULLE zijn eigen perceel vergroot tot een L-vormig stuk grond. Daartoe had hij een lap bouwgrond aan de Langestraat bij dezelfde (en zijn eigen) maatschappij aangekocht.

Ik heb er geen bewijzen van maar een sterk vermoeden dat het neo-classicistisch poortgebouw, nu Langestraat 112B (5), eveneens ontworpen werd door zijn rechterhand Antoine Dujardin. In elk geval financierde hij de bouwwerken en stelde hij zijn tweede pand ter beschikking van de crèche. Een duidelijk bewijs van de filantropische ingesteldheid van de Delbouilles die toen in de Leopoldlaan woonden. Boven de rondbogige poort staat nu nog altijd een eigenaam "ELISA" te lezen. Het is een verwijzing naar Delbouilles reeds overleden echtgenote en weldoenster Elisa MOREL (6).

Wie voorbijloopt, let even op het groot, rechthoekig raam met kruis, onder het zadeldak en boven een balustrade. Mooi toch! (7).

(collectie Roger TIMMERMANS, Oostende)

Bij zijn overlijden op 19 november 1897 - de begrafenisplechtigheid had plaats in de eerste Sint-Jozefskerk - laat hij drie erfgenamen na. Zijn oudste dochter, Suzanne, was religieuze geworden en verzaakt aan haar erfenis. Zijn twee andere dochters werden de wettige eigenaars van zijn bezittingen: Elisabeth DELBOUILLE x Felix DOCQ en Jeanne DELBOUILLE x Maurice VANHOESEN. Oostende verloor een talentvol zakenman en de armen een genereuze mensenvriend.

Op 15 juni 1905 verkocht notaris VAN HALTEREN "Elisa" samen met "Villa Fernand" aan Albert BOUCHERY-Elisabeth THYS (8). Alvast een merkwaardig figuur die drukker, hoofdredacteur en directeur van "Le Carillon". Daarbij was hij ook apotheker, Consul van Chili, stichtend lid - later voorzitter - van Rotary Oostende en zakenman. Hij kocht (9) het gekende café "Het Bronzen Paard" in de Weststraat en een strook grond van de oude schouwburg waar hij, naar de plannen van architect RAOUX, het overbekende BOUCHERY-pand liet optrekken. Oude zichtkaarten tonen ons een, voor die tijd, indrukwekkend appartementsgebouw met 5 verdiepingen en 8 handelszaken. Dit prachtig handelseigendom (niet meer te zien in ons stadsbeeld, want gesloopt) werd op 25 juni 1932 verkocht door notaris Jean DE WIJNTER aan de gebroeders Polydor en Maurice VANDERMEULEN. Enkele maanden eerder had BOUCHERY, via dezelfde notaris, "Villa Fernand" en "Elisa" verkocht aan het "Institution de bienfaisance, Crèche Louise-Marie"(10).

Ook in 1932 werd de Oostendse vrijmetselaarsloge "Les Trois Niveaux" terug opgestart(11). Belangrijk voor hen is dat het in 1933 tot een opsplitsing komt van het dubbel perceel. Het kadastraal brondocument vermeldt bij Londenstraat 5 "Moederhulp" (had de crèche dan al opgehouden te bestaan?) (12) en Langestraat 112B krijgt de vermelding mee van "Vergaderzaal". Samen één en dezelfde eigenaar, de vzw.

In het poortgebouw kunnen tot op vandaag de vrijmetselaars nog altijd het maçonnieke licht laten schijnen. Als de internet-informatie klopt, geldt dit ook nog voor drie andere loges, die allen hetzelfde tempelgebouw gebruiken.

In 2005 (en misschien ook later) was de Crèche Louise-Marie, Londenstraat 5, een liefdadigheidsinstelling, meer bepaald een kledingbank.

-
- (1) Voor een gedetailleerde beschrijving, zie: Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed. Provincie West-Vlaanderen. Deel 1A p.288.
  - (2) Lag in het verlengde van de huidige Jozef II straat, tussen de Zuidstraat en de Sint-Jorisstraat.
  - (3) M. CONSTANDT. Delbouille en Dujardin. Twee pioniers van het Oostends toerisme (1981) p. 36.
  - (4) I VAN HYFTE i.s.m. C. VERMAUT. In het spoor van koning Leopold II in Oostende 1865-1909 (2005), p. 95, 102 en 108.
  - (5) Voor een gedetailleerde beschrijving: op. cit. Deel 1A p 158.
  - (6) Elisa Marie Anne MOREL °Brussel, 19-09-1836
+ Schaarbeek, 23-12-1895.
  - (7) Ook beschermd monument (m.b. van 28-03-2001)
  - (8) Albert BOUCHERY °in een apothekersfamilie 28-03-1858
+ 22-05-1941
  - (9) Notaris H. BERGHMAN, akte van 08-06-1910
  - (10) Volgens een bijlage van het Staatsblad van 30-01-1932, nummer 84, is die "Association sans but lucratif Crèche Louise-Marie à Ostende, rue de Londres 5", opgericht op 19-01-1932 bij akte nr. 941 van notaris DE WIJNTER.
  - (11) Deze Franstalige, nog steeds actieve loge, die deel uitmaakt van het Grootoosten van België, werd opgericht op 12 september 1784, opnieuw in het leven geroepen in 1801 en nogmaals in 1932.
  - (12) Kadasterarchief West-Vlaanderen. Mutatiejaar 1933, schets 10, ART. 7497.

Pleidooi in 1796 voor de vrijwaring van het culturele erfgoed door de Oostendse kunstenaar Pierre Henri Pieters.

door Robert BOTERBERGE

De legers van de Franse Republiek vielen in de zomer van 1794 voor een tweede keer ons land binnen en op 1 oktober 1795 werden onze gewesten bij Frankrijk ingelijfd en in negen departementen ingedeeld. Ten opzichte van het culturele erfgoed hebben de Franse bezetters zich aanvankelijk als ware plundersaars gedragen. Alle belangrijke kunstwerken uit kerken en openbare verzamelingen werden op transport gezet naar Parijs om de grote musea te verrijken. De daartoe aangestelde "*agents d'extraction*" verzamelden verder boeken en handschriften voor de Parijse bibliotheken, belangrijke archivalia voor de Archives Nationales alsook wetenschappelijke instrumenten en zeldzame planten voor de Parijse verzamelingen.

De Franse veroveraars en bezetters stonden eveneens vijandig tegenover godsdienst en geestelijkheid en wensten op korte termijn een radicale scheiding tussen Kerk en Staat. Van grotere betekenis was de evolutie van anticlericalisme naar kerkvervolging.

Men kon derhalve verwachten dat de grondwet van het jaar III ook in de Belgische gewesten van kracht zou worden waarbij de kloostergeloften tegenstrijdig verklaard werden aan de mensenrechten met als logisch gevolg de ontbinding van de religieuze gemeenschappen. Deze gemeenschappen hadden binnen de kloostermuren een schat aan kunstwerken, documenten en archivalia.

De Oostendse schilder en architect Pierre Henri Pieters stelde zich bekommerd de vraag wat er met dit patrimonium zou gebeuren en richtte zich in een schrijven van 21 augustus 1796 tot de centrale administratie van het Leiedepartement.

In zijn brief pleitte P.H. Pieters ervoor dat in elke gemeente twee kunstenaars zouden toezien dat er geen kunstwerken verloren gingen en in handen van vandalen vallen. Verder dat twee of meer kunstenaars zorg zouden dragen voor de boeken, de handschriften en de bibliotheken. Volgens Pieters diende dit allemaal te gebeuren onder het toezicht van vier kunstenaars in opdracht van de centrale administratie om dan in de nabije toekomst een museum op te richten "*pour cultiver les arts et les sciences*". Uiteindelijk drukte P.H. Pieters de hoop uit om in het algemeen belang zijn bedenkingen in overweging te nemen op het ogenblik dat tot de afschaffing van de kloosters zou besloten worden.

De overheid wenste evenwel op de brief van Pieters niet te antwoorden (beslissing van 31 augustus) vermits zij meende dat door de wet aangepaste maatregelen voorzien waren voor de bescherming van het kunstpatrimonium. Vanaf 1797 werd inderdaad besloten tot de oprichting in elk departement van een museum voor schone kunsten en de archieven van alle afgeschafte instellingen liet men per departement in een depot bijeenbrengen.

Bijlage

Brief van P.H. Pieters van 21 augustus 1796 aan de Centrale Administratie van het Leiedepartement (R.A.B., Archief Leiededepartement, nr. 1017)

Liberté - Egalité

Aux citoyens composant l'administration central du département de la Lijs.

Citoyens, la crainte que j'ai pour le bien de la république en général en cas que la suppression des couvents a lieu dans le 9 départements réunies à la France, que le vandalisme vienne à jouer son rôle de destruction et occasionne une perte considérable dans les arts et sciences, ce qu'on a vu souvent des exemples à cet égard, je demande que l'administration nomme dans chaque commune ou municipalité deux artistes peintres habitant de la dite commune qui prendront aussitôt la précaution que rien n'échappe et va se rendre dans les griffes du dit vandalisme à l'égard des tableaux, figures, médailles, architectures, etc. et un plus grand nombre d'artistes, si les villes sont considérables, sous la surveillance de la dite municipalité de chaque canton, et de plus quatre artistes pour tout le département, sous la surveillance générale de l'administration central, qui seront chargés avec l'inspection générale, et maintenir le bon ordre dans les arts et sciences ou de toute autre manière, citoyens que vous jugerez le plus convenable à ce sujet pour former à l'avenir un musée pour cultiver les arts et sciences ou tout artiste pourrait apprendre les arts et les dites sciences dans leur propre foyer.

Comme tous les artistes ne sont pas voyageurs pour aller trouver les entrepôts qui en sont remplis de pièces d'arts et sciences et comme il se trouve plusieurs fois que des élèves remplis de talents et de mérite n'ont pas seulement le moyen d'apprendre dans leur commune, faute de moyens, et que leurs pères n'ont aucune fortune, et qui sont bien loin d'aller chercher les entrepôts qui en sont remplis.

Voilà citoyens, les réflexions et l'intérêt que je prends à cet égard pour le bien général de la république et j'ose espérer citoyens, que vous prendrez bien en considération pour le dit bien en cas que la suppression des couvents vienne à être décidée.

Salut et fraternité.

Ostende le 12 de fructidor l'an 4 de la république française.

Pierre Henri Pieters, peintre et architecte habitant Ostende.

Vraag aan onze lezers

Wie kent deze twee dames? De dame gezeten in de stoel is een honderdjarige.

De andere personen zijn: van l. naar r.: schepen Quaeghebeur, burgemeester Van Glabbeke, schepen Van Caillie en schepen Piers

Ofwel komt U het ons vertellen in het museum gedurende de openingsuren of U kunt mailen naar august.goethales@telenet.be of plate.oostende@telenet.be

---

VRAAG VAN FEBRUARI

Op onze vraag aan de lezers, gesteld in ons tijdschrift van februari 2008, ontvingen wij volgend antwoord van dhr. Gerard Vandamme:

“Dit is een antennemast voor gemeenschappelijke T.V.-ontvangst en stond midden in de huizenblok begrensd door de Spaarzaamheidstraat, de Gelijkheidstraat, de Verenigingstraat en de Golvenstraat. De piloon werd afgebroken bij de invoering van de T.V.-distributie, omstreeks 1970”. (Jan Dreesen en Gerard Vandamme: Geschiedenis van een parochie te Oostende (1984), p. 96).

Herinneringen aan de twintiger en dertiger jaren ZONDAG van vorige eeuw

door Xavier GEUSKENS

Van mijn vijfde tot mijn twintigste levensjaar ben ik iedere zondagnamiddag op bezoek geweest bij mijn grootouders van moederszijde, Meme en Pepe van de kaai.

Ik woonde toen op de derde verdieping van het huis nr. 56 in de H. Serruyslaan boven de verfwinkel van Charel Dekeyser.

Dat het een schilderszaak was, kon men van ver zien daar de eigenaar de muren geverfd had in grote vlakken en cirkels in de meest schreeuwende kleuren.

Mijn moeder en ik vertrokken omstreeks half drie in de namiddag.

Naast ons huis bevond zich toen een kantoor van de transportfirma Van Gend & Loos.

Telkens ik die naam las had ik een naar gevoel omdat de naam Gend met een d geschreven was in plaats van met een t.

Op de hoek van de H. Serruyslaan en de Jozef II straat bevond er zich een kleermakerszaak, De naam van de kleermaker zelf ben ik vergeten.

Na de hoek omgeslagen te hebben, ongeveer in de helft van het eerste huizenblok, was er een grote houten poort waarachter zich enkele garageboxen bevonden.

De conciërge woonde op het eerste verdiep boven de poort. Zij was de grootmoeder van één van mijn beste vrienden: Etienne Pannecoucke.

Hij woonde bij zijn grootmoeder, daar zijn ouders in Kongo verbleven in de plaats Aketi.

Bij één van hun bezoeken hadden zij een klein aapje meegebracht. Als wij de kans zagen, lieten wij het beestje schrikken zodat het met groot misbaar in de gordijnen vloog, tot ons groot jolijt maar niet van de grootmoeder.

Etienne is in het begin van de oorlog naar Engeland getrokken, hij is er ook getrouwd zodat ik hem nooit teruggezien heb.

Op de Z.O. hoek van de Jozef II straat en de Aartshertoginnestraat stond er een groot herenhuis. Het voetpad bestond uit grote tegels van ongeveer 50 cm. zijde, hetgeen ideaal was om er de krijtstrepen op te trekken voor het hinkelspel of als het seizoen er was, met de top te spelen.

Daar het aan de zonzijde lag, was het er ook altijd lekker warm, in tegenstelling met om de hoek waar er altijd een gure wind stond.

Wij werden er niet gestoord door de inwoners die wij sporadisch zagen in- en uitgaan, nooit reclameerden of ons wegjaagden.

Pal op de hoek stond er één van die afschuwelijke stalen gedrochten waar de telefoonkabels samenkwamen.

Op de N.O. hoek was de elektriciteitszaak van Hubrechsens. Er woonde daar een jongen van mijn ouderdom, waar ik eigenaardig genoeg, nooit geen contact mee gehad heb. Misschien was hij te braaf voor de straatbengels die wij waren..

Op de Z.W. hoek, diagonaal daar tegenover, stond een klein huisje met één verdiep, zoals er toen in Oostende heel veel voorkwamen. In dit huisje was er merkwaardig genoeg eveneens een elektriciteitszaak gevestigd.

De man was een Brusselaar, Delvigne genaamd. Hij kende of wilde geen woord Vlaams spreken. Er waren drie kinderen. De jongste Charles was van mijn ouderdom, dan was er één, enkele jaren ouder, die Aimable heette en dan nog een oudere zuster. In het begin ging ik de jongste zoon soms halen om te spelen maar dat heb ik niet lang volgehouden want de vader blafte mij altijd aan omdat ik geen Frans sprak.

Op de N.W. hoek was er een café. De dubbele ingangdeur was twee treden boven het voetpad. Die twee treden bestonden uit ijzeren staven. Het gebeurde wel eens, als het geregend had en de staven glad waren, dat een drinkebroer op zijn kloefen uitgleded en met grote vloeken tegen de dek ging.

Naast Delvigne stond er een werkmanshuis met twee verdiepingen. Daar woonde eveneens een goede vriend van mij: Gaston Vanhoren. Hij woonde daar bij zijn tante, maar de reden daarvan heb ik nooit geweten..

Op de Z.O. hoek van de Sint-Paulusstraat stond weer een van die kleine huisjes. Waar een vrouwtje, "Leinietje" genaamd, een spekkenwinkel uitbaatte waar alle kinderen van de buurt zich gingen bevoorraden.

Soms gingen wij met vier, vijf tezamen binnen en terwijl één iets kocht, graaiden de anderen ongezien in de bokalen en fruitmanden. Wij dachten er niet aan dat wij het vrouwtje benadeelden. Het ging meer om het durven als om de winst. Op de hoek tegenover was de kruidenierswinkel van Delanghe. Het is merkwaardig hoeveel kruidenierswinkels en cafés er toen waren. Daar wij bij mij thuis alles in de Coö kochten, kwam ik daar maar zelden.

Achter in de winkel stond de petroleumton naast de aardappelbak. Mosterd en perensiroop werden met een houten lepel op een stuk bruin papier gekwakt. Problemen met te veel verpakkingsafval waren er toen nog niet.

Naast "Leinietje" stond een burgerhuis, daar woonde een jongen van mijn ouderdom die toendertijd gestorven is van een hersenvliesontsteking. Toevallig was die jongen altijd de eerste van zijn klas, zodat wij snel het verband legden en het voornemen namen onze hersencellen niet te zeer onder druk te zetten.

Enkele huizen verder was er een bakkerij en daartegenover was de stovenwinkel van Lescrauwaet. Als ik het goed voorheb, is die man rond die tijd gestorven. Enkele huizen verder was opnieuw een specerijenwinkel.

De ingangdeur was drie treden hoog. Boven de deur prijkte er een plaasteren kat in een nis. De winkel werd dan ook "In de katten" genaamd. De bazin was een weduwe met een zoon. De mensen vertelden dat die zoon een zonderling was want hij schreef gedichten. Jaren later ben ik te weten gekomen dat die zonderling Karel Jonckheere was.

Op de Z.W. Hoek van de Sint-Paulusstraat lag de slagerswinkel van Vancraeynest.

Zoals in alle slagerswinkels van toen was de vloer bestrooid met zaagmeel om het bloed op te nemen

Achter het uitstalraam waren er dikke ijzeren staven van de grond tot aan het plafond en ze waren bloedrood geverfd.

Binnenin de winkel hingen de rundskwartieren en de halve varkens aan zware haken.

Mijn grootmoeder vertelde mij dat er verscheidene broers waren, allemaal beenhouwers, en dat ze allen Bijbelse namen hadden die uitgingen op el zoals Daniël, Rafaël, Ismaël.

Tegenover de slagerij op de Z.O. hoek was er een café. Het bijzondere aan deze herberg was het feit dat de bazin doofstom was. 's Zomers als de deur openstond, kon men haar met grote gebaren zien converseren met de klanten. Wanneer onze belangstelling een beetje te lang duurde werden wij beloond met een pint verschaald bier in "uze mule".

Diagonaal daar tegenover op de N.W. hoek was er weer een café, donkerbruin en oker geverfd.. Verderop, het laatste huis vóór de lijnbaanstraat "het liemberstratje", was er een textielzaak.

Wanneer carnaval in zicht kwam, werd het uitstalraam omgetoverd en volgestouwd met allerhande maskers, van Laurel en Hardy over paarde-, varkens- en koeiekoppen tot Frankenstein en Napoleon.

Op de Z.W. hoek van de St. Paulus- en de Kapellestraat was er een charcuterie.

De specialiteit was een leverworst die er onooglijk uitzag, grijs van kleur met groenachtige luchtbelgaatjes, maar buitengewoon lekker.

Daartegenover was de boekwinkel van Devriendt. 's Winters, als wij 's avonds niet wisten wat gedaan, gingen wij vóór het verlichte uitstalraam staan, één noemde de titel van een boek en de anderen moesten om het snelst vinden waar het boek stond.

Dit was onze eerste kennismaking met de literatuur.

Op onze wekelijkse tocht naar de kaai kwamen mijn moeder en ik nu aan de Peperbusse waar in het vagevuur onder de calvarieberg de zieltjes hun armen smekend in de lucht staken.

Toen ik klein was, liet mijn moeder niet na er mij op te wijzen wat er gebeurde met kinderen die niet wilden "lusteren". Daarna kwamen wij aan het driehoekig pleintje dat nu het Pauluspleintje heet. Onderaan de helling riskeerde ik het soms om mijn moeder mij te laten dragen, wat sporadisch wel eens lukte.

Boven gekomen stonden wij plotseling in een heel andere wereld. Recht vóór ons lag de ronde vismijn, "de cierk". Links op de kaai stonden de spoorwagens geladen met vis, klaar om 's maandags te vertrekken. In het dok lagen de kleine vissersboten waarvan er vele nog zeilen hadden. De huizen langs de kaai waren allemaal woonhuizen uitgenomen twee cafés:

Eén bij "Roste Nette" de andere tussen de Sint-Paulusstraat en de Sint-Franciscusstraat "Bij Tibbe". Bij Tibbe woonde er een klasgenoot van mij. Later in de oorlog is hij doodgeschoten door een Duitse patrouille.

Mijn grootouders woonden boven "Roste Nette". Naast de cafédeur was er een deur voor de bewoners

Zolang ik daar gekomen ben klemde de deur zodat bij een te bruusk openen men er met zijn gezicht tegen bonsde.

Daar het zondag was, was er overal wit zand gestrooid. Dit bleef aan de schoenzolen plakken, zodanig dat ik een paar keer op de uitgesleten traptreden naar beneden gedonderd ben.

Mijn grootouders betrokken drie kamers en een piepklein keukentje op de eerste verdieping.

Het was waarschijnlijk van heel Oostende het huis waar het het meest naar vis rook.

Vóór op de kaai stonden de geladen spoorwagens waar het smeltwater uit lekte en achter het huis lag de haringrokerij van Rau.

Een kamer was voor de twee zonen die nog thuis waren. Eén was de “beste kamer” waar nooit iemand binnen kwam en de derde was de woonkamer. Er stond ook een hoog bed in, de bovenkant van de matras was wel anderhalve meter boven de vloer. Aan de hoofdkant waren een aantal kussens aangebracht zodat mijn grootouders bijna al zittend sliepen. Dat was opdat het bloed niet teveel naar het hoofd zou gaan.

Aan de straatzijde waren er twee vensters, tegen de muur tussen de vensters stond de tafel zodat men aan de tafel zittend naar buiten kon kijken. Hetgeen essentieel was op de kaai. Radio of T.V. waren er niet en daar mijn grootouders niet “geleerd” waren, was er ook geen krant. Op iedere vensterbank lag een dik kussen zodat men konfortabel kon leunen om te zien wat er buiten gebeurde. 's Zomers stonden er op de kade rekken waar de vis te drogen hing. Her en der zaten er vissersvrouwen korren te breien. Al die mensen die op de kade zaten of voorbij gingen, waren bekenden zodat er onderwerpen genoeg waren voor commentaar.

's Winters zag men de mannen die de treinwagens laadden in het vale licht van de gaslantarens. In de sprottijd was het mooi om zien hoe ze de stroom zilveren visjes van de ene benne in de andere lieten glijden.

De ene Zondag aten wij 's namiddags om 4 uur garnaal, de andere Zondag een vette schulle of totten en daarna koekestutten

Na het eten werd er gebabbeld. Mijn grootvader werkte in die tijd aan de opruiming van de “Vindictive” wat een interessant onderwerp was. Menige keer werd er verteld over de belevenissen van de familie in Engeland gedurende de eerste wereldoorlog.

Nu en dan werd de grammofoon boven gehaald, van het repertorium herinner ik mij enkel dat er walsen van Strauss waren, enkele Engelse liedjes en eigenaardig genoeg het Russische volksliedje “Zwarte Ogen”. Daar ik altijd veel gehouden heb van volksmuziek had dit laatste mijn voorkeur.

Het doosje met de naalden werd heel voorzichtig behandeld. Het was dan ook een drama als ik het eens onvoorzien van de tafel stootte.

Af en toe gingen wij een pint drinken in het café beneden. Ook daar was er 's Zondags wit zand gestrooid en de spuugbakken stonden naast de tafels. Als een klant per ongeluk een klakke speeksel naast de spuugbak mikte klonk het kwaad van achter de toog “Ei gin ogen in je kop te”

Aan de muren hingen er taferelen uit de walvisvaart. Hetgeen mij meest fascineerde, was een prent waar een walvis met een slag van zijn staart een sloep de lucht injoeg en waar men de roeiers en hun roeipanen in de lucht zag dwarrelen.

Rond halftien gingen wij dan naar huis. Op de hoek van het vissersplein, "de zwienemart", was er een spekkenwinkel. De specialiteit waren "Brugse spekken" Deze waren ongeveer anderhalve cm. in het vierkant en naar boven toe gewelfd. De buitenkant was heel hard en binnenin zat er een soort honingstroop.

Dan gingen wij het plein naar beneden langs de stoffenwinkel "Het blauw kasteel"

Langs de Bonenstraat waar mijn moeder geboren was tot aan de danszaal "'t Keuntje"; mijn moeder noemde dit "Bij Swansels"

Er waren jonge mannen bij die vonden dat het geen Zondag geweest was als ze niet twee of drie keer gevochten hadden.

Telkens de deur van "'t Keuntje" open vloog waaide er een golf muziek naar buiten.

Als er dan toevallig een Engelse wals gespeeld werd zag men de koppeltjes ritmisch op en neer deinen.

Dit Clair-Obscur is voor mij altijd één van de markantste herinneringen uit mijn jeugd gebleven. De fel verlichte danszaal, de Rosten achter zijn dampende frietketels verlicht door twee acetyleen lampen. Daarachter het zwarte gat van de vismarkt waar alleen ver weg tegen de achterstemuur een twinklend lichtje te zien was voor een Kruislieveheer in een glazen kast..

Het geeft een eigenaardig gevoel te bedenken dat die jongens en meisjes die toen op de drempel van het leven stonden, nu ofwel gestorven ofwel 90 jaar oud zijn.

Zo werd het, toen ik nog klein was, hoog tijd om naar huis te gaan. Anders kwam de straatnaaier of wat nog erger was "De Waternekke", één of ander verschrikkelijk zeemonster.

Zo eindigde de zondag met in het heel verre verschiet de volgende Zondag met hetzelfde ritueel.

Nog het Beeld van Paster Pype.

door **Freddy Dufait**

In zijn artikel in het februarinummer De Plate over het beeld van Paster Pype, inzake aanpassing in het rondom zichtbaar maken van het beeld, schrijft Nationaal Aalmoezenier Dirk Demaeght : "Of de heer Boury het kappen heeft uitgevoerd, of indien hij het in onderaanneming gaf aan een zekere Paul Perneel (°1954), zoals Wikipedia vermeldt, weet ik niet met zekerheid."

Ondanks de vermelding "Paul Perneel herwerkte het in 1988" in het boekje 'Oostende , stad in zicht' en op het bordje bij het standbeeld, is hij het niet zeker, en daarin heeft hij gelijk, wat ik ook altijd beaamde en zelfs reeds had meegedeeld voor verandering.

Volgend relaas na opzoekingen bij dhr. Roland Boury en kunstenaar Paul Perneel bracht voort:

"De rug van het beeld moest worden aangepast. Men deed beroep op kunstenaar August Michiels , die wegens veel werk dit niet kon uitvoeren. Op zoek naar een steenkapper kwam men door volksvertegenwoordiger Dries Claeys terecht bij Roland Boury, vooral bekend voor zijn arduin-en marmarbedrijf in zijn atelier en werkplaatsen in de Stuiverstraat. Het beeld werd naar daar overgebracht voor bijwerking van een rugmanteltje, in de volksmond genoemd 'een kontekletser'.

Dhr. Boury ontving zo'n manteltje als model van de huishoudster van wijlen Deken Loncke. Gehangen op een popmannequin diende dit model voor het kunstig uitkappen door steenkapper Boury zelf in de rug van het beeld. Nadien werd dit witsteen beeld met een kleurloos en vochtwerend product behandeld, tegen vochtigheid en erosie. Samen met zijn vrienden Prudent Lams en Roger Baert en twee stadswerklieden plaatste Roland Boury het in 1988 in een eerste plantsoen aan de Sint Petrus en Pauluskerk met een huldiging aan Paster Pype en zijn visserijschool in ons nu verdwenen Feest- en Cultuurpaleis." verhaalde Roland Boury, echtgenoot van Marie-Louise Dufait.

Een vriendelijk telefoontje met kunstenaar Paul Perneel liet weten dat hij niets met die veranderingsaanneming en uitvoering te doen heeft gehad.

Ere wie ere toekomt: Roland Boury, en dit in het boekje en op het standbeeldbordje !

Uiterst links twee personen van het Stadspersoneel, dan de twee vrienden van dhr. Boury (Prudent Lams en Roger Baert: in welke volgorde is voor deze personen niet gekend) en uiterst rechts de grafsteenkapper Boury zelf.

2.2. Glasgow rangers

In de steengroeve weet Joseph wel zijn draai te vinden. 't Is hard labeur maar hij is al heel blij dat hij eindelijk weer aan de slag is, ook al is het "zoo eene lastig werk voor zoo eene kleine loon van 3 frs daags". De taalbarrière ervaart hij wel als een grote handicap ("Spietig dat men tegen niemand kan klappen, ik kan tegen niemand spreken en zij verstaan mij ook niet"). Dat bevreemdt hem des te meer, wanneer hij merkt dat twee Engelse werkmakers sterk lijken op twee Oostendse vissers, met name "Pulle Maes" en Michel Wellecome ("Als ik hulder wel bezagge stond mijne gedachten op Oostende. 't Was spijtig dat men niet te gader kan klappen, de tijd en de dagen zoude zoo niet tegensteken").

Intussen blijkt dat in dit protestantse Engeland de Roomse kerk de Belgische vluchtelingen niet los laat. Op vrijdag 26 maart 1915 verschijnt in Culmstock andermaal een Belgische priester "en vroeg om ons te biechten en ons Paschen te houden". Dat genoegen willen ze zichzelf en de priester niet ontzeggen, maar wanneer zij vernemen dat zij hiervoor naar Tiverton moeten gaan, hetzij een fikse wandeltocht van 3 uren, geven zij "die priester voor antwoord dat wij zoo verre niet gingen gaan". De priesterlijke reactie hierop is nogal heftig : "En die priester was daarvoor kwaad. En hij ging er van door met deze woorden ons toe te sturen : Gij zult nog meer tegenkomen, gij hebt nog niets tegen gekomen, indien gij hulder Paschen niet houdt". Een dergelijke reactie valt bij de Oostendenaars niet in goede aarde ("Zoo dat was eene schoone antwoord van eene katholieken priester, in plaats van ons te komen moed te geven kwam hij voor ons te verwensche, kwamen wij nu nog niet genoeg tegen, uit ons land moeten vluchten en op eene vreemde moeten dolen 19 weken zonder eene centiem te verdienen en alles moeten achterlaten. Wij moesten voor die pastoor zijn plezier 3 uren gaan en 3 uren weder te voeten naar de kerke gaan").

Aldus breekt de Paasperiode aan en meteen ook het einde van die lange en gure Engelse winter. Op vrijdag 2 april, Goede Vrijdag, stellen zij vast dat er "op die dag nievers gewerkt wordt, zij houden Goede Vrijdag voor eenen Hoogdag". Vervolgens op Paasdag zelf is het in Culmstock bijzonder rustig ("t Is gelijk op eene andere Zondag"). Op Paasmaandag gaan de gedachten wel even naar de jaarlijkse Vissersmis in Oostende, maar het is een gewone werkdag ofschoon er (is dit een Paasgeschenk ?) voor Joseph goed nieuws is : de "boss" komt hem melden dat de proeftijd voorbij is en dat hij opslag krijgt, namelijk voortaan 3 shillings in plaats van een Half-crown (2 shillings & sixpence). Het is niet om over naar huis te schrijven maar "alle baten helpen zei Pierlala en hij piste in de zee".

Op woensdag 13 april is er nog ander goed nieuws : met ingang van 19 april 1915 kunnen de "refugees" Brits geld in ontvangst nemen waarmee ze voortaan dan maar zelf hun inkopen moeten doen. Het blijkt te gaan om een bedrag van 25 shillings per week en per persoon, een soort van "leefloon". Dit is lang niet slecht, in vergelijking met het loon in de steengroeve. In de omzendbrief van het "Committee" staat er ook aangestipt dat zij "moesten onze hof beplanten en bezaaien, wij hadden in ons hof pataten, wortels, rapen, erweten en boonen geplant". Een Oostendenaar die zich omtoverft tot tuinman, daar zouden de Pannenaars nog eens van opkijken !

Het probleem met de priester en de kerkgang in Tiverton is intussen bijgelegd. Heel wat Belgen hebben zich immers nu ook een tweedehandsfiets kunnen afschaffen, en per fiets is een rit naar Tiverton een prettig uitstapje. De zondag wordt aldus een excursie-dag, 's Morgens eerst naar de Mis in Tiverton ("eene schoone mis maar niet gelijk in België") en daarna gaan ze vrienden en bekenden opzoeken, zoals de Oostendenaars Aspeslagh, Lacluse en Vervake, die aldaar gevestigd

zijn. Daardoor delen zij ook in het wel en wee van de Belgen in Tiverton, zoals op zondag 25 april wanneer het zoontje van Petrus Vervake, stuurman van een Oostendse sloep, plots sterft, wat binnen de Oostendse kolonie grote verslagenheid en rouw teweeg brengt.

Op 1 mei (is het omwille van het Feest van de Arbeid ?) krijgt Joseph andermaal opslag, zij het weerom met mondjesmaat, namelijk 2 shillings ("Zoo dan maakte dat er 20 schellingen in eene week was"). Vervolgens is er op zondag 23 mei het hoogfeest van Pinksteren, maar dat is in Engeland geen hoogdag of feestdag, dus een gewone zondag, ware er niet het feit dat die dag "de dronkaards van Culmstock in hulder draai waren, in Culmstock heeft men groote dronkaards, hier hebben wij dronkaards die niet benauwd zijn van 3 – 4 dagen aan een stuk te drinken". Aldus maken onze Oostendenaars kennis met het typisch Engels drankprobleem, dat ieder week-end, vanaf de betaaldag op zaterdag, laveloze dieptepunten bereikt !

Op zaterdag 5 juni komt Jan Borrey terug van Glasgow. Zijn drie maanden op de scheepswerf zijn om, en – zoals beloofd – na die termijn mag hij even terug naar Culmstock. Dat wordt gevierd in de plaatselijke "pub". Jan wacht op verder nieuws en op maandag 14 juni wordt hem officieel medegedeeld dat hij zich met zijn gezin in Glasgow mag vestigen, en dit precies 6 maanden na hun "resettlement" in Culmstock. Joseph Noote beslist dan maar voor zichzelf dat hij niet op zijn eentje in Culmstock zal achterblijven en dat hij bijgevolg het gezin Borrey zal volgen naar Glasgow. Het uur van scheiden is gekomen en tot laat in de avond wordt in Culmstock van iedereen, Belgen en Engelsen, uitbundig afscheid genomen.

's Anderendaag, dinsdag 15 juni 1915, is het de grote dag van de exodus naar het verre Glasgow. Dit gaat via Bristol waar zij om 8.30 u. 's avonds de nachttrein nemen naar Glasgow, waar zij de volgende morgen te 7.30 u.. arriveren na een vermoeiende rit van ruim 11 uren, met onderweg slechts drie stopplaatsen. Onmiddellijk na aankomst begeven zij zich naar het plaatselijk kantoor van het "Refugees Committee", waarbij het hen dadelijk opvalt dat daar in Schotland de toon niet meer zo vriendelijk en gastvrij is als in het zuiden, in Engeland. Er wordt genoteerd hoeveel geld zij op zak hebben "en van waar men kwam en wie ons naar Glasgow gezonden had en waarvoor men naar Glasgow gekomen was en veel didjes en dadjes". Voorlopig onderdak is slechts mogelijk mits betaling van 1 pond per persoon (op voorhand te betalen), in het geval van Jan en zijn gezin niet minder dan 4 pond ! Dat wensen zij niet te spenderen en bijgevolg dolen zij gans de dag rond in Glasgow op zoek naar een logement. Uiteindelijk moeten zij, na vruchteloos overal te hebben aangeklopt, dan toch maar toegeven en met veel tegenzin het geld overhandigen. Het valt ten slotte nog wel mee, want "als men betaald hadde krijgt men rechtuit goed eten en drinken en veele eten en 3 kamers voor te slapen, als men geeten hadde zijn wij ter stond naar ons bedde gegaan want wij hadden ons bedde noodig".

Op vrijdag 18 juni gaan onze Oostendenaars opnieuw naar het "Committee" om de paperasserij in orde te brengen en vooral om een woonst toegewezen te krijgen. Dit lijkt geen probleem op te leveren ... tot zij ontdekken, na een lange rit van ruim een uur, dat hun nieuw verblijf zich bevindt in een ver afgelegen voorstad van Glasgow, namelijk de wijk Govan. Voorts maken zij voor het eerst kennis met de goorheid van het bestaan in de verkrotte sloppenwijken van de Britse industriesteden. "Als men voor de deur van ons woonst kwamen wilde men schier niet binnen gaan dat het zoo vuil was, wij stonden in malkanders aangezicht te kijken gelijk zotten. Ik ga hier niet wonen, zeide Jan ". Toch trekken zij eerst nog even naar de verdieping ... en daar wacht hen een nieuwe verrassing : in de kamers zijn de muren nog maar net opnieuw behangen, er staat gloednieuw meubilair, potten en pannen zijn nog ingepakt. Het Schotse "Committee" was duidelijk op snelheid gepakt door de onverhoopt snelle doorstroming van "refugees" naar het noorden !

Aldus beslist ons groepje Oostendenaars zijn intrek te nemen in dit huisje ("Nu onze kamers opgeschikt en in orde gebracht en alles was goed"). En op maandag 21 juni 1915 begint de eerste

werkdag van Joseph in Glasgow, die onmetelijke haven- en industriestad van het noorden, en hij doet dat in gezelschap van Jan Borrey die al zo'n beetje thuis is in Glasgow. Hij biedt zich uiteraard aan op dezelfde scheepswerf waar Jan reeds voorheen tewerkgesteld is, en hij wordt meteen aangeworven want in de scheepsbouw zijn er voortdurend handen te kort ! Het is "eene groote oorlogswerf, zij maakten daar battelschepen, submariens, vliegmachien, mijnen voor in het water te leggen, kanonen, torpetors, bommen, nu alles wat er noodig is voor de oorlog". De "yard" is een echt mierennest waar zo wat 4.500 man door elkaar wriemelt, en aan de overkant van de Clyde is er nog een andere "yard" waar nog eens 5.000 man aan het werk zijn !

Jan wordt tewerkgesteld in de "boat shop" en Joseph bij de "rivetters" (voor het inslaan van klinknagels) in de functie van "stockholder" (magazijnier), en dit voor een uurloon van 10 ½ pence. Er wordt gewerkt van 6 u. 's morgens tot 5.15 u. 's avonds, en zij die in de avond- en nacht"shift" werken, krijgen een uur extra-loon uitbetaald voor het avondgedeelte (van 5.30 u. tot 8 u.) en voorts dubbel uurloon voor het nachtdedeelte (van 9 u. 's avonds tot 5 u. 's morgens). Voor zondagwerk is er insgelijks dubbel uurloon, voor een dagtaak van 9 u. 's morgens tot 5 u. 's avonds. Iedere arbeider op de scheepswerf draagt een insigne met een nummer (het nummer van Joseph is 3309), hetgeen erop wijst dat de veiligheidsmaatregelen toen reeds behoorlijk op punt stonden. En van 9 juli tot en met 19 juli is er de jaarlijkse "holiday" (een sociale verworvenheid die toen in België nog niet gekend was) ("Dat is eene kermesse voor de Scotschen, elk gaat dan op speelreis voor 10 dagen"). Gedurende die "holiday" heeft Joseph "gansch Glasgow rond gewandeld".

Via ons groepje Oostendenaars maken wij aldus kennis met een aspect van de Belgische inwijking in Groot-Brittannië tijdens W.O.I dat tot op heden nog niet nader is onderzocht, namelijk de "resettlement" in het noorden, en meer bepaald in Schotland. De meeste Belgen, en vooral dan de vissers, bleven in het zuiden, zeker wanner zij met hun schip de wijk hadden genomen naar Engeland. Maar over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend.

(wordt vervolgd)

ONZE COVERBLADZIJDE – PAVILJOEN EXPO 58

Dank zij mevr. Margaret Jacquet-Overzier kwamen wij in het bezit van een foto van de binnenkant van het promotie-paviljoen, opgesteld op de zeedijk te Oostende, en afgebeeld op onze coverbladzijde.

Mevr. Jacquet was de eerste Oostendse fair-hostess. Haar bekwaamheid voor deze delicate taak werd zeker naar waarde geschat, aangezien ze aanvaard werd, niettegenstaande haar jonge leeftijd van 19 jaar. Juffrouw Overzier antwoordde op de vraag die wij haar stelden of ze speciaal te Oostende afgevaardigd zou worden, dat een fair-hostess overal in België en aan alle taken gezet wordt, om zo breed mogelijk bekend te zijn met haar werk (uittreksel uit De Zeewacht (1957).

Foto Luc. (eigendom mevr. Gilberte De Maegd)

Gezeten: mej. Gilberte De Maegd, Chief Hostess van de Groep Fair Hostesses vanaf 1957.

Pittig detail: de dochter van deze Brusselse dame huwde de achterkleinzoon van Léon Spilliaert, met name Alex Mortelmans, ook kunstschilder (non figuratief).

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

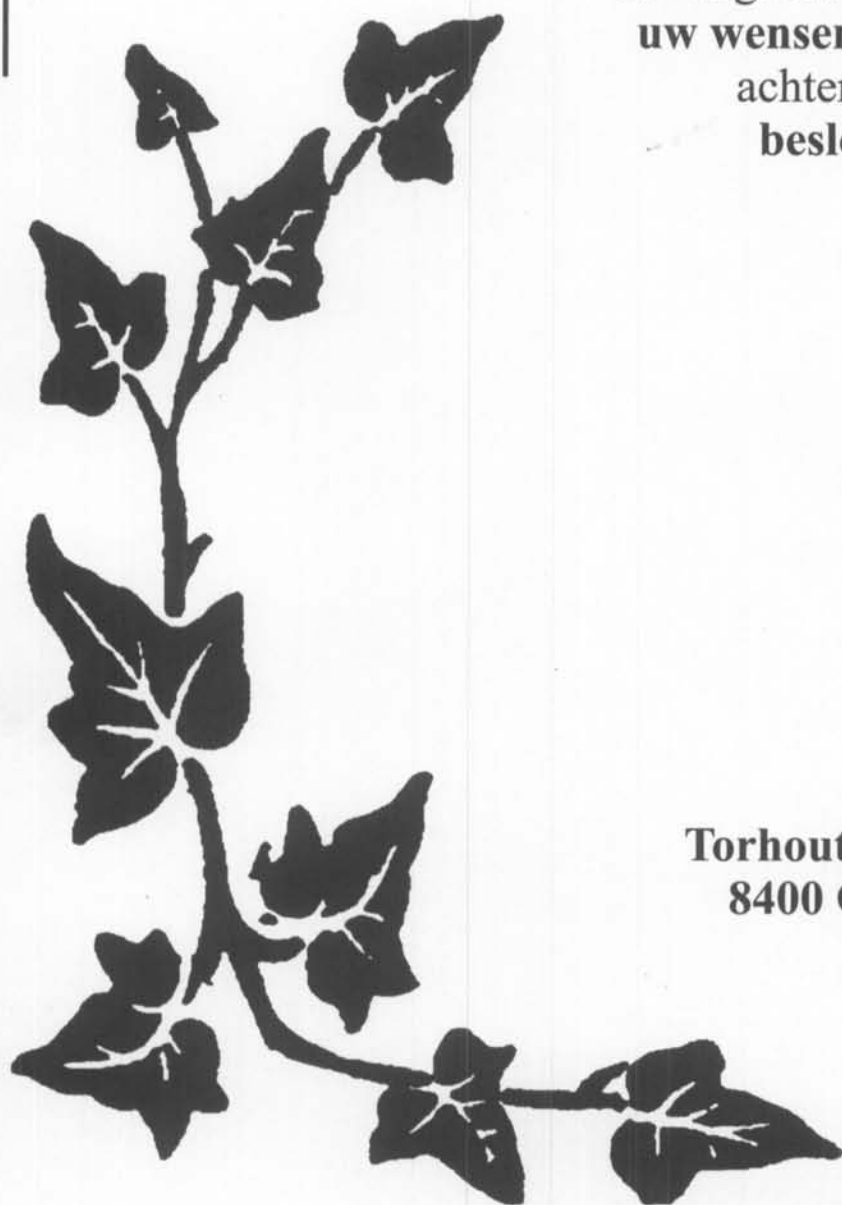
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 4

MAAND april 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

- blz. 84: **G. VAN DUUVENBODEN:** Jazz in Oostende:het Interbellum (1).
blz. 91: **I. VAN HYFTE:** 19^e eeuwse kadasterplannen en Mariakerkenaars (1864).
blz. 93: **R. JANSOONE:** De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.1 (deel 5).
blz. 97: **V. HERMANS-PONJAERT:** De lotgevallen van nog enkele "refugees".
blz. 99: **R. VERSLUYS:** Gemeentepenningen (zogenaamde betaalmunten, ook "Tokens" genoemd): 1979-1983.
blz. 100: **Y. DINGENS:** Twee Oostendse specialiteiten uit de periode 1880-1914: van l'Amer d'Ostende tot l'Elixir d'Ostende.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Georges VAN DUYVENBODEN: Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende.

Ivan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Victoire HERMANS-PONJAERT: Rogierlaan 34/12, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene.

Yves DINGENS: Leopold II laan 6, 8400 Oostende.

APRIL ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit:

Donderdag 24 april 2008 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende

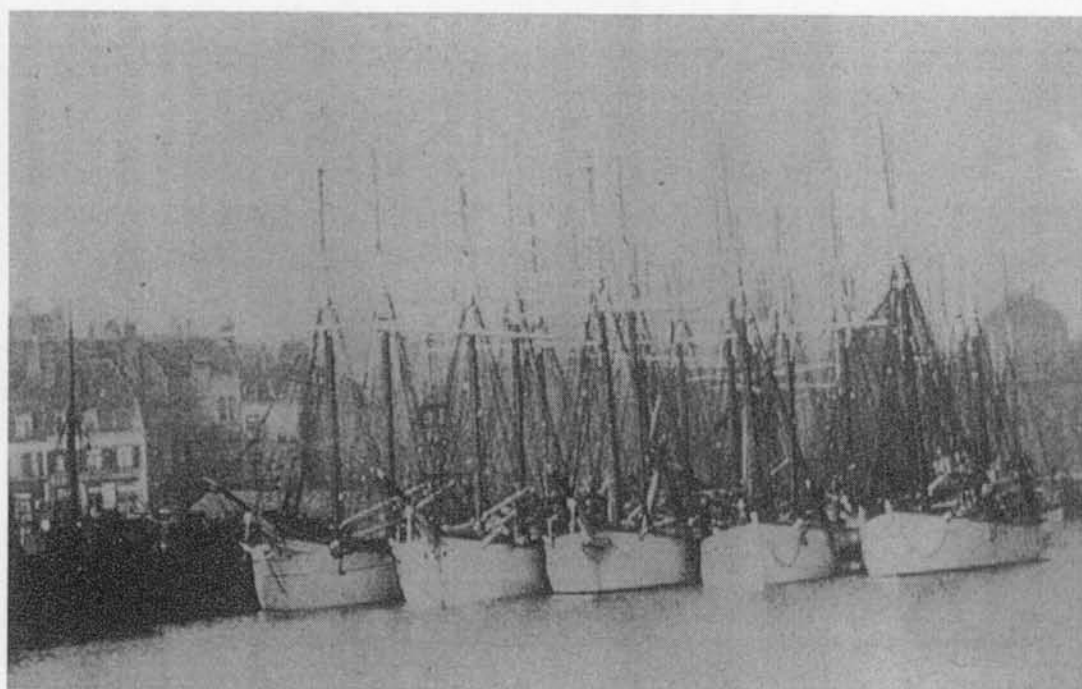
Onderwerp: **WAT IJSLANDVAARDERS VERTELLEN.....**

Spreker: **Willem LANSZWEERT**

Willem Lanszweert was medewerker aan het Nationaal Visserijmuseum van Oostduinkerke van 1976 tot 1988, onder leiding van conservator Roland Desnerck en vanaf 1988 is hij er conservator. Hij schreef enkele boekjes o.a. over de Ijslandvaarders en ook bijdragen en artikels in diverse publicaties

Onlangs hielp hij mee met het ontwerp van het museaal concept "het zeil wordt in de top gezet", project van het ontwerp bureau Monument in Ontwikkeling ter verruiming en vernieuwing van het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke.

Tot in de jaren 1930 trokken vanuit Gravelines zeilschepen naar Ijsland om er de kabeljauwvisserij te beoefenen. Met de laatste reis in 1938 werd een punt gezet achter de grote zeilvaart op Ijsland. De Ijslandvaart was steeds een hachelijke onderneming vol gevaar en ontbering.

Over onze stoere Vlaamse Ijslandvaarders, de ijzeren mannen op houten schepen, komt Willem Lanszweert vertellen. Zijn boeiende verhalen worden geïllustreerd met de projectie van oud beeldmateriaal.

Een avond om niet te missen, breng vrienden en kennissen mee, en zoals altijd is de toegang gratis voor iedereen.

JAZZ IN OOSTENDE: HET INTERBELLUM (1)

door Georges VAN DUUVENBODEN

Deel 1 : 1919-1929

Jazz in Oostende, of Jazz op doortocht.

Een zoektocht vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog in de lokale kranten: Le Carillon, La Saison d'Ostende et du Littoral, L'Echo d'Ostende, De Zeewacht.

In Le Carillon van 10 en 24 maart 1920 las ik voor de eerste keer het woord "Jazz", het werd gebruikt om een muzikaal gebeuren te beschrijven in onze stad.

Bal in de salons van het stadhuis, zaterdag 27 maart 1920, met als titel: "Ostende 1920 Jazz Ball", georganiseerd ten voordele van het Adolphe Buylfonds, door de heer en mevrouw E. Asseloos.

Ik weet niet of het woord "Jazz" ook de inhoud weergeeft. In de Europese pers en onze lokale pers zorgt het woord voor veel verwarring. De tegenstanders gebruikten het in de betekenis van gerucht. Anderen als modewoord. Bijvoorbeeld: "VGO voetbal hadden ook hun Jazz Band". Het was ook het woord voor de drums, het nieuwe instrument van de Amerikaanse jazzorkesten. Een attractie met jazzband, kon ook betekenen: een optreden met drums en accordeon!

De nieuwe muziek is dansmuziek voor de burgerij. Jazz werd vooral gespeeld in de grote hotels, het casino-kursaal, de dancings in de Van Iseghemlaan, de Vlaanderenstraat en de Langestraat.

De volgende lijst met namen is zeker niet volledig. De berichtgeving in de lokale kranten omtrent het populaire muziekleven was zeer summier. Meer informatie moet ook gezocht worden in lokale Brusselse kranten.

De hotels : Au Madrid (Zeedijk 8-9) ; Excelsia hotel (Wapenplein) ; Modern Hotel (Zeedijk 44) ; Royal Palace hotel (Zeedijk) ; Splendid hotel (Zeedijk 67).

Van Iseghemlaan : Chez Pan (1920) ; Claridge ; Florida dancing ; Gaité ; Helder later Scala (1932) ; La Terrasse ; Les Veillées Parisiennes (Sporting) ; Maxim's ; Moulin Rouge later Le Gai Moulin Bleu ; Merry Grill ; Old Tom ; Savigny later Perroquet.

Vlaanderenstraat : Femina dancing (Frolic's).

Langestraat : Cabaret Montmartre ; Casanova ; Excelsium ; Frascati ; In den Pantoufel ; Ville de Spa.

Een merkteken in ons verhaal is 1917. De Verenigde Staten nemen deel aan de Eerste Wereldoorlog. Ook zwarte militaire bands doen de oversteek. Bv.: James Reese Europe en zijn Hellfighters Band (369th Infantry Regiment Band). 1917 is ook het jaar van de eerste jazzopnamen door de Original Dixieland Jazz Band op grammofoonplaat.

Dit alles versnelde de populariteit van jazzmuziek. Het woord jazz werd in de pers nu gebruikt om de muziek te beschrijven. De Amerikanen hadden Europa ontdekt.

Muzikanten die een belangrijke rol gespeeld hebben in de verspreiding van Jazz in ons land zijn : Arthur Briggs (trompet) en Louis Mitchell (drums). Ook de komst naar Europa in 1919 van Will Marion Cook Syncopated Orchestra met o.a. Sidney Bechet is van waarde.

In ons land zijn Brussel, Antwerpen en Luik de steden waar jazz begon. Maar tijdens het toeristisch seizoen was onze kust het middelpunt van het jazzgebeuren: Knokke, Nieuwpoort, Blankenberge, maar vooral Oostende. De meeste orkesten kwamen uit Parijs, Londen en Berlijn.

Vergeet ook niet de nieuwe dansen die de jazzmuziek begeleidde. De Eerste Wereldoorlog had de maatschappij door elkaar geschud. De verhoudingen tussen jong en oud, man en vrouw veranderden. De wals, de polka, de two-step, de foxtrot, allemaal dansen met gratie en schoonheid, moesten ruimte geven aan nieuwe dansen zoals de one-step, de shimmy, de Charleston en Black Bottom.

De nieuwe dansen - vol energie, beweging en plezier, voor jonge mensen - werden uitgevoerd in dancings en cabarets. Er was opnieuw belangstelling voor de tango.

De oude dansen werden nog altijd gedanst. Bv. in het Casino-Kursaal in 1919 door Mouvet en Yahne Fleury. Zij dansten de wals, de foxtrot, de tango en de one-step.

Op 3 juli 1920 opende "Chez Pan" (voorheen Marchal) de deuren met als manager G. Besserer van het Carlton hotel (Londen) en het Hôtel de Paris (Monte Carlo). Er waren "Thés dansants" van 16.00 tot 19.00 uur en "Soupers dansants" van 22.30 tot 3.30 uur. De jazzband van Murray's club (Londen) speelde er, ook in 1921, en ook het klassieke orkest Welvis van het casino van Nice en de dansers Pagua Nova, Salvador, Andrée Flo, Valentino Adami en Mirador.

In 1920 waren de gebroeders Schnyder de managers in de Helder. Op het programma stond Mitchell's Jazz Kings (1), die tevens optraden in het Alhambra te Brussel. Ook de acrobatische danseres prinses Nadya Kady (Madiyah Kaly Saoudjah) en het orkest van Freddy Norbertsons stonden geprogrammeerd.

In de Royal Palace Hotel, in 1921, trad het orkest van Buddy Gilmore (drums) op.

Een artikel in Le Carillon van 4 augustus 1920, p.1, wil ik u niet onthouden. Het benadrukt de sfeer in 1920. Ik heb de Franse tekst behouden.

"Samedi soir au Boulevard. – C'est la foule, la grande foule qui circule au boulevard Van Iseghem, entre le Kursaal et la Terrasse. Foule composite, bariolée: messieurs corrects, en habit de soirée, le gardénia à la boutonnière; dames du grand ou demi monde, en élégantes toilettes et constellées de bijoux; il y a aussi les bons bourgeois, les braves ouvriers, qui, tandis que les gens huppés entrent Chez Pan, au Helder ou chez Savigny, déambulent lentement, interrompant leur promenade par de longues stations devant ces établissements ultra selects... Et la foule passe toujours, suivant du regard les Grands Ducs qui vont faire la traditionnelle tournée.

Chez Pan, c'est l'aristocratique rendez-vous de nos hôtes les plus huppés. Que de toilettes superbes, que de bijoux, de poiles et de gemmes et quelles belles épaules qui s'en adornent. Au Helder, on refuse du monde... La champagne coule à flots..."

Mijn grootmoeder vertelde mij: «Wij wandelden daar, stonden stil en keken ernaar», beleefd uitgedrukt.

In de Femina dancing speelde in 1921 Newton's band (Londen), onder leiding van Foscolo. Tijdens het seizoen van 1922 speelde in Maxim's het orkest van Hughes Pollard. Aangekondigd als: "Princes de la cacophonie harmonieuse, rois du Jazz-band". In Chez Pan speelde het orkest van Gordon Stretton en in hotel Splendid Braeckmans Jazz en ook Hughes Pollard. In Frolic's (ex-Femina) speelde de Amerigo's Jazz Band, een Brits-Braziliaans orkest met o.a. Amy Andrews (piano en vocaal) en Amerigo (drums en saxofoon) en Jazz Henry.

Een Oostendse aankondiging in Le Carillon van 25 februari 1922, p.5:

Grand Dancing du Belvédère

A l'occasion du Carnaval

Dimanche 26, Lundi 27
et Mardi 28 Février

Trois grandes matinées de gala.

La direction a engagé spécialement pour ces journées le célèbre

Jazz Band BILLY

bien connu à Ostende. — M. Verbanck, chef d'orchestre, dirigera.

La Société Philanthropique LES JOYEUX PIERROTS
se fera entendre LUNDI 27, entre 5 et 6 h.

ENTRÉE LIBRE

Tombola gratuite Tirage LUNDI
le 27 février,
des LOTS importants offerts par la
Direction aux gagnants.

Tous les Dimanches et Jeudis **BAL** à grand orchestre.

Maar Afro-Amerikaanse jazz had ook zijn tegenstanders. Naar aanleiding van het optreden van Amerigo's Jazz Band in de Frolic's schrijft Le Carillon van 10 mei 1922, p. 3 : "...Eh oui! Ce fut superbe! Le Jazz et quel Jazz! **Nous avons toujours été ennemi de cette importation nègre, qui nous avait apporté les bruits sauvages de l'Equateur, les hurlements des fauves et les grondements de l'orage dans la brousse en feu.** Mais il y a Jazz-Band et Chasse-Band. Le premier fase agréablement comme des oiseaux sur les pruniers, l'autre chasse le monde. Le Chasse-Band, nous en avons entendu tant, depuis quelque temps; organisation cuisinière aux sons de casseroles ou tempête enrageuse des cuivres, qui vous monte à la tête comme un 6e verre de Gueuse Lambic.

Mais, l'orchestre du Femina n'est pas de ceux-là..."

Vandaag is het onbegrijpbaar hoe men over jazzmuziek schreef in de twintiger en dertiger jaren. Een haat niet gericht tegen een individu maar tegen de nieuwe muziek van de Afro-Amerikaanse gemeenschap. Dit gebeurde zowel in de Amerikaanse als in de Europese pers.

In het Cabaret Montmartre speelde Jazz Band Johnson.

Een Oostendse aankondiging in Le Carillon van 20 september 1922, p.5:

Samedi 23 septembre à 9 heures
Grande SOIRÉE de GALA au
"FEMINA" Concert
Dancing

7, rue de Flandre. Nouvelle direction

*Orchestre sous la direction de MM.
Georges MOUQUE et Lucien CHEVRETOT
et leur batterie Jazz Band.*

**Consommations de 1er choix
à partir de 2 frs.**

Ouvert tous les soirs à partir de 9 h. Les dimanches
et jours de fête Thé dansant de 4 1/2 à 7 h.

In 1923 schreef Robert Pernet in zijn artikel: "Le Jazz à Ostende: 1920-1939" (1982): "Au cours de l'été 1923 la formation nouvellement créée par Arthur Briggs et qui s'appelait le U.S.A. Savoy's Syncop's Band vint une première fois à Ostende. Il y revint à plusieurs reprises jusqu'en 1925. La première présentation se déroule au Kursaal, quant au second engagement, il fut divisé entre le Casino et Chez Pan. Le Savoy Syncop's se produisit une troisième et dernière fois à Ostende au cours de l'été 1925".

Op het programma van het casino-kursaal op 5 juli 1925, stond een symfonisch concert uitgevoerd door het kursaalorkest onder leiding van François Rasse ter gelegenheid van de koloniale dag; ze speelden o.a. Charlestonia, een rapsodie voor orkest van Edmund Thornton Jenkins (1894-1926), voor de eerste maal uitgevoerd.

De componist was aanwezig tijdens de uitvoering en werd nadien met applaus begroet. (Le Carillon 6-7 juli 1925). Hij stierf in Parijs in 1926.

In de twintiger jaren vormden jazzmuziek en jazzdans één geheel. Daarmee bedoel ik dat jazzmuziek dansbaar was. Er waren uitzonderingen, zoals Paul Whiteman met zijn zogenaamde symfonische jazz. In 1926 was een optreden in het casino-kursaal aangekondigd, maar werd afgelast, wegens financiële onenigheid.

Een populaire dans in die periode en zeker ook bij ons was de Charleston. Een sociale dans uit de Verenigde Staten met Afro-Amerikaanse invloeden. De dans werd voor het eerst in het stadje Charleston in 1903 uitgevoerd en het maakte zijn intrede op de Haarlemse podia in 1913. In 1923 werd het geïntroduceerd in het Amerikaans theater. De vrouwen die de Charleston dansten, werden "flappers" genoemd. Ze werden zo genoemd door de manier waarop ze hun armen "flapten" en hoe ze als vogels rondliepen terwijl ze de Charleston dansten. "Flappers" droegen rokken tot juist onder de knieën.

De mannen die de Charleston dansten, droegen jassen van wasbeer en strooien hoeden. Vele "flappers" hadden korte haarcoupees genaamd "bobs" en ze droegen make-up. Weinig vrouwen droegen make-up vóór die periode. De meest gebruikte make-up bij de vrouwen waren rouge, poeder, eyeliner en lippenstift. Het was ook de periode waarin vrouwen begonnen te roken.

In 1926 werd de Charleston vervangen door de Black Bottom. Bij ons duurde het succes van de Charleston nog voort en drong door tot in de volksmuziek.

Zelfs de "Zigomars" organiseerden voor jong en oud met veel succes "Charleston"wedstrijden. (Le Carillon 16 november 1926, p. 2).

De Charleston en de geboorte van, Joséphine Charlotte, het eerste kind van Prins Leopold en Prinses Astrid, zorgden in 1927 voor een nieuw liedje. De melodie van het lied "Yes sir, that's my baby" leende zich hier uitstekend toe. (2)

Astrid heeft een baby, (2x)
Astrid heeft een baby, ja,
En Leopold,
Die is papie,
En Marie-José,
Die speelt ermee.

Nog een volkslied : "De Hond van Charleston"

En den hond van Charlestong
Hij heet Bobby,
En hij heft zijn pootje op
En hij doet pipi.
Wat kan dat beestje daar aan doen
Als het nu pipi moet doen.

Met als variatie :

Wat is dat toch een vuilen hond
't Is den hond, 't is den hond,
't is den hond van Charelstong

Nadien heb ik in onze volksmuziek geen muziek noch teksten gevonden die jazzmuziek en jazzdans gebruikten.

Afro-Amerikaanse musici begonnen dikwijls onderaan de sociale ladder en succes betekende een stap opwaarts. Voorbeelden hiervan zijn Louis Armstrong, Josephine Baker, Ella Fitzgerald, Florence Mills. Dit zijn mensen die nooit hun afkomst zijn vergeten en zich hebben ingezet voor de minderbedeelden van hun gemeenschap.

Zo ook Florence Mills (1896-1927). Zij was één van de grootste entertainers en ook jazz-, zang- en dansartieste van haar tijd. Een ster van het zwarte theater en de eerste zwarte internationale vrouwelijke superster van de 20ste eeuw en een belangrijk figuur van de Harlem Renaissance. (3)

Zij was doorgedrongen in de tradities van op Afrikaanse gebaseerde muziek en dans, waaruit de spirituals, de blues, de ragtime en de jazz ontstonden en die aan de basis lagen van de hedendaagse populaire muziek.

Ze was een lieve, sociale en intellectueel bewuste vrouw die opkwam voor de rechten van haar gemeenschap. Florence Mills is voor het merendeel vergeten omdat de opnametechnieken in de vroege 20ste eeuw haar unieke stem niet konden opnemen. Ze is nooit gefilmd geweest en er zijn geen documenten van haar overgebleven.

Op 14 en 15 augustus 1926 trad ze op in het casino-kursaal met haar show "Blackbirds", een muzikale revue van Lew Leslie in een productie van Charles B. Cochran. Ze werd begeleid door de Plantation Orchestra onder leiding van Pike Davies (trompet). Het was een groot succes in Harlem (New York), Parijs, **Oostende** en Londen.

Zij stierf op 1 november 1927 in New York door een ziekte. Meer dan 5.000 rouwenden waren aanwezig op haar begrafenis in de Mother Zion A.M.E. Kerk in Harlem en meer dan 150.000 mensen troepten samen op de straten van Harlem als eretribuut. Het was de grootste begrafenis van die periode.

Vanaf 1927 stonden op de affiche van het casino-kursaal volgende artiesten :

Het Belgisch orkest van Albert Sykes gedurende 6 opeenvolgende jaren met o.a. Jean Omer ;
Nico Fusly's band (1927,1929) ;
Fred Hoffmann et son orchestre de Paris (1928) ;
Bert Firman (1929) ;
Fud Candrix en zijn "Caroline Stomp Chasers" (1929) ;
Les New Yorkers (1927) met o.a. Danny Polo ;
Jack O'Brien en Dave Tough.

Uit : Le Carillon 9 juli 1927 p. 5 (suppl. Les nouvelles balneaires)

In Le Perroquet de Charleston's sisters (1927,1928).

In 1929 de fameuze beurscrash van New York.

In het begin van de jaren dertig werden de Verenigde Staten getroffen door een stormachtige economische crisis, die het land verlamde. In 1932 was een vierde van de bevolking werkloos en logisch, ook de muziekwereld werd niet gespaard. Dit versnelde het ouder worden van de "hot" jazz, zoals die gespeeld werd in New Orleans, Chicago en New York... Optredens werden zeldzamer en de muzikanten kenden zoals bijna iedereen een harde tijd. Velen hielden op met musiceren en zochten ander werk. In ruwe tijden wil het publiek troost en zoekt daarom naar een zoeterige muziek.

Daarom het succes van "Guy Lombardo's Royal Canadians" met zijn honingzoete saxofoons en fluwelen strijkers, die je laten wegdromen.

Hierna volgt, in relatie met de economische crisis, enkele muziektitels die je met andere oren zult beluisteren : I'm in Seventh Heaven (1929) ; Let Me Sing and I'm Happy (1930) ; Wrap Your Troubles in Dreams (1931) ; How Deep Is the Ocean (1932) ; I've Got the World on a String (1933). In 1932 wordt de democraat F.D. Roosevelt als president van de Verenigde Staten gekozen

en met de goedkeuring van de syndicaten en het Congres werkt hij zijn "New Deal"-plan uit. In 1935 worden de resultaten voelbaar en men krijgt opnieuw hoop. Ook de muziekwereld herstelt zich, het swingtijdperk is geboren, gekristalliseerd in de muziek van Benny Goodman, de "King of Swing", Teddy Wilson en Lionel Hampton. Zij speelden de muziek vol levensvreugde in een soepele 4/4 maat, voorheen in een 2/4 maat.

Ook de dans veranderde. Hollywood bood een uitweg in een fantasiewereld gedanst door Fred Astaire en Ginger Rogers, zonder zich zorgen te maken om wat er "echt" gebeurde.

Wie herinnert zich niet hun gracieuze dansen, variaties op de foxtrot zoals in de film: "Flying down to Rio" (1933). Ook de Continental en de Carioca werden door hen bekend.

Eind de jaren dertig werden de latijns-amerikaanse dansen geïntroduceerd zoals de Conga en de Braziliaanse samba.

Maar een dans die echte roots had met de afro-amerikaanse dans was de "Lindy Hop". De dans van het swingtijdperk met invloeden van tapdansen en de Charleston.

De "Lindy Hop" ontstond eind de jaren twintig in de Savoy Ballroom in Harlem (New York) en werd bekend gemaakt door de dansers Shorty George Snowdon, George Ganaway en Big Bea... De dans werd genaamd naar Charles Lindberghs solo vlucht over de Atlantische Oceaan in 1927. De "Lindy Hop" is een typische Black Bottomdans, gedanst op de swingmuziek van de grote orkesten; daar het zeer nauw verbonden is met jazz maakt het ook ruimte voor improvisatie. Het is een dans die zich uit in communiceren en spelen met elkaar. Deze dans verspreidde zich over de hele wereld. Een blanke variant is de Jitterbug en nog andere variaties van swingdans zijn de Rock 'n Roll en de Boogie Woogie.

Hoe die veranderingen in de Verenigde Staten zich in Europa verspreidden en ook Oostende zal beïnvloeden, verschijnt in een volgend artikel.

-
- (1) Louis Mitchell (1885-1957) drums, zanger, entertainer. Tijdens de twintiger jaren was hij gehuisvest in Parijs en trad op in het Casino de Paris met zijn orkest Mitchell's Jazz Kings en begeleidde o.a. Mistinguett en Maurice Chevalier. In 1922 was de samenstelling van zijn orkest : Cricket Smith (trompet) ; Frank Withers (trombone) ; James Shaw (saxofoon) ; Fred Coxito (klarinet) ; Dan Parrish (piano) ; Joe Myers (banjo) ; Walter Kildare (contrabas) ; Louis Mitchell (drums).
  - (2) Het groot Oostendsch liedtboek / Jef Klausling. Decock, 1991.
  - (3) Harlem Renaissance, verwijst naar de bloeiperiode van het Afro-Amerikaanse culturele en intellectuele leven tijdens de jaren 1920-1930.

19de eeuwse kadasterplannen en Mariakerkenaars (1864).

door Ivan VAN HYFTE

Toen de leden van het Mariakerks kerkbestuur aan Ch. Van Wassenhove de opdracht gaven een "Atlas der Eigendommen toebehoorende aen de Kerke Mariakerke" samen te stellen, was deze beëdigde landmeter met zijn opdracht klaar in de maand april van het jaar 1864.

Dit weinig of niet gekende naslag-werk zal wel ieder jaar door de kerkraad als instrument voor de opmaak van zijn begroting gebruikt geweest zijn.

Haarfijn en uiterst geografisch - nauwkeurig getekend is het een belangrijke historische bron voor al wie het negentiende eeuwse Mariakerke grondiger wil bestuderen. Het kan best wedijveren met de Popp-Kaarten. Alle eigenaars en gebruikers staan er op vermeld, wat me toeliet de meer of minder bekende (Mariakerkse) namen de revue te laten passeren.

Vanuit historisch perspectief is het best begrijpelijk dat kerk "kerkegrond" bezaten. Dit was ook het geval op "Sinte Mariakerke in de Watering van 's Heer Woutermans Ambacht". Naast eigendommen op Middelkerke, Wilskerke, Leffinge en Slijpe bezat de kerkraad, samengesteld uit pastoor Soenen, burgemeester Leopold Passchijn (cfr. huidige straatnaam), voorzitter Corneel Demonie, schatbewaarder Seraphin Peellaert en de leden Pieter Baeteman, Frans Declerq en Hubert Kesteloot, ook "land", "weide", "vettegras" of een "hof". Pachters waren ondermeer:

- Pieter Vanthuynne: een zeer smalle strook land, ten westen van het Oostends kerkhof dat op Mariakerke lag.
- Weduwe Jan de Beuckelaere: land dat aan het Zijdeling Geleed paalde.
- Vandycke: een weide in de Grootte West Watering.
- de kinderen Inghelram.
- Laurent Passchijn: die 6 pachten had waaronder ene langs het Testerep Vlietken.
- Henri T'Jonck: een smalle strook "vettegras", ooit eigendom van de oude St.-Catherinekerk en palende aan Den Hoogen Dijkweg
- Leopold Passchijn: de toenmalige burgemeester en landbouwer pachtte land dat vlakbij "Den Steenschen Dijk" lag.
- Pieter Kesteloot: een weide in de onmiddellijke omgeving van de "Duine Weg".
- Henri Grijspeerd: "een weide en uitweg".
- Frans Declerck
- Engelbert Decroos: op de grens met Leffinge en Middelkerke.
- Johannes Praccke: zijn pachtland werd omschreven als "Plaets en grond van gebouw".
- Weduwe Henri Ryckaert: een "doeniengsje" met grond langs de duinenweg.
- Karel Vermeersch: op de hoek van de duinenweg en de "Steenweg van Mariakerke" (nu Dorpsstraat).
- François Corvelin (Corveleyn?).
- Louis Passchijn
- Louis Maes: naast het jongenschooltje (gesticht in 1854!) aan de duinenweg.

* * *

Interessant is ook de vermelding van de toenmalige eigenaars. Van Wassenhove heeft ze allemaal netjes ingevuld op zijn 16 kadastrale plannen:

- De onbetwistbare nummer één van de grondbezitters was een eigenaar uit Wetteren: Amedée Van Pottelsberghe-Declercq; liefst 29 percelen grond!
-
- Een andere Oostvlaming, eigenares uit Gent, schreef jaarlijks 14 pachtbrieven uit. Mevrouw de Douairière en kinderen/Mr. Charles Pycke-Delafaille hadden daarenboven nog twee hofsteden ook op Mariakerke.
-
- Nog een Gentse eigenaar, Eugène Hye-Hoys, had - naast een hofstede op Middelkerke - al zijn 10 percelen grond aan weerszijden van de Nieuwpoortsesteenweg.
-
- Uit Brussel, Philippe De Coullemont en erven Desmedt hebben 8 Mariakerkse bezittingen.
-
- Benevens een boerderij, aan het eind van een “voetwegel”, hoorden ook nog 5 grote stukken landbouwgrond toe aan het Oostendse echtpaar Gabriel Jean-Jeanne Ocket.
-
- De Passchijn's, reeds in de 18de eeuw nadrukkelijk aanwezig in Mariakerke, zijn altijd een familie geweest van grondeigenaars, burgemeesters en landbouwers. Louis en Laurent hadden, deels samen, deels alleen, lappen grond ondermeer aan de Nieuwpoortsesteenweg.
-
- Gertrud de Beuckelare en Louis Maes bezaten elk 4 stukken land.
-
- Aimé Liebaert had 3 aan elkaar palende eigendommen, op de grens met Stene.
-
- Tot slot, ter wille van de volledigheid, vermeld ik nog een hele reeks “kleine” eigenaars: Joannes Van Heerswyngheles (uit Brugge), Henri Declercq, Alexander Beaucourt, de Oostendse notaris Felix Van Caillie, Joannes De Schepper, juffrouw Isabelle Ocker, Alberic Dubus Degisignies, de Kortrijkzaan Karel Vercruysse-Goethals, Louis Rycx, Karel de Deyser-Blontrock, Engelbert Decroos, Thomas Janssens en Emmanuel Van der Sweep en Antoon Monteyne-Blontrock.

De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.I

door Roger Jansoone

2.3. Scotland, the brave !

Intussen is het op die gigantische scheepswerven niet allemaal koek en ei. De werkdruk is enorm (want de Britse vloot begint zware slagen te incasseren en er is dus een toenemende behoefte aan vervangingsnieuwbouw) maar daarentegen komt de Britse schatkist zwaar onder druk te staan als gevolg van de buitensporige oorlogsuitgaven. Of met andere woorden: er moet bezuinigd worden, terwijl anderzijds de productie moet opgedreven worden ! Concreet betekent dit dat er sociale conflicten in de lucht hangen, want de Britse vakbonden ("trade unions") zijn uitstekend georganiseerd en laten zich, ook in oorlogstijd, niet in de hoek drummen.

Vandaar dan ook dat, in een eerste fase, de directie van de scheepswerf enige bezuiniging ten laste van de "refugees" (tenslotte zijn het "foreigners" en bovendien niet aangesloten bij een vakbond) zoekt. Maar met de Belgen gaat dit minder vlot dan verwacht werd. Op vrijdag 5 november gaan de Belgische "rivetters" in werkstaking "voor het aftrekken van hulder loon". Tot dusver verdienen zij telkens 20 shillings voor het inslaan van 100 klinknagels van 6/8 inch (zij krijgen immers geen uurloon maar worden betaald volgens prestatie). Met ingang van 5 november 1915 wordt die geldelijke beloning teruggebracht naar 12 shillings voor hetzelfde werk. De Belgen nemen dat niet en gaan onmiddellijk in werkstaking. Bovendien dienen zij klacht in bij de arbeidsrechtbank (waarschijnlijk op aanstoken en met behulp van de Britse "trade unions" die ook wel beseffen dat de Britse arbeiders zelf de volgende aan de beurt zijn).

Van die onverwachte en mondige reactie is de directie zodanig geschrokken dat er vlug wordt ingebonden : "De Directeur van de fabriek liet ons bij hem roepen en hij zeide dat men beter niet zoude gaan naar het tribunaal, dat hij de achterstel ging bijleggen en dat wij weder aan het werk zoude gaan en dat hij zijn best ging doen voor ons vroegere prijs weder te bekomen".

Deze snelle toegeving van de directie hoeft niemand te verbazen want "de compagnie wist wel dat zij zoude verloren hebben want het werkvolk heeft hier in Scotland zooveel recht of de bazen en erbij 't is hier eendracht onder het Scotsvolk".

En Joseph geeft hierbij een voorbeeld: Op de "yard" waren er twee "scheepstimmermans" die werden ontslagen "voor wat te lui te zijn". Bovendien kregen zij een correctionele straf opgelegd van 4 dagen gevangenis en 2 pond boete, dit op grond van de Britse oorlogswetgeving die voorziet in een verplicht minimum van 54 werkuren per week. De vakbond van de scheepsbouwarbeiders van de Clyde (met 57.000 aangesloten leden) schreef hierop een brief naar de Britse regering in Londen, waarbij gedreigd werd met een algemene staking indien de twee mannen niet onmiddellijk werden vrijgelaten, incl. een kwijtschelding van de boete. Dit had dadelijk het gewenste effect : "In 7 uren hadden zij antwoord dat de 2 mannen op vrije voeten mochten staan. Zoo dat is wat anders of bij ons in Belgiëland. Als het wil is de werkman zelve meester".

Daarenboven is het werk op de scheepswerf zeer gevaarlijk. Op maandag 15 november beleeft Joseph een slechte dag : "ik heb dan gevallen van het schip waarop ik werkte, ik konde steenedood gevallen hebben had ik de kloekmoedigheid niet gehad van op zijde te springen en daarmee was het niet erger". Hij komt er van af met wat schrammen, kneuzingen, een verstuikte hand en een opgezwollen knie. Hij ligt twee dagen te bed en wanneer de derde dag de dokter hem komt onderzoeken "teekende hij een bon voor 3 weken thuis te blijven".

Vervolgens maakt hij kennis met een andere Britse sociale verworvenheid (toen eveneens nog onbekend in België), met name de arbeidsongevallenverzekering, en bovendien dan nog met bekwame spoed, want reeds op 1 december, dus nauwelijks twee weken na het ongeval, krijgt hij vanwege de verzekering een uitkering ten bedrage van 2 pond, 6 shillings en 7 pence, weliswaar geen fenomenaal bedrag maar voor die tijd toch het vermelden waard !

Intussen is Joseph stilaan aan de beterhand en gaat hij op wandel in de stad ("Bij de dagen als ik beter was heb ik gansch Glasgow rond gewandeld, wat een vuile stad is dat !"). Tijdens die gedwongen rustperiode heeft hij ook wat meer tijd om te denken aan vrouw en kinderen : "Het is triestig voor mij dat ik van niets weet of hoor van mijne vrouw en kinderen en mijn moeder. Ik heb al overal geschrijven, in de gazetten laten aankondigen. Ik heb al geschreven naar het groote committee van Londen, naar den Haag, Rosendaale, Holland". Maar het is allemaal vruchteloos.

Er is inderdaad in het schriftje van Joseph Noote een ingekleefd krantenknipsel bewaard gebleven, waarop een advertentie is afgedrukt in volgende bewoordingen : " DERAEDT, Angela, en kinderen, wordt door haren echtgenoot opgezocht, Joseph Noote, uit Oostende, Weezenhuisstraat 17, thans : 6, Broomloan Road, Govan, Glasgow (Scotland)" . Het is verder niet duidelijk in welke Vlaamse krant deze advertentie is gepubliceerd, noch door welke internationale bemiddeling dit in bezet België is kunnen gebeuren (misschien via het Internationale Rode Kruis ? of via het neutrale Nederland ?).

Op woensdag 15 december hervat hij het werk op de scheepswerf, doch op maandag 20 december "mogte ik haast weder naar huis gaan, mijne maat (eene Antwerpenaar, eene halve wildeman) gaf mij eene slag van zijn hamer die uitgleiste juist op mijne mond, 4 tanden stonden los en mijne lippen waren zoo dik opgezwollen dat ik schier in geene 8 dagen heb konde eten gelijk het moest zijn". Het schijnt hier om een dispuut te gaan omtrent de verloning in ploegverband, een nieuwe manier om de productie op te drijven maar blijkbaar een bron van ruzie en ontevredenheid onder de arbeiders. Joseph geeft hierover in zijn dagboek een zeer gedetailleerde en technische uitleg, doch het lijkt in historisch opzicht niet relevant te zijn om dit hier over te nemen. Voor hem persoonlijk is die kwestie uiteraard wel belangrijk, want uiteindelijk levert heel die betwisting hem een bonus op van 26 shillings "waarvan ik geene hoop erop en hadde".

Intussen is de jaarlijkse Christmas-periode weer aangebroken. De Belgen stellen vast dat de Schotten daar niet zo hoog mee oplopen als de Engelsen. Anderzijds zijn zij uitbundige feestvierders bij het Nieuwe Jaar, en dit in tegenstelling tot de meer bezadigde Engelsen. In ieder geval betekent deze eindejaarsperiode dat de Belgen over vier dagen "holiday" kunnen beschikken. Na al de lichamelijke perikelen van de voorbije weken en dagen is dit voor Joseph een welgekomen gelegenheid om even weer op verhaal te komen (" 4 dagen holidays zij kwamen mij wel te passen").

Aldus eindigt voor ons groepje Oostendenaars in Glasgow het tweede oorlogsjaar in een mineurstemming, ver in het hoge noorden, in een vuile en gore stad, in een ruw en gevaarlijk werkmidden, en bovenal zonder enig nieuws van het thuisfront. En intussen gaat de oorlog bestendig verder, zonder enig vooruitzicht op een spoedige vredesregeling. Deze tweede Kerstmis in oorlogstijd, normaliter het feest van de vrede, laat bij allen een wrange nasmaak.

't Jaar 1916 : "the army cares for you"

Het oorlogsdagboek van Joseph Noote is opvallend kort en bondig wat betreft het jaar 1916. Het leven en het werk op de scheepswerf slepen zich voort in grijze eentonigheid. De stad zelf is al even grauw en grijs. Glasgow behoort tot de meest bedrijvige maar tevens tot de meest grauwe,

monotone en uniforme industriesteden van Groot-Brittannië. Na het riant verblijf in het idyllische Devon is dit wel een totaal andere omgeving !

Het nieuws van het front is al evenmin erg opbeurend.. Het jaar 1916 is een jaar van grote en mensenverslindende offensieven die niets opleveren. De Duitsers pogen het Franse leger in een uitputtingsslag te verslaan bij Verdun, maar daardoor worden de Britten en de Russen ertoe gedwongen grote aanvallen te ondernemen om de druk op Frankrijk enigszins weg te nemen. Rusland weet heel eventjes het Oostenrijks-Hongaars leger gevaarlijk in het nauw te drijven, maar moet dan de nieuwe bondgenoot Roemenië ijlings ter hulp snellen wanneer deze door het Duitse Donau-leger wordt aangevallen en overrompeld. In maritiem opzicht is 1916 vooral bekend omwille van de onbesliste Slag bij Jutland op 31 mei, een moorddadig treffen tussen de Britse "Home Fleet" en de Duitse "Hochseeflotte". De Britten verliezen hierbij niet minder dan drie slagschepen, drie kruisers en acht destroyers, ten koste van één Duits slagschip, vier kruisers en vijf destroyers.

Die Slag bij Jutland is van groot belang voor de Britse scheepswerven. Niet alleen moet in ijtempo het nodige gedaan worden voor vervangingsnieuwbouw, maar ook moet het concept van het scheepstype totaal veranderd worden. Tijdens de zeeslag is immers gebleken dat door het ondoeltreffend concept van de bestaande schepen een aantal verwoestende interne explosies zijn veroorzaakt die hadden kunnen vermeden worden. Al met al betekent dit dat de werkdruk en het arbeidstempo op de werven verder opgedreven worden, des te meer daar de Duitse duikbootoorlog grote bressen slaat in de transportcapaciteit van de Britse koopvaardijvloot.

Op 25 mei 1916 wordt in Groot-Brittannië de "Military Service Act" uitgevaardigd. Alle mannen tussen 18 en 41 komen in aanmerking voor de militaire dienst, en zij die, voorheen werden afgekeurd om welke reden dan ook, moeten opnieuw medisch onderzocht worden. Ofschoon dit bedoeld is voor de Britse mannen, heeft dit toch tot gevolg dat op 29 mei alle vluchtelingen die in het Verenigd Koninkrijk verblijven, zich bij de Britse overheid moeten aanmelden voor het uitreiken van een identiteitskaart; En aldus geschiedt het ook in Glasgow: "moesten alle Belgen een paspoort van Glasgow hebben en eene Identity Book waarvoor men 1 schelling moeste geven en dat ieder Belg moest 4 portretten hebben".

Vervolgens vermeldt Joseph in zijn dagboek: "in Juli was er spraak dat al de Belgen van 18 – 40 jaar gingen opgeroepen worden voor soldaat". En verder schrijft hij dat hij op 30 augustus "een bulletijn moet invullen van de Direction du Recrutement en moet laten aftekenen bij de police". Heel wat Belgen krijgen ook hun "conseul brief" (een oproeping voor het "conseul", d.i. de medische keuringcommissie) en daarna gaat het allemaal heel vlug : "zoo gauw het conseul gepasseerd, rechtuit weg naar Londen, gij krijgt de tijd niet van naar uwe vrienden of kennissen een goede avond te zeggen".

Aldus ziet Joseph op 9 november zijn vriend August Demeyer heengaan samen met nog twee andere Oostendenaars. Zij worden op luidruchtige wijze door de voltallige Oostendse kolonie van Glasgow uitgeleide gedaan, na bezoek aan een hele reeks "pubs". Na de sluitingstijd van de "pubs" zijn zij allen "langs de straten al zingende naar de station opgetrokken waar wij moesten afscheid neemen van ons vrienden, wij zongen al te zamen de Vlaamsche Leeuw en dan de Brabanconne".

Zelf lijkt hij al evenmin aan de militaire dienst te zullen ontsnappen. Bij zijn thuiskomst van het werk op 12 december vindt hij een brief waarin zijn militair immatriculatienummer wordt medegedeeld, namelijk nr 00.3529, hetgeen betekent dat hij reeds onmiddellijk in militaire dienst staat, met uitstel evenwel van drie maanden.

Met het vooruitzicht van een spoedige inlijving in het leger wordt Nieuwjaar 1917 gevierd alsof het de laatste keer zou zijn, ofschoon toch gehoopt wordt "met het jaar 1918 in ons bemind Belgeland beter te mogen vieren dan in Scotland". Er valt trouwens ook in materieel opzicht steeds minder te vieren, want het voedseltekort begint overal in Groot-Brittannië nogal nijpend te worden. Zelfs de aardappelen worden gerantsoeneerd en "van 1 februari kunt men maar moeilijk pataten meer krijgen, zij kosten 2 schelling per stone of 3 kilo en het zal komen dat er geene pataten meer te krijgen zijn, zegde men".

Kort daarop is dit inderdaad ook zo. Op woensdag 7 maart is het "de 1ste maal dat men geene pataten meer konde krijgen in Glasgow, men moet ons content stellen met brood en vleesch, nu wij mogen content zijn dat wij dat van eten hebben". Intussen is Joseph blijkbaar nog steeds niet volledig hersteld van het arbeidsongeval, want op 10 maart noteert hij "Ik had gemeent van mijn verjaardag goed te vieren omdat het juist op eene zaterdag kwam, maar 't sloeg tegen, ik was verplicht in mijne bedde te kruipen van de pijn in mijne rug en in mijne hoofd, mijne 39ste jaardag was zoo reeds uitgevierd". Op 30 maart verergert zijn toestand en krijgt hij hoge koorts ("zoo bezweet dat men mijne baai konde uitwringen van 't zweet, ik heb er 3 weken mede thuis gezeten").

Merkwaardig detail : op 24 februari stort hij 5 pond voor de "War loan" (Britse oorlogslening) "waarvoor wij alle week 2 schellingen moeten laten staan en ik zal het terug krijgen als de oorlog zal gedaan zijn met ofwel een per cent of 5 ten honderd".

Intussen breekt de Paasperiode aan en meteen ook de lente. Joseph voelt zich opnieuw werkbekwaam en gaat terug aan de slag op de scheepswerf. Maar het noodlot blijft hem achtervolgen. Op 21 mei is hij aan het werk op het dek van een in aanbouw zijnd schip en glijdt hij plots uit en valt "met mijne scheenbeen op eene ijzeren bare". Hierdoor is hij opnieuw enkele dagen werkonbekwaam.

Van werkonbekwaamheid gaat het vervolgens naar werkstaking. De sociale verhoudingen op de scheepswerven zijn gaandeweg verslechterd omdat de directie steeds hogere prestaties eist bij een gelijkblijvend of soms zelfs verminderd loon. De directie (en allicht ook het Britse oorlogskabinet) rekent blijkbaar op de vaderlandsliefde van de Britten in de zeer moeilijke periode die Groot-Brittannië en de geallieerden in 1917 doormaken. In Rusland is immers in maart een revolutie uitgebroken, waardoor steeds meer Duitse troepen kunnen vrijgemaakt worden voor het westelijk front.

Aan dat front ontstaat mitterij in het Franse leger, zodat de Britten aan het westelijk front gedurende enkele weken vrijwel alleen komen te staan. Het Italiaans leger is bijna totaal verslagen. Enig lichtpunt : de USA-regering verklaart op 6 april 1917 de oorlog aan Duitsland, doch het duurt nog enkele maanden vooraleer een Amerikaanse troepenmacht van enige omvang op het Europees strijdtoneel kan ontplooid worden. Voorts begint de onbepaalde Duitse duikbootoorlog voor Groot-Brittannië, en meer bepaald voor de bevoorrading van het land, een cruciaal en beangstigend probleem te worden.

Het is dan ook begrijpelijk dat de Britse regering – met de rug tegen de muur – in dergelijke omstandigheden niet veel oren heeft naar sociale eisen en verzuchtingen. Maar zo hebben de machtige Britse vakbonden van de scheepsbouwsector het niet begrepen. Zij kennen de Britse patroons en zij vrezen dat van de gelegenheid gebruik wordt gemaakt om de sociale klok weer achteruit te draaien. Ook begint het - spijs de censuur – tot de gewone man door te dringen dat de belabberde toestand van 's lands schatkist deels te wijten is aan "mismanagement" en verkeerde of

ondoordachte beslissingen met desastreuze financiële gevolgen (naast uiteraard het enorm verlies aan mensenlevens en een toenemend aantal oorlogsverminkten en zwaargewonden), en hij wenst daarvoor niet langer op te draaien. In de "pubs" wordt er hierover tussen pot en pint fel gediscuteerd, met als resultaat dat er op 26 juni een algemene staking uitbarst op al de "yards".

Om de staking te breken, reageren de werkgevers hierop met een "lock out" op 12 juli, en zij houden dit vol tot 24 juli. De Belgen worden buiten dit sociaal conflict gehouden : zij krijgen te horen dat zij "met verlof zonder loon" zijn, maar anderzijds krijgen zij een soort van "huisarrest", in die zin dat zij Glasgow niet mogen verlaten, ook al hebben zij na die lange en ijzige winter nu wel eens zin om in de omgeving wat te genieten van de zomerse dagen. Bij de Belgen valt dit vanzelfsprekend niet in goede aarde en zij beginnen de Britse overheid met een scheef oog aan te kijken ("De Belgen worden hier in Glasgow slechter aanzien of een Duitschman").

Gepaaid door vage beloften gaan de arbeiders op 25 juli weer aan het werk, doch wanneer blijkt dat er van die beloften niets in huis komt, gaan zij van 7 tot 14 september andermaal in staking, met ditmaal zelfs een eis tot loonsverhoging. Die laatste stakingsperikelen maakt Joseph niet mee omdat hij op 6 september opnieuw uit de circulatie is wegens een werkongeval waarbij een duim en vinger worden verpletterd. Waarschijnlijk als gevolg van dit ongeval worden er daarna tijdens de resterende maanden van 1917 geen aantekeningen meer gemaakt in zijn oorlogsdagboek.

Voor de historicus is het relaas van deze algemene werkstaking uiteraard zeer belangrijk. Berichtgeving hierover werd gecensureerd en de oorlogspropaganda gaf van de vastberadenheid en de eensgezindheid van het Britse volk niet altijd een beeld dat met de werkelijkheid strookte.

Overigens ontstond in alle landen oorlogsmoeheid.

(wordt vervolgd)

DE LOTGEVALLEN VAN NOG ENKELE "REFUGEEES"

Verwijzend naar De Plate, maart 2008, blz. 77: "Oostendse 'refugee' tijdens W.O. I" ontvingen wij van mevr. Victoire **Hermans-Ponjaert**, een Plate-lid, volgende aanvulling.

Bovenvermeld artikel eindigt met "Over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend".

Ik kan de lezers daarop mededelen dat ook mijn grootouders met hun zes kinderen in 1914 (?) in Glasgow terecht kwamen

Deze familie was samengesteld uit: Frans Lauwereins 1878-1954, Valerie Bauts 1878-1926, Frans Lauwereins 1898-1970, Pierre Lauwereins 1900-1974, Esther Lauwereins 1901-1934, Victoire Lauwereins 1905-1983, Valerie Lauwereins 1907-1967 en Marie-Louise Lauwereins 1909-1994.

Veel bijzonderheden heb ik niet, enkel wat mijn moeder mij daarover verteld heeft en zij was toen nog maar 9 jaar.

Mijn grootvader was visser maar op het ogenblik dat de oorlog uitbrak werkonbekwaam tengevolge van een open beenwonde. Zoals de meeste Oostendse vissers, trok hij met een boot naar Engeland, vergezeld van vrouw en kinderen.

Zij werden daar goed ontvangen, kregen kost en slaapgelegenheid. Op een bepaald moment zaten ze te eten in een grote zaal (in welke stad weet ik niet) toen er gevraagd werd of er families met veel kinderen naar Schotland wilden vertrekken.

Vermits mijn grootvader niet naar zee kon, tengevolge van zijn wonde, heeft hij zijn naam opgegeven.

De familie werd op de trein gezet(waar? wanneer?) en afgehaald in Glasgow.

Samen met nog een gezin uit Zemst, werden ze naar een groot gebouw gebracht. Op de bovenste verdieping van het gebouw (de zolder) waren 2 appartementjes gemaakt; Dat grote gebouw was het slachthuis van Glasgow.

Mijn groot ouders en hun kinderen hebben daar heel de rest van de oorlog doorgebracht en de werklieden van het slachthuis stonden elke week een deeltje van hun loon af om die twee families te onderhouden.

De twee oudste zonen (mijn ooms), die toen respectievelijk 16 en 14 jaar waren, konden in het slachthuis werken. De vier dochters (12, 9, 7 en 5 jaar) gingen naar school bij Belgische nonnetjes die daar ook terecht gekomen waren en een meisjesschool hadden opgestart.

Toen mijn oudste oom 17 of 18 jaar werd, moest hij naar het leger. Hij werd ingezet bij het Belgisch Leger in West-Vlaanderen, waar hij, in 1918, het grote offensief heeft meegemaakt.

Mijn moeder was altijd vol lof over het verblijf in Glasgow: hoe goed ze het hadden en hoe vriendelijk iedereen was.

* * *

Ik weet dat er ook een neef van mijn grootvader (Prosper Laneres, een wees) naar Glasgow gegaan is (Hoe, wanneer?). Hij was ook visser en is daar in een fabriek of op de scheepswerven gaan werken.

Hij is er getrouwd met een Ierse, die daar ook werk gezocht had, en is steeds in Glasgow blijven wonen.

Na de oorlog 1940-1945 is hij een paar keer bij ons thuis komen logeren om mijn grootvader en de rest van zijn familie terug te zien.

GEMEENTEPENNINGEN. (zogenaamde betaalmunten, ook "TOKENS" genoemd): 1979 - 1983

door Roland VERSLUYS

In de jaren 1979- 80 -81 - 82 - 83 hebben in België: ongeveer 300 gemeenten /steden een "eigen tijdelijke betaalmunt" uitgegeven. Ook andere organisatoren van grote evenementen waren gebaat bij het gebruik van die betaal(munten) penningen(Bell Telephone). Sommige gemeenten werkten samen (Bredene-Middelkerke-Koksijde) ,ook de Provinciën sloegen meerdere penningen. Ook sporten deden er aan mee.(Olympische Spelen).

De prijs die men vroeg was niet min :tussen Frank) en 450 BF (Leuven) Sommige gemaakt van Alcappa; dit is een legering (%), zink (23-24%) en nikkel (12%) ook hotelzilver, nikkelzilver, nieuw zilver of genoemd. Sommige hotel- en restaurantbenodigdheden zijn er in kunnen verzilverd, verguld en nog andere ondergaan zonder problemen. Ook zijn er (Ag) en zelfs in goud (Au). Soms, als men op rommelmarkten een zilveren penning gevonden worden. Merendeels zijn ze in geel of rood verkoperd staal. In brons zijn er: verzilverd en of verguld. Ook geel koper is gebruikt en enkele zijn geslagen met gepolijste stempels.

60 BF(Belgische stukken waren van koper(64-65 soms Berlijns zilver

vervaardigd en bewerkingen geslagen in zilver kenner is, kan er

Een naam hadden ze ook:

Florijn, lovenaar, mallers, torentjes, nila, mannekes, boerinnekes, dufflia, affliegemmer, allekes, dukaten, klodde, leeuwnaar, pistoles, patards, bracenter, westvlaander, stuiver, vlaander, enzovoort... In Wallonië nog vele andere" Franstalige" benamingen.

Omloopwaarden : 1-5-10-25-50-100-250-500 enz.

Momenteel zijn ze niets meer waard en weinigen verzamelen ze. Op rommelmarkten en veilingen zijn er zeer velen te vinden; prijs ongeveer : € 1.

Uit mijn, regionale numismatische verzameling; twee penningen

-Oostende Koninklijke stad (205) 100 stuiver 1982 uitgegeven 1.7 tot 30.9.1982. diameter 35,25mm -gewicht 18,4 gram. alpacca, slagaantal 75.000stuks. Een variante is te vinden = schip met vlag en schip zonder vlag. Verkoopprijs:150 BF.

-West-Vlaanderen (66): Bredene-Middelkerke-Koksijde , 25 Westvlaander 1981.Thema "STRANDGENOEGENS" slagaantal:40.000 stuks,uitgegeven op 11juli en geldig tot 22 augustus 1981.Metaal rood verkoperd staal diameter 30,2 mm gewicht 7,7 gram. Verkocht voor 35 BF.

In een volgende bijdrage meer over de uitvoerder en uitleg over meerdere penningen uit de regio.

TWEE OOSTENDSE SPECIALITEITEN UIT DE PERIODE 1880-1914: van l'Amer d'Ostende tot l'Elixir d'Ostende

door Yves DINGENS

In l'Echo d'Ostende vinden we tussen juni 1881 en maart 1883 geregeld volgende advertentie voor de likeur l'Amer d'Ostende. Het gaat om een bitter alcoholisch drankje op basis van diverse kruiden waarvan de samenstelling uiteraard geheim bleef. Misschien zou de bittere smaak kunnen te danken zijn aan de toevoeging van kina, zoals dit bij de bekende Franse Amer Picon het geval is? (1).

De likeur waarvan de prijs per fles 4 frank en per halve fles 2,5 frank bedroeg (niet zo goedkoop want dit is toen meer dan het dagloon van een industriearbeider), was verkrijgbaar bij Patisserie R. Broekaert-De Busschere, helling van de Vlaanderenstraat te Oostende. Waar het goedje precies werd vervaardigd (ter plaatse of niet) is niet geheel duidelijk. Deze drank werd voorgesteld als een passend souvenir of geschenk voor de toerist die Oostende bezocht en getuigt dus van de internationale uitstraling die onze badstad genoot op het einde van de negentiende eeuw. Na maart 1883 vinden wij deze publiciteit evenwel niet meer terug. Mogelijks is men dan gestopt met de fabricatie? Gebeurde dit misschien wegens onvoldoende succes? Wij kunnen alleen maar gissen.

Wel is het zo dat vanaf juni 1883 en tot oktober 1883 Patisserie Kick en Broeckaert, Vlaanderenstraat 34, de Elixir d'Ostende aanbiedt, waarvan zij dephoudster is. Gaat het hier om een nieuw product of is het bestaande alleen van naam veranderd? Men kan het zich afvragen als men de afbeeldingen van flessen in de respectievelijke publiciteit bekijkt: ze zien er gelijkaardig uit, misschien was dit ook het geval met de inhoud?

Precies tien jaar later verschijnt in de kranten alweer publiciteit voor l'Elixir d'Ostende, dan in depot bij Then Bergh's Wine Store, Galerie Léopold II (d.i. de huidige James Ensorgalerij). Dit drankje wint trouwens enkele jaren later verscheidene prijzen: een gouden medaille op de Tentoonstelling van Brussel in 1897 en twee erediploma's in Lyon 1898 en Leuven 1898, en op de Wereldtentoonstelling 1900 te Parijs waar het Elixir bekroond werd met de gouden medaille in klasse 61 (sirops, liqueurs, etc.) (2). Het Elixir wordt dan geproduceerd door de stoomstokerij Ch. Cambier-Decombel (3). Later associeert Charles Cambier zich met Paul Courtot (tevens Peugeot-vertegenwoordiger in Oostende). De stokerij was gevestigd in de Romestraat nr. 52 (thans Banketbakkerij De Korenbloem), de burelen van de firma waren in de Jozef II-straat nr. 9 waar ook allerhande wijnen en geestrijke dranken konden worden gekocht (4).

Na het gebruikelijk onderzoek de commodo et incommodo (28 mei tot 11 juni 1898) voor de exploitatie van een stoomketel, werd het nieuwe bedrijf in het najaar van 1898 in gebruik genomen (5). Ter gelegenheid van de reclamestoet van Halfvasten op 17 maart 1901 schonken de heren

Cambier en Courtot aan het filantropisch werk "La soupe scolaire" 5.000 kleine flesjes van hun Elixir d'Ostende (6) die konden verkocht worden voor het goede doel. Ook voor de Crèche Louise-Marie werden bij diverse gelegenheden flesjes Elixir geschonken. Publiciteit verscheen regelmatig in de kranten en voor het laatst op 1 augustus 1914. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd de productie allicht gestaakt.

De naam Elixir d'Ostende doet uiteraard denken aan het bekende Elixir d'Anvers, gefabriceerd door F.X. de Beukelaer te Antwerpen: een goudkleurige, vrij zoete en zeer sterk geurende drank met 37 % alcoholgehalte, gemaakt van 32 in wijnalcohol geweekte kruiden, planten, wortels en vruchten, waarvan de gele kleur aan saffraan te danken is. Dhr. de Beukelaer had reeds in 1863 het recept ervan uitgedacht (7). Of de twee elixirs ook qua smaak te vergelijken waren is maar de vraag. Misschien had een meer zoete smaak meer succes bij het publiek dan de bittere smaak van l'Amer d'Ostende?

Het Elixir d'Ostende is er wellicht ook gekomen door analogie met l'Elixir de Spa (8), een wat zoete drank die reeds sinds de 12de eeuw door de kapucijner monniken op basis van een 40-tal planten en kruiden uit de omgeving werd samengesteld. Sinds 1858 gebeurde dit in de plaatselijke stokerij Schaltin, Pierry et Co. In 1956 kocht de Beukelaer het Elixir de Spa op. Spa en Oostende waren op het einde van de 19de eeuw immers de twee grote kuurcentra van ons land. De eerste gekende publicitaire affiche voor een elixir is er evenwel één voor Elixir de Chaudfontaine (1873-74), nog een kuuroord (9).

Het is overigens vooral in de "Belle Epoque" dat elixirs allerhande een verhoogde bijval kennen. In deze periode wordt de nadruk gelegd op de gevaren voor de gezondheid van een te groot alcoholverbruik: welnu, dit elixir bevat minder alcohol dan jenever. Bovendien dacht men dat dit product, doordat het samengesteld was op basis van kruiden, misschien wel een gunstige invloed op de gezondheid kon hebben. Zo zou het Elixir d'Anvers een gunstige werking hebben tegen menstruatiepijnen en buikklachten. Ook bij vee stelde men soms een verbetering in de ziekte-toestand vast wanneer een dergelijk elixir werd toegediend. Bij renpaarden wordt bv. Elixir d'Anvers aangewend tegen kolieken (10).

In Oostende speelde men dus blijkbaar handig in op een succesvolle trend (11).

ELIXIR D'OSTENDE
Liqueur Fine Recommandée
Dépôt général à la Grande Pâtisserie **KICK & BROEKAERT**,
RAMPE DE FLANDRE, 34, OSTENDE
et dans toutes les bonnes maisons.

 ELIXIR D'OSTENDE
Liqueur Fine Recommandée
Dépôt général à la Grande Pâtisserie **KICK & BROEKAERT**,
RAMPE DE FLANDRE, 34, OSTENDE
et dans toutes les bonnes maisons.

Demandez partout L'ELIXIR d'OSTENDE

Médaille d'or : Exposition de Bruxelles 1897. 2 Diplômes d'honneur : Lyon 1898, Louvain 1898.
DISTILLERIE A VAPEUR : rue de Rome. — BUREAUX : rue St Joseph, 9.

Succès

L'ELIXIR D'OSTENDE, rivalisant avec les meilleures liqueurs françaises vient d'obtenir au Grand Concours International de Lyon 1908 le **Diplôme d'Honneur** avec félicitations du Jury.
Liqueur de table par excellence se trouve partout.

CH. CAMBIER-DECOMBEL, Ostende

Distillerie de

L'ELIXIR D'OSTENDE

VINS, LIQUEURS ✦

SPIRITUEUX

N° 52

Rue de Rome

Téléphone 26

✦

CAMBIER & Co

N° 9

Rue Joseph II

•• Téléphone 69 ••

DÉPOT de

L'EAU MINERALE

de

BEL VAL

NOTEN

- (1) Amer Picon (21% alcoholgehalte) bestaat sinds 1837 en is samengesteld op basis van sinaasappelschillen, gentiaan en kina.
De firma Cambier-Decombel was in 1891 al concessiehouder voor Bitter Sibérien (E.O. 12/07/1891) en in 1896 kon men het aperitief Amer Bardin vinden bij dephouder Epicerie Centrale L. Modave, Groentemarkt 3 (Car. 15/08/1896).
- (2) Le Carillon 20/08/1900.
- (3) Charles Cambier, geboren te Gistel in 1850, aanvankelijk bakker, huwde in 1873 met Rosalie Decombel (www.vrijwilligersrab.be). Hij was later ook korporaal van de 3e Compagnie van de Burgerwacht (E.O. 10/05/1883) en secretaris-penningmeester van de Cercle Dramatique Le Phare (E.O. 11/12/1898). Het echtpaar Cambier-Decombel had een dochter Delphine (geboren in 1880, E.O. 03/10/1880) die op 29/09/1901 huwde met René Courtot, zoon van vennoot Paul Courtot (Car. 03/10/1901).
- (4) Ze beschikten in hun kelders over een voorraad van 20.000 flessen (La Saison d'Ostende 29/09/1901).
- (5) L'Echo d'Ostende 02/06/1898. De firma Cambier was ook bekend voor haar met prijzen bekroonde limonades en was ook dephouder van het mineraalwater Bel Val.
Voor een beschrijving van de nieuwe stokerij Cambier-Courtot, geopend in 1898, zie L'Echo d'Ostende van 11/12/1898, waarvan hier een samenvatting:
Door een inrijpoort komt men op een achter de woning gelegen grote binnenplaats met vóór zich het stookgebouw. Het ruime en goed verluchte gelijkvloers herbergt de stokerij. Deze beschikt als eerste in België over een distilleertoestel met koelingsspiralen en tevens over de apparatuur voor het vullen en afsluiten van de flessen. Daarnaast is er nog de installatie voor de fabricatie van limonades. Dit alles wordt aangedreven door een stoommachine van 6 PK.
Op de eerste verdieping is de productie van het huis ondergebracht in 8 enorme vaten en een groot aantal kleinere. Een muur van de zaal is volledig bezet met gevulde flessen.
Op de zolder bevindt zich een enorme hoeveelheid kisten, manden en verpakkingen voor de verzending van de producten.
Een bijgebouw bevat een reeks aromatische planten die aan de diverse likeuren smaak en aroma verlenen. De paardenstallen bevinden zich in de grote kelder onder het gebouw, waartoe een draaiende lichte helling toegang verleent. Hier worden ook lege flessen en verpakkingsmanden gestapeld; een ander deel van de kelder dient voor de bereiding van gist, eveneens een belangrijke verkoopswaar van de firma. Er ligt nog een andere kelder onder de binnenplaats, waar niet meer gebruikte kisten, manden, flessen, enz. worden ondergebracht.
- (6) Le Carillon 16/03/1901.
- (7) A. Lichine, Wijn- en Drankenencyclopedie, 1995.
- (8) Elixir, Brugge, Van de Wiele, 2005. In l'Echo d'Ostende van o.m. 24/06/1886 verschijnt ook publiciteit voor l'Elixir de Spa.
- (9) *ibid.*
- (10) *ibid.*

- (11) Voorheen wees reeds Emile Smissaert, in een korte aanzet, op dit fenomeen. Zie: "Elixir d'Ostende: een heel vluchtig verschijnsel", in: De Plate; 2002, p. 232-233.

BRONNEN

- L'Echo d'Ostende (afgekort E.O.).
- La Saison d'Ostende (afgekort S.O.).
- Le Carillon (afgekort Car.).
- Alexis Lichine: Wijn- en Drankenencyclopedie, Kosmos, 4^e druk 1995.
- Elixir, Uitgeverij Van de Wiele, Brugge, 2005 (coördinatie Joanie Dehullu). Uitgegeven n.a.v. een gelijknamige tentoonstelling in het Nationaal Jenevermuseum te Hasselt van 10 september tot 31 december 2005. Daarin o.a. Yves Segers en Bieke Verhalst: Elixir in België 1850 tot vandaag. De beide Oostendse dranken worden er evenwel niet in vermeld.

SOUVENIR D'OSTENDE

GOUTEZ
L'AMER
D'OSTENDE.

ELIXIR
DE
Table
ET
D'AGRÈMENT

DÉPOSÉ.

Le flacon 4 fr., le demi-flacon fr. 2-50

Combien de touristes sont embarrassés du choix d'un objet qui leur rappelle les lieux qu'ils ont visité! Les amateurs de villégiature trouveront dans l'**Amer** d'Ostende un souvenir utile et agréable de leur visite à cette station balnéaire.

L'**Amer** d'Ostende est, en effet, un délicieux *Elixir de Table et d'Agrément*, distillé des plantes exotiques les plus renommées pour leur délicieux arôme, ainsi que pour leurs qualités saines, réconfortantes et essentiellement digestives.

C'est un précieux stimulant pour les baigneurs sortant du bain. (257)

DÉPOT GÉNÉRAL

Grande Pâtisserie **R. Broeckaert-De Busschere**
RAMPE DE LA RUE DE FLANDRE A OSTENDE
et dans les principales maisons d'Ostende, Belgique et Europe.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

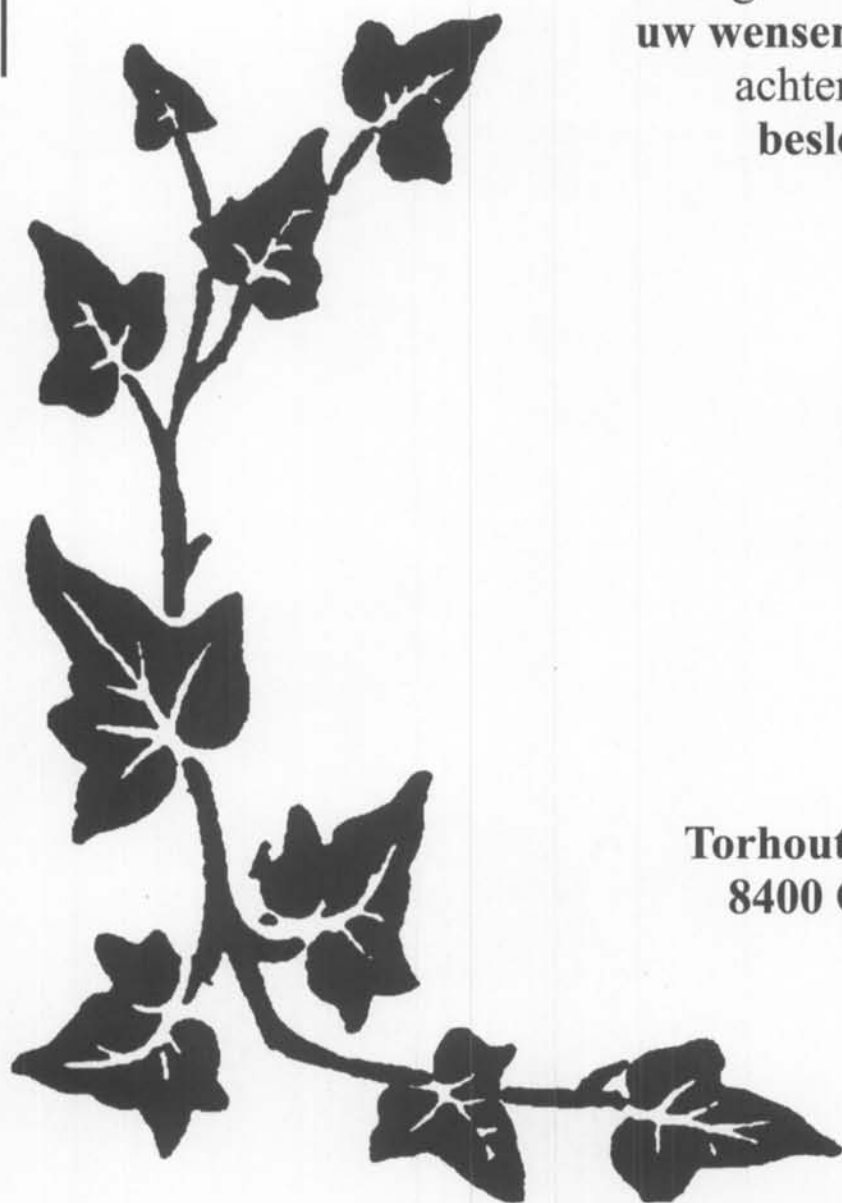
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vorming- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad d.d. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 5

MAAND mei 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 110: **F. GEVAERT**: De metamorfose van de Oostendse haven (deel 15).

blz. 118: **R. TIMMERMANS**: Ik weet nog hoe het was.

blz. 122: **R. JANSOONE**: De lotgevallen van een Oostendse "refugee" in Groot-Brittannië tijdens W.O.1 (deel 6).

blz. 125: **S. IPPEL**: Belforten en Oostende.

blz. 127: **R. VERSLUYS**: Wie weet hier meer over?

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever : Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Ferdinand GEVAERT: Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

Roger TIMMERMANS: Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Simon IPPEL: Verenigingstraat 161, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene

MEI EN JUNI ACTIVITEITEN

De Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten :

MEI ACTIVITEIT

Donderdag 29 mei om 14.30 uur en 20.00 uur

CINEMABAAS EN EEN LIJKBIDDER HOE RIJMEN WE DAT TESAMEN

Jean Pierre **FALISE** spreekt met uitvaartverzorger op rust Jan **NUYTEN**

Het is waarschijnlijk een uniek gegeven dat een begrafenisondernemer zijn activiteiten culmineerde met die van een bioscoopuitbater. Onze voorzitter zal proberen het hoe en het waarom te achterhalen, of beide exploitaties compatibel en combineerbaar waren en hoe de Oostendenaars daarop reageerden.

Immers, zijn gesprekspartner behaalde zowel het diploma Uitvaartverzorger bij de Stichting Vakopleiding Uitvaartverzorging te Den Haag, als het diploma van cineast aan het Institut National Supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion te Brussel.

Ook zal er gepeild worden naar de invloed van het Vaticaans Concilie, de ontkerkelijking, de groeiende onverschilligheid en de immigratie, op de uitvaartplechtigheden en allerlei vormen van lijkbezorging.

Gezien het succes van de TV, de steile opgang van de DVD, de steeds groter wordende TV-schermen, zal hem gevraagd worden of er nog toekomst is voor de bioscoopexploitatie zoals we ze nu kennen.

En om de sfeer wat op te vrolijken zal onze voorzitter proberen zijn gastheer te overhalen het publiek te vergasten met enkele anekdotes en markante gebeurtenissen uit zijn loopbaan.

Kortom, Jean Pierre zal hem de "oren van het lijf" vragen.

Uiteraard krijgen de aanwezigen het laatste woord, onze gast zal na afloop van het gesprek de aanwezigen graag te woord staan.

Het interview zal dus zowel in de namiddag als 's avonds plaats vinden zo krijgt iedereen zeker de kans om de heer Jan Nuytten de lijkbidder of de cinemabaas beter te leren kennen.

1ste JUNI ACTIVITEIT

REIS NAAR AALST

We vertrekken op **zondag 1 juni 2008 om 08.30 uur** stipt vanaf het Canadaplein, rechtover het Gerechtshof.

Na nog geen uurtje rijden komen we aan te Aalst waar onze gids ons zal opwachten en ons naar het nieuwe buurtcentrum "De Brug" op Aalst linkeroever zal brengen waar de koffie klaar zal staan.

Na de koffie kijken we naar een videovoorstelling over de stad.

Om 10.30 uur bezoeken we de dekanale St. Martinuskerk en de belangrijkste historische gebouwen van het stadscentrum.

Om 12.30 uur bekijken we de zuilengalerij van de "Borze van Amsterdam" op de Grote Markt en stappen er binnen voor het middagmaal.

De Kring biedt U het aperitief aan en dan ziet het menu er als volgt uit :

Ajuinsoep met kaas en croûtons
*
Konijn "op Vlaamse wijze" met appelmoes en kroketjes
*
Huisbereide Aalsterse Vlaaien
*
Koffie

Om 15.00 uur worden we verwacht aan het Stedelijk Museum waar 2 gidsen ons zullen begeleiden en we tijd genoeg hebben om te luisteren en te kijken.

Om 16.30 uur stappen we de bus op voor een sightseeing door de Faluintjesstreek met als eindpunt de Abdij van Affligem waar we een woordje uitleg krijgen en natuurlijk iets... drinken in d' Oude Brouwerij.

Daarna laatste opstap om rond 20.00 uur terug aan het zeetje te zien.

De prijs per persoon bedraagt 40 euro. In deze prijs is inbegrepen de autocar, koffie bij aankomst, middagmaal, toegangsgelden, gidsen en fooien.

Enkel de dranken aan tafel 's middags en na 17.00 uur zijn voor eigen rekening.

Inschrijven kan door storting van **40 euro** per persoon op rekening **380-0096662-24**

De Plate – Oostende

met vermelding "Plate reis X personen"

De inschrijvingen moeten binnen zijn tegen 20 mei. Er zijn maar 57 plaatsen beschikbaar waarvan er al twee gereserveerd zijn, één voor de chauffeur en één voor de reisleader.

NU reserveren door onmiddellijk te storten.

Uw reisleader
Valère Prinzie

2de JUNI ACTIVITEIT – HULDE AAN PASTER PYPE

Het Herdenkingscomité Paster Pype, dat onder de vleugels van onze Kring werkt, nodigt onze leden uit om op

dinsdag 03 juni om 10.30 uur

deel te nemen aan de jaarlijkse hulde aan Paster Pype.

De plechtigheid begint om **10.30 uur** met een bloemenhulde aan zijn monument in de plantsoenen van de Sint-Petrus- en Pauluskerk, Jozef II-straat.

Daarna gaan wij naar het Paster Pype-kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg waar, **om 11.00 uur**, door het Stadsbestuur, de afvaardigingen uit de visserij- en zeevaartmiddens en het Herdenkingscomité Paster Pype bloemen op zijn graf gelegd worden.

Zo brengen wij hulde aan de man die gedurende meer dan 40 jaar zoveel voor onze vissersbevolking heeft betekend.

INDEX 2007

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op het voorbije jaar.

U kunt ze bestellen door € 3,75 te storten op rekening 380-0096662-24 van De Plate met de vermelding "Index 2007". De index is reeds gedrukt en wordt u, na betaling, onmiddellijk overgemaakt.

DE METAMORFOSE VAN DE HAVEN VAN OOSTENDE (deel 15).

door **Ferdinand GEVAERT**

Het "arsenaal" van het Zeewezen (later Regie voor Maritiem Transport) op de oosteroever van de haven, (deel 1)

In deel 12 van deze reeks handelend over het Zeewezendok, hebben we reeds vermeld dat in 1850, vijf jaar na het instellen van de staatspakketbotenlijn tussen Oostende en Dover, (1845/1846), een eerste werkhuis voor het onderhoud van de pakketboten werd opgericht aan de Stoombotenkaai (1).

Aan deze kaai legden de pakketboten aan vooraleer in 1866/1870 een nieuwe pakketbotenkaai en zeestation werd gebouwd zuidelijk van de Visserskreek en ingang tot de zeesluis van de handelsdokken, de huidige inplanting.

Het eerste werkhuis, genaamd "smederij" ('t zal wel "forge" of "chaudronnerie" geweest zijn), mat 18 bij 9,75 m en huisvestte zes smidsevuren, twee draaibanken, een boormachine en enkele "werkbanken" met bankschroef. Niemand kon voorzien dat na zo een bescheiden begin de "Génie Maritime", zoals men het toen noemde, zou uitgroeien tot een waar "arsenaal". Een groot complex van kantoren, werkhuisen, magazijnen, stapelplaatsen, werfterreinen, afwerkings- en ophogingskaaien, een vlotdok met sluis (Zeewezendok) en uitgerust met een drijvend droogdok. Waar in bepaalde perioden van het jaar tot 700 personeelsleden instonden voor het onderhoud, instandhouding, eventueel herstel en bestendig moderniseren van de schepen en walinstallaties van het Zeewezen en de Regie voor Maritiem Transport. Dit laatste om de schepen en installaties te laten beantwoorden aan de jongste en courante eisen, reglementen, bepalingen, en trends van veiligheid, comfort en service aan boord van de zeegaande schepen. Waarbij de installaties van het bedrijf, de toegepaste technieken disciplines, bestendig aangepast en vervolledigd werden overeenkomstig de laatste "state of the art" (de stand van de techniek) en om het hoofd te bieden aan de steeds wijzigende eisen van de markt van de veerdiensten op het Kanaal tussen de Britse eilanden en het vasteland, deze met inbegrip van het verhandelen van reisgoed en behandelen van de reizigers, met inbegrip van de "catering" en het "shopping gebeuren".

Daarnaast werden diensten gecreëerd waar studies werden gemaakt voor nieuwe schepen en walinstallaties, het specificeren, de opvolging, inspectie en toezicht op nieuwbouw en herstellingen buitenshuis, de administratie en beheer van de voorraden en de bevoorrading in goederen en diensten en de technische administratie van het onderhoud van schepen en installaties.

Het eerste werkhuis werd in 1867 uitgebreid, doch reeds in 1868 werd het Zeewezen verzocht het werkhuis te slopen om ruimte te scheppen voor de bouw van een schuildok voor de visserij, het huidige Montgomerydok. (1)

Het Zeewezen had in 1867 gronden toegewezen gekregen op de oosteroever van de havengeul die vrijgekomen waren na het opheffen van Oostende als vestingstad, (1865). Het kroonwerk aldaar werd ter beschikking gesteld en uiteindelijk helemaal geslecht. Vanaf 1869 werden de werkhuisen en hersteldok (Zeewezendok) op de oosteroever gebouwd.

In 1882 bestonden de installaties reeds uit, (zie fig. nr. 122):
-een dok met enkelvoudige zeesluis,

- een kantoorgebouw,
- een sanitair blok,
- een centraal magazijn,
- een kleiner magazijn,
- een loods voor buiten gebruik gestelde materialen en materieel (Commissie van Herziening),
- een smidse,
- een paswerkerij,
- een ketelhuis, met stoomketel, stoommachine en elektrische dynamo,
- een sluiswachters woning,
- een huisbewaarderswoning,
- het geheel ommuurd met afsluitbare poorten.

Tussen 1882 en 1914 werd het aantal werkhuizen en gebouwen verder uitgebreid. Dit ten gevolge van de uitbreiding van de vloot te onderhouden schepen. Niet alleen de pakketboten moesten onderhouden en hersteld worden, doch ook de loodsboten (tot 1914 waren deze uitsluitend zeilschepen), de sleepboten, lichtscheperen, vissersrijwachtschepen, de hydrografische schepen, betonningsvaartuig, reddingsboten en andere vaartuigen van de Belgische Staat, zoals o.m. schoolschepen, stationair of niet. Daarnaast de vuurtorens en andere bakens, boeien en vele walinstallaties zoals Zeestation, loodswezengebouw met kantoren voor de Zeegroep der Kust, Waterschoutsambt, Zeevaartinspectie, Scheepsmeedienst, reddingsbootloodsen en uitkijkposten, tijseinposten, zeevaartscholen, diverse dienstwoningen en andere.

De pakketboten werden groter en de inrichtingen aan boord werden steeds groter, luxueuzer en complexer en vergden meer en gespecialiseerder onderhoud en gebeurlijk herstel. Niet alleen voor het onderhoud en herstel van voortstuwingsinstallaties en scheepsrompen en stalen en houten bovenbouw, maar ook voor de met stoom aangedreven mechanische dekwerktuigen (meer- en ankertuig), stoomverwarming, hygiënische sanitaire voorzieningen, elektrische verlichting, uitgebreide keukens en spijzalen, luxueuze en ruimere passagiersruimten.

Ten gevolge kwamen er op de "Génie Maritime" naast smeden, ketelmakers, paswerkers en sloopstimmerlui, meubelmakers, polijsters, schilders, elektriciens, zeilmakers en andere disciplines, zoals o.m. fijn-mechanici voor de lichten en vuren (bebakening, toen met gasinstallaties), uurwerken en instrumenten zoals sloopstelegrafen.

Tijdens W.O.I (1914-1918) werd de "Génie Maritime" overgenomen door de Duitse Kaiserliche Kriegsmarine en vervolgens ingericht en gebruikt als "Marine-Bauwerft" voor het onderhoud en herstel van de duikboten en torpedoboten van het Marinekorps Flandern, dat nogal wat operaties uitvoerde tussen Vlaamse banken, het Nauw van Kales, het Kanaal en de wateren van de Engelse oostkust (2).

Hiervoor werden bijkomende gespecialiseerde werkhuizen en installaties gebouwd en het Zeewezendok werd aanzienlijk uitgebreid (3). In het dok werd een drijvend droogdok gemeerd en op de oostelijke oever van het dok werden twee droogdokken gebouwd ten behoeve van het herstel en onderhoud van duikboten (4).

Tijdens de oorlog werden door de geallieerden meerdere beschietingen en luchtaanvallen uitgevoerd op de installaties van "Marine-Bauwerft". Alle werkhuizen, magazijnen en andere gebouwen werden beschadigd, zo niet vernield (2).

Na W.O. 1 werden de werkhuizen, van wat men later ingevolge de taalwetten van 1930 en de daaropvolgende uitvoeringswetten en -besluiten de "Scheepsbouwdienst" zou gaan noemen, heropgebouwd en heringericht met o.m. een aantal nieuw werkhuizen en gebouwen en werd de infrastructuur voor het inwendig transport geoptimaliseerd door de aanleg van een smalspoornetwerk met dito wagonnetjes voortgestuwd door mankracht ('t kwam op geen "manoeuvre" - "handlanger"). De nieuwe inplanting en structuur werd ontworpen en aangepast aan de nieuwe noodwendigheden die zich al een tijd opdrongen. Dit in hoofdzaak door de introductie van nieuwe technieken en middelen aan boord van de nieuwe schepen die in lijn gebracht waren en werden.

De raderschepen (paddleschepen), waarvan de laatste tot in 1928 in de vaart bleef (S.S. Princesse Clémentine), werden vanaf 1905 vervangen door turbineschepen (t.s. Princesse Elisabeth) die aangedreven werden door stoomturbines en uitgerust waren met gesofistikeerde stoomketels met grote stoomproductie en hoge stoomdrukken.

Het onderhoud en herstel vergden een hogere technische kennis, vakbekwaamheid en nauwgezetheid (precisie) van het personeel en middelen die ingezet werden bij onderhoud en herstel. Het werd een bestendig aanpassen van de structuren, personeel en middelen.

Vanaf 1929 werden de toen nieuwe turbineschepen gebouwd met een stookinrichting die werkte op gasolie (mazout) in plaats van de tot dan toegepaste kolenstook (briketten) wat ook gevolgen had op de haveninfrastructuur (geen verhalen meer naar de bevoorradingsposten op de oosteroever van de voorhaven). De "koolbranders" werden één na één uit de vaart genomen of omgevormd.

Zo verdwenen een aantal specifieke "jobs" op de oosteroever. Ketelreinigers, rooster- en vuurhaardreinigers, assendragers (ontschepen assen afkomstig uit ketels, vandaar: "hij werkt in den asschen", d.w.z.: hij werkte op de oosteroever bij het ontschepen van assen en inschepen van briketten - bunkereren). Het laatste schip met kolenverbranding, de "Ville de Liège" (omgevormde tot carferry en omgedoopt tot "t.s. London-Istanbul"), werd bij de ombouw in 1936 omgevormd tot gasoliestook.

Op hun beurt werden de stoomboten vervangen door schepen aangedreven door dieselmotoren. Niet alleen de pakketboten, doch ook de loodsboten, sleepboten, betonningvaartuig (diesel-electrische aandrijving) en andere. Wederom een aanpassing van de structuur, het personeel en middelen volgens de "noodwendigheden van de dienst".

Nog net vóór het uitbreken van W.O.2 (1939 (1940) - 1945) werd nog een nieuw werkhuis gebouwd, een smederij met aanpalend een kettingplein waar ankerkettingen gereinigd werden door het branden en het opnieuw interen met warme teer, (conserveren).

---

(1) R. Vancraeynest, De installaties van het Zeewezen te Oostende vanaf het ontstaan tot omstreeks 1930, in: De Plate, jg. 29, blz. 2000-77/87, 2000-91/106, 2000-160/170.

(2) F. Gevaert en F. Hubrechtsen, Oostende 14-18 deel 2, De Klaproos, Koksijde, 1996, blz. 32-43.

(3) F. Gevaert, Metamorfose van de ..... deel 12, De Plate, jg. 36, 2007, blz. 2007-72, fig. nr. 78.

(4) idem.

(wordt vervolgd)

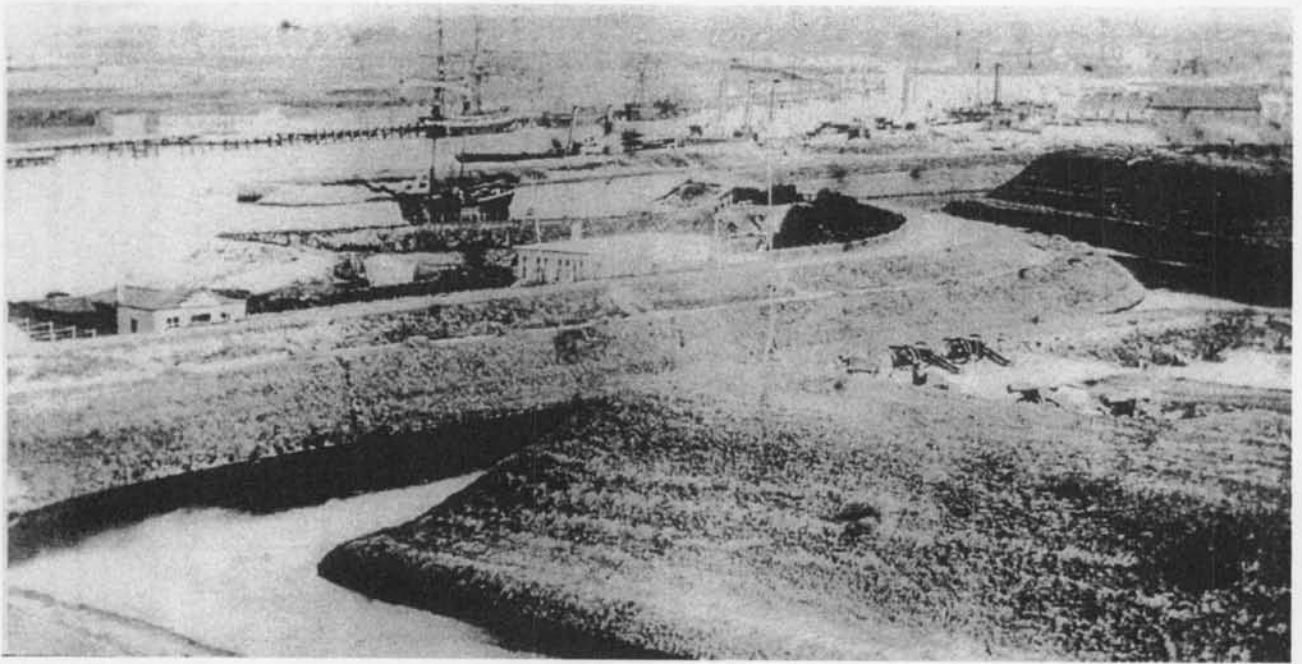

Fig. nr. 120. Haven Oostende, omstreeks 1863. Zicht op de havengeul en vestinggracht van de vestingstad Oostende. Links de oesterput van Musin, Rechts, kanonnen opgesteld op Bastion nr. IIII. In de achtergrond de havengeul en oosteroever met het kroonwerk aldaar gelegen. Midden, de Stoombotenkaai met een viertal aangemeerde pakketboten (Britse en Zeewezen vaartuigen). Helemaal rechts op de aanzet van de Stoombotenkaai (nu "Carferrykaai") het eerste werkhuis van het Zeewezen

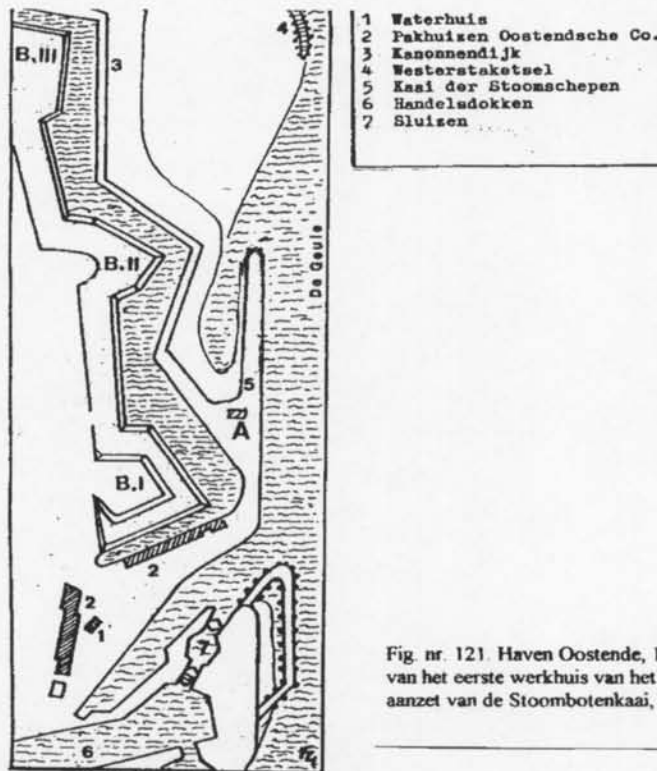

Fig. nr. 121. Haven Oostende, 1859. Inplanting van van het eerste werkhuis van het Zeewezen op de aanzet van de Stoombotenkaai, (zie "A").

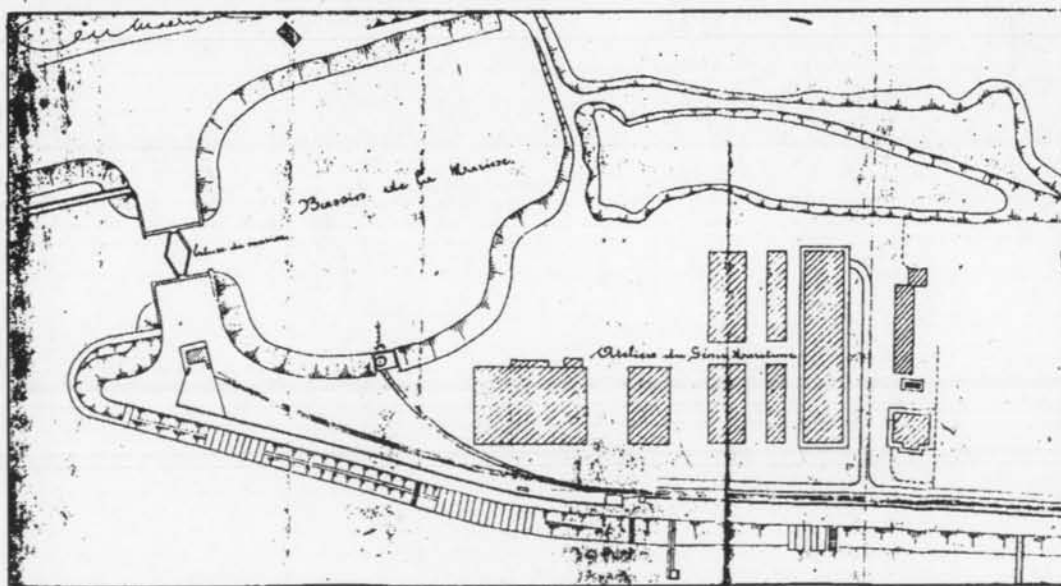
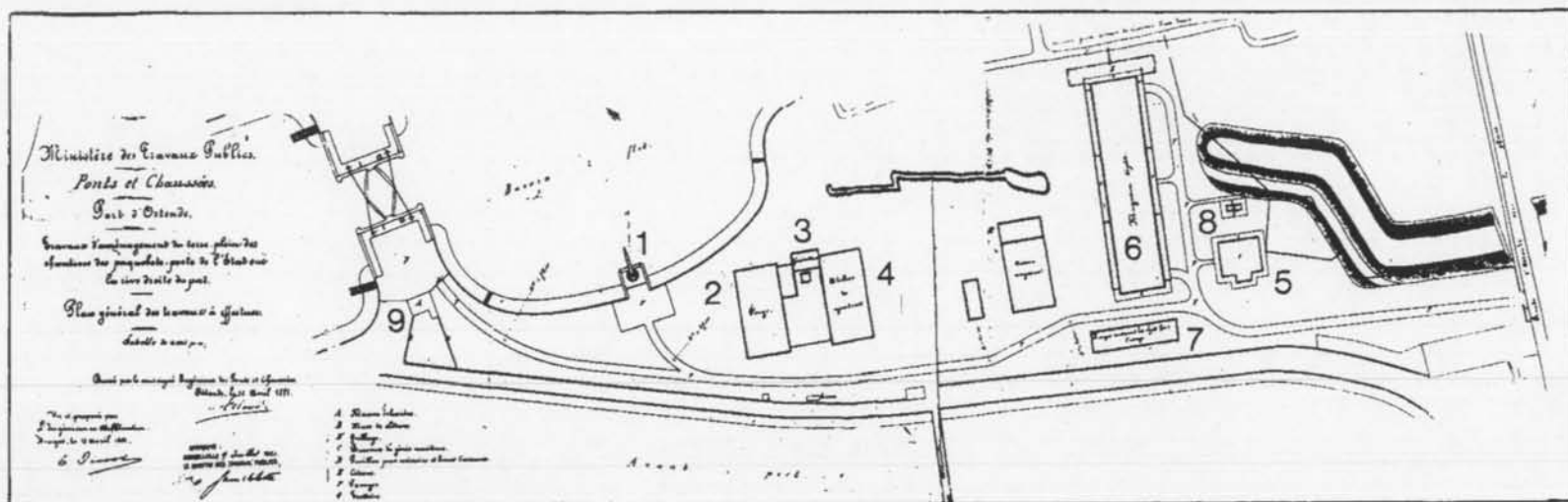

Fig. nr. 122. Haven Oostende, 1881. Algemeen plan van de installaties van de "Genie Maritime" op de oosteroever.

1. Hijskraan, 2. Smederij, 3. Ketelhuys, 4. Paswerkerij, 5. Kantoor, 6. Centraal Magazijn, 7. K.V.H., 8. Sanitaire blok, 9. Huisbewaarder Zeewezenhuys.

Fig. nr. 123. Haven Oostende, 1914. Algemeen plan van de installaties van de "Genie Maritime".

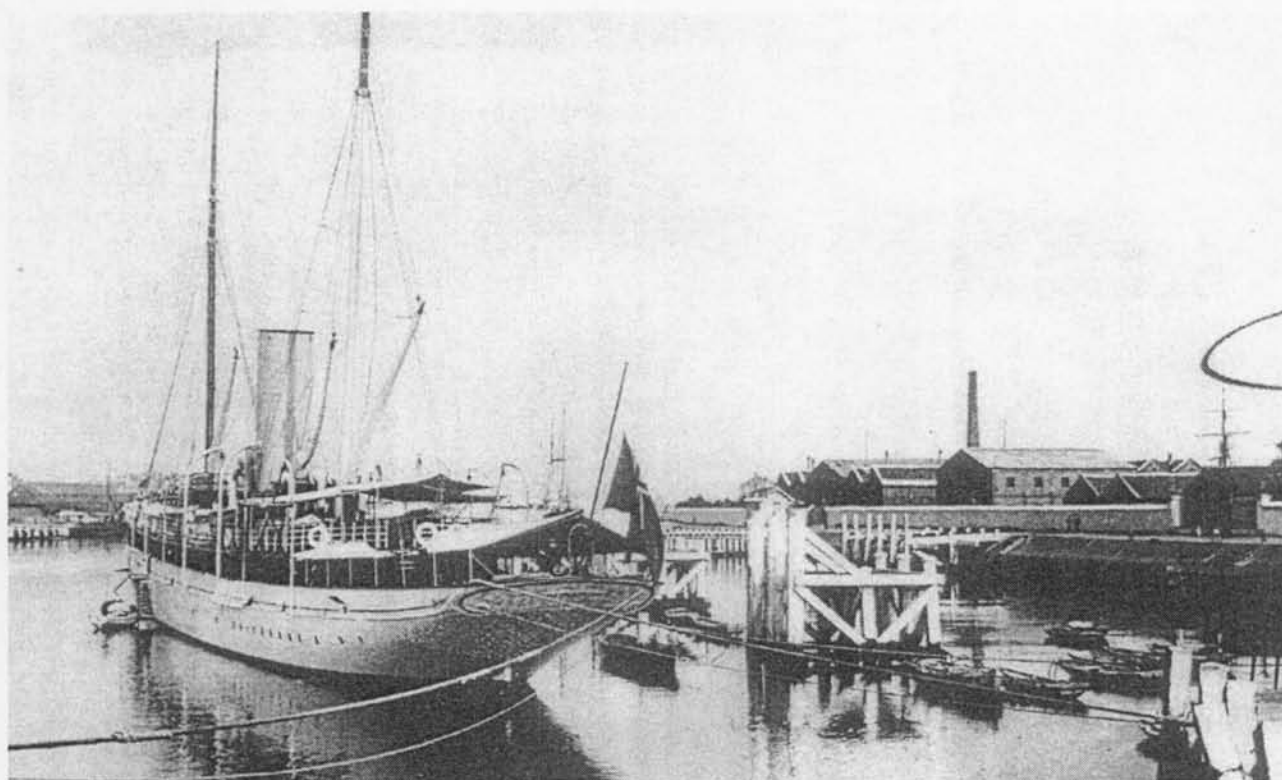

Fig. nr. 124. Haven Oostende, 1900. Zicht op de oosteroever vanaf de Militair sluis (achteraf gesloopt); Rechts de werkhuizen van het Zeewezen met de omheiningmuur. Op het voorplan het jacht "Alberta" gecharterd door Z. M. Koning Leopold II.

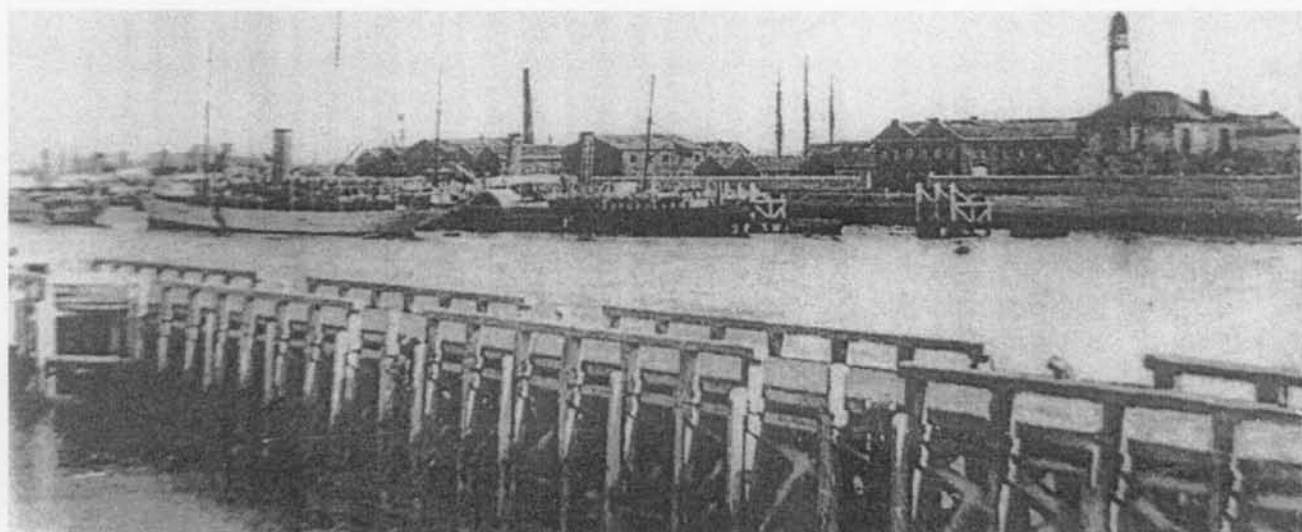

Fig. 125. Haven Oostende omstreeks 1906. Zicht op de oosteroever van de haven. Met globaal zicht op de werkhuizen van het Zeewezen. Uiterst links de paswerkerij en uiterst rechts het kantoorgebouw. Gemeerd aan de dukdalven van de oosteroever de paddelpakketboot "La Flandre". Gemeerd in de havengeul, het jacht "Alberta".

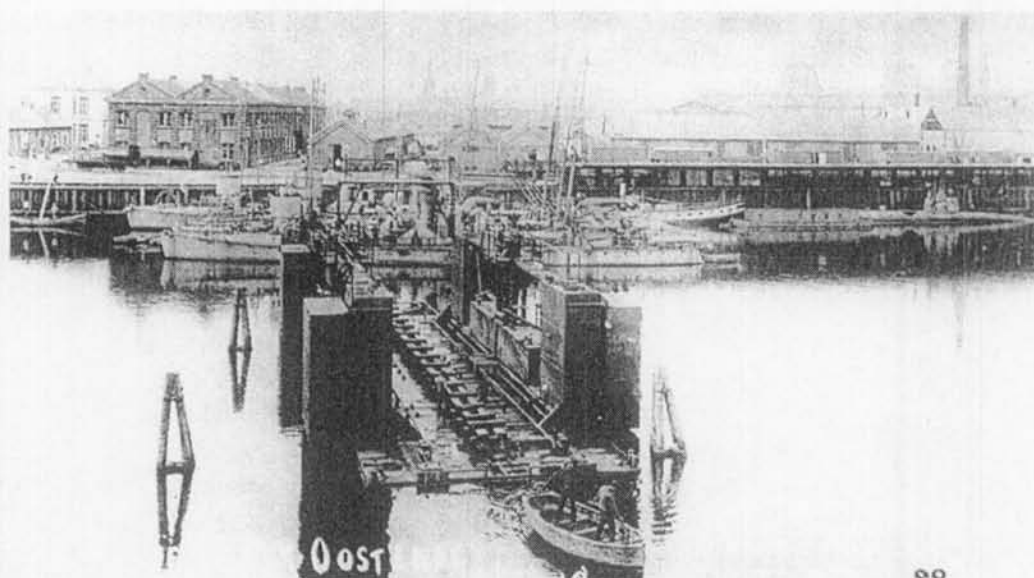

Fig. nr. 126. Haven Oostende, 1915 (1916). Zeewezendok. De achtergrond wordt gevormd door de werkhuizen van het Zeewezen, uitgebreid met nieuwbouw werkketen gebouwd door de "Marine Bauwerft" van de Kriegsmarine. Gemeerd in het dok een Duits drijvend droogdok. De kaaimuur waaraan de Duitse duikboten en torpedoboten gemeerd liggen, was gebouwd door de Kriegsmarine.

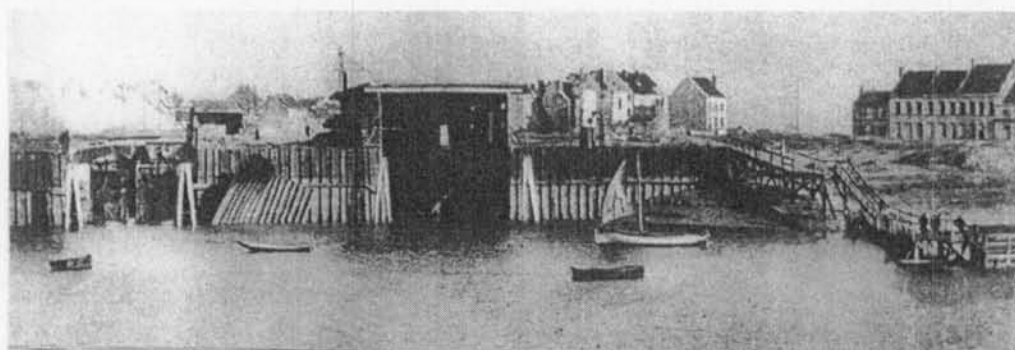

Fig. nr. 127. Haven Oostende. Foto genomen kort na het einde van W.O.1 van het Zeewezendok met de twee Duitse gegraven droogdokken op de oostelijke oever. Rechts de verbunkerde en links het normaal droogdok.

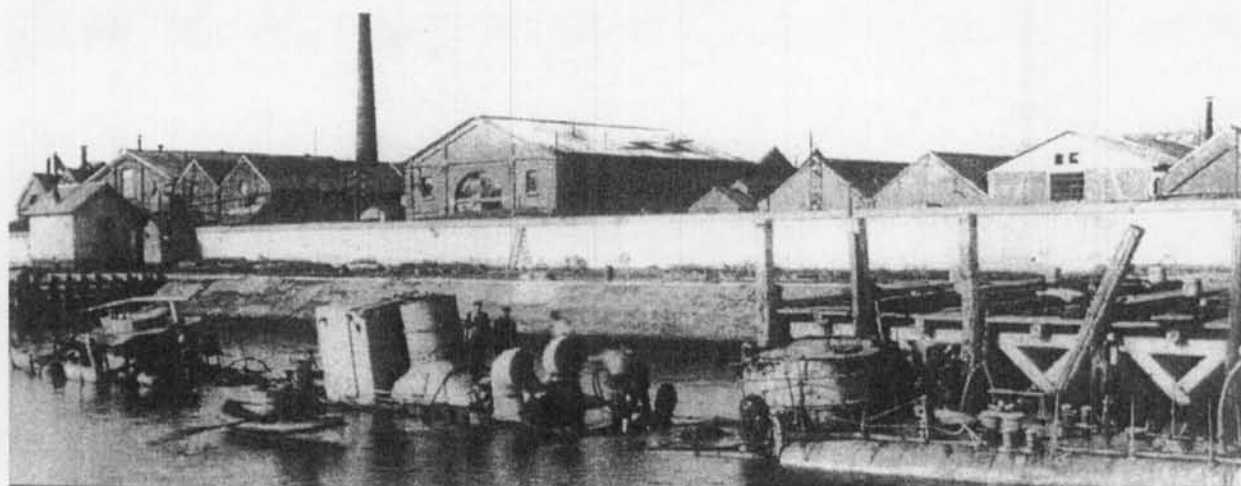

Fig. nr. 128. Haven Oostende, 1917. Een Duitse torpedoboot afgezonken op het kalfaatrooster van de werkhuizen van het Zeewezen in de havengeul. Links de smidse en paswerkerij.

Fig. nr. 129. Haven Oostende, omstreeks 1929. Midden, de werkhuisen van de Scheepsbouwdienst van het Zeewezen. Rechts de bevoorradingsposten voor de pakketboten van de Oostende-Doverlijn op de oosteroever. Het Zeewezendok is reeds gedeeltelijk uitgebreid (de oostelijke betonnen kaaimuur is reeds gebouwd). Bemerkt dat de oude Vuurtorenwijk nog niet volledig gesloopt is.

Fig. nr. 130. Haven Oostende, omstreeks 1936. Midden de werkhuisen van het Zeewezen. Op de voorgrond de toen nieuwe vismijn. Bemerkt aan de Pakketbotenkaai de toen nieuwe (eerste) dieselpakketboot m.s. "Prince Baudouin". Aan de kaai van de Scheepsbouwdienst een stoomturbinepakketboot van de "Prins"-klasse.

...IK WEET NOG HOE HET WAS...(1)

door **Roger TIMMERMANS**

Met bovenstaande titel refereer ik aan een bekend chanson indertijd gezongen door de talentrijke en populaire cabaretier Wim Sonneveld.

Die tekst schoot mij te binnen na het lezen van het interessante artikel "Caddy-Tailors in de Kapellestraat" door Michel Capon. Daarin heeft hij het over de huizen genummerd 50 en 52 in de Kapellestraat (De Plate, januari, p. 2008 - 12/16). Onwillekeurig moest ik terugdenken aan mijn kinderjaren toen we het pand Kapellestraat 50 bewoonden.

"Het zegt u waarschijnlijk niets
Maar het is waar ik geboren ben" (1)

Enkele jaren na de Eerste Wereldoorlog begonnen mijn ouders er een schoenenhandel. Het was een heel gewoon pand, enigszins beperkt in oppervlakte maar wel met voldoende ruimte in de hoogte. Het huis bestond uit een woonkamer, de winkel en drie verdiepingen; (Afb. 1). Mijn zuster en ik zijn er, op de bovenverdieping, met behulp van een vroedvrouw ter wereld gekomen. Ik vermoed dat alleen in probleemgevallen de huisdokter bijgeroepen werd. Enkele jaren later verhuisden we naar de Adolf Buylstraat.

Na ons, en nog gedurende de Tweede Wereldoorlog, werd ditzelfde huis bewoond door mijn oom en tante, B. Laureins, en hun drie kinderen (twee zonen en een dochter). Daar we een goede familieband hadden, kwam ik er toen ook nog dikwijls over de vloer. Trouwens mijn twee neven en ik waren speelkameraden die het goed met elkaar konden vinden.

"Ik was een kind, hoe kon ik weten
Dat dat voorgoed voorbij zou gaan" (1)

OORLOG

Mei 1940. Luchtbombardementen richtten enorme schade aan in Oostende. Ook de Kapellestraat kreeg het hard te verduren. Bijzonderlijk voor de strook tussen de St.-Paulusstraat en de Witte Nonnenstraat werd het een ware ramp.

In dit straatgedeelte bleven, aan de kant van de pare nummers, slechts drie huizen overeind. Nl. het nr. 52, hoek Sint-Paulusstraat, herenkledij "Caddy", het nr. 50, schoenhandel B. Laureins (mijn oom), en het nr. 48, textielzaak "Noma". Hier een kleine correctie bij het artikel van Michel Capon. De textielzaak "Aux Variétés" werd op het nr. 48 uitgebaat in de dertiger jaren, dus vóór de oorlog. In 1940 was de textielzaak "Noma" er gevestigd. (afb. 2). De overige huizen, tot aan de Witte Nonnenstraat, waren vernield of zo zwaar beschadigd dat ze, om veiligheidsredenen, dienden gesloopt te worden. Aan de overzijde van de straat, kant met de onpare nummers, was het niet beter. Hier bleven slechts een viertal huizen staan, nl. het huis nr. 63, dat hoek vormde met de Sint-Paulusstraat, betrokken door de familie Kalter, een textielzaak. Daarnaast de fel gehavende handelszaak "Grands Magasins A l'Innovation" op het nr. 61. En verder, in het volgende huizenblok, voorbij de Ooststraat, het nr. 31 boekhandel ABC, uitgebaat door André Boussy-Cattoire en het nr. 33. Beide huizen waren ook beschadigd, maar werden hersteld, en staan er nu nog als vooroorlogse getuigen die de vernieling overleefd hebben (Afb. 3).

De oorspronkelijke huizenrij zoals ze er uitzag in 1917, en bleef bestaan tot mei 1942.

Nr. 52: hoek Sint-Paulusstraat

Nr. 50: mijn geboortehuis

Nr. 48 – 46 – 44 – enz.

Wat overbleef van bovenstaande huizenrij na de luchtbombardementen.

Uiterst rechts nr. 52: hoek Sint-Paulusstraat: herenkleding "Caddy".

Nr. 50: Schoenenhandel B. Laureins – nr. 48 textielzaak "Noma"

Twee panden bleven verweesd achter tussen het puin.
Rechts nr. 31 Boekhandel ABC en links nr. 33

Zicht op de vernielde Kapellestraat , tussen Ooststraat en Sint-Paulusstraat.
Centraal achteraan: de "Peperbusse"

NA 1945

Het pand nr. 50 was na de oorlog nog slechts een kort leven beschoren. Hierover vernam je reeds meer in bovengenoemd artikel, p. 2008-13. "Veranderingswerken". De nummers 50 en 52 werden gesloopt en vormden samen een nieuwe en grotere kledingzaak "Caddy".

Hierdoor was ook mijn geboortehuis uit het straatbeeld verdwenen. Een nostalgische Wim Sonneveld besluit met de volgende, hier ook toepasselijke woorden:

....., het is voorbij
Dit is al wat er bleef voor mij
Een aspect en herinneringen" (1)

NOTA

Van de hele huizenrij (Afb. 1) tussen de Sint-Paulusstraat en de Witte Nonnenstraat, is het nr. 48 het enige vooroorlogse, tot nu toe, bewaarde pand.

BRON

(1) Tekst uit het chanson "Het Dorp" door Wim Sonneveld.

ILLUSTRATIES

- Afb. 1 - Foto Drüppel 294 W'Hafen.
- Afb. 2 - Fotograaf onbekend.
- Afb. 3 - Fotograaf onbekend.
- Afb. 4 - Uitgave: De Meester Oostende.

De lotgevallen van een Oostendse “refugee” in Groot-Brittannië tijdens W.O.I

door Roger Jansoone

't Jaar 1918 : terug van weggeweest

Nieuwjaar 1918 verloopt in Glasgow nogal woelig omdat de overgang van oud naar nieuw valt te midden van de zoveelste staking, uitgebroken op 27 december 1917 en aanslepend tot 9 februari 1918, tot grote woede van enerzijds de Britse arbeiders en van anderzijds de werkgevers en de Britse regering, die het been stijf houden. Het komt aldus niet tot een akkoord en op 10 februari gaat iedereen weer aan de slag, aan precies dezelfde werkvoorwaarden (“aan de gewone prijs van vroeger”). Op de scheepswerven blijft de stemming lusteloos en gespannen, en Joseph Noote krijgt allengs schoon genoeg van dit werkmidden. En hij begint uit te zien naar ander werk.

Tijdens die staking moet Jan Borrey op 8 januari een heelkundige bewerking ondergaan. Hij blijft tot 31 januari in het hospitaal, waarna hij nog 14 dagen herstelverlof krijgt. Het gezin Borrey krijgt nog en andere tegenslag te verwerken wanneer de zoon Gustaaf op 13 mei wordt binnengeropen in het Belgisch leger. In dat vijfde oorlogsjaar heerst er nergens nog veel animo om een soldatenplunje aan te trekken, maar de arm van het Belgisch leger reikt tot in het verre Schotland en verzet hiertegen is nutteloos. Gelet op zijn leeftijd verwacht Joseph zelf zich niet meer aan een militair oproepingsbevel.

Op 14 augustus dient hij zijn ontslag in op de scheepswerf. Vanwege een bouwondernemer in Bristol heeft hij een werkaanbieding ontvangen, waarop hij wenst in te gaan, samen met een andere Belg, Jos Voet, die er in Glasgow eveneens de brui aan gegeven heeft. Op 24 augustus nemen zij de nachttrein naar Bristol, waar zij de volgende morgen om 6 u. arriveren. Het is een zondag en bijgevolg kunnen zij niets uitrichten, tenzij “wat rondlopen”. Op maandagmorgen gaan zij zich eerst aanmelden bij de politie voor formele registratie en vervolgens op het “Labour office”, het plaatselijk arbeidsbureau. Zij worden tewerkgesteld op een reusachtige bouwwerf waarop een grote zinkfabriek in aanbouw is evenals “een fabriek voor vergifte gaze te maken” (een fabriek voor gifgas). De metsers zijn mannen doch de “dienders” blijken vrijwel allemaal vrouwen te zijn omdat in dat vijfde oorlogsjaar alle nog “weerbare” mannen onder de wapens zijn geroepen. Nu zij weg zijn uit de ruwe en keiharde mannenmaatschappij van de scheepswerven beginnen de beide Belgen pas goed te merken in welke mate de vrouw alomtegenwoordig geworden is in bijna alle sectoren van de Britse industrie.

Zij vinden onderdak in Avonmouth, een dorpje in de buurt van Bristol, in een logement waar ook nog andere Belgen verblijven, de meesten zijn Walen. Op de werf werken er trouwens opvallend veel Walen en de werkleider is een Belg, afkomstig uit Luik. Het logement is eigenlijk slechts een barak en een echt bed is er niet, enkel een strozak tussen vier planken (“planken voor doodkisten van te maaken, nu 't is oorlog, niet aan te doen”). Gereedschap moet iedere metser maar zelf aankopen, en dat kost hem al onmiddellijk 37 shillings (“dat was nog de helft van mijn gereedschap niet voor zooveel geld”). Het werk is bijzonder zwaar en vermoeiend, vooral wanneer je niet echt van de stiel bent (“gij kunt wel peisen dat ik moei was 's avonds”).

Maar op 18 oktober 1918 is er dan toch het al zo lang verhoopte en verwachte nieuws: de bevrijding van Oostende ! In de krant leest Joseph “dat onze beminde zeestad Oostende ontnomen was van den Duitsman en dat onze Belgiesche soldaaten in den stad Oostende zijn aangekomen den 17 October”. En hij noteert in zijn dagboek : “Na lijden komt verblijde, maar 't is slechter voor degene die 4 jaar onder 't juk der barbaren gedompeld zijn geweest”. De daaropvolgende dag stuurt hij een aangetekende brief naar Oostende, naar het adres waar hij met zijn gezin verbleef tot zijn vlucht uit

Oostende. Daar hij niet zeker is dat zijn vrouw daar nog verblijft, stuurt hij insgelijks een aangetekende brief naar "Mijnheer Sorel die met den zuster van mijn vrouw getrouwd is".

Van enige repatriëring naar België is er echter vooralsnog geen sprake, wel integendeel. De Britten gaan gewoon verder met hun bouwprogramma, en al de Belgen blijven ingeschakeld alsof er niets aan de hand is. Wat eigenlijk vanuit Brits standpunt nogal begrijpelijk is vermits, zolang de Britse mankracht nog grotendeels onder de wapens is, vanwege de "refugees" nog enige hulp en bijstand verwacht wordt in de zeer moeilijke tijd die Groot-Brittannië doormaakt. Op 4 november worden Joseph samen met enkele andere Belgen op transport gesteld naar Cardiff (Wales) aan de overkant van de Severn, en aldaar aangekomen moeten zij overstappen in een trein die hen verder voert in het binnenland van Wales. De dorpjes dragen er onmogelijke en onuitsprekelijke namen. Zij komen er terecht in een afgelegen dorp waar zich een cokesfabriek bevindt. Sommige ovens zijn gebarsten en moeten gesloopt worden. Het werk is vuil en lastig en van de aanvankelijke vreugde bij de bevrijding van Oostende, is er nu niet veel meer overgebleven.

Doch op 8 november is er plots om halfzeven 's avonds overal groot rumoer en geloei van sirenes. "Wij meenden dat er een ongeluk gebeurd was maar zij zeiden War is over!". De oorlog was dan toch uiteindelijk voorbij! Het is inderdaad zo, dat die dag het bericht zich verspreidt dat de daaropvolgende dag, 9 november, de Duitse keizer aftreedt en vertrekt in ballingschap naar Nederland. Maar er is nog ander goed nieuws: diezelfde dag ontvangt Joseph een brief van zijn vrouw met daarbij een foto van vrouw en kinderen en zijn moeder, "'t was juist gelijk ik aan den grond genageld was". Onmiddellijk doet hij navraag "als ik geene geld kond opsturen naar Oostende" maar "'t was geen avance, moest nog wat geduld hebben". Terstond stuurt hij zelf ook een brief naar Oostende "met mijn portret erin".

Op 11 november is er nog grotere beroering: de wapenstilstand op het westelijk front, waarover vier dagen werd onderhandeld in Compiègne, gaat in vanaf 11 u. Het geduld van de Belgen wordt nu wel heel erg op de proef gesteld, want vanzelfsprekend wil iedereen nu zo vlug mogelijk terug naar huis ("Die dag was het 1480 dagen dat ik mijn familie niet meer gezien heb. 't Is te hopen dat men nu gauw naar Oostende zullen mogen optrekken").

Op 15 november ontvangt Joseph nogmaals een brief uit Oostende doch "volgens ik zien hebben zij nog geene brief van mij ontvangen". Kort daarna, op 26 november, wordt hij geveld door de griep ("de influwance", influenza, misschien de Spaanse griep die dan overal toeslaat?). Op 27 december zegt hij zijn werk op "uit oorzaak van slecht weder, wij konden het niet meer volhouden". En op oudejaarsavond, 31 december 1918, neemt hij de nachttrein naar Londen, waar hij de volgende dag arriveert om 13 u. Op Nieuwjaardag is het centraal kantoor van het "Refugees Committee" gelukkig niet gesloten maar "waar wij verwachten waren voor terecht naar Oostende op te komen, maar mis, wij konden nog niet weg". Aldus ziet hij zich ertoe verplicht te logeren in het "Refugees Camp" in Earls Court, en dat voorlopig verblijf sleept aan gedurende 27 lange dagen. Meteen is het voor hem ook een eerste kennismaking met het nijpend voedselgebrek, vooral in de Britse steden: de lunch omvat er enkel nog "1 patat en een teerling vleesch", en 's morgens en 's avonds moet men zich tevreden stellen met een sneetje brood "en daarmee afgeloopen". Bovendien worden de "refugees" allen geplaagd door diarree ("hebben wij met rond de 500 personen met den schieterij gelegen, 't was een schoon werkje voor de nurse"). Maar op 18 januari 1919 komt er eindelijk beweging in de zaak: de Oostendenaars krijgen orders om hun bagage in te pakken. Op 27 januari is het zo ver: in het "Prince Albert Dock" worden zij ingescheept aan boord van een schip met bestemming Antwerpen, H.M.S. "Manton". Er is immers nog geen rechtstreekse scheepvaartverbinding naar Oostende, tenzij heel sporadisch, maar "men wilde niet meer wachten voor den Oostendsche boot".

Wegens het gevaar voor mijnen verloopt de tocht zeer langzaam en volgens een uitgestippelde reisroute. Ter hoogte van Westkapelle ziet hij Britse mijnenvegers aan het werk, die mijnen doen ontploffen. Op 28 januari te 16 u. gaat het schip voor anker ter hoogte van Hoek van Holland om het hoog tij af te wachten en om vervolgens via een "ontmijnde" route zijn weg voort te zetten naar Vlissingen waar het 's avonds laat voor anker gaat. De volgende morgen wordt de Schelde opgevaren richting Antwerpen, waar het schip 's middags aanmeert. Dit opnieuw betreden van de vaderlandse bodem, op 29 januari 1919, is voor onze Oostendenaars uiteraard een zeer emotionele belevens. In Antwerpen worden zij opgewacht en onthaald door een Belgisch vluchtelingencomité van wie zij "eene verfrissing ontvangen". Vanuit de haven worden zij overgebracht naar een gemeenteschool in de Bredastraat, waar zij kunnen overnachten (" en waar wij allen hebben goed geslapen, 't was 3 dagen dat wij geene oog kunnen toe doen hebben van den koude en den honger"). Reeds de volgende dag blijken zij te kunnen verder reizen. Zij worden vervoerd met al hun bagage naar het station Antwerpen-Zuid. Daar is het eindeloos wachten op de trein naar Brussel, die ten slotte om middernacht vertrekt en drie uur later arriveert in Brussel. In tegenstelling tot in Antwerpen, kan men in Brussel brood kopen en men kan er in het station zelfs een kop koffie bekomen, zeker geen luxe, al is het maar om zich een beetje op te warmen in de ijzige winterkou. En reeds te 5 u. 's morgens zitten zij in een vroege trein naar Oostende, weliswaar "een trein zonder ruiten". Het is een stoptrein, die een halte heeft in ieder station en stationnetje onderweg, zodat zij pas om 2.10 u. 's namiddags ten slotte aankomen in Oostende "versteeven van de koude". Hoe dan ook, op 1 februari 1919 zijn zij eindelijk terug in de stad waarnaar zij meer dan vier jaar intens verlangd hebben !

Joseph Noote had een telegram gezonden naar zijn vrouw om haar vooraf te verwittigen van zijn komst, maar blijkbaar heeft zij niets ontvangen want niemand staat hem op te wachten in het station van Oostende. Hij gaat dan maar naar het huis, Nieuwpoort steenweg 18, het nieuw adres van vrouw en kinderen, nadat zij de vorige woonst in de Wezenhuisstraat hadden verlaten. Wanneer hij aanbelt, is het zijn dochter die de deur opent "maar ik kende haar niet meer, stond geheel verstomt, konde niet spreken".

Hiermee eindigt dit oorlogsdagboek : "Zoodus dat was 1562 dagen dat ik van mijn vrouw gescheiden geweest hebt geweest. Alles is wel en alles is vergeten. Gesloten op den 2 Februari 1919". Ondertekend "Jos Noote". Wel volgt er hierna nog, enkele maanden later, een postscriptum : " Angela Deraedt met haar twee kinderen is weggelopen 14 December 't jaar 1919". Tragische ontkenning van een tragische oorlogsepisode uit het leven van een eenvoudige arbeider ....

(wordt vervolgd)

Belforten en Oostende.

door Simon IPPEL

Vooreerst: ontstaan van het woord BELFORT.

Oorspronkelijk zou men het als woord "Berg-fritha" moeten neerschrijven en vandaar uit zijn er twee mogelijkheden. "Frithu" is het stamwoord voor vrede en "berg" is zowel verwant aan burg (versterking) als aan barg (korenschuur). Als schuur heeft het woord lang stand gehouden, zodat er enige verwarring is ontstaan met versterking.

Vanuit haar oervorm kwam het in het Frankisch terecht en vandaar in het Romaans en het Middellatijns. Daar nam het de vorm aan van "Bergfredus" waarna de Franse naam ontstond van "berfroi" dat reeds in de 13e eeuw voorkomt.

In Vlaanderen maakte men er "beelfroet" en "belfroit" van, deze twee woorden kan men vinden in oude handschriften, maar het woord is veel later gekomen dan het gebouw.

Als we echter teruggaan naar de oudheid, zien we dat bij de verovering van Jeruzalem (door de kruisvaarders) deze gebruik maakten van een soort gevechtstoren die ze (toen in 1220) "belfragio" noemden. Louter militair gezien gaf men aan de hoektorens van de stedelijke omwalling ook de naam "belfroid". Wat duidelijk op het woord versterking terug slaat.

In vele steden van Vlaanderen, Henegouwen en Artesië treft men belforten aan. Men komt er geen tegen waar de kerkvorst voor het welzijn van zijn burgers instond.

Na het Beleg van Oostende moesten de nieuwe inwoners aan verschillende voorwaarden voldoen o.a. het katholiek geloof praktiseren. Dat is waarschijnlijk ook de reden dat men te Oostende geen belfort heeft opgericht. Een feit staat vast nl. dat de kerktoren van de bijzonderste kerk steeds de hoogste toren moest hebben in een stad of gemeente. Na het verplaatsen van het schepenhuis naar de plaats waar nu het Feest- en Cultuurpaleis staat, is er toen een toren gebouwd. Deze toren is verschillende malen, hetzij vernield door beschietingen hetzij afgebrand geweest. De laatste maal gebeurde dit tijdens de oorlog 40-45, maar steeds heeft men in de toren een beiaard ondergebracht.

Na een omweg als bewaarder van de "stadsklok" en de "stadsprivilegiën" (14de en 15de eeuw) werd het belfort het symbool van de stedelijke vrijheid en autonomie, om ten slotte in de 16de eeuw alleen nog als decoratief element in het stadsbeeld te dienen. Een belfort zal eveneens ontbreken waar de stad slechts laat in bloei kwam, daar deed de kerktoren dienst als belfort, toch wat het ophangen van de klok(ken) betreft. Meestal waren de belforten in hout opgetrokken en onderhevig aan brand (Brugge 1280). De oudste types van hoektorens in versterkingen zijn de belforten die tevens dienst deden als toegangspoort tot de stad (15de eeuw te Lucheux, Fr). Belforten kunnen ook vrijstaande gebouwen zijn of deel uitmaken van een stadhuis of van stadshallen.

Wat betreft de bezetting van een belfort kan men zeer kort zijn.

- De kelders dienden meestal voor het herbergen van gevangenen en tevens de plaats waar ook de cipiers en eventueel de beul(en) verbleven.(naar alle waarschijnlijkheid ook te Oostende)

- Op het gelijkvloers was meestal de vergaderzaal van de schepenen om later geleidelijk over te gaan naar een plaats in het stadhuis (Sluis, aangebouwd aan de toren). Van dan af diende deze schepenzaal als arsenaal of als wachthuis voor de torenwachters, maar soms ook om de archieven en de onafhankelijkheidsdocumenten te bewaren in een stevige koffer met veel sloten, waarvan iedere schepen één exemplaar in zijn bezit had. (Brugge) .
- Ook de bovenzaal diende meestal als bergplaats voor krijgsmateriaal. Deze wapens dienden om aan de burgers uit te delen bij het "ten wapen" roepen. (In het "Roelandt-lied" spreekt men van "stormt in 't Vlaamse land").
- Hogerop had men de klokkenzaal en het mechanisme van het uurwerk (14de eeuw is het ontstaan van het uurwerk in de toren, eerst met één wijzer, zie Maastricht) en de loge der wachters van dienst. Deze permanente torenwachters werden aangesteld om de stad te vrijwaren van onheil (brand, storm of aankomst van grote belegeringslegers) en zij moesten de bevolking door de "trompen te steken" (op de trompet te blazen) of de banklok te luiden en zo de bevolking te verwittigen.

De banklok kon ook dienst doen als werkklok en/of als uurklok. Meestal kreeg ze dan ook een naam (bv. klokke Roelandt) en was ook het symbool van de vrije burgers van die stede.

- Meestal was de toren afgedekt met een spits met windwijzer. Onze Oostendse beiaardtoren draagt een windwijzer in de vorm van een zeemeermin.

Nu ons Feest- en Cultuurpaleis in private handen is overgaan, zou het kunnen dat één van onze historische sites (beiaard) verdwijnt en tevens de link naar ons zo mooi verleden. Dit zou spijtig zijn. Naar het schijnt (volgens de dagbladen) zou de beiaard alleen ter nazicht en restauratie even verwijderd worden! (Maar zeker zijn we niet!!!). Volgens de Technische Stadsdienst kost het teveel (volgens de aanbesteding).

Zoals men kan zien is er veel verscheidenheid wat betreft het gebruik van de toren. Meestal was het de bouwmeester die in opdracht werkte van de stadhouders die hun wensen kenbaar maakten. Veel belforten werden echter van elkaar gekopieerd (die van Doornik werd overgenomen door Gent, Valenciennes, Kamerijk en nog enkele andere steden). Meestal waren de spitsen zeer eenvoudig, maar minder sobere komt men tegen in Calais, Middelburg en St.-Winnoksbergen. Ze waren gelegen in het midden van de stad, in de buurt van de bijzonderste markt of hallen.

Geraadpleegde werken:

- Rijksarchief Brugge.
- Bibliografie van A. Van de Walle en Battard
- Verschillende regionale tijdschriften.

Wie weet hier meer over?

door **Roland Versluys**.

Onlangs heb ik deze penningen aangekocht op een ruilbeurs.

Voorzijde.

3 X vergroot
Ware grote 22 mm

Volgens de heer Erevoorzitter Omer Vilain werden deze penningen gebruikt, door het bedienend personeel, als betaalmiddel. Waarschijnlijk in een etablissement of een inrichting van vermaak met de naam "America".(in de Van Iseghemlaan, omgeving "Wit Paard").

Keer- of muntzijde.(waarde ?)

Diameter 22 mm
Waarden in bezit: 40-60-75-100
Metaal niet magnetisch.
Penning telkens andere kleur

Graag meerinfo:juiste plaats - periode van gebruik - andere zaken die penningen gebruikten.

Eerder heb ik een penning gezien van :”Het Waterhuis Oostende” waarde : 1 ½.

Of nog: was dit een controlesysteem? Of wantrouwen tegenover het bedienend personeel? Kasregisters bestonden nog niet ?Wie weet er meer over?

Graag een E-mail naar Rolandversluys@skynet.be of naar plate.oostende@telenet.be

Jetons AMERICA (vergroot)

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
moderuste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

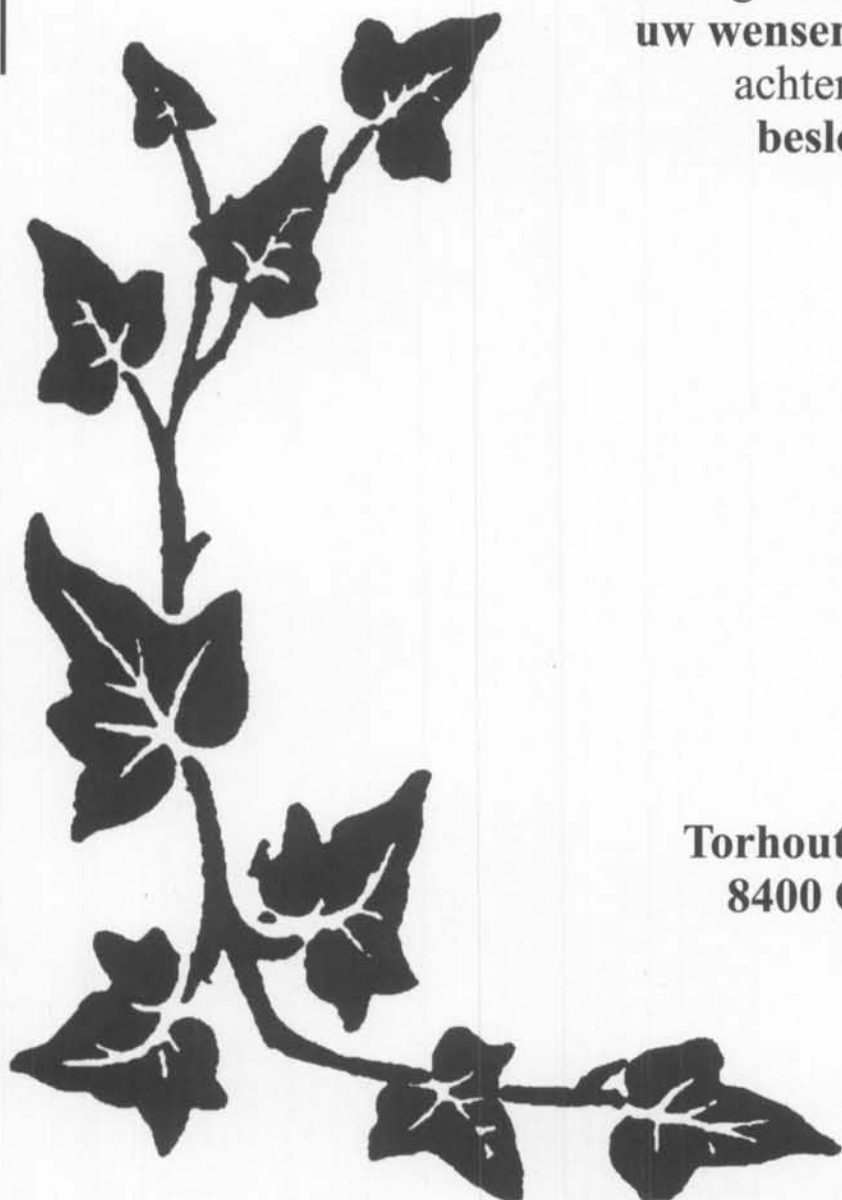
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-
VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en
de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en
weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37
NUMMER 6
MAAND Juni 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 129:**E. SMISSAERT**: Openbare uurwerken in Oostende: een overzicht.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreef in dit nummer:

Emile Smissaert: Hendrik Serruyslaan , 8400 Oostende.

Openbare uurwerken in Oostende: een overzicht

door Emile SMISSAERT
met 'research'-inbreng van Yves DINGENS

HOOFDSTUK I: VÓÓR DE PLAATSING VAN EEN ELEKTRISCH AANGEDREVEN HORLOGENNETWERK (tot 1872)

1. Tijd, wat is dat? Tijdsaanduiding, behoorlijk lang geleden ervaren....

Het wetenschappelijke, alomtgeprezen - maar door ons, gewone mensen, nooit gelezen (hoe zouden wij ook kunnen?) - vaktijdschrift "Nature", somde midden juli 2005 honderd prangende wetenschappelijke vragen op die na tienduizenden jaren menselijk denken nog steeds wachten op een antwoord. Eén van die onopgeloste wetenschappelijke problemen handelt over: "waarom verschilt 'tijd' van de andere dimensies?". Na duizenden jaren praktiseren, weten de geleerden dat tijd een dimensie is. Samen met de ruimtedimensies lengte, breedte en diepte vormt ze één van de elf vermoedelijke dimensies. De andere dimensies zijn niet door mensen waar te nemen omdat ze opgerold zouden zitten in de kleinste deeltjes materie. De dimensies tijd en ruimte zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het begrip dat daarvoor gebruikt wordt, is *tijdruimte* of *ruimte-tijd*. Wiskundig is dat allemaal erg zinnig, maar de vraag is waarom we überhaupt een "nu" waarnemen. En waarom tijd zich lijkt te bewegen zoals wij dat aanvoelen ... (1). Ppfff ... , straffe kost, dat gaat boven ons petje. Laten we liever afdalen uit die hogere, abstracte denksferen en wat meer modale, vooral opmerkbare tijdgenoten concrete herinneringen doen opdissen. Aanhoren wij bijvoorbeeld Omer Vilain (°1924), begiftigd met een goed geheugen en een getuige eerste rang:

- Carnaval (1936,37 of 38): er kwam in de stoet een groep voor die verkleed was in publiciteitsuurwerken, met veel succes trouwens;
- Uurwerk tramdepot Nieuwpoortsesteenweg: zeer veel bekeken, want tikte altijd juist;
- Uurwerken, zowel van het Zeewezen als dat in het Loodswezen (een kunstwerkje!);
- Meest geraadpleegde uurwerken (achteraf beschouwd en in de herinnering):
  - 1) Hôtel Océan (dateert van 1865-1867 op de westelijke Zeedijk; het grote uurwerk werd in 1874 aangebracht)
  - 2) het Oud Station,
  - 3) de 'Peperbusse'
  - 4) 'Bad en Strand' (= Ostende-Plage) ... enz.
- De volkse "Revues" doorheen de jaren bevatten heel wat "pikuren", o.m. op de "klokken" van de beiaard op het Wapenplein (2).

Seconde na seconde, minuut na minuut tiktakt de tijd. Niet te stuiten. Tiktaktiktaktaktak ... Zonder dat wij er acht op slaan. Waarom ook? Dag in dag uit. Weken, maanden, jaren, decennia lang bezig. Soms jammer, al eens met een meevaller, - tja, al naar gelang onze stemming of onze plannen, ons geduld of onze korzeligheid. *Tijd*, ja gewis, ze oefent invloed uit op onze levensstijl; *tijdmeters*, ze helpen ons tegenwoordig in het passend organiseren van ons druk, gejaagd, driftig nagejaagd, modern bestaan. Maar eertijds - o nog niet zo lang geleden, hoor - bestond niet eens een nauwkeurige tijdmeting. Gebald samengevat in haar essentie: hoe meer de mensenmaatschappij geordend werd, des te meer deed zich de nood voelen aan *precieze* tijdmeting. In Europa verschenen de eerste mechanische klokken, eind dertiende eeuw. Vrij snel daarop kregen kerken, stadhuizen en andere, toen nog schaarse torengebouwen hun zgn. *mechanische klok*. Immense tijdopgevers opgewonden door toedoen van een (soms feilende) mens, later door middel van elektriciteit en batterijen, ook al

menigwerf falend ... Om zo te zeggen gemeenschappelijk , doorheen eeuwen en eeuwen, was dat deze horloges "niet juist liepen" - duizend bommen en granaten!! - en hierdoor veel, heel veel wrevel en kwaad bloed zetten. Feitelijk, pas vanaf het einde van de Eerste Wereldoorlog kreeg "de mens" meer vat op de accuratesse en, eigenlijk, pas voorgoed en exploiteerbaar na de uitvinding van de goedkope kwartshorloges de mogelijkheid van massale verspreiding over de hele wereldbol. En niemand, gewapend met zijn persoonlijke huis- en polshorloges , maakte zich voortaan nog druk over foutief lopende (openbaar of niet) uurwerken, want dit grote ongemak is, sedertdien en zonder dat we het goed beseften, uit de wereld geholpen. Oef, best zo. Maar ooit was het anders! Ook op dat nietig stipje aan de Noordzee dat de stad Oostende heet. Hierover ons verslag dat poogt te schetsen, in al zijn hier en daar onvolledigheid weergegeven en geduid.

2. Uurwerken in de 17de-19de eeuw, fragmentarisch geschetst

- In rekeningen van "d'oude kerke" van 1564/1565 komen volgende, bij mijn weten vroegste notities voor:
- Uurwerk werd gesteld dor Jan Casant ..."
- "Pieter Colenheins leverde een touw voor het oorloge ..." (3)

Iedere stad die zich wat respecteerde, diende zich een uurwerk aan te schaffen. Aldus, toen Oostende een beiaard aankocht in 1651 en geplaatst op de eerste toren van het Stadhuis, werd ook een uurwerk gemonteerd. Ten bewijze: in november 1654 werd de tonaliteit van de klokken onderzocht door Jean Lais (Brugs stadsbeiaardier) die verslag uitbracht voor de magistraten: "(...) 14 klokken zijn niet goed gestemd, waaronder de grote klok die het uur slaat" (4). Een nieuwe beiaard was einde 1674 voltooid geworden. Meester-horlogemaker Nicolas Van Royen mocht o.a. "(...) niet vergeten tevens binnen de twee weken vier nieuwe wijzers te vervaardigen voor het uurwerk"; hij stond in hoog aanzien als bouwer van speel- en uurwerken" (5). Op 4 juli 1706 schoten de Engelse troepen, onder bevel van de Hertog van Marlborough, haar toren met beiaard en uurwerk in as en puin. "(...) In 1706/07 kwam een zekere Pieter Van Roy uit Gent om jaarlijks toezicht te houden over "d'orloge dezer stede" (...). Verder betaalde de stad aan dezelfde persoon en "differente andere personen over het stellen van twee horlogien" (6). Op 7 mei 1711 was het Stadhuis terug opgebouwd; op een tekening (S. Ippel, o.c., p. 67) is op de toren het veelzijdige horloge zichtbaar. In de krant "*Feuille d'Ostende*" van 5 januari 1896 is een uitvoerig verslag vervat van een bezoek aan de toren van het Stadhuis, het uurwerk en zijn mechanisme alsook de beiaard. Het uurwerk, in feite meerdere 'cadrans' want het diende van alle zijden zichtbaar te zijn (7). Het uurwerk dat de rammel van de beiaard bediende, was geleverd en geplaatst door Albert Dispersyn (zie: De Duinengalm van 18-01-1896). En elders in stad?

Simon Ippel, nogmaals hij, signaleerde me volgend gegeven: "(...) In 1854 kwam er een aanvraag van de heer R. Kammerer om toelating te verkrijgen tot het plaatsen van elektrische uurwerken in enkele straatlantaarns" (8). Over voornoemde Kammerer, "horloger de la Marine" en uitbater van een "magasin d'horlogerie" in de Kapellestraat 14 in onze stad, heeft N. Hostyn, lang geleden, een en ander bijeengeharkt en medegedeeld, zonder conclusies te trekken. Geboren in 1822 te Schonenbach (Baden, Duitsland), gehuwd in 1848 te Oostende; hun winkel ging einde 1853 failliet. Wat belangwekkend is: in 1854 patentnemer op een elektrisch uurwerk van eigen vinding, geregistreerd midden 1855 en, in verbeterde versie, begin 1857. Voor details verwijzen we naar Hostyns artikel (9). Enkel dit nog: "(...) het verschil tussen de "horloges-Kammerer" en alle andere die tot op heden door anderen uitgevonden werden, bestaat in het doen verdwijnen van de veer "pour retirer l'armature". Om zijn horloge regelmatig te doen werken, gebruikt dhr. Kammerer dezelfde stroom in de twee elektromagneten die alternerend aan- en afstoten.". Daar omtrent schreef Kammerer een

boekje dat o.m. gezonden werd naar het “Keizerlijk Instituut van Frankrijk” (Academie van Wetenschappen) dat hem een bedankbrief terugzond in termen “des plus flatteuses” (La Feuille d’Ostende d.d. 5 februari 1857).

3. Verder in de 19de eeuw gebeurde dit en dat, en nog wat.....

“Het uurwerk van Oostende” kwam ter sprake in de berichtgeving over de nieuwe spoorweg in 1838. Sla er maar eens “De Zeewacht” van 1928 op na die 1838 memoreert (10):“(…) ’t Is den 28 Oogst 1838 dat de inhuldiging plaats had van den ijzerenweg Brugge-Oostende (...). Den Zaterdag 1 September werd den dienst voor het publiek geopend. Met een vertrek naar Brussel ’s morgens om 5u40 en ’s avonds om 6 uur (sic ;) en een aankomst te Oostende ’s morgens om 8u15 en ’s namiddags om 2u35. *Het uurwerk van Oostende (sic) werd op zes minuten later gezet dan deze van Brussel*”(einde citaat). Elders vond ik: “ooit was er iemand in dienst [in de Hofhouding] die geen andere functie had dan het opwinden van alle klokken in het gebouw” (11). Mevrouw weduwe Ed. De Kemel werd op 24 maart 1873 benoemd tot “horlogeur van stad” in vervanging van wijlen haar man (12); ze nam ontslag op 14 juni 1875. Ze werd vervangen door dhr. Charles Class voor een jaarlijkse vergoeding van 380 fr. (13). Aan verschillende personen werd, in 1877 en voor het onderhoud van de horloges, door Stad 191,96 fr. uitbetaald (14).

HOOFDSTUK II: DE VIJF OPEENVOLGENDE, ELEKTRISCH AANGEDREVEN, STEDELIJKE HORLOGENNETWERKEN (1873-ca. 1959)

1. Een eerste netwerk (1873)

Gewis, het idee was niet nieuw. Maar het diende uit de feiten af te leiden, blijkbaar eerst een incubatieperiode te ondergaan. Naar aanleiding van de bespreking in de Gemeenteraad over het budget voor het werkingsjaar 1866, vond op een bepaald moment een “tussenkost” plaats van de heer De Jumné. Aanleiding was de “som geld” die voorzien werd voor “de genoegens of de dienstigheid (sic) der baders: 3010 Fr.”. Hij vroeg, dat een gedeelte zou aangewend worden om een horloge op de zeedijk aan te brengen en hij bracht in herinnering dat hij, telkens de besteding van het budget ter sprake kwam, deze wens uitte zonder dat er enig gevolg aan gegeven werd. De Burgemeester repliceerde, dat het Schepencollege de kwestie herhaaldelijk had onderzocht, “maar dat ze tot op heden geen passende plaats had kunnen vinden ten einde aldaar een horloge aan te brengen”. Daarop spoorde De Jumné de Gemeenteraad aan om deze plaatsbepaling voor te leggen aan het oordeel van de *Commissie voor de politie en de baden* die wel goede redenen heeft en een plaats zal vinden. Zijn voorstel werd door de Raad aanvaard (15).

A. – De installatie zelf

In het voorjaar van 1873 stelde “men”, vanwege het Schepencollege, wel een daad op het gebied van “tijdsbepaling”: een voorstel om **op de dijk en in stad elektrische horloges** te plaatsen. Merkwaardig, maar Daniël Farasyn, befaamd Oostends historicus, laat dit aspect buiten beschouwing in zijn studie over de gebouwen langs de Zeedijk van de 19de eeuw, als doorkneed vakman wijs en voorzichtig zich beperkend tot de hoofdlijnen (16). Mede daarom gaan we uitvoerig in op de problematiek en citeren uitgebreide passussen uit de toenmalige documenten.

De toenmalige bevoegde Schepen formuleerde als volgt: “*Mijne Heren*: De noodzaak om op de twee liggingen van de Baden, ten westen en ten oosten, over grote wijzerplaten die het juiste

uur en minuten te beschikken, wordt voldoende aangewezen door de vele aanvragen die de baders die onze badstad bezoeken, tot ons richten. Het aanbrengen in goede voorwaarden van een compleet systeem van elektrische horloges schijnt ons, in dit geval, geheel en al te schikken: [zowel] tegemoet komen aan een noodzaak die algemeen bekend is [als] genoegdoening geven aan de gerechtvaardigde klachten van onze bezoekers. Bovendien zal het een gevoelige verbetering betekenen voor onze badstad en haar uitstraling. Door het aandrijfapparaat (l'appareil moteur) evenals de regulator tezelfdertijd te plaatsen op de koer van het Stadhuis [gelegen op het Wapenplein], zouden we zeker zijn van een regelmatig functioneren, haast wiskundig [juist], omdat de verschillende onderdelen zouden kunnen in het oog gehouden worden door de heer Professor (sic, blijkbaar in brede kring als dusdanig bekend), auteur van de "météorographe universel", hij die elke dag zijn precisie-instrument onderzoekt en regelt. Eens deze eerste installatie geplaatst, zal het voor ons gemakkelijk en weinig kostelijk zijn om van de gelegenheid gebruik te maken om enkele kleine wijzerplaten (cadrans) aan te brengen in de diverse wijken van de stad, meer bepaald op de meest bezochte plaatsen door de kooplieden, handelaars en vreemde bezoekers. Volgens de raming, opgemaakt door ingenieur Deloch, zou de installatie van twee grote en tien kleine "cadrans" (wijzerplaten), regulator, ... (enz.), een som van 4.000 franken moeten bedragen. Komt daarbij nog een som van 700 frank, nodig om naar behoren de plaats van de toren en haar toegang aan te passen. Hetzij een uitgave van 4,700 franken (...)" (17). De Commissie van Openbare Werken sloot zich bij de zienswijze van het Schepencollege aan, argumenterend dat "voor velen onder onze bezoekers het juist kennen van de tijd die men doorbracht "in het bad" van kapitaal belang is (...). Het blijkt nuttig om kleine wijzerplaten aan te brengen in zekere wijken van stad, bepaaldelijk op de kaaien van de handels- en vissersdokken alsook "sur les quais des bateaux à vapeur" (einde citaat)". Dit alles werd aangenomen door de Gemeenteraad (18). Elders vonden wij nog meer details. Twee horloges waren voorzien voor de baden, ter hoogte van de 'Cercle du Phare' (ten oosten, bij de heer Finch) en van het 'Hôtel Océan' ((ten westen, bij de heer L. Thoma).

Om goed van op afstand te kunnen bekeken worden, hebben ze 2,25 m van diameter en de cijfers zijn elk 30 cm groot! Een tiental kleinere uurwerken werden ingeplant "in stad". Telkens op een hoek. Van de Vlaanderenstraat en de Noordlaan; van de Lange- en de Kapucijnenstraat; van de West- en de Christinastraat; van de Kapelle- en de Witte Nonnenstraat; van de Kapelle- en de Sint-Jozefstraat; van de Aartshertoginne- en de Sint-Jozefstraat en van de Kaai- en de Ooststraat. Alsook aan de Nieuwe Visserskaai, aan de Mijn

en aan de Westpoort, op de watertoren. In 1893 kwamen er nog twee horloges bij: één op het Gemeenteplein en één op de Zuidlaan (18a). In de *Echo d'Ostende* van 28 juni 1874 kwam een interessante technische uitleg voor van hoe dit netwerk van elektrische uurwerken functioneert. Voor de liefhebbers: op de website van de Stad Oostende (www.oostende.be) via G.O.D. (= Gescande Oostendse Documenten) sub 'bibliotheek' op het Internet te vinden.

B. De werking

“Nieuwe bezems vegen goed”, en in het begin was men opgetogen met dit net, volgens het systeem van de heer Glesener, professor aan de Universiteit van Luik en aldaar vervaardigd in een fabriek. De kleinere horloges in stad “marchent avec une régularité parfaite”; zo ook de grotere die ondanks hun aanzienlijk gewicht en hun wijzers van 2 m lengte, « une entière réussite » betekenen (18b). “Pourvou que ça doure”, zei de moeder van Napoleon I ... In de Gemeenteraad van begin 1876 stelde een raadslid, de heer Verhaeghe, vast dat “(...) sedert het heengaan van dhr. Van Rysselberghe de progressie van de elektrische horloges te wensen overlaat wat betreft de regelmaat”. Schepen Maryssael beaamde dat dit reeds enige tijd het geval is dat te wijten is aan de ontregeling van (voornoemde) “*météorographe universel*” en aan kwaadwilligheid want draden werden doorgeknipt ... Bovendien waren in de loop van de voorbije winter draden bevroren (...)” (19).

Op 14 mei 1877 kwam de Commissie die het budget onder de loep nam, tot de bevinding dat het rendement van deze elektrische horloges niet dat was en stelde voor om het voorziene krediet van 1000 F. (= onderhoud van de toestellen en loon van de ‘horloger’) terug te brengen op 600 F. zoals in vorige jaren. Schepen Maryssael betwistte dit cijfer. Voornoemde horloges, zei hij, zijn wel nuttig; wanneer een of andere onklaar geraakt, wordt uit voorzorg een reep papier erop geplakt en zo wordt het publiek gewaarschuwd. De gevraagde som geld is geen extra-uitgave, maar dient voor het onderhoud dat zeer duur uitvalt. De ongeregelde van deze horloges is, volgens hem, o.m. te wijten aan de voorbije weersomstandigheden (20). Iets tussenin vermeldenswaard over een horloge op de Hazegraswijk, waarover sprake in een Gemeenteraadszitting d.d. 18 mei 1875. “ (...) Het Schepencollege heeft een daad van rechtvaardigheid gesteld jegens het *Hazegraskwartier* door haar te willen begiftigen met een horloge. Maar doordat [enerzijds] de voorgestelde plaats (de kerktoren) nogal ver verwijderd is van het netwerk en [anderzijds] om aldaar een speciaal apparaat te plaatsen en er dan een bekwaam persoon voor het onderhoud nodig is, stelt de Commissie ter zake de schrapping voor van het woord *elektrisch* (21).

In de “Lijst van uitgaven” vanwege het Stadsbestuur kwam artikel 87 voor: “onderhoud van de horloges alsook de wedde van de ‘horloger’: in 1878, 1879, 1883 en 1885 werd inderdaad telkens 1.000 F. voorzien en voorbehouden (22).

Op 2 april 1886 hechtte de Gemeenteraad haar goedkeuring aan de aankoop van een nieuw uurwerk ten behoeve van **het Stadhuis**, te leveren door dhr. Albert Dispersyn-Kint. Voor de globale prijs van 2.000 F., alles inbegrepen en met een waarborg geldig voor vijf jaar, “sauf le cas de force majeure” (23). Op verzoek van belanghebbende benoemt het Stadsbestuur Albert Dispersyn-Kint tot “*horloger de la ville*” (de “stadshorlogiemaker”, of beter de “stedelijke uurwerkopziener”, een loutere eretitel (24). Op 1 mei 1892 werden alle horloges van de spoorweg in de stations gelijkgezet met de zgn.. “*Greenwichtijd*”. Oostende volgde met al haar horloges: “17 minuten achteruitzetten, zodat ze 5 minuten voorsprong hebben op het uur van het (spoorweg)station” (sic); het publiek werd verwittigd door middel van affiches (25).

Wie aan torens denkt, ziet **kerktorens** oprijzen. De Onze-Lieve-Vrouwekerk op het Hazegras kreeg in 1876 haar uurwerk, maanden in vertraging, daar “(...) de Kerkfabriek zich verzette

tegen het maken van gaten in de toren, omdat dit doorboren de stevigheid van het gebouw zou kunnen in gevaar brengen” (26). Achttien jaren later, einde 1894, diende in de toren van de Sint-Pieterskerk (de toenmalige Oostendse hoofdkerk, afgebrand ruim anderhalf jaar later) een nieuw uurwerk aangebracht te worden, iets dat door de Gemeenteraad zonder discussie aanvaard werd (27). Yves Dingens’ flair en speurzin kwamen een zeldzaam (!) op te diepen uitleg van haar mechanisme op het spoor, wellicht op vraag door de installateur zelf ter hand gesteld, en daar is in feite niets op tegen, wel? :”een meesterwerk van horlogemakerij, waarlijk interessant, absoluut merkwaardig, dit nieuwe uurwerk dat onlangs door de heer Albert Dispersyn-Kint werd aangebracht”. Ziehier de gedetailleerde beschrijving, in vaardige vertaling door een romanist – ex-leraar, van voornoemde, niet-elektrisch aangedreven toestel:

“(…) Het uurwerk heeft drie bronzen gaandwerkschijven (sic). Het wiel van het slagwerk dat de uren slaat, heeft een diameter van 60 cm, dat van het slagwerk voor de halve uren 50 cm, dat van het werk 33 cm. De wielen zijn uitgeslepen, met rondsels in staal, ingefreesd, gehard en gepolijst; ijzeren katrollen met tappen in gehard staal, kabels uit staal, nieuwe conische wielen, nieuwe schachten. De horloge slaat de uren en de halve uren met volle slagen; de kwartieren vóór het uur met een slag op de grote klok, de kwartieren na het uur met een slag op de kleine klok. Ze is stevig gemonteerd op een ijzeren bok, heeft een compensatiebalans en een ankerengang (geperfectioneerd *Graham*-systeem met constante kracht) die een systeem draagt dat het gaandwerkcontact stillegt om de kracht van het aandrijvend gewicht volledig te isoleren van het echappement. Om het opwinden van de gewichten te vergemakkelijken zijn de drie gaandwerkschijven voorzien van ingrijpingen in zacht gietijzer, met volledig machinaal uitgesneden vertandingen. Het systeem is zo opgevat dat, zelfs bij de hevigste wind, de wijzers geen enkele vat kunnen krijgen op het uurwerk: dit zal dan ook met de grootste nauwkeurigheid functioneren. De(ze) horloge moet elke dag worden opgewonden. Er is een hulpveer om het werk in beweging te houden tijdens het ophalen van de gewichten, alsook een wijzerplaat (met aanduiding van de uren en de minuten) die toelaat het uurwerk op tijd te zetten zonder het gebruik van raderen. Kortom, het is een bewonderenswaardig werkstuk dat ongetwijfeld lange jaren dienst zal doen. Dhr. Dispersyn is overigens niet aan zijn proefstuk toe: de perfecte wijze waarop de horloge van het Stadhuis op het Wapenplein werkt, is een bewijs van de know-how van onze stadsgenoot, de officieel aangestelde horlogemaker van Z.M. de Koning en van de stad Oostende (...). “De klok die het uur slaat, heet *Petrus*, terwijl per half uur de klok *Paulus* zich laat horen (27a).

Zoals reeds vluchtig aangehaald, brak een vernietigende brand uit op vrijdag 14 augustus 1896, omstreeks het middaguur. Twee uren later... en we volgen nauwgezet de reconstructie van de feiten-van-toen door Vincent Duflou:

“14 uur. – Ondanks de verbeterde strijd en inzet van de Brandweer, Politie, soldaten en vrijwilligers leverde men een verloren strijd tegen de vlammen. Het vuur verspreidde zich verder in de kerk. De hoogzaal onder de toren stond in lichterlaaie en alle ogen waren gericht op de wijzerplaat om te zien of het uurwerk het nog deed. Dankzij de ongewone moed van kapitein Verstappen bleef de kerktoren gespaard van de vlammen. Toen men het nieuwe uurwerk had geplaatst in de toren, werd de weak (sic) omringd door een houten schutsel. Toen dit schutsel vuur vatte, aarzelde kapitein Verstappen niet om de toren binnen te dringen en te

beklimmen om het schutsel af te breken en te verwijderen. Dankzij die moedige daad werd een begin van de torenbrand gedoofd en werd de toren gered van de vuurzee.

14.00-15.00 uur. Het grootste gevaar was geweken, de grote toren zou standhouden “ (28).

Nog begin 1898 waren er met de **openbare uurwerken moeilijkheden** qua verspreiding en qua juistheid, wat een ‘tussenkost’ in de Gemeenteraad met zich meebracht. De heer J. Laroye, gemeenteraadslid: “Er zijn ook 3 à 4 publieke horloges in de “*oude stad*”. Is het niet mogelijk er enkele in de “*nieuwe stad*” te placceren? Gelet op het feit, dat men niet langer het bezwaar kan opwerpen dat gedurende een deel van het jaar deze “*nieuwe stad*” verlaten is”. De Heer Alfons Pieters, Burgemeester-Voorzitter: “De kwestie is ter studie en enigszins moeilijk, aangezien de stroom van de elektrische trams storingen veroorzaken die absoluut dienen vermeden te worden”. Daarop De Heer. D. Verhaeghe: “Vooraleer te denken aan het zetten van nieuwe horloges: zou men (niet eerder) zorgen, opdat de oude uurwerken regelmatig tikken? Ik zal ook de aandacht richten op het horloge van het station dat op een onzinnige wijze het uur aanduidt, een feit dat verdient gesignaleerd te worden aan dhr. Minister van de Spoorwegen”. A. Pieters: “Het incident is gesloten” (29).

2. Een tweede netwerk (1899)

“De kwestie is ter studie”, verklaarde de Burgemeester in het voorjaar van 1898. Pas einde 1898, gelet op de herhaalde klachten, besloot het magistrat om het elektrische horlogenet *volledig te vernieuwen*. De firma Chateau (vader en zoon) te Parijs scheen de beste voorstellen aan te bieden. Te weten: negentien (zgn.) “ontvanghorloges met onafhankelijke beweging” (= horloges réceptrices à mouvement indépendant), alsook een “regelaar”, volgens het systeem van automatisch terug-op-het-juiste-uur zetten. De receptoren zullen in roestvrij staal vervaardigd worden. Het voorgestelde systeem zou het mogelijk maken om, mits vergoeding, het juiste uur bij particulieren te verspreiden. Zonder enige moeilijkheid wordt voorzien in uitbreidingsmogelijkheid in alle richtingen. De uit te geven kosten belopen in totaal 5.821 F. In het contract werd ook gestipuleerd dat het huidige [eerste] horlogenet tot verdwijnen is bestemd, dat het uiteengenomen dient te worden en dat voorzien moet worden in haar transport naar de Pompierkazerne in de Babylonestraat (30). Edoch ...deze *nieuwkoop* werkte niet naar behoren. Hoegenaamd niet. De Oostendse kranten, tolken van wat bij het volk leefde en soms oprispte, maakten zich danig vrolijk over de *miskoop*. *La Saison d'Ostende* d.d. 21 mei 1899: “De juiste tijd, a.u.b. Men is maandag begonnen met het placceren van de nieuwe elektrische horloges. De wijzerplaten, nieuwe trouwens, ogen goed en de cijfers tekenen zich duidelijk af. En nu maar hopen, dat hun werking zal beantwoorden aan de gedane beloften”. *Le Carillon* d.d. 7 oktober 1899: “De stadshorloges, die haperen en lopen slecht. De ene loopt nog meer voor, of achter!, dan de andere. Het stadsmagistrat is helemaal niet opgezet met zo'n toestand en treft het besluit om de levering af te wijzen”. *Le Carillon* d.d. 7 december 1899, in een artikel toepasselijk getiteld als ‘Les récalcitrantes’, berichtte dat dhr. Dispersyn, tijdens een reis naar Wiesbaden (alwaar Leopold II af en toe verbleef voor een kuur), geconstateerd had dat aldaar wél alle openbare uurwerken (Stadhuis, Post, enz.) voldoening schonken want juist functioneren (ze behoren tot het zgn. *Wagner-systeem*. Een goed jaar later, begin juli 1900, begon de miserie van klachten allerhande opnieuw. Lees wat men opmerkte, in sappig Frans, moeilijk even beeldend om te vertalen in het Nederlands, over het openbaar uurwerk in de Kapellestraat, op de hoek van de Witte Nonnenstraat: “(...) la patraque communale fait bonds et écartis vertigineux, déroutant absolument les étrangers qui se rendent à la gare et manquent carrément leur train. (= het stedelijk gammele uurwerk doet duizelingwekkende sprongen en zijsprongen die de vreemdelingen, op weg naar het station, geheel en al in de war brengen en die hen beslist hun trein doet missen)”. De seizoenskrant van 1900 hield eraan om een en ander terug op haar ware plaats te zetten. Het feit dat de elektrische horloges in de war

raken, kan niet verweten worden aan de Heer A. Dispersyn, "l'excellent horloger de la ville": zijn systeem dat zonder enige afwijking, op enkele seconden na functioneert, bewijst integendeel dat enkel zijn 'stelsel' zeer goed is. Zie maar zijn horloge, buiten vóór zijn winkel, even verder aan de overzijde van dezelfde Kapellestraat (31). Bevreemdend en in tegenspraak, want twee maanden later (september 1900) was een proces voor de Handelsrechtbank hangende ten einde het voornoemde contract van levering en installatie van openbare elektrische uurwerken te verbreken! Raadslid E. Van Glabbeke stelde vast: "Niettemin blijven voornoemde uurwerken ter plaatse" en vraagt het Schepencollege "maatregelen vanaf nu te nemen ten einde de stad te voorzien van een treffelijk elektrisch uurwerkennet" (32). Met als antwoord: "Le Collège avisera" (= het College zal zich beraden). 15 november 1900. Lees(t) maar eens het antwoord op een *lezersbrief* over de stand van zaken betreffende de *openbare horloges*: "Eerlijk, geachte lezer, wij weten er niets over. Maar sedert het Huis Plouvier [Patisserie-Snoeperij, Kapellestraat 55] een opknapbeurt krijgt, is de enige deugdelijke horloge aldaar verdwenen (...) Enkel de verkopers van horloges zullen er niet over klagen! Het is in elk geval van belang dat deze kwestie spoedig een oplossing krijgt" (33). Twee jaren later, we bevinden ons dan in einde juli 1902, werd de Burgemeester andermaal aan de tand gevoeld in de Gemeenteraad. De Heer P. Pil: "Hoe komt het dat er in stad geen enkele elektrische horloge meer is?" De Heer. A. Pieters: "Men heeft ze afgeschaft, zoals men dat zowat overal doet; in geen enkele stad alwaar de elektrische tram voorkomt, werken de elektrische horloges regelmatig. De invloed die op hen inwerkt door de stroom op de lijnen van de tram, is te sterk, opdat ze een regelmatige werking zouden behouden". Raadslid A. De Cock: "Is het niet mogelijk het systeem van uurwerken dat op samengeperste lucht berust, aan te hangen, ten einde het niet helemaal zonder urenaanduiding in de straten te moeten stellen?". Opnieuw uitte de Burgemeester die niet in zijn kaarten liet kijken: "Le Collège avisera" (34).

3. Een derde net

En dat deed ze. Want een klein jaar later, midden april 1903, werd een derde soort "net", het zogenoemde systeem "Magneta" van Zürich, voorgesteld. Luidens het rapport van de Stadsingenieur was deze N.V.firma bereid om gratis deze openbare uurwerken te plaatsen, op dezelfde plaatsen als vroeger, zodat elektrische leidingen [reeds] voorhanden zijn. Daarenboven een experiment, met één jaar op proef. Indien niét succesvol, dan terugname van de toestellen zonder enige vergoeding vanwege de Stad. Indien wél succesvol, dan huurovereenkomst à 0,05 F. per pendule en per dag; plus de vraag tot toelating om uurabonnementen voor particulieren (te mogen verkopen). Dit voorstel werd aangenomen op 14 april 1903 (35). Bij gebrek aan gegevens, heb ik het gissen of dit "systeem-Magneta" al ware het maar een beetje voldoening gaf ... Wel weet ik, dat uit de kranten van toen blijkt dat vooral de **uurwerken in het Station** bitterheid en tandengeknars veroorzaakten.

Het Oud Stationshorloge: " (...) Oostende kan er fier op gaan over haar ongeregeldeheid! Het enige wat te vrezen valt, is dat we eens begiftigd zullen zijn met een Minister die op zeker ogenblik kost wat het koste besparingen wil uitvoeren. En die zich rekenschap zal geven dat de voortdurende reparaties, zonder resultaat overigens en sinds onheuglijke tijden geschied, ontelbaar vele kosten met zich meebrachten, veel meer dan de vervanging van het object kost (...)" (36). Zie ook een artikel verschenen in de Oostendse krant "Le Carillon", einde oktober 1908: "(...) We vernemen, dat een petitie die getekend is door alle hoteliers en handelaars in de omtrek van het station en een gedeelte van de Kapellestraat, zal gericht worden aan de Heer Minister van Spoorwegen, Post en Telegraaf. Hem wordt gevraagd om onverwijld maatregelen te nemen ten einde het "*Station Oostende-Stad*" te voorzien van behoorlijke uurwerken en de onuitstaanbare "patraques" [defect of ontregeld] af te danken(.) Niet alleen werken ze niet zodra het enigszins waait, maar wier wijzers onwaarschijnlijke uren aanwijzen bij heel kalm weer. Ah! Die vervloekte horloges, en in het bijzonder deze in de toren van het station: hoevéél kwaad bloed hebben ze reeds niet teweeg gebracht bij uw cliënten van de spoorweg, Mijnheer Helleputte! Hoeveel knetterende vloeken, hoe godslasterlijk is er al niet gevloekbeekt! Gisteren [woensdag 28 oktober 1908], klokslag middag twaalf (12) uur, *werkte* het horloge in de Stationstoren en wees, helaas! ..., 7u30 aan. Binnenin het Station waren de wijzerplaten doorstreept met een band geel papier, met de mededeling aan de reizigers dat de wijzers stilgevallen waren ... Komaan, Mijnheer de Minister, gaat gij geen opdracht geven om deze ronduit belachelijke situatie stop te zetten, een toestand die reeds jaren aansleept?" (37). Puntig en spits over dat fameuze "horloge van het station" (*la gare*): " (...) Sans crier *gare* (c'est le cas de le dire!), is onlangs dit uurwerk op hol geslagen: één of twee uren vertraging en dan definitieve stilstand. Tal van reizigers [zakenmensen en anderen] hebben aldus hun trein gemankeerd. Hebben zij het recht niet om een proces aan te spannen tegen de administratie? Heel wat advocaten zouden maar al te gaarne, enz. (...)" (38). Ook de Kamer van Koophandel deed een ferme duit in 't zakje, einde december 1908: "Oostende, 26 december 1908. Mijne Heren [Gemeenteraadsleden], We vragen uw aandacht voor de vele ongemakken die het gevolg zijn van de veranderlijkheid in het aanwijzen van het uur door de verschillende besturen. Het uur dat de Stad, de Post en het **Station** aanduiden, is niet gelijk, evenmin dat wat de klokken van de kerken laten horen. We geloven, dat uw (stads)administratie zich nuttig kan maken om een harmonie [goede ordening] te maken, zodat we te Oostende een uur hebben dat overal hetzelfde is voor alle administraties. (get.: Auguste Borgers, Voorzitter; A. Bouchery, Secretaris). De heer A. Pieters, Burgemeester, antwoordde bevestigend en stelde als "(...) enig uur voor dat wat aangegeven wordt binnenin de stations [in meervoudsvorm!, sic] van de Spoorweg van de Staat. Verandering die kan gebeuren op 15 januari [1909] eerstkomende. Vanaf die datum zou het 'uur van stad' juist dezelfde zijn als dat van 'de Spoorweg' " (39).

En hoe was het, midden juli 1910, gesteld met de “Horloge aan de **Post**”? Alweer een heel verhaal en lamentatie: “Eén van mijn beste vrienden heeft lange tijd actie gevoerd tegen het uurwerk van het Station die, enkele jaren geleden, zo onbetrouwbaar was. Haar lot schijnt mijn vriend niet meer te interesseren; waarschijnlijk is er: ofwel vrede, ofwel een bestand, - en daar ben ik niet van op de hoogte. Vandaag trek ik, op mijn beurt, ten strijde tegen het “horloge van de Post”. Wilt gij een trein, of een min of meer amoureu rendez-vous missen, consulteer dan de wijzerplaat tegenover het Leopoldspark. Ofwel staat ze stil, ofwel te vroeg ofwel te laat, 50 minuten of 4 uren, “*ad libitum*” (= naar believen). Ik weet wel, men zal ons uitleggen dat het de wind is die de wijzers tegenwerkt. «Alors qu’il soit entendu qu’il n’y a pas plus d’heure pour les Ostendais que pour les braves!» (40).

De uurwerken van het Station en van de Post kregen reeds een « rammeling » vanwege het gefopte publiek. Maar “what about” deze van de “**Peperbusse**”? Einde september 1910: “Hebt gij dat de vorige dag gezien? Het zo getrouwe horloge “*de la vieille tour*” (de “Peperbusse”) - de enige tot hiertoe die niet aangetast was door de gewoon(-gebruikelijke) ‘ontregelingen’ van haar zusters - is stilgevallen. Derhalve diende ze opnieuw in gang gezet ...dusdanig dat we plots een hallucinant spektakel meemaakten. De wijzers draaiden waanzinnig op de grote, sombere toren. Twee, drie uren verliepen in één minuut ... en op de twee wijzerplaten tegelijk, bezeten door hetzelfde delirium!” (41). In de loop van de jaren vijftig werd een elektrisch uurwerkmechanisme aangebracht in vervanging van het mechanische (41a).

Zoals het in feite was en om alles onder één noemer te brengen: wat er haperde in stad was, dat geen enkel openbaar uurwerk juist liep en/of met elkaar in overeenstemming was ... Bezie maar dit artikel, deze klacht, dit voorstel ook tot remedie van midden augustus 1911. “Het **exacte uur** te Oostende. Algemeen wordt er geklaagd dat het in onze stad onmogelijk is om het juiste uur te hebben. Of beter nog, klagen dat de verschillende officiële horloges andere uren aanduiden, iets wat vele onaangenaamheden en misrekeningen tot gevolg heeft. En nochtans, er zou gemakkelijk aan verholpen kunnen worden: (...) de juiste Greenwich tijd. (...) Waarom zouden de diverse diensten van de Post, het Station, de Stad, het Kursaal, - wààrom zouden ze dit uur niet aanvragen, ten einde hun horloges in overeenstemming te kunnen brengen? ’t Is heel simpel en gemakkelijk ... maar ja, ’t is misschien al te simpel!” (42). Zijn dit, we kunnen het ons afvragen - terecht of ten onrechte - en een en ander in het verlengde beschouwd en genomen, mede symptomen van een openbaar “laisser-aller”? Het kan zijn. Eigenaardig, of is het toeval?, maar vijf jaren eerder deed de Kamer van Koophandel haar beklag over het gebrek aan onderhoud in het “*Station Oostende-Stad*”: “(...) Men signaleert de onzindelijkheid aldaar en vooral het gebrek aan orde en toezicht in de lokettenzaal (ingangszaal) (...) Vuilheid; luidruchtige spelen van in lompen geklede jongerenbenden; bezet door tal van werklieden die roken, die spuwen, die elkaar luidruchtig toeschreeuwen en zonder acht te slaan op de meest elementaire goede manieren” (43). Twee jaren eerder, dus midden 1909, had men andermaal in een lokale krant zijn beklag gedaan over hoe het er aan toging in het spoorwegstation.

“In het station”

Wij signaleren opnieuw *à qui de droit* de geheel “Oostendse” wijze waarop de reizigers onthaald worden aan de uitgang van het station door een bende hotelroepers en commissarissen. Deze collectie individuen met galgentronies, en de vrouwen horen er bij, wekt geen goed vertrouwen bij hen die voor het eerst de Koningin der Badsteden aandoen. Hun manipulaties hebben iets weg van straatboeven en hun optreden kan niet anders dan schaden aan de uitstekende reputatie “*van het goedkope hotelletje gelegen aan een grote boulevard nabij de zee*” wier adreskaartjes deze kerels u in de handen stoppen. De Politie aanschouwt dit alles met een vaderlijk oog en schijnt een troep bannelingen die voor rekening van de Staat te bewaken. Het wordt tijd dat men maatregelen treffe om de heftigheid van deze particulieren te

temperen" (44). In juli 1913 kwam men een "stoot van belang" tegen... Bij de aankomst van de Koninklijke Familie bleven de openbare uurwerken aldaar stilstaan!

Spoorwegstation Oostende-Centrum, vrijdagavond 18 juli 1913.

De leden van de Koninklijke Familie arriveerden om 20u01 ... Enkele ogenblikken vóór de Koninklijke Trein binnenreed, merkte men dat de uurwerken – en in het bijzonder de horloge die zich bevond boven de toegangsdeur van het receptiesalon – stilstonden op 19u40. Wat te doen??? Verscheidene oplossingen werden vooropgezet. Ofwel zou men "de wijzers vóór zetten", dusdanig te mikken op het juiste uur van aankomst van de Koninklijke Trein, iets wat een nogal onhandig bedrog zou geweest zijn (...). Ofwel zou men het zò laten, in de hoop dat de Koning niets zou merken. Uiteindelijk, na een vrij langdurige discussie, koos de Stationschef voor de verstandigste alsook loyaalste oplossing. En hij liet witte stroken papier plakken op de horloges "in panne". Evenwel, de opschudding was gedurende enkele momenten hevig bij de verantwoordelijke "hoge pieten". Wat het publiek aanging, het was zeer geamuseerd en het had er een moeilijk te verbergen plezier in met dit minieme incident dat nog goed afliep (45).

Nog vlak vóór het uitbreken van de Grote Oorlog, einde juli (!) 1914, deed de Handelskamer van Oostende volgende constatacie, onder de gemeenschappelijke noemer "*De plagen van Oostende*". Pikken we er de "*Openbare uurwerken*" (een mag men wel zeggen 'eeuwig pijnpunt' en 'oud zeer' te lande) uit: "De heer Burgemeester deelde aan de Gemeenteraad, in zitting van 22 december 1908, mee dat vanaf 16 januari 1909 er maar één, gelijklopend uur zou zijn voor alle horloges en dat het uur zou geregeld worden op het uurwerk aan de binnenkant van het station. Sedert dien is het uur op alle horloges blijven verschillen. We zullen geen halt houden bij de kuren en grillen van het uurwerk van het Station; de horloge van de Centrale Post is gewoonlijk te laat en het valt zelden voor dat deze van Stad gelijk loopt met het uurwerk van het Station. Een waarschuwing tot stiptheid zal ons misschien een 'overall het zelfde uur' teweegbrengen" (46).

* * *

We doen een sprong van zestien jaren: 1914-1929. Van augustus 1914 tot einde 1918 verschenen, op bevel van de Duitsers, geen (Oostendse) kranten. De weekbladen vanaf 1919 kwamen ons door omstandigheden slechts fragmentarisch in handen. En ons overzicht - niet meer, niet min - pretendeert geen volledigheid noch wenst uitputting van een zo uitgestrekt terrein over, per slot van rekening, een micro-onderwerpje dat wel in het dagelijks leven, meer dan men lief is, ingreep en van groot belang was bij niet goed functioneren, bovendien inwerkend op het humeur met gesakker als gevolg van de mensen ("hoe laat is het nu, eigenlijk???")...

* * *

4. In de jaren dertig: een vierde net (1934)

A. – Het jaar dertig

Ons eerste bericht dateert uit midden maart 1930: "Het stadsuurwerk, bovenop het "Hôtel Océan" op den Zeedijk, zal herzien (sic) worden" (47). Een week later wordt het "zomeruur" gemeld: "Volgens een Koninklijk Besluit zal het zomeruur dit jaar ingaan op den tweeden Zondag van April, hetzij 13 April [1930], om 2 uur 's morgens. Van Zaterdag 12 op Zondag 13 April zal dus iedereen er moeten aan denken om zijn klok één uur vooruit te zetten (48). En

dan duiken, eens te meer, allerhande falende uuraanduidingen op: "Mogen we vragen aan den bevoegden dienst er voor te willen zorgen dat het *juiste* uur aangeduide worde op het Stadhuis? Er is maar eventjes 15 minuten verschil met het Statieuur (sic) en omtrent 10 minuten met Greenwich. Waarom moeten we dan een *officieel* uurwerk hebben als het een *niet officieel* uur opgeeft?" (49).

B. – Een sketchfragment in de "Oostendsche revue van 1931

Het moest ervan komen, dat in een schertsend, volks toneelstuk dat ingaat op de actualiteit in stad, de immer gebrekkige tijdsaanduiding gehemeld en gekarikaturiseerd wordt! ...

O O S T E N D S C H T O O N E E L (50)

D'HORLOGIËN VAN DE STAD

(Uit de vijfde Revue van "Patria")

(COMPERE met de COMMERE op 't tooneel)

COMPERE: Maar hoe laat is het nu?

COMMERE: 't Is al een half uur dat ik het tracht te weten, want mijn horlogie is in de vermakerij en God weet wanneer ik hem zal hên.

COMPERE: En we gaan 't seffens gaan weten, kijk daar is de horlogie van de **Statie** die op wandelinge is.

STATIE: Elk zijn goeien dag. Wat zoudt ge geern weten. Hoe laat het is?

COMMERE: Ehwel ja.

STATIE: Dat kan ik u niet juiste zeggen.

COMPERE: Zoo, d'ure en is niet juiste bij u.

STATIE: Bij mij is er niets meer juiste. De treinen komen in met retard, alle maande slaan de prijzen op en er is soms geen geld om mij op te winden. Daarbij, meent gij dat het daar niet koud is boven en als er te vele wind is, mijn wijzers hebben den beverik en ze willen niet meer voort!

COMMERE: We zullen toen (sic) wachten om het juiste uur te weten!

STATIE: Ge zult niet lange moeten wachten. Mijn collega van de **Post** is daar (komt in).

COMPERE: Mogen wij u vragen hoe laat dat het juist is?

POST: Ge moogt het wel vragen, maar ik en kan het niet verzekeren.

COMMERE: En waarom niet?

POST: Omdat het bij ons verkeerd gaat. Hebt gij iets noodig van de guichetten, ge moogt er wachten en blijven wachten, en als het te lange duurt, rischiert (sic) gij nog van verstikt te worden, want z'houden al het vuur omlage, boven bevrozen we van de koude en er is geen olie om mij soms in te vetten. Maar op mij moogt gij niet rekenen.

COMPERE: En hoe zullen we dan weten ...

POST: Ik geloof dat het den dag is dat al de horlogiën een luchtje gaan scheppen. Zie, daar komt de die van de **Groote Kerke** (kerke komt in).

COMMERE: Goeden dag, eerbiedwaardige vrouw van den ouden tijd.

KERKE: Van den ouden tijd, ja, maar nog goed op hare pooten.

COMPERE: Hoe laat is het juiste?

KERKE: Hoe late dat het is, is moeilijk om zeggen. Sedert den oorlog is het maar slecht met mijn voogd. Hij windt mij op als hij goest (sic) heeft en, als 't gebeurt dat hij zeer aan zijn voeten heeft, hij bekijkt d'onderste sporte van den trap, hij maakt een averechtschen draai en verlaat de torre al zeggen (sic): 't is al wel voor vandaag (:) als d'horlogiën blijven staan (,) de menschen verouderen niet.

COMMERE: Hoe wilt gij dat men zijn dag schikke als d'horlogiën niet meewillen?

COMPERE: Hoe zullen wij nu de juiste ure kennen?

KERKE: 'k En weet het ook niet, maar ge zult het misschien vernemen van den dien van den **Océan** ([Hôtel] Océan komt in).

COMMERE: Bonjour, Océan, hoe laat is het nu?

OCEAN: Hoe laat het nu is? Hoe zou ik dat kunnen weten.

COMPERE: Ge zijt toch een horlogie?

OCEAN: Ze zeggen het, maar 'k en ben het zelf niet zeker, 't gebeurt dat men mij komt opwinden, maar 't gebeurt nog meer dat men mij laat zitten. In den zomer gaat het nog hier of daar, maar in den winter, hemelsche deugd: 't is zeker te koud, en op mij moogt gij niet rekenen.

COMMERE: Dat is toch wat te zeggen in Oostende.

COMPERE: Dat en is geen doene, kijk, we zullen het misschien al dien kant weten, d'horlogie van den **Kerke van 't Hazegras** is daar ('t Hazegras komt binnen).

COMMERE: Mag ik u vragen hoe laat het is?

HAZEGRAS: Hoe dat het weer zit, moogt ge me vragen, maar niet hoe laat het is.

COMPERE: En waarom niet?

HAZEGRAS: Omdat den hane gewilliger is dan mijne wijzers, omdat den hane draait op zijn goe wille en dat ik moet wachten naar de goe wille van den horlogeur van de Stad, omdat de wind op den hane blaast en dat die zelfde wind niets vermag op mijn werk noch op mijne ziele.

COMPERE: Dat is toch spijtig.

HAZEGRAS: 't Is van zelfs spijtig, en wilt gij mij eens goed bezien: in het jaar zijn er wel 300 dagen dat ik al de vier kanten van mijn hane met beschaamde kaken sta.

COMMERE: En hoe kunnen wij dan ons leven regelen?

HAZEGRAS: Op mij toch niet, want ge zult daarmee zelf nooit het verschil tusschen den dag en de nacht vernemen.

COMPERE: Ah, daar is de reddinge, d'**horlogie van de bakkerij der Kapellestrate** is daar. Leve het hoekche (sic) van de Witte Nonnenstrate.

KAPELLESTRAAT: Hier ben ik, over van 't zèer in mijn buik, in mijn beenen, in mijn hoofd, enfin overall.

COMMERE: 't Is spijtig, maar we weten daarmee nog niet hoe laat dat het is.

KAPELLESTRAAT: Oh, dat en kan ik u niet juist zeggen, 'k wete wanneer dat den bakker zijn deeg kneedt, wanneer hij zijn brood in den oven steekt, wanneer hij hem uithaalt en hem verkoopt, maar ik en kan het uur niet aanwijzen, causa (sic) 't brevet dat aan mij hangt.

COMPERE: Welk brevet is dat?

KAPELLESTRAAT: Ehwel, dat is een brevet dat met den elektriek gaat, en dien elektriek is zoo barmachtig (sic) traag en zoo ellendig dom, dat hij achter blijft, hakkelt, scheef loopt, zwijgt en in slaap valt.

COMMERE: En waarom hangt gij daar toen (sic)?

COMPERE: Wat doet gij daar?

KAPELLESTRAAT: We hangen daar, ofwel om de menschen toe te laten twee uren te vroeg in de statie te komen (,) of hunnen trein te missen. En mijn collega van de statie zal het wel kunnen zeggen hoe dat hij soms de te vroeg of de te late kommers aan de statie heeft hooren vloeken en tieren tegen mij.

COMMERE: Maar wat verder is er een **horlogie**, deze van den **horlogeur van de stad**. Nê, hij komt daar juist af.

COMPERE: Hoe laat is het bij u? (Hij zwijgt).

COMMERE: Ehwel zegt het! (Hij zwijgt).

COMPERE: 't Is d'horlogie van den stommen ambacht.

COMMERE: Of dendien van 't eeuwig zwijgen.

COMPERE: In den attendant staan wij hier, in Oostende, zonder juiste uur.

COMMERE: Kom (,) laat ons schrijven naar den Burgemeester die wel eens al d'horlogiën zal 't akkoord stellen en dan zullen de stad en de vreemdelingen jubelen ... want... (t **Carillon** komt binnen).

CARILLON: Halte-là, wat moet gij weten?

COMPERE: Hoe laat het is.

CARILLON: Dat zult gij seffens weten.

COMMERE: Bravo, d'horlogie van de grote markt zal spreken en luiden.

CARILLON: Ja, maar ik en kan het u ook niet zeggen, want ik spring ook op krikken.

COMPERE: Ehwel, hoe willen wij dan d'ure weten.

CARILLON: Ge zult het best weten van den T.S.F. [radio]. In Londen, Parijs, Hilversum en Rome zal men u het juiste uur van Oostende kunnen zeggen, want ...

D'HORLOGIËN VAN DE STAD

(Aria: "Au nouveau bonheur")

*Wij zijn van Oostende het uur
Hier samen gekomen voor korten duur
Maken wij te gaar een akkoord
Omdat 't leven door ons niet meer wordt gestoord
En dan gaan we voort.*

*Wij maken alzo het leven rein
Niemand komt te laat voor den trein
In huis wordt de soep in tijden gekookt
De man speelt niet meer op zijn poot
En ruzie wordt niet meer gestookt
Met het verdriet wordt er niet meer gestookt.*

*Wij zeggen het aan den horlogeur
Zo maakt hij onzen bonheur
Onze wijzers worden niet meer vervloekt
Van Noord, Zuiden, Westen en van Oost
Burgers van stad, weest nu getroost
Wij geven 't juiste uur voor u en uw kroost.*

C. – Nog meer kolder (mei 1931)

Blijkbaar had de uitgever-eigenaar, Alphonse Elleboudt, of één der journalisten van zijn populaire, lokale weekblad "De Zeewacht", wrevel of een 'pic' - en een ferme! - op A. Dispersyn, "horlogeur van stad". Tenware: leven in de brouwerij brengen, of gebrek aan sappige kopij? Wie kan het, na 76 jaren, nog verklaren? In elk geval: "Eene algemene verontwaardiging: 't Schijnt dat de stadshorlogiemaker een uur en half heeft moeten wachten, in eene stadsschool, vooraleer hij toegelaten werd om het uurwerk op te winden. Als gevolg aan (sic) dat colossaal affront, zond de stadshorlogiemaker zijn ontslag en protesteerden al de stadsuurwerken tegen deze handelwijze door een staking van 24 uren. 't Schijnt dat niemand de staking geware geworden is en dat den horlogiemaker zijn kwaadheid in zijn automobiël stopte en er meê naar Zeebrugge vertrok. Sindsdien is alles weer in zijn haak(,) uitgenomen d'horlogiën" (51). Gevolgd door een 'Recht op antwoord' in de 'Vrije Tribune' : "Oostende, 2 Mei 1931. Mijnheer de Bestuurder van "De Zeewacht": Met verontwaardiging heb ik in uw blad een artikeltje gelezen, betreffende het ontslag dat ik verleden week heb ingediend. Ik weet niet waar gij die inlichtingen hebt gehaald, maar zij zijn ten minste zoo verkeerd als mogelijk. Ik heb mijn ontslag gegeven om redenen die ik aan het gemeentebestuur heb bekend gemaakt [en om geen andere 'flauwe kul']. Ten andere heb ik, op aanvraag van het gemeentebestuur,

mijn ambt weder aangenomen, het mag u spijten of niet. (...). De stadshorlogiemaker, of beter, De stedelijke uurwerkopziener: Albert DISPERSYN”.

[Gevolgd door: Een gedichtje]

Dag Menneere Dispersyn
Kwaad en moogt ge toch niet zijn,
Omdat ik wil orde stellen
In d’horlogen en de bellen

Die onder uw bevel staan
En die toch zoo deerlijk gaan.
D’ene blijven dagen stoppen
Dand’ren haperen of stroppen.
En van d’ure, in onze stad,
Weet men nooit noch dit noch dat.

Terwijl iedereen ’t betreurde
Was er iets dat nu gebeurde
En gij zondt naar het Stadhuis
Uw ontslag met wat gedruisch.
Door dat haastig puisten scheuren
Stonden d’horlogen te treuren.
Maar ’t en duurde gene prul
Of gij riept: D’as flauwe kul
Ik blijf aan ’t hoofd van d’horlogen
Maar zal van een graad verhoogen
En zoo door dien slimmen truk,
Klimt gij hooger in ‘ geluk.

Mogen wij ootmoedig vragen
Dat wij niet meer zouden klagen
Gij hebt ons nu zelf bericht
Gij gelast zijt met ’t toezicht,
Van d’horlogen onzer stede.
Stel nu iedereen te vrede
Zoo wordt gij, door groot en klein,
Bedankt Berten Dispersyn (52).

Het bekvechten en treiteren (“titsen”, op z’n Oostends), gevit op iets waar men in die tijd omwille van een vrij primitieve techniek weinig vat op had, ging nog anderhalve maand door. Elleboudt was gekend om zijn humeurigheid (’t is nog mooi gezegd) en maakte er soms misbruik van dat hij een “gazet”, en welk één, tot “z’n dispositie” had. “*Onze openbare horlogiën*: (...) Geen één dag in de week kan er op onze openbare horlogiën gerekend worden. In afwachting dat [de stadshorlogiemaker] ons nog een brief zendt, vragen wij ons af of hij den Burgemeester en de Oostendenaars voort zal voor den aap houden” (53).

Toch een lichtpuntje van openbaar nut, op een ander gebied weliswaar, in de narigheid maar we willen het onze lezers niet onthouden, al is het hier minder op zijn plaats: het aanbrengen van “openbare stadsplannen” (begin augustus 1932). “Een goed idee: Oostende komt, naar het

model van Brussel, stadsplannen te installeren, op plaatsen waar de drukte het levendigst is. Plannen die, met behulp van een naald en de alfabetische lijst van de straten, toelaten om seffens de plaats te vinden waar men wil naar toe gaan. Het is een goede verbetering, [ook voor] de *vreemdelingen* (les étrangers) die het niet meer moeilijk zullen hebben om de Post of de straat van hun appartement terug te vinden" (54).

D. – Een vierde net (in een serie van vijf): midden juli 1934

De Gemeenteraad, in zitting van 6 juli 1934, machtigde het Schepencollege om zogeheten *verlichte reclamezuilen* te laten plaatsen door de Heer Marcel Vanhabost (uit Komen, maar gehuisvest in de Peter Benoitstraat 43, in Oostende). We raadpleegden uittreksels uit de overeenkomst die tussen haakjes twee jaren aansleepte (sedert 5 augustus 1932) omwille van wisselvalligheden in de onderhandelingen ... Het ging om een "overeenkomst" *'betreffende de vergunning van het plaatsen et het uitbaten van verlichtbare reclame-zuilen, elk voorzien van vier verlichte uurwerken, en van het inrichten van een bloemenuurwerk'*. Meer bepaald: op de openbare weg, grondgebied Stad Oostende: telkens vier uurwerken met ronde wijzerplaten op tien verlichtbare reclame-zuilen (drie 'groot model' en zeven 'klein model'). Ja, wàar precies neergezet in st

GROOT MODEL (3):

1. Kruising Van Iseghemlaan en Langestraat, aan het Kursaal;
2. Voetpad Kapellebrug, zuidkant;
3. Plein "Petit Paris" immer druk kruispunt Torhoutsesteenweg en Alfons Pieterslaan/Nieuwpoortsesteenweg

KLEIN MODEL (7)

4. Zeedijk, ter hoogte van de Langestraat;
5. Zeedijk, aan het Bad(en)paleis (hoek Generaal Jungbluthlaan);€
6. Zeedijk Mariakerke, "nevens het tramstation aan de dubbele helling Raversijdestraat";
7. Rond punt (sic) Albertus (Mariakerke);
8. Van Iseghemlaan, voetpad Koninklijke Schouwburg;
9. Marie-Joséplaats, voetpad zuidkant;€
10. Vindictivelaan, aan het Panorama.

Bovendien werd er, begin juni 1933, voor het eerst een *Bloemenuurwerk aangelegd*, op de heuvel van het Leopoldpark, in het verlengde van de Leopold II-laan. Deze glooiing, nabij het Postgebouw en in het begin van de Karel Janssenslaan (een laan met 'standing' langs het Park in Oostende), was reeds jaren, wij spreken van na 1880, met een 'bloemenmotief' beplant (55).

In de wederzijdse verbintenis stond vermeld, dat Marcel Vanhabost het mechanisme van het 'bloemenuurwerk' ter beschikking stelde van de Stad. Als compensatie mocht Vanhabost gratis

verlichte reclamezuilen met een uurwerk in de stad plaatsen. Alle inkomsten waren voor de firma Vanhabost. De Stad zag af van alle heffingen en taksen op deze zuilen; alles zal eigendom worden van de Stad na het verstrijken van het contract, d.i. 1 april 1947. De mechaniek van het bloemenuurwerk, dat door een elektrische motor van 220 V en 3/10 PK aangedreven werd, bevond zich onder de grond. De wijzers, belegd met bladgoud, hebben een

lengte van vier en drie meter, en wegen respectievelijk 90 en 70 kilogram. Ook werd op 23 juni 1933 een bronzen klokje achter het haagje geplaatst (56). Het bloemenuurwerk, bij de Oostendenaars gekend en betiteld als *de blomhorloge* (55a), bleef continu en waarlijk een parel hebben aan de kroon van de “Koningin der Badsteden” dat een stuk van haar identiteit uitmaakt., bekend tot ver in het buitenland en erom gegerd. Het kreeg, vanaf het begin (1933)

tot op heden, elk jaar een andere versiering, wat de datering van foto's aanzienlijk vergemakkelijkt; immers, elk jaar is er iets nieuws qua motief. Na evaluatie werd het uurwerk in de zomer van 1938 heraangelegd. Gedurende de Tweede Wereldoorlog werden zowel de reclamezuilen als het bloemenuurwerk vernield. Na de oorlog besloot men de reclamezuilen niet meer terug te plaatsen. Het Bloemenuurwerk zelf werd hersteld met het fonds *oorlogsschade* (57), tot tevredenheid van de Oostendenaars en het weer op gang komende toerisme, en kreeg in 1963, na het “doortrekken” van de zogeheten “autostrade” doorheen het Park, een meer geschikt en veiliger emplacement te midden van het groen. Vandalen brachten midden mei 1972 voorbijgaande schade aan: “(...) hoe één van de wijzers van het “Bloemenuurwerk” – één van Oostendes toeristische pronkstukken – volledig in de hoogte werd geplooid (...) Twee minderjarige kerels, 17 en 18 jaar oud, beide uit de Gerststraat (...), werden aangehouden” (58).

Als “tussendoortje” een amusante anekdote over hoe men over de “openbare uurwerken” en hun functioneren dacht en sprak, zonder een oplossing aan te reiken, in de vooroorlogse Gemeenteraad van Oostende. Zitting ergens in het voorjaar van 1937. Discussie tussen de heer Burgemeester Edouard Moreaux en de de heren Henri Smissaert [mijn vader], Alfons Elleboudt en Feys, raadsleden:

UURWERKEN. MOTIE

- Dhr. Henri Smissaert: "Ik vraag het woord voor een "motie van orde" in verband met de uurwerken der Stad, die nimmer overeenstemmen met het officiële uur.
- Dhr. Burgemeester: "De persoon die met het regelen der uurwerken belast is, is ziek".
- Dhr. Smissaert: "In volle seizoen zou daar toch iemand moeten voor aangesteld worden".
- Dhr. Alfons Elleboudt: "Ik ben de mening toegedaan dat de daartoe aangewezen persoon tot den ouderdom van pensionering gekomen is".
- Dhr. Burgemeester: "Daar zijn twee personen mede belast".
- Dhr. Alfons Elleboudt: "Ja, ondermeer een pompier die de horloges gaat opwinden!".
- Dhr. Burgemeester: "De persoon, aangesteld voor het bloemenhorloge, is ziek(.) De andere gaat wat moeilijk, het is misschien om die reden dat de uurwerken wat vertraging hebben (gelach). .
- Dhr. Smissaert: "Het is toch onaangenaam voor de personen die trein of tram missen; al de uurwerken draaien verkeerd, deze van post, station, enz."
- Dhr. Feys: "Alleen deze van *Ostende-Plage* gaat juist.
- Dhr. Burgemeester: "Maar deze functioneert slechts gedurende het zomerseizoen" (61).

En daar bleef het, eens te meer, weer bij. Het was zoals reeds menigmaal gezegd in hoofdzaak de techniek-van-toen die haperde en hinder bleef veroorzaken . Tot in de mobilisatie-tijd toe. *Woensdag 13 september 1939*: "Op te merken valt de slordigheid waarmede onze publieke uurwerken op dit ogenblik draaien. Velen zijn stilgevallen of geven den (sic) tijd te laat aan (...)" (62). Vreemd (of toch niet?), dat aan het toen nieuwe, nu nog immer mooi te noemen Gerechtsgebouw (62a), gelegen aan het *Canadaplein* en in 1938-1939 gebouwd, geen wandhorloge voorzien was. Wellicht was het te dicht bij het toenmalige station Oostende-stad?

E. Even site-bepalend, even bekend: de "Horloge aan/van de Zeedijk" (t.h.v. de Kemmelbergstraat)

In de plannen voor de nieuw te bouwen badinstallaties bevond zich op de dijk: "...een verticaal teken: een torenvormige constructie in het midden, voorzien van een ingebouwd uurwerk, terzelfder tijd functionerend als luchtkoker" (p. 8). "Een toren met een horloge, omringd van bloemen, die dienen moet voor de luchtversanding in het ondergedeelte van den dijk, zal de eenige constructie zijn van de nieuwe [bad]inrichting op den dijk" (De Zeewacht, januari 1935, geciteerd op p.11). De officiële inhuldiging volgde op 7 juli 1935 en de moderne installaties vonden weldra bijna algemene bijval. "Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden de badinstallaties gedeeltelijk vernield door brand en door bommen. Later werd er geplunderd. Nog later werd heel het complex ingepast in de *Atlantikwall* (...) Van de originele bouw bleven maar enkele muren meer over" (p.16). "Op 16 februari 1946 vond de eerste steenlegging voor heropbouw plaats en op 6 juli 1946 werden de vernieuwde badinstellingen plechtig ingehuldigd" (p. 17). En, wat ons hier bijzonder interesseert, deze passus: "op de zeedijk (...) wordt het geheel bekroond met de verluchtingstoren die ook als uurwerkstoren veel diensten bewijst" (p. 18) (59). Een geliefd, moeilijk te veronachtzamen stukje 'Oostende', bondig maar raak betiteld en alom bekend als *d'horloge*. Mei 1946: "(...) Gevraagd wordt (,) dat het uurwerk op den dijk dat men thans aan het herstellen is, vier *aanzichten* (sic) zou hebben, zodat het uur ook van langs de kant van stad zou kunnen gezien worden. *Oostende-Plage* zal daar wel voor zorgen (...)" (60). Ja, "d'horloge op de zèèdiek" (zoals ze bij de Oostendenaars bekend is) deed en doet dienst als een "*point de repère*" bij uitstek en is even bekend als lokale plaatsnaam als de "Boulevard du Midi", de "Koers", de "Kursaal", 't Hoofd en nog enkele meer. Sedert de heraanleg met onderaan garages, 1997, werd op dezelfde plaats als voorheen een nieuwe, modern aandoende maar bevallige uurwerkstoren aangebracht: beige van kleur, rond van vorm, met "rare", uitspringende wijzers. Er staan geen gegevens vermeld over wie tekende voor het concept en welke firma het bouwsel met mechaniek neerzette. Het was even wennen, dat wel, maar iedereen vond het maar vanzelfsprekend dat op deze site een openbaar uurwerk kwam; er zou anders iets schorten (volgens de publieke opinie) aan voornoemd onderdeel van de meerjarige, grootscheepse vernieuwbouw en verfraaiing (sedert 1995), toen pas voorgoed en flink aangepakt, van de "Stad aan zee", een nieuw epitheton dat vlug ingang vond bij de mensen. Op 2 september 1997 was aan de afbraakwerken van wat eertijd "Oostende-Plage" (later "Bad en Strand" genoemd) vormde, begonnen. De grondig vernieuwde zeedijk met onderaan tientallen garages (later bleek pas: moeilijk verkoopbare !), werd op 4 juli 1998 officieel ingehuldigd en viel als promenade zoals vroeger in de smaak bij jong en oud. Best zo.

5. De oorlog en nadien

A. – 10 mei 1940: De Duitsers: "ze zien doa were, die fortzakken, die ambeteanterikken"...

De onheilsnacht van 27 op 28 mei 1940: Duitse brandbommen vernielden het hart van Oostende. Ook het Stadhuis op het Wapenplein ging in de vlammen op. In ons tijdschrift "De Plate" van 1982 (p. 143) schreef een ooggetuige o.m. het volgende neer: "De klok [d.i. het uurwerk] bleef op 1 uur staan, wat bewees dat dit het uur was dat hij getroffen was" (63).

In haar geschiedenis van het stedelijk lager onderwijs te Oostende, bijeengezameld door Huguette Vanden Weghe, komen twee korte passages voor over horloges: "De heer Nolf-Seys krijgt de opdracht om de verschillende uurwerken die door de bombardementen vernietigd zijn, te herstellen of te vervangen" en, begin van de jaren '50: "De leerling die vanaf nu het best presteert in de Lagere School, kan aanspraak maken op een gouden uurwerk. Mevrouw S. De Roo, onderwijzeres, heeft een legaat gemaakt aan de Stad Oostende; hiervan kan dit geschenk bekostigd worden" (64).

Nog een andere variant was “De sprekende klok van West-Vlaanderen”(66): “Sedert enkele dagen heeft men de sprekende klok terug in werking gezet, en namelijk te Brugge, Oostende en de westelijke [sic] kant der kust. Ziehier de oproepnummers:

Net Brugge (Vlaams): 33.815

(Frans) : 33.915

Net Oostende (Vlaams): 72.302

(Frans) : 72.402

Net Zeebrugge, Blankenberge, Heist, Knokke: (Vlaams): 51.414

(Frans): 51.424

Wat het “Net Oostende” aangaat, het was vanaf haar indienststelling een groot succes:

(Frans): 5.090

(Vlaams): 3.097 (65).

B. – Vijfde en laatste “openbare uurwerkennet”

[Oktober 1949:] “OOSTENDE, STAD ZONDER UURWERKEN” :

“ ... Wij kennen – bij ons best weten – in gans de stad Oostende slechts een drietal uurwerken die de wandelaars en voorbijgangers kunnen inlichten nopens het juiste uur. Deze zijn gelegen aan het Kaaistation, het stadspark en de zeedijk. Er is ook één aan de stelplaats van de tram doch om bezuinigingsredenen moet het licht aldaar (,) na het binnenkomen van de laatste tram (,) uitgedoofd (worden) .... De Oostendse bevolking is dit nu reeds jaren zo gewoon en vindt daar wellicht geen graten in (.) Doch voor de vreemdelingen – en vooral dan in het volle seizoen – wekt het verbazing dat er in Oostende op de openbare pleinen en de voornaamste straten geen uurwerken te vinden zijn. In andere steden ziet men er bij de vleet en ze schenden geenszins het stadsbeeld. Het wordt hoog tijd, met het oog op het komende seizoen, aan het plaatsen van enkele horloges op de voornaamste verkeerscentra’s (sic) te denken. Alle stadsgenoten en bezoekers zullen dit toejuichen ...” (67). Vox humana, vox populi?

* * *

Einde mei 1950 werd, voor de vijfde en - wat men toen niet kon weten - laatste keer een *concessie* voor *openbare uurwerken* uitgeschreven. Het betrof tien verlichtbare uurwerk-reclamezuilen, met ingang van 1 juni 1950 om te eindigen op 31 mei 1959. Weer was het Marcel Vanhabost (+ 22 december 1968), ditmaal als zaakvoerder van de firma *Reclame Zuilen* (P.V.B.A.) te Kortrijk, die gegadigde was. Hij had al dezelfde reclames te Gent, Kortrijk, enz. staan. En herinner u, reeds vóór de Tweede Wereldoorlog was door zijn zorgen een uurwerk-reclamezuilennet geplaatst en, ik citeer Schepen Emile Vroome: "aan hem hebben we het Bloemenuurwerk in het park te danken. Dit werd op zijn kosten ingericht". De eerste concessie aan Marcel Vanhabost liep tot in 1947 maar werd onderbroken in 1940. "Gelet op de schade veroorzaakt aan de zuilen en aan het Bloemenuurwerk, dat in de overeenkomst bevat was, werd bij Besluit van 19 september 1946 een definitieve regeling getroffen". De nieuwe overeenkomst voorzag negen uurwerk-reclamezuilen op volgende punten:

- 1) Kapellebrug;
- 2) Albert I-promenade - Oude vuurtoren (ter hoogte van de Van Iseghemlaan);
- 3) Van Iseghemlaan (hoek Langestraat en Leopold II-laan);
- 4) Petit Paris- kruispunt;
- 5) Zeedijk Mariakerke (tegenover Albertushelling);
- 6) Hoek Northlaan en Nieuwpoortsteenweg;
- 7) Meiboom (hoek Frère Orbanstraat en Gistelsesteenweg);
- 8) Kongolaan (d.i. Dr. Ed. Moreauxlaan) (hoek Vismijnlaan);
- 9) Wapenplein - hoek Kapellestraat: diende verplaatst ingevolge de aanvang van de bouw van het Feestpaleis. Het College besliste dit uurwerk te laten opstellen nabij de *aubette* van de tram aan het Kaaistation. Wegens bezwaar van de Trammaatschappij werd naderhand de plaatsing Van Iseghemlaan-hoek Vlaanderenstraat verkozen (68).

In het "Gemeentebld", nr. 6 d.d. 2 juni 1950, werden de wederzijdse rechten en plichten van contractanten juridisch weergegeven (p. 296-298). Burgemeester Henri Serruys: "Gezien het tekort aan openbare uurwerken te Oostende, stellen uw Verenigde Commissies voor om de overeenkomst met de P.V.B.A. "*Reclame Zuilen*" goed te keuren en het Schepencollege machtiging te verlenen om de akte te tekenen" (69). Een weergave van de "receptie" bij de bevolking (november 1950), de "gebruikers" van de toestellen: "Op talrijke, belangrijke verkeerspunten staan thans uurwerken geplaatst. Dit is (,) op zichzelf genomen(,) zeer gemakkelijk voor het publiek, op voorwaarde dat deze horloges de *juiste tijd* aangeven. Dit is, in veel gevallen, ver van zo. Zou hieraan, in het belang van Jan Publiek, niet kunnen verholpen worden? Dan zouden die uurwerken tenminste de aandacht waard zijn" (70).

Deze concessie die onvergeld (sic) verleend werd, liep over een tijdperk van negen jaren, met aanvang op 1 juli [en niet juni] en zou beëindigd worden op 30 juni 1959. Schepen Jan Piers op 14 juni 1957: "Door de betrokken firma werd gevraagd om een einde te stellen aan de betrokken (sic) overeenkomst, daar ze zich door andere werkzaamheden in de onmogelijkheid bevindt op de zaak regelmatig toezicht te houden. Het Schepencollege (...) beslist vanaf 1 mei 1957 om een einde te stellen aan de bewuste concessie (...) De uurwerkzuilen zouden dus vanaf deze datum als stadseigendom worden beschouwd (...) en dienvolgens (sic) de stedelijke diensten te belasten met de uitvoering der verplichtingen die ten laste vielen van de concessionaris".

In de bespreking kwam, weer eens, dezelfde klacht naar voren:

-Dhr. Louis Vanhoorne: "Deze uurwerken, zullen ze voortaan het juiste uur aangeven [?]"

- Dhr. Burgemeester-Voorzitter Adolf Van Glabbeke: "Natuurlijk. Het is omdat we hierover te klagen hadden dat we het contract stopgezet hebben. De bezoekers denken dat het de Stad is die hierin gemengd is, alswanneer (sic) de fout ligt aan de maatschappij" (71).

En, vanuit de hoek van de 'gebruikers', gaven deze uurwerken voldoening, vonden ze genade en fiducia bij het publiek? Ho maar, bijlange niet! Enkele 'proevertjes'? Hopla., daar gaan we weer. April 1955: "*Steeds de uurwerkmiserie*: Over de uurwerken die in stad opgesteld staan, moeten we zeker niemand meer spreken. Als ge ergens op tijd wilt aankomen, doet ge in ieder geval best niet te rekenen op het uur van deze openbare uurwerken. Nu heeft een zeer gekende uurwerkfirma aan het Stadsbestuur gevraagd om ook publiciteitszuilen met uurwerken te mogen oprichten en dit werd door het Schepencollege geweigerd. Wat spijtig is. Want zonder dat we nu reclame gaan maken voor dit merk, is het toch een feit dat deze uurwerken heel zeker van een betere en vooral juistere soort gingen zijn. Immers, die firma wilde vooral publiciteit maken met haar eigen uurwerken, dus zou ze zonder twijfel ervoor zorgen dat de uurwerken die ze gebruikt voor haar publiciteit, van eerste kwaliteit waren! Het zou anders maar een slechte publiciteit zijn voor een uurwerkfirma, met openbare uurwerken die een uurtje voor- of achterlopen!" (72). Midden februari 1957: "*De uurwerken*: Deze worden hoe langer, hoe minder juist bevonden. Is het dan zo moeilijk om ervoor te zorgen dat deze uurwerken regelmatig werken en het juiste uur weergeven [?] 't Zou voor al wie een trein, een tram of een autobus moet hebben, van groot nut zijn" (73). Bij de seizoenswende lente-zomer, juni 1957: "*De openbare uurwerken*: Sinds verschillende jaren zijn te Oostende openbare uurwerken op zuilen geplaatst die echter nooit het juiste uur aangaven. De firma die deze zuilen plaatste, heeft nu gevraagd aan de Stad opdat ze de uurwerken zou overnemen. Dit werd goedgekeurd en deze uurwerken zullen nu stadseigendom zijn. Hopelijk zal de Stad er nu zorg voor dragen dat deze uurwerken eens (sic) het juiste uur aangeven" (74).

* * * *

Nog enkele "ditjes en datjes", faits divers als het ware, over allerhande horloges, kriskras opgemerkt in stad in de naoorlogse decennia. Bij ordemotie, in de Gemeenteraad van 26 oktober 1962: "*Het uurwerk op de Zeedijk niet meer verlicht*:- Dhr. Dehaene: Sinds enige tijd is het uurwerk op de Zeedijk ter hoogte van de Kimmelbergstraat niet meer verlicht.- Dhr. Piers, Burgemeester: Wij zullen bij de maatschappij "*Bad en Strand*" aandringen om het uurwerk weer te verlichten. - Dhr. Friederichs: Men zou beter aan een private firma vragen om er een mooi uurwerk te plaatsen" (75). We gaan even terug tot einde 1954, toen de bouwplannen voor de nieuwe *Vak- en Hoteliersschool* (sic), Brandariskaai, vrijgegeven werden voor de pers en het publiek: "De bouwstijl is heel eenvoudig en modern gehouden, terwijl het torentje een prettig uitzicht geeft aan het geheel" (76). [Op de ontwerpschets, zijde Brandariskaai-Leopold III-laan, prijkt op de toren, als men goed toekijkt, een uurwerk dat er, bij mijn weten, nooit geplaatst werd. Of was het een fantasietje, een 'krulletje', niet gemeend, van de tekenaar? Ik denk van wel. Bovendien, in de nabijheid was er reeds de horloge bovenop de ingang van wat men lange tijd het "*Kaaistation*" noemde]. Midden januari 1956: "*Plaatsen van uurwerk*: Op het terras van het hotel Wellington [dichtbij *Petit Nice*] zal een uurwerk geplaatst worden. En zelfs daarvoor moet men toelating vragen aan het Stadsbestuur. Van uurwerken gesproken, wanneer zullen de openbare uurwerken in onze stad eens juist lopen? Dat wordt een formidabele gebeurtenis en klucht!" (77).

Midden februari 1957: "*In "Het Witte Paard"*: [hoe laat is het?]. Ter gelegenheid van feesten of exposities stellen we vast (,) dat men in [de 'volkschouwburg'] "*In het Witte Paard*" [hoek Van Iseghemlaan-Hertstraat] die een prachtige amusementszaak is, nochtans niet kan te weten komen, hoe laat het is. De initiatiefvolle en dynamische [heer] Staf [Smets] zou daarvoor wel eens mogen voor zorgen" (78). Oktober 1971, gevonden in de 'puntige' rubriek "*Contrabas*":

“Sabotage in het Oostendse Stadhuis? Sabotage? In alle geval zijn de wijzers van het uurwerk in de Raadszaal verdwenen. Nu weet niemand er nog – officieel althans – van uur noch van tijd. Dat was blijkbaar het excuus van enkele gemeenteraadsleden die de zitting vroeg verlieten(.) Maar de volgende dag murmelden: “Ik dacht dat het al over ‘de twaalven’ was! ...”. Geen nood. Hun zitpenning blijft dezelfde” (79).

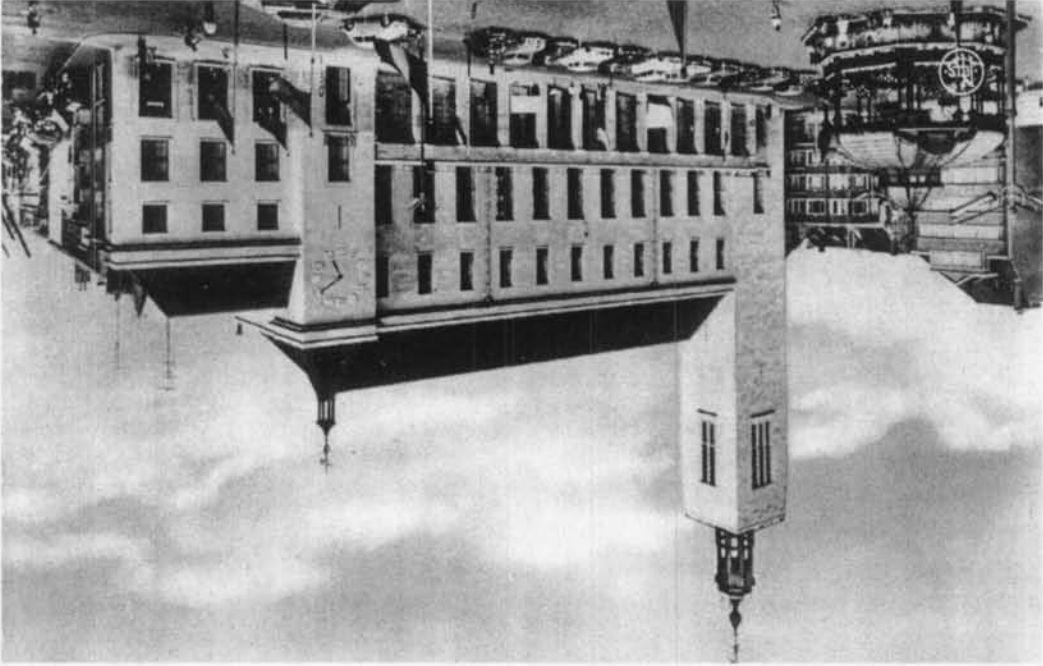
* * * *

C. – Een ware (r)evolutie in de tijdsaanduiding: dààr zijn de kwartshorloges!

Vanaf ongeveer de zestiger jaren kwam er geen openbaar horlogenet meer voor in Oostende. Het viel te begrijpen, na al die voorheen opgelopen slechte ervaringen. Uitzonderingen waren en bleven enkele reeds bestaande toestellen die de tijd aanwezen op officiële gebouwen (als het Feest- en Cultuurpaleis, het Stadhuis, het Station [gewezen Oostende-Kaai], het nieuwe Postgebouw [dat “eigen-aardige”, bovendien verlichte wijzers had ...]) en torens van kerken (O.L. Vrouw Hazegras, de “Peperbusse”). In de loop van de zeventiger jaren gebeurde er iets onverwacht en revolutionairs (althans voor leken, niet voor vakmensen): **de kwartshorloges** (zeer precies én erg goedkoop) veroverden in geen tijd de uurwerkenmarkt en wonnen het vertrouwen van alle gebruikers. Met als gevolg: vrijwel iedereen beschikte weldra, zonder noemenswaardige kosten, over één of meerdere horloges en kon voortaan staat maken op een foutloze tijdsaanduiding. Weg waren alle klachten, - althans over dit zo gevoelig liggend, eenieder aanbelangend onderwerp!

Even een technische uitleg, fel vereenvoudigd maar niet overbodig. Of toch? Wat zijn, op de keper beschouwd, die *kwartshorloges*? Het zijn elektronische uurwerken die gebruik maken van een ‘kwartskristal’ als hart van de tijdmeting. Met kwartskristallen kan een zeer stabiele trilling opgewekt worden. Dit trillingsgetal, ook wel ‘frequentie’ genoemd, is vooraf bekend. Door het aantal trillingen te tellen, weet men wanneer een bepaalde tijd verstreken is. Een mechanisch binnenwerk beweegt vervolgens de (aan)wijzers. De eerste modellen werden gemaakt in 1962; het eerste kwartshorloge in productie was van ‘Seiko’ in 1969. In de jaren zeventig kwamen de eerste digitale horloges op de markt; deze toonden de tijd met cijfers i.p.v. met wijzers. Kwartsuurwerken zijn er zowel in analoge (met wijzers) als in digitale uitvoering (met cijfers); ook met beide mogelijkheden. Horloges met kwartsmechanisme kunnen zeer goedkoop worden gemaakt en ook goedkope exemplaren kunnen een zeer grote nauwkeurigheid hebben (in de orde van een seconde afwijking per dag) (80). Anno 2005 daalde de verkoop van polshorloges wereldwijd met 10 procent. Vooral te wijten aan de jongeren. Een gadget dat alleen maar de tijd kan aangeven, hoeven ze niet meer rond hun pols maar als een leuk accessoire waarmee mensen zich kunnen onderscheiden. Een jongere (22 jaar): “Als ik wil weten hoe laat het is, gebruik ik gewoon mijn GSM. Of ik vraag het wel aan iemand op straat. (...) Toch denk ik niet dat het ding (sic) met uitsterven bedreigd is. Het wordt gewoon niet langer beschouwd als een gebruiksvoorwerp, maar als een leuk accessoire waarmee mensen zich kunnen onderscheiden” ... (81). De voortschrijdende technische mogelijkheden deden een “moderne gadget voor de wakkere consument!” als bijvoorbeeld een veelzijdige “*projectiewekkerradio*” uitvinden: voortaan leest u de tijd gewoon af op het plafond of de muur, en wakker wordt men op het ritme van uw “favoriete radioprogramma”. Wist u dat er – niet eens zo duur, hoor! – een “stijlvolle digitale **wereldklok**” bestaat voor particulieren? Ter verduidelijking van dit ‘weetje’ citeer ik uit de reclametekst: “Deze multifunctionele, digitale ‘wereldklok’ is een staaltje van spits technologie. U hoeft hem niet eens in te stellen, want hij wordt gestuurd via satelliet. Hij toont u overal ter wereld de juiste tijd en datum. Tot op de seconde precies. Daarbij houdt hij automatisch rekening met tijdzones, zomer- en wintertijd en zelfs de schrikkelmaanden. Handig, niet? (...) De grote, digitale display is altijd duidelijk afleesbaar. Zelfs in het donker. Druk op het plexiglas plaatje en de

Het horloge, aangebracht op de zijwand (kant Vindicivelaan), van het zgn. *Nieuwe Stadhuis* tikt nog altijd naarstig verder sedert begin de jaren zestig. Zonder noemenswaardige averij of klachten, voor zover ik daar weet van heb. "Het bronzen uurwerk aan de linker kant van de gevel brengt evenwicht in de compositie", concludeerde I. Dumon in haar scriptie over de constructie van dit Stadhuis 'an de bassing' (82a). Persoonlijk ben ik van oordeel, dat de werking van dit publieke uurwerk zinvol blijft en haar nut heeft. Een hoge, wuivende populierboom benadrukt ongewild maar op een gelukkige wijze haar bestaan en een gepaste lichtbron gericht op deze horloge verhoogt nog het cachet qua design en "doet kijken". Rest

Van een aantal horloges beschik ik over weinig gegevens. Neem bv. het uurwerk op de toren van het "London-Istanbulsation" van kort vóór WO 2. Hier ook klachten: "(...) en mogen we er ons op betrouwen, dat we de juiste tijd vernemen op voorwaarde dat we bij de daar aangegeven tijd ... 10 minuten bijvoegen. Dit duurt nu al maanden (...)" (81a). En het uurwerk op het Fiest- en Cultuurpaleis? In een verslag van de "*Vereinigde Commissies*" aan de Gemeenteraad, september 1957, werd een voorstel gedaan voor het leveren en plaatsen van een beiaard in de grote toren en een uurwerk in de uurwerktoren. Goedgekeurd in de Gemeenteraadszitting van 4 oktober 1957 voor een vermoedelijk bedrag van 1.775.000 ft. (...) In 1966 begon het automatisch spel (de "*rammel*") van de beiaard om 8 uur en eindigde om 22 uur, terwijl de uurklok de uren en halfulen bleef slaan. Op aanvraag van de omwonende middenstanders werden de slagen tussen 22 uur 's avonds en 8 uur 's morgens afgeschaft. Voor meer details verwijs ik naar de studie van Simon Ippel over de diverse Costense beiaarden (82). Ook na de recente face-lift, de herbestemming en ingrijpende herinrichting van voornoemd gebouw op het Wapenplein, circa 2004-2006 of 2007, bleven zowel de grote toren met de beiaard als de kleinere met de imposant uitziende horloge gehandhaafd. De gepoetste, opnieuw vergulde wijzers van het uurwerk blinken weer in de zonnestralen. Hip hip hoera!

* * * *

die de typische sfeer van de jaren 1900 oprit en van hem een "heer" maakte? "Pruimentijd"... A propos, wie herinnert zich nog grootvaders of, dat kan misschien, overgrootvaders fraaie zakhorloge, gedragen in zijn "gilet" met ketting uit duurzame schakels, stil en spreekt veel meer tot de verbeelding dan die van een plomp, onprecies uurwerk uit de display licht helderblauw op". Dat wat het privé-gebruik aangaat. Ja, de technologie staat niet

nog de horloge van het tweede zeestation *Oostende-Kaai* (bouwjaren 1907-1913): “centraal bovenop de gevel een klok (uurwerk), ingewerkt in de natuurstenen afboording van de gevel (...)” (82b). Begin de jaren vijftig werd overgeschakeld op elektrische aandrijving. De “avonturen” van, met en rond deze horloge zijn me niet bekend; een “gat in de markt” als je wil voor de liefhebbers ... De twee uurwerken – één kant Witte Nonnenstraat en één kant Hendrik Serruyslaan, allebei thans buiten gebruik - van het “Postgebouw van architect Eysselinck” kwamen “eigen”-“aardig” over. Elk met een cadran met binnenin twee cirkels van ongelijke grootte, vertrekkend uit hetzelfde middelpunt, en *zonder cijferaanuiding*, bevatte zoals elke horloge twee wijzers die, merkwaardig én heel eigen, *boven elkaar evolueerden* en elektrisch verlicht waren (ook overdag). Heel bevreemdend, zeker vijfenvijftig jaar geleden, en één van de kenmerken van een gebouw dat weer volop van zich doet spreken, anno 2008 . Meer daarover geraak ik niet kwijt ...

TOT BESLUIT:

* Hoeveel speeksel, welk grollend gemor en schier eindeloos gesakker (nutteloos, wij weten het, maar het lucht het gemoed op en tempert knisperende gevoelens van spanningen en machteloosheid, wij allen ondervinden ze wel eens) is in de loop der jaren verspild aan de onjuiste uuraanduiding op de openbare horloges?? Men zocht een verklaring bij temperatuurschommelingen (och kom ...) of de invloed van de wind op grote hoogte in een toren (maar beneden was het dan óók prijs ...). De gammele mechaniek gaf geen voldoening, dát was het. De moderne techniek heeft ten slotte een hardnekkig “oud zeer” uit de wereld geholpen. Wat was en nu is op dat gebied moet verzoend, kan verholpen worden. Ik vond een fait-divers daaromtrent in de weekendkrant “*De Zondag*” d.d. 21 januari 2007, p. 7. Lees maar. “DE PANNE WEET HOE LAAT HET IS. – Op de voorgevel van het stationsgebouw van De Panne prijkt opnieuw een klok. Die haalde de NMBS in de jaren zeventig weg. Enkel een kale, houten plaat bleef achter en die moest dringend vervangen worden. De treinreizigers weten voortaan weer hoe laat het is en voor de NMBS is het een extra stimulans om op tijd te zijn. NMBS-woordvoerder verklaart. “We willen ons historisch patrimonium zoveel mogelijk in hun oorspronkelijke staat herstellen. De installatie van het uurwerk kostte 3.000 euro. Het horloge is een kopie van dat in 1970 (,) maar zit in een modernere verpakking met LED-verlichting. Door een telegestuurd signaal zal de klok steeds de juiste tijd aangeven” (door mij gecursiveerd citaat).

* Openbare, modern te noemen uurwerken bestaan heden ten dage nog weinig. Dat van het Postgebouw van architect Eysselinck was origineel en haar tijd van na W.O. 2 ver vooruit (achter glas, 's avonds verlicht en met fel ongelijke wijzers op een blanco plaat) maar was soms ook defect. Digitale klokken treffen wij , momenteel en spaarzaam verspreid aan bij enkele apothekers, op het kantoor van reclameweekblad *Tips* (Alfons Pieterslaan), ter hoogte van het Zwembad en het grootwarenhuis *Delhaize* (Hazegras) of op de Nieuwpoortse Steenweg bij de H. Hartlaan. En er zijn er nog, gewis. Denken we bijvoorbeeld aan de minder voor de hand liggende *parkeermeters* die ieder toch een kwartshorloge bevatten en op manshoogte vrij consulteerbaar zijn ...

* Uit het weekblad “*De Streekkrant-Oostende*” d.d. 6 februari 2003: “Het Stadsbestuur van Oostende zegt de vergunning voor het plaatsen van uurwerken in het straatbeeld op. “De uurwerken geven niet de juiste tijd aan”, aldus schepen Willy Labens. Oostende gaat op zoek naar een andere leverancier van uurwerken. Ze had de eigenaar al verschillende keren gevraagd de tijd juist te zetten, maar dat gebeurde onvoldoende”. Het feit was me onbekend (83).

APPENDIX: Koning Leopold II en de juiste tijdsaanduiding

* [Laatste kwart 19de eeuw]. – *De vriendelijkheid van de Koning* [Leopold II]: **hoe laat is het nu, Sire?** “ (...) De hartelijkheid en de minzaamheid van de Vorst zijn fel opgevallen tijdens zijn [incognito] aanwezigheid te midden van de [Antwerpse] havenarbeiders [tijdens een oponthoud van zijn jacht *Alberta*]. Naar aanleiding hiervan diept de Antwerpse krant *Le Matin* volgende herinnering op: “Leopold II die men voor wat (sic) autocratisch houdt, is in tegendeel een charmante mens. Men weet dat de Koning te Oostende op de Dijk zeer dikwijls wandelt als een gewoon burger. Wij herinneren ons de tijd dat wij nog kleine jongen waren en onze vakanties in Oostende doorbrachten. Onder ons, snaken en kleine meiden, hadden wij een ‘complot gesmeed’ tegen de persoon van de Monarch. Men zou doen alsof men de Koning niet herkende en, elk op zijn/haar beurt zou hem gaan vragen hoe laat het was. *Het kinderlijk verstand heeft geen begrip van de Koninklijke Majesteit wanneer Ze op wandel is, [uitgedost] in licht kostuum en met een strooien hoed op!* (sic). Onmiddellijk brachten de meest stoutmoedigen van de bende hun plan ten uitvoer. De Vorst had snel door wat er gaande was, maar hij hield er niet van dat de samenzwering zou mislopen, en Hij gaf antwoord aan elke bengel die Hem kwam vragen hoe laat het is, “*siouplait, m’sieu?*” (84).

* 1904. – *Een echt gezegde van Leopold II* : De Koning – in gezelschap van Graaf Paul de Smet de Naeyer, regeringsleider en aan wiens arm Hij stapte, en van een ordonnansofficier – had een bezoek gebracht aan de werken aan de nieuwe haveninstallaties en aan de de Smet de Naeyerlaan, in aanbouw. Op de terugweg, rond 2 u 30’ [in de namiddag], kwamen zij aan vóór het station. Plots loste de Koning de arm van onze Eerste Minister ten einde zijn uurwerk te bekijken. Om vast te stellen dat, bij uitzondering, de horloge van het station het juiste uur aanwees. De Vorst merkte ironisch op: “Wat hebben wij nou? Dit uurwerk marcheert!”. En al lachend riposteerde de Premier: “Sire, ik ben echt verwonderd!”. Waar gebeurd ... (85).

* 1905. – *’s Konings horloge*. Wanneer Leopold II toekomt in een stad, zoals verleden donderdag [27 juni 1905] het geval was, dan volgt hij het vooraf uitgestippelde plan. Te voet of in zijn rijtuig, schijnbaar niet bekommerd om de tijd die voorbijgaat. Elk deel van het programma wordt door hem verricht op het gestelde uur. Is de tijd van afscheid nemen geslagen, dan gaat hij heen. Nooit stelt hij, wat bezorgd, iemand de vraag *hoe laat is het nu?* En heel wat mensen hebben zich al afgevraagd hoe hij het klaarspeelt om steeds stipt te zijn, terwijl hij nooit op de klok kijkt?! Welnu, Leopold doet het wel en voortdurend. Maar zonder dat men erop let. Kijkend naar een uurwerk dat gevestigd is aan een armband in leder die hij aan de linkerarm draagt. Terwijl hij met de hand zijn lange baard glad strijkt, werpt de Vorst een blik in zijn mouw, en ... hij is ingelicht! Ziedaar een detail dat, denken wij, nog niet gekend was ... (86).

NOTEN

Oorspronkelijk was deze studie, zonder pretenties (een detail van een detail van een detail uit het dagelijkse leven van eertijds) aangevat, enkel bestemd als lezing voor de O. H.G.K. “De Plate” en effectief uitgesproken op donderdagavond 17 december 2002 o.d. t. “*Uurwerken Stad Oostende*”. De tekst, op zich al de moeite waard (mede voor anderen), is nadien herhaaldelijk nagezien, en fel met anekdoten en oprispingen van tijdgenoten aangedikt (merci, *speurder* Yves D.), zonder evenwel de rode draad die er doorheen loopt, te schaden of te verlaten. Zo is het een volkskundig gekruid *document humain* geworden over een inderdaad vervelende toestand die, gelukkig maar, nu niet meer voorkomt. Intussen hebben de mensen al iets anders gevonden om op te foeteren ... Het thema “tijd” is enkele jaren geleden het onderwerp geweest van een “*Open Monumentendag*”- jaarthema, begin september, insgelijks te Oostende. Omer

Vilain schreef toen hierover interessewekkende beschouwingen die deel uitmaken van één van zijn wekelijkse cursiefjes in *de tijd van toen*, verschenen in "De Zeewacht".

Illustraties, bezorgd door dhr. Dries DEGRYSE.

- 1) *De tien moeilijkste vragen ter wereld*, in de «Morgen» (krant); 9-10 juli 2005, p. 13.
- 2) Commentaren t.g.v. mijn voornoemde spreekbeurt (1-12-02).
- 3) Jan Coopman: *Oud Oostende: enkele nieuwe bronnen*, in: *Ostendiana: jaarboek*; dl. 6 (1993), p. 11.
- 4) Simon Ippel: *Verhalen rond de Oostendse beiaarden* (1992), p. 32-35.
- 5) Idem: o.c., p. 52-53.
- 6) Simon Ippel, brief d.d. 25-01-2001.
- 7) Zie (6).
- 8) Simon Ippel: briefkaart d.d. 27-06-2001: de vindplaats herinnert hij zich niet meer.
- 9) Norbert Hostyn: *Raymond Kammerer*, een 19de eeuwse uwerkmaker te Oostende, in: *De Plate*; 1984, p. 113-114. Zie ook nog: *La Flandre Maritime* (krant); 12 september 1855.
- 10) *Over 90 jaar*, in: *De Zeewacht* (krant); nr. 6; 11 februari 1928, p. 1 (f).
- 11) R. Goddyn: *De koning te rijk: het fortuin van het Belgisch vorstenhuis* (Antwerpen, 2003), p. 155.
- 12) Gemeenteblad Stad Oostende (hierna: Gemeenteblad); nr. 4, 24 maart 1873, p. 41.
- 13) Gemeenteblad; nr. 8, 14 juni 1875, p. 61. Zie ook: 1876, p. 47.
- 14) Gemeenteblad; nr. 1, 1878, p. 5 en 12.
- 15) *Echo d'Ostende* (krant); 31 Januari 1866, p. 2.
- 16) Daniël Farasyn: *Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse zeedijk : 1830-1878*.
- 17) Gemeenteblad; 1873, p. 89-90.
- 18) Gemeenteblad; 1873, p. 100.
- 18a) *Echo d'Ostende*; 7 en 25 juni 1874, telkens p. 2; 19 november 1893, p. 3.
- 18b) Idem; 19 juli 1874, p. 2.
- 19) Gemeenteblad; 1876, p. 51-52.
- 20) *Echo d'Ostende*; 20 mei 1877.
- 21) *Echo d'Ostende*; 23 mei 1875.
- 22) Gemeentebladen; 1879, p. 96; 1883, p. 102; 1885, p. 196.
- 23) Gemeenteblad; nr 7, 6 april 1886, p. 114-115.
- 24) Gemeenteblad; nr. 8, 4 mei 1886, p. 163.
- 25) Gemeenteblad; nr. 8, 19 april 1892, p. 69. In het "Dienstreglement voor het uurwerk" (1876, te Brugge) werd bepaald, dat het uurwerk van de Halletoren vijf minuten moest voorlopen op dat van het station... Al lang niet meer toegepast, en of, maar pas officieel afgeschaft op 28 juni 2005! (dagblad "Het Volk", 29 juni 2005, p.4).
- 26) Gemeenteblad; 1876, p. 51.
- 27) Gemeenteblad; 1894, p. 280, 309-310, 331; 1895, p. 35-36.
- 27a) *La Feuille d'Ostende* (krant) 20 juni 1895, p.2.
- 28) Vincent Dufloy: *De brand van de Sint-Petrus en - Pauluskerk*, in: *Open Monumentendag Oostende* 10 september 2000, p. 46-47.
- 29) Gemeenteblad; nr. 4, 25 januari 1898, p. 149-150.
- 30) Gemeenteblad; nr. 23, 20 december 1898, p. 863-866.
- 31) *La Saison d'Ostende* (krant); nr. 12, 8 juli 1900, p. 2.
- 32) Gemeenteblad; nr. 14, 11 september 1900, p. 515.
- 33) *Echo d'Ostende*; 15 november 1900.
- 34) Gemeenteblad; nr. 11, 29 juli 1902, p. 356.
- 35) Gemeenteblad; nr. 5, 14 april 1903, p. 189-190.

- 36) Echo d'Ostende; 19 april 1907.
- 37) Le Carillon (krant); nr. 155, 29 oktober 1908, p. 2.
- 38) Echo d'Ostende; 13 oktober 1910.
- 39) Gemeentebld; 12 januari 1909, p. 14-15.
- 40) Le Carillon; nr. 94, 28 juli 1910, p. 2.
- 41) Idem; nr. 138, 27 september 1910, p. 2.
- 41a) Inventaris bouwkundig erfgoed : Oostende ; dl. 1b, p. 405.
- 42) Le Carillon; nr. 110, 19 augustus 1911, p. 1.
- 43) Bulletin van de Handelskamer van het arrondissement Oostende ; 1906, p. 88 en 174-175.
- 44) Le Carillon; nr. 70, 17 juni 1909, p. 2.
- 45) Le Carillon; nr. 91, 21 juli 1913, p. 2.
- 46) *De plagen van Oostende*: dringend verzoek vanwege de Oostendse Handelskamer (voorzitter: August Borgers), in: Le Carillon; nr. 93, 25-26 juli 1914, p. 1.
- 47) De Zeewacht; nr. 11, 15 maart 1930, p. 2.
- 48) Idem; nr. 12, 22 maart 1930, p. 2.
- 49) Idem; nr. 43, 25 oktober 1930, p. 2.
- 50) Idem; nr. 14, 4 april 1931, p. 1. Ook in het krantje "Oostende qui rit" d.d. 15 december 1929 (p. 3) was al duchtig de draak gestoken met de stationshorloge o.d.t. 'l'horloge à vent' ....
- 51) Idem; nr. 18, 2 mei 1931, p. 3.
- 52) Idem; nr. 19, 9 mei 1931, p. 1.
- 53) Idem; nr. 26, 27 juni 1931, p. 2.
- 54) Le Carillon; 6 augustus 1932, p. 2.
- 55) Omer Vilain: *Wapenschild met bloemen*, in: De Zeewacht; nr. 33, 16 augustus 2002, p. 12.
- 55a) Omer Vilain: *Plaatsaanduidingen te Oostende in de volksmond*, in: Ostendiana: jaarboek; dl. 1 (1972), p. 87-91.
- 56) Simon Ippel: *De klok van het bloemenuurwerk*, in: Open Monumentendag Oostende 10 september 2000, p. 34-39.
- 57) Alle gegevens stammen uit Bernard Dufloy: *Bloemenuurwerk*, in: Open Monumentendag Oostende 10 september 2000, p. 22-32.
- 58) Nieuwsblad van de Kust (krant); 19 mei 1972, p. 2.
- 59) Leen Coene: *De badinstallaties onder de Zeedijk*: (scriptie) (Oostende, 1997), p. 16-18.
- 60) Het Kustblad (krant); 26 mei 1946, p. 4.
- 61) Gemeentebld; 1937, p. 357-358.
- 62) Het Visserijblad (krant); 16 september 1939.
- 62a) Over dit gebouw, zie Alain Delahaye: Het Gerechtshof te Oostende, in: Lange Nelle (tijdschrift); jg. 18, 2006, 1, p. 18-20; 2, p. 29-31.
- 63) Simon Ippel: Verhalen rond de Oostendse beiaarden (1992), p. 113.
- 64) Huguette Vanden Weghe: *150 jaar stedelijk lager onderwijs Oostende* (1987), resp. 19 en 22. Zie ook: De Kustbode; 10 oktober 1947, p. 3.
- 65) Het Kustblad; 1 februari 1948, p. 2.
- 66) Idem; 4 januari 1948, p. 2 (sic).
- 67) Het Visserijblad; 28 oktober 1949, p. 5.
- 68) Jaarverslag Stad Oostende: 1955 (1956), p. 250.
- 69) Gemeentebld; nr. 6, 2 juni 1950, p. 295-298.
- 70) Het Visserijblad; 3 november 1950.
- 71) Gemeentebld; nr. 11, 14 juni 1957, p. 603-604.
- 72) Nieuwsblad van de Kust; 28 april 1955, p. 2.
- 73) Idem; 14 februari 1957, p. 2.
- 74) Idem; 20 juni 1957, p. 2.
- 75) Idem; 1 november 1962, p. 1.

- 76) Idem; 16 december 1954, p. 1. Afbeelding van de schets door "Foto Michael" (H. Serruyslaan).
- 77) Idem; 19 januari 1956, p. 3.
- 78) Idem; 14 februari 1957, p. 2.
- 79) Idem; 1 oktober 1971, p. 12.
- 80) Online op: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Horloge#Kwartshorloges>
- 81) V. Debruyne: *De tijd van het polshorloge lijkt voorbij*, in: De Morgen; 21 januari 2006, p. 10.
- 81a) Het Visserijblad; 11 september 1953.
- 82) Zie uitvoeriger bij: Simon Ippel: *Verhalen rond de Oostendse beiaarden* (1992), p. 145, 157-158, 181-182 (elektrificatie en uurwerken).
- 82a) Isabelle Dumon: *Het stadhuis van Oostende: Victor Bourgeois: monument in de naoorlogse architectuur en stedenbouw: scriptie* (2000), dl. 1, p.67.
- 82b) Inventaris bouwkundig erfgoed: Oostende (O-Haven), dl. 1b, p. 529- 531.
- 83) *De juiste tijd*, in: De Streekkrant Oostende; 6 februari 2003 (dank je wel, Roger Timmermans).
- 84) La Saison d'Ostende; nr. 75, 1 oktober 1899, p. 2.
- 85) Le Carillon; 11 januari 1910.
- 86) La Saison d'Ostende; 30 juli 1905, p. 4.

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
moderuste technologie
met multi-scanner

 **COCK
CAMERA
SERVICE**

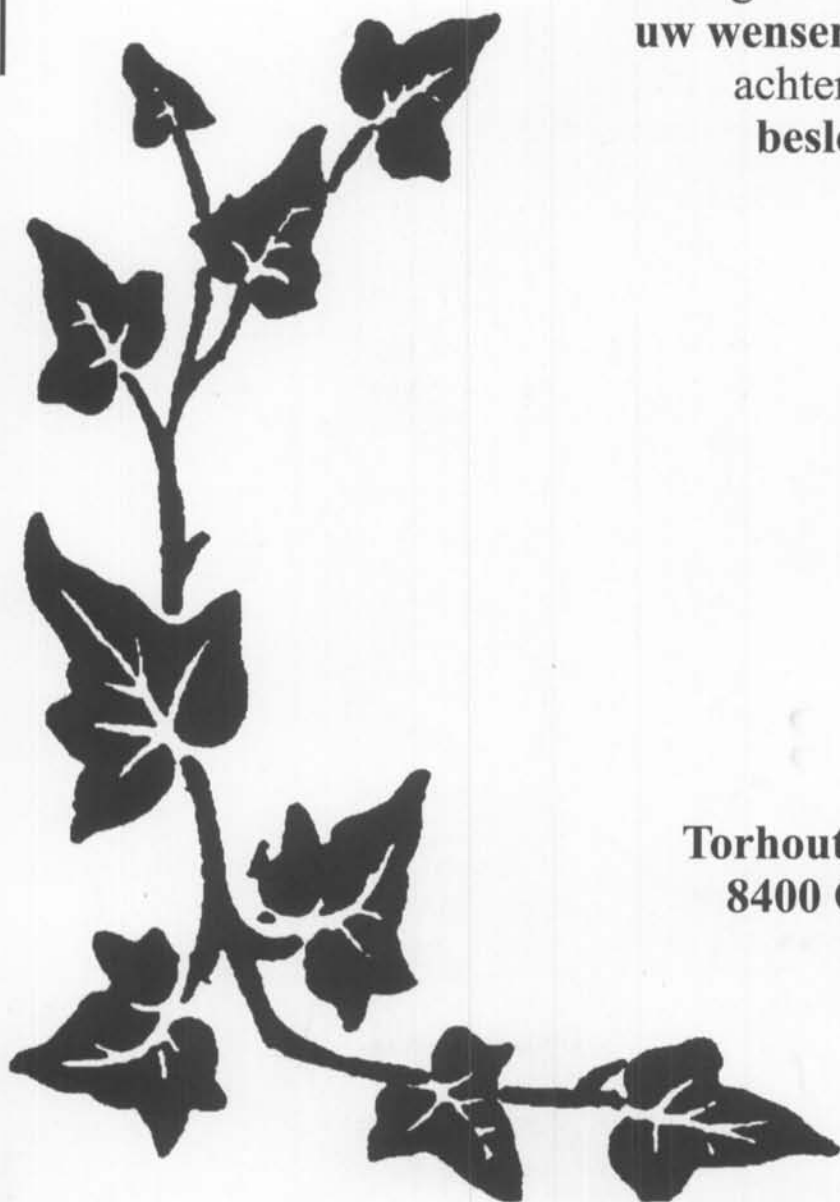
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

SEPTEMBER 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 7-9

MAAND juli-augustus-september 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 164:**BESTUUR DE PLATE**: Dement-Oostende: Oostende vergeet zijn verleden.

blz. 167:**I. VAN HYFTE**: 1920:Olympische Spelen in Oostende.

blz. 172:**R. TIMMERMANS**: Herkomst Stadsschild onbekend.

blz. 175:**J. NUYTEN**: In Ostend – De filmindustrie en Oostende

blz.183: **R. VERSLUYS**: Gemeentepeningen (zogenaamde betaalmunten, ook "Tokens" genoemd (1979-1983) (deel 2).

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdreducteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Bestuur Plate: Langestraat 69, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Roger TIMMERMANS: Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

Jan NUYTEN: Karel Janssenslaan 33/13, 8400 Oostende.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene.

SEPTEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden, en andere belangstellenden, uit te nodigen tot de volgende activiteit:

donderdag 25 september om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: **VAN SPORT NAUTIQUE D'OSTENDE TOT KONINKLIJKE ROEI- EN NAUTISCHE SPORT OOSTENDE (1871-2008)**

Spreker: dhr. **André BRISSINCK**

Deze avond beleven, we aan de hand van een powerpoint voorstelling met veel fotografisch materiaal, de rijke historiek van één van Oostendes oudste verenigingen.

Wij kennen of hoorden toch allemaal van de Pinksterregatten van Oostende. Maar weten we ook dat hier drie Europese Kampioenschappen plaats hadden en wat voor sportieve successen de roeiclub behaalde? Wie de belangrijkste medewerkers waren? Wanneer het clubhuis in het Maria-Hendrikapark vervangen werd door een gedeelte van het UNO-paviljoen uit Expo 58, nu in de Prins Albertlaan gelegen?

De spreker van deze avond is gegradueerde in de kinesithérapie maar ook reeds 15 jaar voorzitter van K.R.N.S.O., is lid van de Vlaamse Roeiliga en penningmeester van de Koninklijke Belgische Roeibond. Bij de Olympische Spelen van Barcelona was hij internationaal scheidsrechter.

Van 1960 tot 1968 roeide hij zelf bij de Federale Roeisectie van de Zeemacht.

Dhr. André Brissinck zal ons deze avond zeker heel wat over de Oostendse Sportgeschiedenis bijbrengen.

Mis deze eerste avond na de zomerstop zeker niet.

Nog op het einde van dit jaar komt er ook een thematentoonstelling over dit onderwerp in ons museum.

Nog tot 15 september in ons museum De Plate, elke dag behalve de dinsdag,
een erbetoon aan onze overleden vissers

THEMATENTONSTELLING

DE WREDE ZEE: DE VIS WORDT DUUR BETAALD

DEMENT OOSTENDE : Oostende vergeet zijn verleden

door **Het Bestuur van De Plate**

Oostende is steeds een stad in verandering geweest. Van vissersdorp naar militair bolwerk, en van 18^e eeuwse handelsstad naar de place-to-be in de Belle Epoque. En vandaag is Oostende een drukke, toeristische en actieve badplaats geworden. Maar de laatste jaren verandert onze stad iets teveel naar de zin van sommige Oostendenaars.

Oostende kwam zeer gehavend uit de tweede wereldoorlog. De belangrijkste monumenten uit de Belle Epoque werden toen serieus beschadigd. Het kursaal werd door de bezetter volledig afgebroken. Het stadhuis, het postgebouw en de grote hotels op de dijk gingen volledig op in de vlammen. Het Koninklijke Chalet was zo verwaarloosd door leegstand, dat het gewoon afgebroken werd na de oorlog. Het toenmalig stadsbestuur koos daarop voor een volledig nieuwe weg, de crisisjaren van de jaren 30 en de nieuwe toerist indachtig. Er was geen plaats meer voor "Belle Epoque", een nieuwe tijd en een nieuwe toekomst braken aan, met de toen heersende bouwstijl voorop: het kursaal, de post, het stadhuis, het feestpaleis, de paardenkoers, ...rezen allemaal terug uit het puin in volle "Atomium-stijl". Er werd ook helemaal niet gedacht aan een renovatie van beschadigde gebouwen.

Door een gebrek aan respect en interesse vielen alle resterende Belle Epoque dijkvilla's ten prooi aan afbraak, met in de plaats de komst van onze bekende Atlantic wall. Dit is ook het verhaal is van de socialisering van het toerisme. Oostende transformeerde van een mondaine stad voor de "happy few" naar een toeristische stad voor iedereen.

Albert I Promenade jaren 50 : men merkt duidelijk dat vele Belle Epoque zeevilla's de oorlog hebben overleefd.

Na een eerste afbraakgolf in de jaren vijftig en zestig van vorige eeuw, met als droevig hoogtepunt de afbraak in 1965 van de Koninklijke Schouwburg in de Van Iseghemlaan, is er de laatste jaren terug een nieuwe afbraakgolf aan de gang, zonder enig respect voor onze stad en zijn erfgoed.

Sinds eind jaren negentig kent men een economische opleving. In combinatie met een groep steeds actievere gepensioneerden, steeg de vraag naar appartementen aan de kust enorm. Vele oude panden staan vandaag dan ook onder de sloopdruk van de vastgoedmakelaars. Het is ook typisch voor onze Belgische geaardheid en zgn. zin voor vooruitgang, dat zaken zonder doel moeten verdwijnen. In Oostende krijgen de gebouwen geen tijd om waardig oud te worden. We laten ze verkrotten en verdwijnen in de naam van vooruitgang en economie. Maar men vergeet dat Oostende hierdoor zijn ziel verliest!

Protesterende Oostendenaars en actiegroepen zijn er steeds geweest. Zonder het engagement van vele personen in het verleden zouden er vandaag geen Koninklijke Gaanderijen met het Thermenpaleis meer zijn, geen Station of Villa Maritza, geen Maria Hendrikapark of Casino-Kursaal van Leon Stynen! Zelf James Ensor was bekommerd om zijn stad, en protesteerde tegen het dempen van de handelsdokken aan de Vindictivelaan.

Dement Oostende werd als actiegroep drie jaar geleden opgericht als reactie op deze niets ontziende afbraakwoede die in Oostende heerst. Als naam werd "Dement" gekozen, krachtig en marketing gewijs plakkend, want "Oostende vergeet zijn verleden". Een aantal bezorgde Oostendenaars vonden elkaar terug in een gemeenschappelijk doel: als onafhankelijke, niet politiek gebonden groep een gezond erfgoedbeleid nastreven! Het doel is te sensibiliseren op een actieve, en constructieve manier, en tot een krachtadig en gezond erfgoedbeleid te komen voor onze Koningin der Badsteden. Geen Sloopstende maar een Droomstende.

Dement Oostende werd bekend via persacties, affichecampagnes, de Monumentenstrijd onlangs rond de Koninklijke Stallingen op Canvas, de strijd nu rond Hotel du Louvre, de jaarlijkse uitreikingen van het Gouden Pand voor beste renovatie, en nog veel meer.

De vele positieve reacties, de steunbetuigingen en de grote aandacht voor interventies rond bedreigd erfgoed hebben Dement Oostende doen beseffen dat de Oostendenaars bezorgd zijn om het erfgoed in hun stad. Ook het Oostends stadsbestuur begint langzamerhand te beseffen dat ons lokaal erfgoed te belangrijk is om roemloos te laten verdwijnen onder de sloophamer. Gelet op het groeiend succes van de actiegroep, werd eind 2007 besloten de vereniging als VZW verder uit te bouwen, waardoor Dement Oostende zichtbaarder en toegankelijker werd voor de Oostendenaars, culturele instanties en het stadsbestuur. In de statuten staat als doel van de vereniging *"te sensibiliseren voor de cultuur-historische waarde van het onroerend erfgoed in Oostende, te ijveren voor het behoud en de opwaardering van dit erfgoed, en de beleidsmakers aan te sporen tot erfgoedzorg voor het karakteristieke architecturale patrimonium van de stad"*.

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige kring De Plate heeft een identiek doel, en als bestuur van De Plate staan we uiteraard voor honderd percent achter de doelstellingen van Dement Oostende. We merken dat de strijd om ons erfgoed vruchten afwerpt, en het is onze taak als Oostendenaars met een warm hart voor onze stad en zijn geschiedenis, mee in deze discussie te stappen.

Want de strijd is nog niet ten einde.

Voor een aantal dossiers is er vooruitgang geboekt. Voor het Hotel du Louvre in de Karel Janssenslaan werd, in tegenstelling tot eerdere persberichten en verklaringen, GEEN sloopvergunning afgeleverd. Integendeel, het merendeel van het College is voorstander van behoud. Er zijn vandaag geïnteresseerden die Hotel du Louvre willen kopen van de groep Desimpel. Echter, de groep houdt dit nog af omdat ze in de overtuiging is dat de sloopvergunning er sowieso komt. Een ander succes zijn de panden op het Filip van Maestrichtplein die niet zullen worden afgebroken om plaats te maken voor een sociaal wooncomplex. Integendeel, de huisvestings-

maatschappij "De Oostendse Haard" verkoopt de panden terug onder de verplichting deze te renoveren. Ondertussen werd het Vandenbroecke-pand al opgekocht door een particulier om er een Bed & Breakfast van te maken.

De sensibilisering van Dement heeft ook geleid tot de oprichting van de onafhankelijke erfgoedcommissie A.be onder leiding van Vlaams Bouwmeester Marcel Smets, met als doel duidelijke criteria op te stellen voor een gezond erfgoedbeleid. Spijtig genoeg blijft deze commissie ondoorzichtig en blijft het dossier steken op het kabinet van onze Schepenen van Monumentenzorg.

Koniginnelaan, vandaag en vroeger

Voor een aantal andere dossiers heeft een onverwachte, plotse sloop toch voor een schokgolf gezorgd. We doelen op de afbraak van twee herenhuizen in de Koninginnelaan 67-69, en de sloop van de Art Deco villa op het Prinses Stefanieplein 45...

Voor vele andere panden werd nog geen definitief oordeel geveld. Dement hoopt iedereen met een hart voor erfgoed en een gezonde liefde voor zijn stad te kunnen bereiken en te sensibiliseren. De Plate is in elk geval overtuigd van de noodzaak tot een goed erfgoedbeleid te komen.

Bronnen en info :

dementoostende@telenet.be
www.iloveo.be

Prinses Stefanieplein, afbraak eind mei 2008

1920: OLYMPISCHE SPELEN IN OOSTENDE

door Ivan VAN HYFTE

Oostende heeft een lange traditie van sport-stad te zijn. Meerdere clubs genieten van de eer ooit een "olympiër" onder hun leden te hebben gehad. Logisch ook dat een prestatie-gerichte activiteit wel nu en dan eens een witte raaf voortbrengt. Minder evident is de titel: in ons eigenste Oostende werden, 88 jaar geleden, Olympische spelen – althans disciplines – gehouden.

We schrijven 1920. De Grote Oorlog had gapende wonden nagelaten die verre van geheeld waren. De uit de oorlog komende landen werkten volop aan herstel en wederopbouw. In deze niet zo gunstige omstandigheden werd België op 05 april 1919 officieel geselecteerd door het Internationaal Olympisch Comité (OIC) als centrum van de eerste naoorlogse Olympische Spelen. Antwerpen, dat nog de sporen droeg van de menselijke tragedie, zou gaststad worden. Het werden geen spelen van verzoening. De oorlogsagressors Bulgarije, Duitsland, Oostenrijk, Turkije en Hongarije werden niet uitgenodigd.

Over deze Spelen zijn weinig officiële gegevens bekend, zodat het aantal en de namen van de deelnemers, afstanden en tijden soms onvolledig of onjuist zijn. Zo varieert het aantal deelnemers, naargelang hun bron, tussen 2606 en 2668, waarvan 63 à 77 vrouwen. De officiële opening greep plaats op 14 augustus 1920. Toen werden duiven gelost, traditioneel symbool van vrede, werd voor het eerst de Olympische vlag met de 5 ringen in een stadion gehesen en werd voor de eerste keer in de geschiedenis de Olympische eed afgelegd.

Maar de korte tijdspanne – amper 16 maanden – waarover de inrichters beschikten om de Spelen te organiseren en de financiële problemen waren de oorzaak dat soms moest geïmproviseerd worden tot op het laatste ogenblik.

Oostende, als stad aan zee, kreeg de eer (achteraf was weinig eer te rapen!) de zeilwedstrijden te mogen organiseren. Hiervoor kon ze rekenen op de medewerking van de "Royal Yacht Club Ostend" (RYCO), die hierin reeds een zekere ervaring had.

Begin juli 1920 lagen jachten van Noorse, Franse, Engelse, Zweedse, Nederlandse en Belgische nationaliteit in de haven aangemeerd voor een vierdaagse competitie van 7 tot en met 10 juli 1920.

Op school leerden we dat de allereerste Olympische regatta's (Athene, 1896) wegens te ruw weer afgelast werden! In Oostende is het niet zo ver gekomen, alhoewel..... In 7 van de 14 verschillende wedstrijdcategorieën werd slechts door één boot deelgenomen! De Noren, met het grootste aantal boten aanwezig, haalden vijfmaal goud in reeksen zonder tegenstander. Vóór de start waren ze al zeker van een gouden medaille en van een wedstrijd was er dan ook geen sprake. Toen in de Olympische klasse 12 foot dinghy de enige twee jachten allebei uit Nederland kwamen, werd de bemanning gevraagd om de resterende twee races thuis af te werken. Wat geschiedde, uniek in de annalen! Slechts 1 van de 14 wedstrijdcategorieën verschenen meer dan 3 boten aan de start, wat betekende dat op één deelnemer na iedereen met een Olympische medaille naar huis ging! Met de "Edelweiss II" in de 6 meter klasse (oud type 1907) behaalde het Oostendse RYCO-lid Emile CORNELLIE (1) samen met zijn zoon Florimond en Frédéric BRUYNSEELS goud voor België.

Voor het badseizoen was deze publicitaire topper alvast een flop, zelfs al hadden Oostende en andere Belgische kustgemeenten reclame gemaakt in het officieel propaganda-boekje van de Spelen.

In de krant "Nation Belge" lezen we: "...Les 3 journées d'Ostende se sont terminées sans que le public en était averti, sans fête, sans drapeau, sans autorités en uniforme..." – "Het leek enkel een plezier voor wat Antwerpse sportmen-volgers, vergezeld van Engelse fotografen en tot grote verbazing van de baders..." gaat het verder. – "...Waar was de stad met zijn subsidies of propaganda? ..."

In een reagerend artikel in het Oostendse Le Carillon van 18 juli 1920 weerlegt een journalist krachtig de stelling dat de stad, wat de organisatie betreft, zijn verantwoordelijkheid niet zou hebben genomen. Het blad publiceert een persbericht van het stadsbestuur waarin deze de zware kritiek daaromtrent weerlegt: de stad is nóóit vragende partij geweest en werd ook nooit uitgenodigd om zo'n unieke manifestatie daadwerkelijk te ondersteunen. "La Reine des villes sportives du continent" schiet toch ook niet tekort inzake paardenrennen, polo, zeilwedstrijden, roeiregatta's, schermtoernooien, lawn-tennis, golf, wielrennen of voetbal?..." klinkt het.

De journalist vervolgt met de zwarte piet door te schuiven naar Antwerpen en het inrichtend Olympisch Comité. Volgens hem treft de Royal Yacht Club d'Ostende, wiens medewerking slechts enkele dagen vóór de regatta's werd gevraagd, niet de minste schuld. Te elfder ure is men komen aankloppen om de scheve situatie recht te zetten. Vier dagen vóór de wedstrijden werden de programma's gedrukt en pas de dag zelf verkocht. Hoe dan ook, besluit hij, "tout ceci a produit une tres mauvaise impression à Ostende".

* * *

De tweede Olympische competitie in Oostende, polo te paard, kende een vlotter en succesvoller verloop. Van 25 tot en met 31 juli 1920 streden op de Wellington-renbaan 4 landen ploegen met elk 4 spelers om een medaille. Bij die fascinerende combinatie van paardensport en balsport komen de twee winnaars van de eerste match uit tegen elkaar voor de eerste en de tweede plaats. De twee verliezende partijen spelen voor de derde en de vierde plaats.

- 25 juli: Spanje ontmoet de Verenigde Staten, om 17.50 u. na de wedrennen; perfecte organisatie, schitterend weer, een select kennerspubliek: 13-3.
- 26 juli: Engeland speelt 6 (?) times van 8 minuten en duwt België in het verlies : 8-3.
- 28 juli: 2 Amerikaanse kolonels en 2 kapiteins pakken de bronzen plak na winst tegen de Belgische ploeg (2): 13-3.
- 31 juli: in de finale zijn de zonen van Albion een maatje te sterk voor de Spaanse adellijke cavalerie met Marquis de Villabraquima, Duc de Peneranda, Comte de la Maza en Duc d'Albe.

De Britse overwinning (13-9) was niet zo'n verrassing. Al in 1871 werden polo-wedstrijden in Engeland gespeeld. Legerteams en mensen die zich een stal met paarden konden veroorloven, beoefenden er deze sport die door Engelse (3) officieren gestroomlijnd werd.

Na de wedstrijden gaf de plaatselijke pers ook zijn visie op het gebeuren. "De Zeewacht" van 31 juli 1920 commentarieert: "...Dit sport, de Polo te peerd, levert voor onze stad een groot profijt op. Benevens de spelers die van de rijkste zijn en hun talrijke vrienden; kwamen hier 110 peerden toe met helpers enz. Ieder peerd kost 11 frank 85 daags van onderhoud in de stallingen..."

"La Saison d'Ostende" van 01 augustus 1920 bevestigt die dure hobby met zijn elitair imago: "C'est un sport qui n'est pas à la portée de toutes les bourses. Il faut posséder un assez grand nombre de poneys; certains propriétaires en possèdent une quinzaine (...); le bilan annuel s'établit par un passif important contre un actif purement sportif..."

Op 29 juli 1920 werden alle delegaties van de polo-competitie uitgenodigd voor een diner in de salons van het kursaalrestaurant. Deze feestmaaltijd werd aangeboden door Alfred GRISAR, president van het Uitvoerend Comité van de VIIe olympiade. Het menu werd toevertrouwd aan meesterkoks die gereputeerde wijnen uit de kelders van het kursaal bovenhaalden. Tijdens de speeches niets dan lof aan het adres van de stad Oostende, de inrichters en het Olympisch Comité. Het glas werd geheven op de gezondheid van de Koning en even werd zelfs Leopold II in herinnering gebracht voor zijn inspanningen ter promotie van de polo-sport. Tot slot werd een toast uitgebracht op alle aanwezige dames.

De sportieve faam van La Reine des Plages was volledig hersteld na de, bij gebrek aan voldoende deelnemers, geflopte zeilwedstrijden.

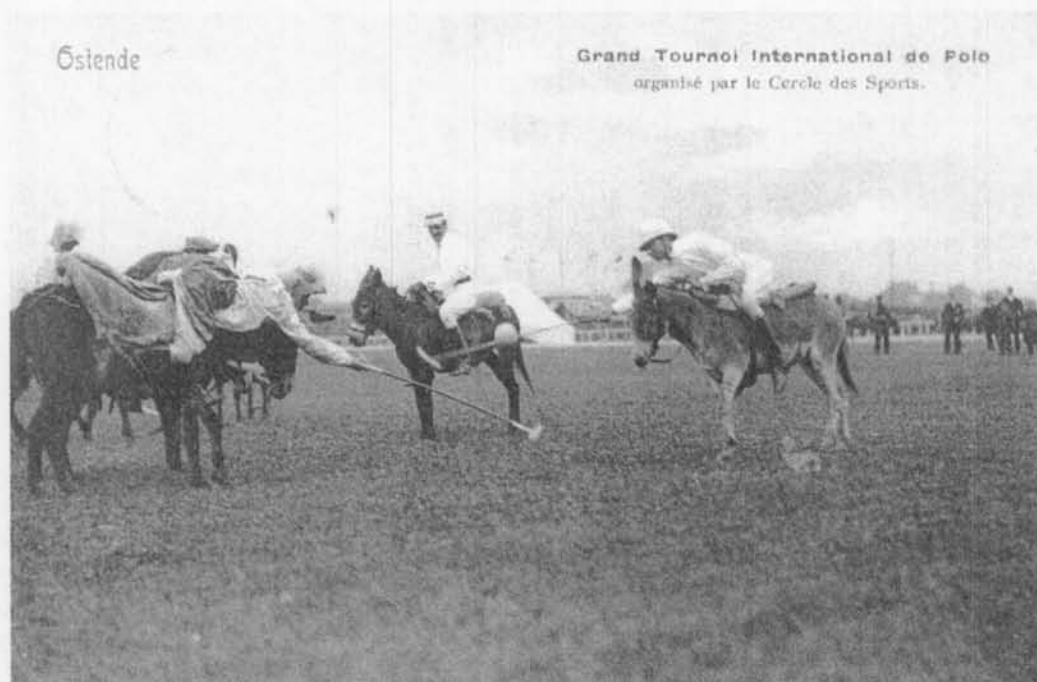
-
- (1) Emile CORNELLIE: Vlissingen, 1869-1939. Officier op het schoolschip "L'Avenir"; materiaalmeester en secretaris-generaal van de "Yacht Club d'Ostende". Zie R. OUVRY "RYCO – 150 jaar wedstrijdzeilen" (1988).
  - (2) Het Belgisch polo-team bestond uit volgende spelers van Beerschot Athletic Club: Alfred GRISAR, Maurice LEYSEN, Clement VANDERSTRAETEN en Gaston PEERS de NIEUWBURGH. Reserves waren Graaf H. d'OULTREMONT, commandant L. CROCKAERT en luitenant GOOD.
  - (3) Slechts 5 keer stond polo te paard op het Olympisch palmares: 1900, 1908, 1924 en 1936. Groot-Brittannië won driemaal goud.

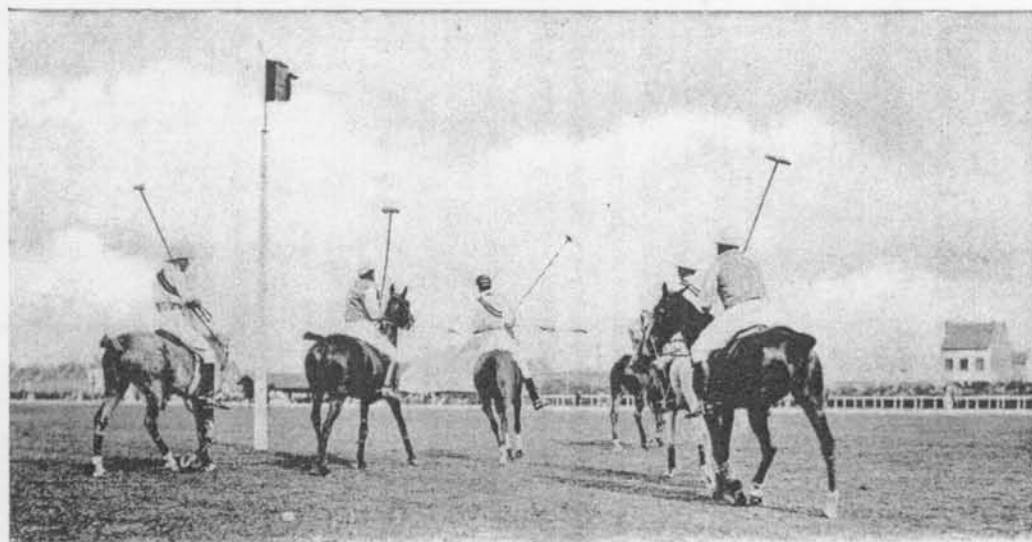
OOSTENDE, EEN GEKEND POLO-OORD

Ostende — Une Partie de Polo.

14383 — Hélotypie De Graeve, Gand.

H. L. n° 2.

Ostende, Un Match de Polo.

(collectie Ivan Van Hyfte)

HERKOMST STADSSCHILD ONBEKEND

door Roger TIMMERMANS

Wandelend langs de Mercatorlaan, aan de rand van het Maria-Hendrikapark, dicht bij de oude watertoren, heb je ongetwijfeld de oude verweerde steen met het stadswapen (afb. 1) gezien, aanleunend tegen een bakstenen muurtje.

Natuurlijk wil je meer te weten komen over de herkomst van die steen en hoe die daar terechtgekomen is. Bij navraag her en der scheen blijkbaar niemand te weten waar de steen met het stadswapen vandaan kwam. De grootte van de steen, 175 cm. x 100 cm., en het stadsschild lijken veeleer te wijzen op een belangrijk officieel stadsgebouw dan op een versiering van een gewone huisgevel.

De beeldbank van Oostende bezit een foto (afb. 2) waarop te zien is dat het stadsschild aan de huisgevel boven de ingangdeur volledig overeenstemt met het stadsschild aan de oude watertoren (afb. 1). Merkwaardig daarbij is de asymmetrie van de versierselen langs weerszijden van het schild. Men zou eerder een identiek motief, in spiegelbeeld, verwachten links en rechts van het wapenschild.

De vraag is nu: waar stond dit huis? Een bijna niet te beantwoorden vraag. Het was als zoeken naar een speld in een hooiberg. Iedereen daarover aangesproken, bleef het antwoord schuldig. Het antwoord kwam echter uit een onverwachte hoek.

In het Gestella Krantje (1), jaargang 30, nr. 1, 2008, verscheen van de hand van dhr. Gilbert YPERMAN, een zeer degelijk artikel "De calcijdewegh van Wijnendale-Oostende (1764-1755) samen met een foto van het tolhuis aan de Kalsijdebrug te Snaaskerke (afb. 3).

Uit bovengenoemd artikel, onder hoofdstuk "Tolhuizen", licht ik, met toestemming van de auteur, waarvoor dank, volgende passage.

TOLHUIZEN

Boven de ingangdeur van het barrièrehuis aan de Kalsijdebrug was het wapenschild van de stad Oostende aangebracht. Begrijpelijk daar Oostende initiatiefnemer was voor het aanleggen van de weg. De ontvangsten dienden dan ook om de aangegane leningen door de stad af te korten.

Links op de foto is het tolhuis het hoge gebouw dat in de volksmond "De Drie Sleutels" heette. Het wapenschild boven de voordeur is duidelijk te zien. Het was het schild van de stad Oostende met de drie sleutels. Het gebouw verdween in 1957 om plaats te maken voor de aanleg van een vaste brug over het kanaal. Het schild ging terug naar Oostende;

Einde citaat.

Vergelijken we nu beide gevels, op afb. 2 en afb. 3, dan zien we duidelijk dat het tweemaal om dezelfde gevel gaat.

Dus zouden we, met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, kunnen stellen dat het stadsschild aan de Mercatorlaan afkomstig is van het tolhuis te Snaaskerke. In dit geval zou de steen tussen 225 en 250 jaar oud zijn. Een respectabele leeftijd.

Nadere informatie leerde dat het gebouw, nadat het tolhuis zijn functie als dusdanig had verloren, eigendom werd van burgemeester en bouwer VAN SIELEGHEM uit Eernegem, aan de Moerdijk

(2). Het huis werd, natuurlijk, omgevormd tot café en kreeg de naam “De Drie Sleutels”, verwijzend naar het schild boven de deur.

De steen met het stadsschild van Oostende, teruggebracht na het slopen van het tolhuis, leidde jarenlang een kommerlijk bestaan. Het werd uiteindelijk teruggevonden tussen afval en puin aan de oude watertoren.

Toenmalig Schepen, Gerard DANIËLS, nam het initiatief tijdens zijn ambtperiode (1983-1988) om de steen te laten plaatsen op zijn huidige locatie. Toen al waren er geen sleutels meer te zien op het wapenschild (3). Waren ze verdwenen onder het puin? Wie zal het zeggen?

Dank zij zijn tussenkomst is de antieke steen gelukkig bewaard gebleven. Hopelijk zal hij nog vele jaren te bezichtigen zijn in de buurt van de oude watertoren.

-
- (1) Gestella Krantje – Tijdschrift voor familiekunde, geschiedenis, heemkunde en volkskunde van Gistel en de parochies van het vroegere Ambacht-Gistel.
(2) Inlichtingen verstrekt door dhr. Gilbert YPERMAN.
(3) Inlichtingen verstrekt door dhr. Gerard DANIËLS.

Afb. 1 – Het stadsschild zonder sleutels aan de oude watertoren

Afb. 2: Het stadsschild aan de gevel van het tolhuis te Snaaskerke

Afb. 3: Het tolhuis te Snaaskerke met stadsschild (pijlje)

IN OSTEND – DE FILMINDUSTRIE EN OOSTENDE

door **Jan Nuytten**

Nu Brugge volop staat te pronken met het feit dat verleden jaar een mega Hollywood-productie "IN BRUGES" aldaar gedeeltelijk werd ingeblikt, mag men niet uit het oog verliezen dat in het verleden onze stad herhaalde malen geschiedenis maakte in de filmwereld. Niet dat er ooit in Oostende filmstudio's stonden of filmmagnaten gevestigd waren.

Maar ik alludeer ten eerste op het feit dat Oostende eind de jaren vijftig, na Antwerpen, het grootste aantal bioscopen per inwoner had en de enige stad in West-Vlaanderen was alwaar het ganse jaar door iedere bioscoop zijn deuren opende om 14 u.

Verder komt de naam van Oostende voor in talrijke filmtitels, of werd een film geheel of gedeeltelijk opgenomen in Oostende of speelt het verhaal zich af in Oostende.

Tenslotte was Oostende ook de geboorte- of de overlijdensplaats van velen die op een of andere wijze betrokken waren bij de filmproductie.

In deze bijdrage heb ik het uitsluitend over producties bestemd voor bioscoopexploitatie en die gedraaid zijn in de standaard pellicule 35 mm (tenzij anders vermeld). De opsomming gebeurt gemakshalve chronologisch.

Bijna alle films gedraaid vóór 1930 zijn zogenaamde "stille films", dus zonder klankband. Maar met tussentitels om het verhaal te verduidelijken. De taal van deze was afhankelijk van het land of de plaats waar de film werd vertoond. Voorzover de gegevens daaromtrent beschikbaar zijn, worden die vermeld.

Stille films:

1903 : PANORAMA AND BATHING SCENE OF OSTEND, BELGIUM

Britse documentaire in zwart-wit (? min.) over "Oostende, de beste badplaats op het continent (sic). Een productie van "British Pathé". Geen verdere gegevens beschikbaar.

1905 : AVONTUUR OP HET STRAND VAN OOSTENDE

Belgische romantische film in zwart-wit (? min.) van Charles BELOT. Hoogst waarschijnlijk de allereerste Belgische speelfilm.

1905 : EEN HOLLANDSCHE BOER EN EEN AMERIKAAN IN DEN NACHTTREIN ANTWERPEN-OOSTENDE

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (? min.) van Albert en Willy ALBERTS.

1905 : RENDEZ-VOUS OP HET STRAND VAN OOSTENDE

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (? min.) van Albert en Willy ALBERTS.

De twee voorgaande titels hadden Nederlandse en Franstalige tussentitels en werden gefinancierd door henzelf.

1909 : ANTWERPEN EN OOSTENDE :

Franse documentaire over beide steden.

Auteur : (P. ?) Samana (geen verdere details bekend).

1915 : THE HISTORY OF THE WORLDS GREATEST WAR

Amerikaanse oorlogsdocumentaire in zwart-wit (? min.) gemaakt in opdracht van het departement landsverdediging en eerder bedoeld als propagandafilm. Verdere gegevens ontbreken.

1921 : OSTENDE, REINE DES PLAGES

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (? min.) van Henry-Alexandre PARYS gedraaid in opdracht van de stad Oostende. Tussentitels in het Nederlands en het Frans.

1921 : LA FORCE DES VINGT ANS

Belgisch drama in zwart-wit (30 min.) van Isidore MORNAY. Verdere gegevens ontbreken, tenzij een foto waar het strand te zien is.

1923 : BEZOEK AAN DE STEDEN BRUGGE – GENT – OUDENAARDE – IEPER – ZEEBRUGGE – OOSTENDE

Britse toeristische documentaire van Herman BURTON met Engelse tussentitels en geproduceerd in opdracht van de Belgische Ambassade in Londen.

1927 & 1928 : AMATEURFILMS OVER OOSTENDE

Belgische korte reportages over Oostende in zwart-wit van Henri STORCK. Pellicule 9,5 mm. Lengte onbekend. Alle films gingen verloren.

1929 : IMAGES d'OSTENDE

Belgische documentaire in zwart-wit (12 min.) van Henri STORCK. De typische toeristische locaties van Oostende komen aan bod. Eentalige Franse tussentitels.

1930 : TRAINS DE PLAISIR

Belgische documentaire in zwart-wit (8 min.) van Henri STORCK. De kortfilm maakt deel uit van 35 reportages die hij als "officiële cinematograaf van de Stad Oostende" tijdens de Jubelfeesten

draaide. Het oude station en diverse toeristische locaties komen aan bod. Ook vertoond in Nederlandse versie "Pleziertreinen".

1930 : TER HARING-VISSCHERIJ

Belgische documentaire in zwart-wit (15 min.) van Henri STORCK. Locaties : de vissershaven en de havengeul. Ook uitgebracht in een Franstalige versie : "Une Pêche au Hareng".

Geluidsfilms:

1930 : REDDINGSDIENST AAN DE BELGISCHE KUST

Belgische documentaire in zwart-wit (15 min.) van Henri STORCK. De commentaar in het Nederlands werd later toegevoegd. Er bestaat ook een Franse versie : "Service de Sauvetage à la Côte Belge". Geproduceerd door het Bestuur van het Zeewezen. In feite de eerste geluidsfilm van STORCK.

1930 : LA MORT DE VÉNUS

Belgische korte speelfilm in zwart-wit (10 min.) van Henri STORCK naar een scenario van Felix LABISSE. Uiteraard ook vertoond in het Nederlands "De Dood van Venus".
Locatie : het strand. De kopie en het originele negatief zijn verloren.

1931 : OSTENDE, REINE DES PLAGES

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (11 min.) van Henri STORCK, met o.a. muziek van James Ensor "Marche des Rotariens d'Ostende". De opnames van de mooiste plekjes waren vooral bedoeld om binnenlandse als buitenlandse vakantiegangers te lokken.

1932: IDYLLE À LA PLAGES

Belgische korte speelfilm in zwart-wit (22 min.) van Henri STORCK met o.a. de toenmalige populaire Franse filmster Raymond Rouleau en Gwen Norman. De buitenopnames gebeurden op het strand en enkele toeristische locaties. De binnenopnames grepen plaats in de cinema "Le Vieux Colombier" te Parijs. Als figuranten spelen mee : o.a. James Ensor, Felix Labisse en Léon Spilliaert. Het originele negatief (35 min.) ging in de vlammen op bij een bombardement tijdens Wereldoorlog II.

1932 : PÊCHEURS BELGES EN ISLANDE

Een docudrama van Fernand RIGOT (70 min.) met o.a. Yvette Guilbert en Thomy. Origineel Franstalig, maar later ook uitgebracht in een Nederlandse versie "Oostendsche "Visschers in IJsland" en een Engelse versie "Iceland Fishermen".

1935 : HET PAASEILAND

Belgische documentaire in zwart-wit (26 min.) van John FERNHOUT in samenwerking met Henri STORCK. Hoewel Oostende niet in beeld komt, vermeld ik de film omdat de reis verloopt met het thans voor Oostende beeldpalende zeilschip "De Mercator".

1935 : DE DRIEMASTER MERCATOR

Belgische documentaire in zwart-wit (23 min.) van John FERNHOUT in samenwerking met Henri STORCK. Zie hierboven. Van beide films werd een Franstalige versie gemaakt.

1938 : OP VAKANTIE

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (11 min.) van Henri STORCK in opdracht van het West-Vlaams Provinciebestuur. De meest idyllische plekjes van de kust komen in beeld. Van de film werd er een Engelse versie gemaakt.

1947 : LA JOIE REVIVRE

Belgische toeristische documentaire in zwart-wit (13 min.) van Henri STORCK in opdracht van het Commissariaat voor Toerisme. Voor de samenstelling van de film gebruikte STORCK veel beeldmateriaal uit zijn vooroorlogse "Op Vakantie" en uit de Duitse en Engelse filmactualiteiten.. Er werden drie versies uitgebracht : een Franse ingesproken door Arthur HAULOT, een Nederlandse door Jan BOTERMANS en een Engelse door Brysson GERRARD. De aandacht gaat vooral naar de mooiste locaties van de stad en er is een sequentie gewijd aan James ENSOR.

1954 : LES PORTES DE LA NATION

Belgische documentaire in kleuren (15 min.) van Henri STORCK in opdracht van het Nationaal Comité voor Maritieme Propaganda. Met o.a. de aankomst en het lossen van de mailboot te Oostende. De commentaar wordt ingesproken door Jean RAINE. Ook in een Nederlandse versie met de titel "De Poorten van de Natie" met een tekst van Karel JONCKHEERE en ingesproken door Gabriël MOORTGAT.

1954 : FEUERWERK

Een Duitse muzikale film in kleuren (97 min.) van Kurt HOFFMANN met o.a. Romy SCHNEIDER en Lilli PALMER waarin de overbekende schlager "Oh, Mein Papa". De film werd volledig gedraaid in de Bavaria Studio's te München. Een deel van het verhaal speelt zich af in een zogenaamde kopie van het oude zeestation van Oostende.

1955 : DE SCHAT VAN OOSTENDE

Vlaamse toeristische speelfilm in kleuren (.24 min.) van Henri STORCK in opdracht van de Stad Oostende. Geïnspireerd op de personages van Hergé. De detectives Jansen en Janssen gaan op zoek

naar de hond van Kuifje. Met o.a. Christiane LENAIN en de kleine Oostendenaar (en later meester-kok) Jacques GHAYE.

Nederlandse versie met de commentaar van Omer GRAWET

De opnamen gebeurde op diverse plaatsen in de stad en STORCK kon rekenen op de medewerking van Raoul SERVAIS (als assistent, adviseur en... loopjongen).

Van de film werd er ook een Franstalige, een Engelstalige en een Duitse versie gemaakt.

Bij de Franstalige is de commentaar ingesproken door Bruno en Jeanine SCHEVERNELS.

1955 : DRIE BELGISCHE WATERKURSTEDEN

Belgische documentaire in zwart-wit (46 min.). Zonder professionele acteurs. Opnames in het toenmalig thermaal instituut van het Thermae Palace Hotel. Bestaat in Nederlandstalige en Franstalige versie.

1955 : THE PRISONER

Dramatische film in zwart-wit (95 min.) van Peter GLENVILLE met o.a. Alec GUINES en Jack HAWKINS. Eén scène werd opgenomen in de Kaaistraat.

1959 : HAVENLICHTEN

Een animatiefilm in kleuren (10 min.) van Raoul SERVAIS waarvan het verhaal zich uiteraard afspeelt in de haven. Pellicule 16 mm.

1971 : LES LÈVRES ROUGES

Belgische griezelfilm in kleuren (100 min.) van Harry KUMEL met Delphine SEYRIG en John Karlen. Opnames binnen en rond het Thermae Palace Hotel.

Anekdote : tijdens de vertoning van de film in de cinema Forum zat er een ouder koppel achter mij en bij het einde van de film hoorde ik volgende commentaar : "En zeggen dat dit allemaal hier is gebeurd en dat we daar niks van geweten hebben".

1972 : L'ASSASSINO...E AL TELEFONO

Een Italiaanse thriller in kleuren (105 min.) van Alberto DE MARTINO met o.a. Telly SAVALAS en de Belg Roger VANHOOL. Bepaalde opnames gebeurden in het havengebied.

1971 : CARNAVAL VAN OOSTENDE

Belgische documentaire in kleuren (12 min.) van Henri STORCK in de reeks "Feesten in België of een Volk leeft zich uit" in opdracht van o.a. het Commissariaat-Generaal voor Toerisme. De aandacht gaat vooral naar de Cimantirestoet, de gemaskerde carnavalsvierders die zich uitleven in de kroegen rond de Visserskaai en vooral naar het "Bal du Rat Mort". Naast de Nederlandse versie met de tekst van Karel JONCKHEERE, bestaat er een Franse, Duitse, Engelse, Spaanse, Italiaanse en een Portugese versie.

1977 : ARMAGUEDON

Een Franse thriller in kleuren (95 min.) van Alain JESSUA met o.a. Alain DELON en Jean YANNE. Een gedeelte van de opnamen gebeurden in het bruisende uitgangleven van de Langestraat.

1984 : A STRANGE LOVE AFFAIR

Nederlandse romantische film in zwart-wit (90 min.) van Eric DE KUYPER en Paul VERSTATEN met o.a. Howard HENSEL en Ann PETERSEN. Volledig opgenomen op diverse locaties in Oostende.

1985 : ISTANBUL

Vlaamse thriller in kleuren (90 min.) van Mark DIDDEN met o.a. Brad DOURIF, Dominique DERUDDERE, Senne ROUFFAER. Nederlands en Engels gesproken. Opnames in de uitgangsbuurt rond het Casino-Kursaal.

1987 : SKIN

Vlaams drama in kleuren (90 min.) van Guido HENDERICKX met o.a. ARNO, Frank AENDENBOOM, Bert ANDRÉ. Opnames "ergens" in de duinen van Oostende. Oostends gesproken en met de muziek van ARNO.

1990 : REISE NACH OSTENDE

Een Duitse documentaire in kleuren (118 min.) van Klaus WILDEHAHN. Geen verdere gegevens beschikbaar.

1990 : ALISSA IN CONCERT

Een Nederlands drama in zwart-wit (75 min.) van Erik van ZUYLEN met Frances-Maria UTTI en Michael MATTHEWS. Eén scène werd opgenomen in de speelzaal van het Casino-Kursaal.

1991 : OOSTENDE

Franse dramatische film in kleuren (80 min.) van Eric WORTH met Isabella FERRARI en Jean-Claude ADELIN. Een gedeelte van de film speelt zich af in een niet nader genoemd Oostends hotel nagebouwd in de studio's van Boulogne-Billancourt te Parijs.

1995 : CAMPING COSMOS

Vlaamse film in kleuren (88 min.) van Jan BUCQUOI met o.a. Jean-Henri COMPERE en Fanny HANCIAUX. Bepaalde scènes werden opgenomen in de Duinen rond het Fort Napoleon.

1998 : DAS TRIO

Duitse erotische film in kleuren (97 min.) van Hermine HUNTGEBURTH met o.a. Götz GEORGE en Christian REDL. Alleen de slotscène van de film werd gedraaid te Oostende. Locatie : Venetiaanse Gaanderijen.

1998 : PLÂCE VENDÔME

Franse krimi in kleuren (117 min.) van Nicole GARCIA met o.a. Cathérine DENEUVE en Jacques DUTRONC. Beelden van het station en de aanlegplaats van de mailboot. De binnenzijde van het schip werd nagebouwd in een studio van Joinville te Parijs. Gezien er geen spoor terug te vinden is van de aanwezigheid van Cathérine DENEUVE in Oostende is men hoogst waarschijnlijk als volgt tewerk gegaan. Een cameraman heeft beeldopnames gemaakt van het zeestation en de haven van Oostende. In de studio werden die beelden vervolgens gebruikt voor de "background projectie". Voor dit bewegend decor evolueerden de acteurs tussen de nodige rekvisieten. Zodat de kijker de illusie krijgt dat de actie zich daadwerkelijk afspeelt in Oostende. Tot vóór de komst van de digitale film, een frequente aangewende techniek.

2001 : PAULINE EN PAULETTE

Vlaamse dramatische komedie in kleuren (106 min.) van Lieven DEBRAUWER met o.a. Dora Van Der GROEN en Ann PETERSEN. Binnen- en buitenopnames ter hoogte van de zeedijk te Mariakerke.

2002 : OSTENDE

Duitse korte fictiefilm in kleuren van Ilka SCHULTZ (24 min.) met o.a. Maria SCHLUSTER en Peter STOCK. Geen verdere gegevens beschikbaar.

2003 : DE ONTERECHTE KAMPIOEN

Nederlandse sport-documentaire in kleuren (12 min.) van Marco JANSEN en Theo MAASSEN. Locatie van de opnames volgens betrouwbare bron : het sportpark.

2004 : CONFITUUR

Vlaamse dramatische komedie in kleuren (84 min.) van Lieven DEBRAUWER met o.a. Chris LOMME, Jasperina de JONG, Tuur DE WEERT. Opnames op diverse plaatsen in de stad.

2004 : SED LEKS

Vlaamse korte speelfilm in kleuren (13 min.) van Siga VAN DE VELDE met o.a. Gunther LESAGE en Ruth BECQUAERT. Opnames op diverse plaatsen van de stad.

2005 : LES PARRAINS

Zwitserse komedie in kleuren (99 min.) van Frédéric FORESTIER met o.a. Gérard LANVIN en Jacques VILLERET, waarin 2 Oostendse klanten vertolkt door Jan HAMMENECKER en Anne-Cécile VANDALEM zich aanbieden in een juwelierszaak te Lausanne.

2006 : EINDSTATION

Korte speelfilm in kleuren (18 min.) van Nick DERUTTER met o.a. Guido DECRAENE. Enkele opnames gebeurden op de zeedijk.

2007 : EX DRUMMER

Vlaamse krimi in kleuren (104 min.) van Koen MORTIER naar de roman van Herman BRUSSELMANS, met o.a. Dries VAN HEGEN en Norman BAERT. Opnames op diverse plaatsen van de stad. Met de muziek van ARNO.

In productie :

2009 (?) : MARVIN : THE STORY OF MARVIN GHAYE

Amerikaanse biografische film van F. Gary GRAY. Helaas tot op heden geen verdere details bekend.

2010 (?) : SEXUAL HEALING

Amerikaanse biografische film over Marvin GHAYE van Lauren GOODMAN met o.a. Jesse L. MARTIN als Marvin GHAYE en James GANDOLFINI als Freddy COUSAERT. Welke beelden van Oostende in de film zullen voorkomen, zult uzelf moeten ontdekken.

Geboren en/of overleden te Oostende :

Arno HINTJES (acteur en componist) : ° 21 mei 1949

Erik BURKE (acteur) : ° 19 januari 1963

Hector CAMERLYNCK (acteur) : ° 20 december 1913 (Stene) + 20 december 1989

Walter DE GROOTE (acteur) : ° 15 september 1959

Marc DECORTE (acteur) : ° 8 november 1981

Omer GRAWET (diverse functies) : + 15 mei 2004

Johan LAHAYE (acteur) : ° 20 november 1969

Gerd MARTIENZEN (acteur) : ° 27 maart 1918

Joris MINNE (acteur) : ° 11 mei 1947

Dré POPPE (acteur) : + 12 juli 2002

Raoul SERVAIS (diverse functies) : ° 1 mei 1928

Henri STORCK (cineast) : ° 5 september 1907

David VERBEECK (acteur) : ° 13 december 1967

Raymond WILLEMS (acteur) : ° 31 augustus 1935

Michael ZANDERS (acteur) : ° 18 april 1975

Gella ALLAERT (actrice) : ° 8 september 1910-+ 18 maart 2002

Mireille BONTE (actrice) : 5 oktober 1954
 Jo CRAB (actrice) : +18 december 1981
 Wendy VAN WANTEN (actrice) : °6 februari 1960
 Joachim BRACKX (componist) : °9 september 1975
 Piet BAEKE (auteur) : °12 mei 1978

Bovenstaande opsomming werd naar bestvermogen samengesteld en de beschikbare gegevens dubbel gecheckt. Opmerkingen, aanvullingen en verbeteringen zullen met dank worden aanvaard op: jnuytten@telenet.be.

GEMEENTEPENNINGEN. (zogenaamde betaalmunten ook, "Tokens" genoemd 1979-1983) (deel 2)

door **Roland VERSLUYS**

In deze bijdrage enkele bijzonderheden i.v.m. het arrondissement OOSTENDE:

De "Kamer voor Handel en Nijverheid arr. Oostende" die toen in "Huize Louise-Marie" gevestigd was (huidig museum "De Plate") nam het voortouw om die penningen in de regio te verdelen samen met anderen.

De penningen waren in een karton verpakt en niet zichtbaar. Men kon bij het openen een gouden....zilveren of een auto winnen : AUSTIN MINI METRO SPECIAL. In het totaal waren er 3046 prijzen voor een bedrag van 800.000 BF. Ongeveer €2000. Alle inlichtingen waren op een affiche te vinden.

Voorzijde

Een voorbeeld van een financiële instelling:

Achterzijde.

In deze kartonnen verpakking ziet men de penning niet, en weet men niet uit welk metaal die is geslagen. Verrassing !!!!!

<p>De « Oostendse Florijn » is de enige uitgifte die ter gelegenheid van de heroprichting van de « Oostendse Compagnie » werd geslagen.</p> <p>A. Deswaet Voorzitter</p> <p>J. Piers Ere-Voorzitter</p>	<p>GARANTIECERTIFIKAAT</p> <p>EUROPE MINT</p> <p>garandeert, dat deze « herdenkingsmunt » werd vervaardigd van</p> <p>ZUIVER ZILVER 999/1000.</p> <p>Van deze « herdenkingsmunt » zullen slechts maximaal 1000 stukken $\varnothing$35 mm worden geslagen.</p>
---	---

Ag

Ag

Voorzijde van omslag, waar de penning in geplaatst was.

<p>De stad LEUVEN verklaart, dat ter gelegenheid van de voltooiing van de restauratie van het stadhuis dit de enige officiële uitgifte van penningen is, die ter herdenking hiervan werd gedaan.</p> <p>A. VANSINA Burgemeester</p>	<p>GARANTIECERTIFIKAAT</p> <p>EUROPE MINT</p> <p>garandeert, dat deze penning werd vervaardigd van</p> <p>MUNTGOLD 900/1000 (= 21,66 karaat).</p> <p>Van deze penning zullen slechts maximaal 2000 stukken $\varnothing$23 mm worden geslagen.</p>
--	---

AU

Een voorbeeld van een GOUDEN Leuenaar met certificaat. (prachtstuk) ongeveer 11 gram zuiver goud (waarde op 02/08: € 220)

(wordt vervolgd)

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
moderuste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

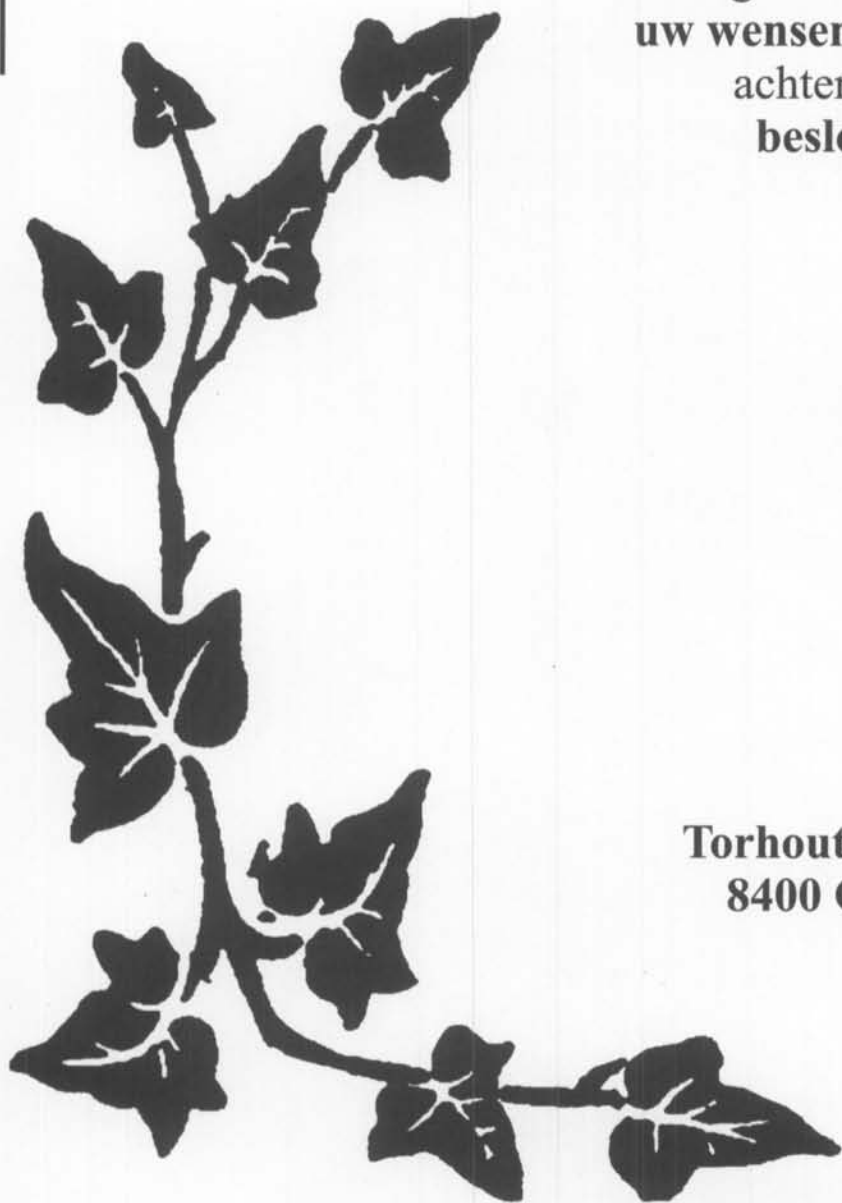
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JJK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE
KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-
VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en
de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en
weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 10

MAAND oktober 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

blz. 188: **R. WEISE:** Oostendse helden en heldinnen, deel 2: 1860-1865.

blz. 202: **I. VAN HYFTE:** Ex-libris: de wereldbol.

blz. 203: **L. FRANCOIS:** Een vraag betreffende "Les dames du Sacré Coeur".

blz. 204: **R. JANSOONE:** "Oostendse Schotten" duiken op: onverwachte epiloog bij een
verrassende vervolgserie.

blz.183: **R. VERSLUYS:** Gemeentepeningen (zogenaamde betaalmunten, ook "Tokens"
genoemd (1979-1983) (deel 3).

blz. 212: Een uitzonderlijk iconografisch document betreffende Oostende te boek en te koop.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Rudy WEISE: Voorhavenlaan 1, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Luc FRANCOIS: Chrysantenstraat 19, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Ichtegem.

Roland VERSLUYS: Brugsesteenweg 53 A, 8450 Bredene.

OKTOBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden, en andere belangstellenden, uit te nodigen tot de volgende activiteit:

Donderdag 30 oktober om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: **ARCHITECTUUR IN OOSTENDE UIT DE NAOORLOGSE JAREN**

Spreker: dhr. **Norbert HOSTYN**

Na de Tweede Wereldoorlog brak de bouwwoede pas goed los in Oostende. Wat vernield was moest uiteraard worden heropgebouwd. Maar ook de ideeën en economische wetmatigheid omtrent wonen veranderden: hoogbouw werd het ordewoord, zeker op de meest financieel interessante plaatsen. Met als trieste hoogtepunt het "Europacentrum".

In de periferie kwamen nieuwe woonwijken bij, zowel sociale als villawijken. Zeker op vlak van privébouwkunst werd weinig architectuur "met een grote A" afgeleverd.

Dat lag helemaal anders op het domein van de openbare gebouwen: het Postgebouw, het Kursaal, het Stadhuis, het hoofdgebouw van de S.E.O...

Dhr. Norbert Hostyn brengt dit verhaal aan de hand van een projectie. Het is het derde en afrondende luik van een reeks lezingen waarin vroeger ook de Belle-Epoque en het Interbellum aan bod kwamen.

Later volgt in ons tijdschrift de geschreven neerslag van deze lezing.

Deze avond wordt terug een boeiend kijken en luisteren naar een stukje Oostends verleden. De toegang is kosteloos en iedereen is welkom, zowel leden als niet-leden.

TIJDELIJKE TENTOONSTELLING IN HET OOSTENDS HISTORISCH MUSEUM DE PLATE

Op 11 november 1918 om 11 uur werd de klaroen geblazen en zwegende de wapens op alle fronten na vier jaar en drie maanden oorlog die de ganse wereld in beroering bracht.

Vier jaar en drie maanden van ongekend verlies aan mensenlevens, onmenselijk leed en een ontzaglijke materiële verwoesting.

90 Jaar later wensen wij de gebeurtenissen te Oostende te herdenken met een kleine tentoonstelling in ons museum gedurende de maanden oktober en november.

Het NOOIT MEER OORLOG van de IJzertoren te Diksmuide is tegelijkertijd een noodkreet en een vrome wens die wij niettegenstaande alles toch moeten blijven koesteren !!!!

door Rudolf WEISE

Een woord vooraf

In het verleden kende Oostende onder zijn bevolking zowel burgers, militairen en zeelui als mannen en vrouwen die wegens daden van uitzonderlijke moed, toewijding of menslievendheid door de regering beloond werden met een eervolle vermelding of een medaille. In bepaalde omstandigheden werden deze beloningen ook uitgereikt samen met een geldelijke vergoeding. Soms kreeg de gelauwerde alleen een geldelijke vergoeding.

Deze beloningen werden toegekend bij koninklijk besluit en vermeld in het Staatsblad, een officiële publicatie, die toen uitsluitend verscheen in de franse taal gezien het taalregiem in België toen uitsluitend Franstalig was.

De laagste vorm van beloning was de **geldelijke vergoeding** gevolgd door de **eervolle vermelding-Mention honorable**. De medailles werden toegekend in drie categorieën waarvan de gouden de hoogste was:

- Goud (Or).
- Verguld zilver (Vermeil).
- Zilver (Argent-AG).

Het valt op dat bij de toekenning van deze beloningen, alhoewel niet officieel bepaald, werd rekening gehouden met de status van de betrokkene. Zo kreeg bvb. een maatschappelijk hoog geplaatste, voor eenzelfde feit, vlugger een gouden medaille dan een gewone burger.

De lijsten van hen die in aanmerking kwamen voor dergelijke beloningen, werden gepubliceerd per provincie. Ten behoeve van onze lezers maakten we hieruit voor de jaren 1860 t/m 1865 een selectie van Oostendse helden en heldinnen en vertaalden we de '*Analyse des faits*' in het Nederlands.

Legende: MB = *Moniteur Belge*.
AR = *Arrêté Royal*.

Onze helden en heldinnen

1860

110 MB. annexe au n° 269 du 25 sep 1860-page 16-AR. 14 sep 1860.

Van Hee Eduard, canotier, Ostende, Vermeil. Ostende :

Un jeune garçon, en voulant traverser le fossé des fortifications de cette ville, le 20 février 1858, tombe à travers la glace; un de ses camarades s'empresse de venir à son secours et éprouve le même sort : Van Hee, en voyant le danger auquel ces deux jeunes gens sont exposés, se dirige vers eux en brisant la glace et parvient à les sauver tous les deux.

Van Hee a déjà obtenu une médaille d'argent pour un acte semblable accompli le 2 octobre 1845.

Vertaling: Een jongen die op 20 februari 1858 de vestinggracht van deze stad wilde oversteken, valt door het ijs. Eén van zijn vrienden haast zich ter hulp en ondergaat hetzelfde lot. Van Hee, het

gevaar bemerkende waarin beide jonge mensen verkeren, gaat het ijs brekend, naar hen toe en slaagt er in beiden te redden.

Van Hee ontving reeds een zilveren medaille voor een gelijkaardige daad uitgevoerd op 2 oktober 1845.

115 MB. annexe au n° 269 du 25 sep 1860-page 16-AR. 14 sep 1860.

Panesi Joseph, constructeur de navires, Ostende, Or. Ostende:

Déjà porteur de deux médailles pour actes de dévouement, il s'est de nouveau signalé par son courage dans deux autres circonstances.

Un nommé Hoeman était tombé, le 6 août 1859, dans le premier bassin de cette ville. Panesi, accouru sur les lieux, se jeta tout habillé à l'eau et après avoir plongé deux fois fut assez heureux pour le saisir et le sauver.

Quoique sachant nager, Panesi s'est exposé dans cette circonstance à des dangers réels à cause de la profondeur de l'eau qui mesurait 5 mètres.

Panesi a également réussi au péril de sa vie, à retirer de l'eau un jeune homme qui se noyait, le 15 août 1859, dans la crique Américaine.

Vertaling: Reeds drager van twee medailles voor daden van toewijding, heeft hij zich opnieuw onderscheiden door zijn moed bij twee andere gelegenheden.

Een genaamde Hoeman viel op 6 augustus 1859 in het eerste dok van deze stad. Panesi snelde toe, wierp zich gans gekleed te water en na tweemaal gedoken te hebben, was hij zo gelukkig om hem te grijpen en te kunnen redden.

Niettegenstaande hij kan zwemmen, heeft Panesi zich bij deze gelegenheid blootgesteld aan werkelijke gevaren vanwege het 5 meter diepe water.

Panesi is er ook in geslaagd, op gevaar van zijn leven, een jonge man te redden die verdronk op 15 augustus 1859, in de Amerikaanse kreek.

116 MB. annexe au n° 269 du 25 sep 1860-page 17-AR. 14 sep 1860.

Bruneel François, patron pêcheur, Ostende, **200 fr.** a répartir entre les membres d'équipage.

Baert Pierre, pêcheur, Ostende.

Vandepitte Pierre, pêcheur, Ostende.

Vandenberghe Pierre, pêcheur, Ostende.

Hessens Jean, pêcheur, Ostende.

Luyens Auguste, pêcheur, Ostende. En pleine mer :

Le pêcheurs désignés ci-contre, se trouvant en pleine mer dans la nuit du 25 au 26 octobre 1859, entendirent des cris de détresse ; ils mirent leur chaloupe en panne et virent une embarcation montée par cinq hommes qui étaient sur le point de sombrer : ces braves marins n'hésitèrent pas à voler au secours de ces malheureux ; ils parvinrent, après bien des efforts, à les recueillir à bord de leur chaloupe, et abandonnant leur pêche, ils les conduisirent à Ostende.

Vertaling: De hierbij vermelde vissers, zich in volle zee bevindende in de nacht van 25 op 26 oktober 1859, hoorden noodkreten. Zij stopten en bemerkten een roeiboort bemand door vijf man die op het punt stond te zinken. Deze dappere zeelui aarzelden geen ogenblik om deze ongelukkigen ter hulp te snellen. Ze slaagden er na veel inspanningen in hen aan boord te nemen van hun sloep, legden de visserij stil en brachten ze naar Oostende.

117 MB. annexe au n° 269 du 25 sep 1860-page 17-AR. 14 sep 1860.

Demuyenck François, canotier, Ostende, AG. Ostende :

Un enfant était tombé, le 16 décembre 1859, à travers la glace à un endroit où l'eau avait une grande profondeur. Demuyenck vole à son secours ; il disparaît également, et ne parvient qu'après bien des efforts à gagner le bord, mais sans avoir pu sauver l'enfant.

Vertaling: Op 16 december 1859 viel een kind door het ijs op een plaats waar het water diep was. Demuynck snelt hem ter hulp doch verdwijnt eveneens. Hij slaagt er slechts in met veel inspanning de boord te bereiken zonder echter het kind te hebben kunnen redden.

121 MB. annexe au n° 269 du 25 sep 1860-page 17-AR. 14 sep 1860.

Goormagtig Pierre, matelot de première classe de la malle-poste de l'Etat 'Topaze', Ostende, **AG**. Ostende :

La malle-poste de l'Etat 'Topaze' en entrant, le 24 septembre 1859, dans le port de cette ville, accoste le navire 'Rubis': le choc fait tomber à l'eau un matelot qui préparait la planche de débarquement. Goormagtig se jette tout habillé au secours de son camarade et le sauve d'une mort certaine.

Vertaling: De staatsmailboot "Topaze", bij het binnenvaren van de haven van deze stad, op 24 september 1859, botst bij het aanleggen tegen de "Rubis". De schok werpt een matroos in het water die voorbereidingen aan het treffen was om de loopplank uit te leggen. Goormachtig werpt zich volledig gekleed ter hulp van zijn kameraad en redt hem van een zekere dood.

1861

083 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 12-AR. 15 sep 1861.

Huybrechts Henri, marin, Ostende, **AG**. Ostende :

Il a sauvé d'une mort certaine un enfant qui était tombé, le 1er juillet 1859, à l'eau au quai des Pêcheurs. Quoique sachant nager, Huybrechts n'a pas moins exposé ses jours dans cette circonstance.

Vertaling: Hij redde een kind, dat op 1 juli 1859 in het water gevallen was aan de visserskaai, van een zekere dood. Niettegenstaande hij kan zwemmen heeft Huybrechts, bij deze gelegenheid, toch zijn leven op het spel gezet.

084 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 12-AR. 15 sep 1861.

Chapel Jacques, âgé de 63 ans, employé aux bains, Ostende, **AG**. Ostende :

Un baigneur qui s'était trop avancé dans la mer, le 4 septembre 1859, était entraîné par le courant : il serait devenu victime de son imprudence, sans le dévouement de Chapel, qui parvint, après bien des efforts et en exposant ses jours, à le ramener sain et sauf sur la plage.

Vertaling: Een bader die zich op 4 september 1859 te ver in zee waagde, werd door de stroming meegesleept. Hij zou het slachtoffer geworden zijn van zijn onvoorzichtigheid, zonder de toewijding van Chapel, die er, na menige inspanning, in slaagt hem gezond en wel op het strand te brengen.

085 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 12-AR. 15 sep 1861.

Roens François, journalier, Ostende, **AG**. Ostende :

Un ouvrier était tombé, le 14 avril 1860, dans le deuxième bassin de cette ville ; il aurait infailliblement péri, si Roens ne s'était promptement jeté à l'eau et n'était parvenu à le saisir.

Roens a couru des dangers réels en accomplissant ce sauvetage, car il a dû être retiré du bassin avec son fardeau au moyen d'une corde.

Vertaling: Op 14 april 1860, viel een werkman in het tweede dok van deze stad. Hij zou ongetwijfeld omgekomen zijn indien Roens zich niet prompt in het water geworpen had en er in geslaagd was hem te grijpen.

Roens liep bij deze redding werkelijk gevaar want hij moest, samen met zijn last, bij middel van een koord uit het dok getrokken worden.

086 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 12-AR. 15 sep 1861.

Buckens Jacques, receveur aux bains, Oostende, **AG**.

Dekeyser Henri, employé aux bains, Ostende, **AG**. Ostende :

Le 2 juillet 1860, Buckens et Dekeyser ont sauvé la vie à un étranger qui, en nageant, s'était trop avancé en mer et avait été entraîné par le courant.

Quoique sachant nager, ils ont exposé leurs jours dans cette circonstance, car ce n'est qu'à force de courage et d'efforts qu'ils sont parvenus à saisir le baigneur et à le ramener sur la plage.

Vertaling : Op 2 juli 1860, redden Buckens en Dekeyser het leven van een vreemdeling die zich al zwemmend te ver in zee waagde en door de stroming was meegesleurd.

Niettegenstaande zij kunnen zwemmen, hebben ze bij deze gelegenheid hun leven gewaagd, want het is slechts dank zij hun moed en inspanningen dat ze er in slaagden de bader te grijpen en hem op het strand brengen.

099 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 13-AR. 15 sep 1861.

Haeck Charles, patron des pêcheurs, Ostende, **AG**. Ostende :

Un enfant se trouvant à bord d'une chaloupe de pêche tomba, le 18 septembre 1860, dans le premier bassin du port ; il était sur le point de périr, lorsque Haeck, n'écoutant que son courage, se jeta tout habillé à l'eau et parvint, après bien des efforts, à le sauver.

Vertaling : Op 18 september 1860, viel een kind dat zich aan boord van een visserssloep bevond in het eerste dok van de haven. Het stond op het punt om te komen wanneer Haeck zich moedig en gans gekleed in het water werpt en er, na veel inspanningen, in slaagt hem te redden.

100 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 13-AR. 15 sep 1861.

Van Outryve Ferdinand, pompier, Ostende, **AG**. Ostende :

Il s'est particulièrement distingué, le 2 janvier 1861, en pénétrant le premier dans une chambre incendiée où il a failli être asphyxié. Quoique blessé à la main, il n'en a pas moins contribué à combattre les progrès du feu.

Vertaling : Heeft zich op 2 januari 1861 bijzonder onderscheiden door als eerste binnen te dringen in een brandende kamer en waardoor hij gevaar liep te verstikken. Niettegenstaande hij gekwetst was aan de hand, heeft hij toch nog bijgedragen om het vuur te bestrijden.

101 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 14-AR. 15 sep 1861.

Geysen Pierre, patron pêcheur, Ostende, **150 fr.** à répartir entre les hommes de l'équipage.

Sleyter Félix, pêcheur, Ostende.

Billiaest Thomas, pêcheur, Ostende.

Major Sébastien, pêcheur, Ostende.

Verhulst Louis, pêcheur, Ostende.

Geysen Pierre, fils, mousse, Ostende. En mer :

Les pêcheurs désignés ci-contre, se trouvant en pleine mer, dans l'après-midi du 3 janvier 1861, rencontrèrent un canot monté par 6 hommes exténués de fatigue, formant l'équipage de la chaloupe de pêche *Cyclope*, qui avait sombré dans la nuit du 31 décembre 1860 : ces braves marins, abandonnant leur pêche, les recueillirent à bord et les conduisirent à Ostende.

Vertaling : De vissers hierbij vermeld, zich in volle zee bevindend in de namiddag van 3 januari 1861, ontmoetten een sloep bemand met zes, door vermoeidheid uitgeputte, mannen die de bemanning vormden van de visserssloep Cyclope die gezonken was in de nacht van 31 december 1860. De dappere zeelui, de visserij stakende, namen hen aan boord en brachten hen naar Oostende.

102 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 14-AR. 15 sep 1861.

Pilaeis Michel, charpentier de navire, Ostende, **AG**. Ostende :

Le 15 janvier 1861, il s'est jeté tout habillé à l'eau pour sauver un nommé Schadde qui était tombé accidentellement dans le chenal du port de cette ville.

Vertaling : Op 15 januari 1861, wierp hij zich gans gekleed te water, om een zekere Schadde te redden die per ongeluk in de havengeul van deze stad was terecht gekomen.

103 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 14-AR. 15 sep 1861.

Schreurs Thomas Jacques, matelot de 1re classe, servant à la station d'Ostende, Ostende, **AG**. Ostende :

Un mousse était tombé, le 31 mai 1861, dans le deuxième bassin ; il s'y serait infailliblement noyé, car il ne savait pas nager, sans le dévouement de Schreurs, qui se jeta tout habillé dans l'eau et parvint, en exposant ses jours, à le sauver.

Vertaling : Een scheepsjongen viel op 31 mei 1861 in het tweede dok. Hij zou ongetwijfeld omgekomen zijn zonder de toewijding van Schreurs die zich gans gekleed te water wierp en er in slaagde hem, met inzet van eigen leven, te redden.

137 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 17-AR. 15 sep 1861.

Van Outryve Léopold, patron pêcheur, Ostende, **AG**. Ostende :

Un enfant, en jouant au bord d'une chaloupe, était tombé, le 16 mars 1861, dans le quai des bateaux à vapeur, et aurait infailliblement péri sans le dévouement de Van Outryve, qui, ne sachant pas nager, a exposé ses jours en se jetant dans le bassin pour le sauver.

Vertaling : Een kind dat speelde op een sloep, was op 16 maart 1861, aan de kaai van de stoomboten in het water gevallen. Het zou ongetwijfeld omgekomen zijn zonder de toewijding van Van Outryve die, alhoewel hij niet kon zwemmen, zijn leven waagde door zich in het dok te werpen om hem te redden.

138 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1861-page 17-AR. 15 sep 1861.

Dewasme Joseph, journalier, Ostende, **AG**. Ostende :

Fait identique, arrivé le 3 avril 1861, près des petites écluses.

Vertaling : Identiek feit, gebeurd op 3 april 1861, bij de kleine sluizen.

1862

106 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1862-page 15-AR. 15 sep 1862.

Lefevre Constantin, tambour-major au 8e régiment de ligne, Ostende, **AG**. Ostende :

Un militaire s'était jeté, le 24 août 1861, dans le canal de Bruges où l'eau mesurait 5 mètres de profondeur ; il y aurait infailliblement péri, sans Lefevre qui s'est élancé à son secours et est parvenu, après bien des efforts, à le ramener sur la rive.

Vertaling : Op 24 augustus wierp een militair zich in het kanaal van Brugge waar het water 5 meter diep was. Hij zou er ongetwijfeld omgekomen zijn zonder Lefevre die hem ter hulp snelde en er in slaagde, na heel wat inspanningen, hem op de oever te brengen.

117 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1862-page 16-AR. 15 sep 1862.

Verkeyen Pierre, matelot de 1re classe à bord de la malle-poste *Le Diamant*, Ostende, Mention honorable, Ostende :

Un matelot, en voulant amarrer une embarcation au quai des Bateaux à vapeur, tomba, le 28 janvier 1862, à 9 ½ heures du soir, dans l'eau. Verkeyen, qui était de garde à bord du *Diamant*, sauta dans une barque au risque de la faire chavirer, et parvint à le retirer sain et sauf.

Vertaling : Een matroos die een scheepje wilde afmeren aan de kaai der stoomboten, viel op 28 januari 1862, om 9u30 's avonds in het water. Verkeyen van wacht aan boord van de "Diamant" springt in een sloep op gevaar van deze te doen omslaan, en slaagt erin om hem, gezond en wel, eruit te halen.

118 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1862-page 16-AR. 15 sep 1862.

Géril Charles, pêcheur, Ostende, **AG**. Ostende :

Il a fait preuve de courage et de dévouement en sauvant, au péril de ses jours, le patron d'une chaloupe de pêche qui était sur le point de se noyer le 5 janvier 1862 dans l'Escaut.

Vertaling : Hij heeft blijk gegeven van moed en toewijding om op gevaar van zijn leven de schipper van een visserssloep te redden die aan het verdrinken was in de Schelde op 5 januari 1862.

119 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1862-page 16-AR. 15 sep 1862.

Deroo Louis, patron de la chaloupe de pêche *Succès*, Ostende, **200 fr.** à répartir entre l'équipage de la chaloupe de pêche *Succès*.

Ponsaert Ferdinand, matelot, Ostende.

Janssens Charles, matelot, Ostende.

Baert Louis, matelot, Ostende.

Schmitt Pierre, matelot, Ostende.

Ponsaert Pierre, mousse, Ostende.

Dans la nuit du 25 janvier 1862, la chaloupe de pêche *Sainte-Anne*, fut abordée en mer à 11 milles de la côte par un navire inconnu et reçut de graves avaries. Malgré les cris de détresse de l'équipage le navire continua sa route; peu de temps après l'abordage et au moment où la chaloupe allait sombrer, elle fut rencontrée par le patron Deroo qui s'empressa de recueillir à son bord tout l'équipage de la chaloupe et, abandonnant la pêche pour laquelle elle était partie, le conduisit à Ostende.

Vertaling : In de nacht van 25 januari 1862, werd de visserssloep "Sainte-Anne" op 11 mijl van de kust in zee aangevaren door een onbekend schip waarbij ze zware averij opliep. Niettegenstaande de noodkreten van de bemanning vervolgde het schip zijn weg. Korte tijd na de aanvaring en op het ogenblik dat de sloep ging zinken, werd ze opgemerkt door schipper Deroo die zich haastte de bemanning van de sloep aan boord te nemen. Hij verliet daarop de visserij waarvoor hij uitgevaren was en bracht ze naar Oostende.

156 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1862-page 20-AR. 15 sep 1862.

Joris Gommaire, soldat au 8e régiment de ligne, Bruxelles, Vermeil.

Landois Eugène, homme de lettres et rédacteur en chef du «Journal de Gand», Gand, Vermeil.

Dickschen Aimé, adjoint commissaire de police, Ostende, **AG**.

Defonseca Désiré, maître ouvrier voilier, Ostende, **AG**.

Derouck Arnold, guide au service des bains, Ostende, **AG**.

Henneco Charles, guide au service des bains, Ostende, **AG**. Ostende :

Le 24 août 1862, le baron de Moffard, s'étant trop avancé dans la mer à la plage d'Ostende, fut entraîné par le courant et sur le point de devenir victime de sa témérité; Joris entendant ses cris de détresse se jeta tout habillé à l'eau et parvint à l'atteindre; mais la force du courant empêcha le courageux soldat de ramener sur la digue l'imprudent baigneur. M.Eugène Landois, voyant le danger que couraient ces deux personnes, s'élança à leur secours, mais ne put parvenir à les tirer de leur position périlleuse; entre-temps le canot de sauvetage monté par

Dickschen, Defonseca, Derouck et Henneco, fut lancé à la mer, et parvint à les sauver tous les trois : ceux qui montaient l'embarcation se sont trouvés eux-mêmes gravement exposés, attendu que le canot faillit chavirer par suite de l'empressement de ceux qu'il s'agissait de sauver mirent à s'y cramponner.

Vertaling: Op 24 augustus 1862 werd baron de Moffard die zich aan het Oostendse strand te ver in zee gewaagd had, door de stroming meegesleurd en stond op het punt slachtoffer te worden van zijn stoutmoedigheid. Joris die zijn hulpgeroep hoorde wierp zich gans gekleed te water en slaagde er in hem te bereiken maar de sterkte van de stroming verhinderde de moedige soldaat er van de onvoorzichtige bader op de dijk terug te brengen. Eugène Landois, het gevaar ziende waarin beide personen zich bevonden, snelt hen ter hulp maar slaagt er niet in hen uit hun netelige positie te bevrijden. In tussentijd is de reddingsloep bemand door Dickschen, Defonseca, Derouck en Henneco te water gelaten en er in geslaagd hen alle drie te redden. Diegenen die de sloep bemanden,0 werden zelf erg aan gevaar blootgesteld toen zij die ze wilden redden de sloep bijna deden omslaan door er zich aan vast te klampen.

1863

071 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 10-AR. 15 sep 1863.

Campana, contre-maître de 1re classe, à bord de la malle-poste *Emeraude*, Ostende, Or.

Huyghe Joseph, matelot à bord du même bâtiment, Ostende, Or.

Schuyten Pierre, matelot à bord du même bâtiment, Ostende, Or. Ostende :

Le commandant de la malle-poste belge *Emeraude*, revenant de Douvres dans la nuit du 20 au 21 octobre 1862, aperçut un vaisseau qui faisait des signaux avec des lanternes et de la poudre enflammée ; il mit immédiatement le cap sur le navire et plaçant la malle-poste sous le vent, il approcha du bâtiment en détresse et reconnut que s'était *Sir Allan Mac Nale*, qui se trouvait dans une position très-dangereuse, non-seulement parce qu'il était rempli d'eau, mais aussi parce qu'il pouvait à chaque instant se briser sur le banc dit *Inner Ruytingen* : le commandant n'hésita pas, malgré la tempête, à faire lancer à la mer la grande chaloupe sur laquelle montèrent Campana, Huyghe et Schuyten : ces intrépides marins sont parvenus, au péril de leur vie, à sauver cinq matelots du navire naufragé.

Vertaling : De commandant van de mailboot "Emeraude" op terugweg van Dover in de nacht van 20 op 21 oktober 1862, bemerkt een vaartuig dat signalen uitzendt door middel van lantaarns en brandend poeder. Hij zet onmiddellijk koers naar het vaartuig. De mailboot onder de wind zettend, naderde hij het in gevaar verkerend vaartuig en herkende de "Sir Allen Mac Nale" die zich in een gevaarlijke positie bevond, niet alleen omdat hij vol water stond, maar eveneens omdat zij op elk ogenblik kon breken op de "Inner Ruytingen" bank. Niettegenstaande de storm aarzelt de commandant niet om de grote sloep, bemand door Campana, Huyghe en Schuyten, uit te zetten. Deze stoutmoedige matrozen slagen er in, op gevaar van hun leven, vijf matrozen van het gestrande schip te redden.

075 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 10-AR. 15 sep 1863.

Debruyne Auguste, capitaine de la marine marchande, Ostende, Vermeil. Ostende :

Des enfants étaient occupés à jouer, le 25 mai 1862, dans un canot, près du débarcadère des bateaux à vapeur, l'un d'eux fit un faux pas et tombe à l'eau ; Debruyne accourt au bruit de cette chute, s'élance au secours du petit malheureux qui se noyait et est assez heureux pour le sauver.

Debruyne a déjà obtenu en 1859 une médaille en argent pour un fait analogue.

Vertaling : Op 25 mei 1862, waren kinderen aan het spelen in een sloep nabij de steiger van de stoomboten. Eén van hen maakte een verkeerde pas en viel in het water. Op het geluid van de val

snelt Debruyne de kleine ongelukkige, die aan het verdrinken was, ter hulp en is zo gelukkig hem te kunnen redden.

Debruyne kreeg in 1859 reeds een zilveren medaille voor een analoog feit.

076 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 10-AR. 15 sep 1863.

Van Hee François, matelot des douanes, Ostende, AG. Ostende :

Fait identique arrivé, le 14 juin 1862, quai des Pêcheurs.

Vertaling : Identiek feit gebeurd op 14 juni 1862 aan de visserskaai.

077 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 10-AR. 15 sep 1863.

Van Houcke Louis, pilote, Ostende, Vermeil. Ostende :

Fait identique arrivé, le 29 mai 1862, dans le fossé des fortifications, vis-à-vis du quai des bateaux à vapeur.

Van Houcke a déjà obtenu trois médailles pour d'autres actes de dévouement.

Vertaling : Identiek feit gebeurd op 29 mei 1862, in de vestinggracht, tegenover de kaai van de stoomboten.

078 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 10-AR. 15 sep 1863.

Boudeloot Philippe, cabaretier, Ostende, Mention honorable. Ostende :

Il a fait preuve d'humanité en retirant du 3e bassin de commerce de cette ville un enfant, qui y était tombé, le 5 septembre 1862.

Vertaling : Hij heeft blijk gegeven van menslievenheid door het redden van een kind dat in het derde dok van deze stad gevallen was op 5 september 1862.

079 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 11-AR. 15 sep 1863.

Pollet Sébastien, garde fanal, Ostende, Vermeil. Ostende :

Un matelot en voulant amarrer, le 11 novembre 1862, à 5 ½ du matin, une chaloupe de pêche qui se trouvait près de l'estacade à l'entrée du port, tombe à l'eau ; il allait infailliblement périr, sans le secours de Pollet, qui n'a pas hésité, malgré l'obscurité, à se laisser glisser le long des pilotis et est parvenu à le retirer sain et sauf.

Pollet a déjà obtenu, en 1857, une médaille en argent pour un autre acte de dévouement.

Vertaling : Een matroos die op 11 november 1862 om 5u30 's morgens, bij de haveningang een visserssloep wilde afmeren, valt in het water. Hij zou ongetwijfeld omgekomen zijn, zonder de hulp van Pollet, die niettegenstaande de duisternis, niet aarzelde zich langs de heipalen te laten glijden en erin slaagde hem gezond en we leruit te halen.

080 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1863-page 11-AR. 15 sep 1863.

Adam Louis, pêcheur, Ostende, Or + 50 fr. En mer :

Le 27 janvier 1863, la chaloupe de pêche *Emile*, patron Ketelers, se trouvant en mer à environ 21 milles d'Ostende, le vent soufflant en tempête O-S-O., rencontra le brick anglais *Lady Van Ghan*, capitaine Edwards, qui était sur le point de sombrer et dont l'équipage ne cessait de faire des signaux de détresse. Le patron Ketelers, voyant le danger auquel les matelots anglais étaient exposés, jeta son canot à la mer, mais les vagues, chassées par l'impétuosité du vent, roulaient avec tant de violence, qu'on devait s'attendre à voir briser la frêle embarcation.

En présence de l'imminence du danger, Adam seul se dévoue, et, quoique père de six enfants, dont il est l'unique soutien, il descend dans le canot et à l'aide d'une amarre retenue à bord du bateau de pêche parvient à aborder le navire anglais et à arracher à une mort certaine les six matelots qui formaient l'équipage du *Lady Van Ghan*.

Vertaling: Op 27 januari 1863, bevindt de visserssloep Emile, schipper Ketelers, zich in zee op ongeveer 21 mijlen van Oostende. De wind blaast W-Z-W wanneer ze de Engelse brick "Lady Van Ghan", onder kapitein Edwards, die op het punt staat te zinken, ontmoeten. De bemanning zendt standvastig noodsignalen uit. Schipper Ketelers, het gevaar bemerkende waaraan de Engelse zeelui blootgesteld zijn, laat zijn sloep te water maar de golven, gejaagd door de woeste wind, rollen met zoveel geweld dat men zich er aan verwacht het kwetsbare scheepje te zien breken.

Ten overstaan van het dreigend gevaar, geeft alleen Adam blijk van toewijding en alhoewel vader van zes kinderen van wie hij de enige steun is, gaat hij in de sloep en met behulp van een meertros vastgemaakt aan boord van de vissersschuit, slaagt hij er in de Engelse sloep te enteren en zes matrozen die de bemanning vormen van de "Lady Van Ghan" van een zekere dood te redden.

081 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1763-page 11-AR. 15 sep 1863.

Asaert Corneille, patron pêcheur, Ostende, **200 fr.** à répartir entre les hommes de l'équipage de la chaloupe de pêche *Isabelle-Marie*. En mer :

Bruke François, pêcheur, Ostende.

Asaert Julien, pêcheur, Ostende.

Asaert Corneille, pêcheur, Ostende.

Dewaele Désiré, mousse, Ostende.

Burke, mousse, Ostende.

Le pêcheurs désignés ci-contre se trouvant, le 20 avril 1863, en pleine mer, par une forte tempête, rencontrèrent le bateau *Triton*, capitaine Dely, qui était sur le point de sombrer ; ces braves marins, abandonnant leur pêche, s'empressèrent de se diriger vers le navire en détresse, parvinrent à recueillir à bord les matelots qui le montaient et qu'ils amenèrent à Ostende.

Vertaling: De hierbij aangeduide vissers die zich op 20 april 1863 bij harde storm in volle zee bevinden ontmoeten het schip "Triton", onder kapitein Dely, dat op het punt stond te zinken. De dappere zeelui, leggen de visserij stil, haasten zich naar het schip in nood en slagen er in de bemanning aan boord te nemen en hen over te brengen naar Oostende.

1864

151 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 18-AR. 15 sep 1864.

Vanhaverbeke Léopold, journalier, Ostende, **AG.** Ostende :

Il a exposé ses jours en se jetant, le 8 mai 1863, dans le premier bassin de cette ville, pour sauver un enfant qui était sur le point de se noyer.

Vertaling: Hij bracht zijn leven in gevaar door zich, op 8 mei 1863, in het eerste dok van deze stad, te werpen om een kind te redden die op het punt stond te verdrinken.

152 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 18-AR. 15 sep 1864.

Vigne Chrétien, journalier, Ostende, **AG.**

Molein Auguste, pêcheur, Ostende, **AG.** Ostende :

Un matelot, en voulant se rendre, le 8 mai 1863, à bord du bateau à vapeur *Belgium*, amarré au débarcadère, tomba à l'eau et disparut sous le navire ; Vigne et Molein, en voyant le danger auquel ce marin était exposé, se jetèrent dans la bassin et parvinrent à le sauver.

Vertaling: Een matroos die zich op 8 mei 1863 aan boord wilde begeven van de stoomboot "Belgium" afgemeerd aan de steiger, viel in het water en verdween onder het schip. Vigne en Molein, het gevaar ziende waaraan deze matroos blootgesteld was, wierpen zich in het dok en slaagden er in hem te redden.

153 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 18-AR. 15 sep 1864.

Vynck Pierre, pêcheur, Ostende, **AG**. Ostende :

Un enfant était tombé, le 11 juin 1863, dans l'eau au quai des Pêcheurs : Vynck s'y jette tout habillé et parvient, en exposant ses jours, à le sauver.

Vertaling : Een kind was op 11 juni 1863 in het water gevallen aan de visserskaai. Gans gekleed werpt Vynck zich te water en slaagt er in, op gevaar van zijn leven, hem te redden.

154 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 18-AR. 15 sep 1864.

Sorel Pierre, maître charpentier à bord du vapeur de l'Etat *Topaze*, Ostende, **Or**. Ostende :

Sorel, qui a déjà obtenu deux médailles de vermeil pour actes de dévouement, s'est de nouveau signalé par son courage en se jetant dans le premier bassin du Commerce de cette ville pour sauver un garçon de treize ans, qui y était tombé, le 7 juillet 1863.

Vertaling : Sorel die reeds twee medailles in verguld zilver ontving voor daden van toewijding, heeft zich opnieuw onderscheiden door zijn moed door zich in het eerste handelsdok van deze stad te werpen om een jongen van 13 jaar, die er in gevallen was op 7 juli 1863, te redden.

155 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 19-AR. 15 sep 1864.

De Meyne Pierre, marin, Ostende, **AG**. Ostende :

Fait identique arrivé le 22 juillet 1863 dans le même bassin.

Vertaling : Identiek feit gebeurd op 22 juli 1863 in hetzelfde dok.

164 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 19-AR. 15 sep 1864.

Joncheere Joseph, surveillant de travaux, Ostende, **AG**. Ostende :

Il a sauvé, en exposant ses jours, le nommé De Keyser, âgé de 18 ans, qui s'était jeté, le 4 janvier 1864, dans le fossé extérieur des fortifications de cette ville.

Vertaling : Hij redde, met inzet van zijn leven, een zekere De Keyser, 18 jaar oud, die zich op 4 januari 1864, in de buitengracht van de versterkingen van deze stad geworpen had.

177 MB. annexe au n° 267 du 24 sep 1864-page 21-AR. 15 sep 1864.

Panesi Joseph, constructeur de navires, Ostende, **Or**. Ostende :

Un matelot qui se trouvait à bord d'une chaloupe de pêche amarrée dans le premier bassin, était tombé, le 21 novembre 1863, à l'eau et y aurait infailliblement péri sans le courage de Panesi, qui n'a pas hésité à se jeter tout habillé dans le bassin pour le sauver.

Panesi a déjà obtenu une médaille de vermeil et deux médailles d'or pour d'autres actes de dévouement.

Panesi s'est d'autant plus exposé dans cette circonstance, qu'il ne sait pas nager.

Vertaling : Een matroos die zich aan boord van een visserssloep bevond afgemeerd in het eerste dok, was op 21 november 1863, in het water gevallen. Hij zou er ongetwijfeld omgekomen zijn zonder de moed van Panesi die niet heeft geaarzeld om zich gans gekleed in het dok te werpen om hem te redden.

Panesi heeft reeds een medaille in verguld zilver en twee gouden medailles voor andere daden van toewijding ontvangen.

Panesi heeft zich bij deze gelegenheid des te meer in gevaar gebracht gezien hij niet kan zwemmen.

178 MB. annexe au n° 268 du 24 sep 1864-page 21-AR. 15 sep 1864.

Mollemans Louis, pêcheur, Ostende, **AG**.

Lodrigou Edouard, pêcheur, Ostende, **AG**. Ostende :

Un enfant s'étant aventuré, le 11 février 1864, sur la glace, près du quai des bateaux à vapeur, tombe à l'eau ; il serait devenu victime de son imprudence, sans le dévouement de Mollemans et de Lodrigo, qui n'ont pas hésité à s'élancer à son secours et sont parvenus, à le ramener sain et sauf sur le rivage.

Vertaling: Een kind dat zich op 11 februari 1864 op het ijs waagde bij de kaai van de stoomboten, valt in het water. Hij zou slachtoffer van zijn onvoorzichtigheid geworden zijn zonder de toewijding van Mollemans en Lodrigo die niet aarzelden hem ter hulp te snellen en er in slaagden hem gezond en wel aan wal te brengen.

1865

127 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 18-AR. 15 sep 1865.

Bekaert Pierre, baigneur, Ostende, AG.

Corveleyn Louis, baigneur, Ostende, AG.

Dekeyser Jean, baigneur, Ostende, AG. Ostende :

Un baigneur s'étant trop avancé dans la mer, était entraîné par le courant, le 31 juillet 1864, vers la haute mer, et aurait infailliblement péri sans le dévouement de Bekaert, de Corveleyn et de Dekeyser, qui sont parvenus à le ramener sain et sauf sur la plage.

Vertaling: Een bader die zich, op 31 juli 1864, te ver in zee waagde, werd meegesleurd door de stroming naar de open zee. Hij zou ongetwijfeld omgekomen zijn zonder de toewijding van Bekaert, Corveleyn en Dekeyser, die er in slaagden hem gezond en wel op het strand te brengen.

128 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 18-AR. 15 sep 1865.

Van Cutsem François, baigneur, Ostende, AG.

Loncke Joseph, baigneur, Ostende, AG.

Chapel Pierre, baigneur, Ostende, AG. Ostende :

Ils ont sauvé trois personnes qui, s'étant trop avancées en mer, le 2 août 1864, avaient été entraînées par le courant et étaient sur le point de se noyer ; quoique sachant nager, ils ont exposé leur vie en accomplissant cet acte de dévouement.

Vertaling: Zij hebben drie personen gered die zich, op 2 augustus 1864, te ver in zee waagden, door de stroming werden meegesleurd en op het punt stonden te verdrinken. Niettegenstaande zij kunnen zwemmen hebben zij hun leven gewaagd bij deze daad van toewijding.

129 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 18-AR. 15 sep 1865.

Derouck Arnold, baigneur, Ostende, AG. Ostende :

Fait identique arrivé le 22 août 1864.

Vertaling: Identiek feit gebeurd op 22 augustus 1864.

130 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 18-AR. 15 sep 1865.

Fol Charles, contrôleur de l'administration des bains, Ostende, AG. Ostende :

Il a exposé sa vie, le 7 septembre 1864, en se jetant tout habillé dans la mer pour porter secours à une dame qui avait disparu sous l'eau, et qui aurait trouvé la mort sans le dévouement dont Fol a fait preuve.

Vertaling: Hij waagde zijn leven op 7 september 1864, door zich gans gekleed in zee te werpen om hulp te bieden aan een dame die onder water verdwenen was en die de dood zou gevonden hebben zonder de toewijding waarvan Fol blij gaf.

133 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 18-AR. 15 sep 1865.

Van Schoote Dominique, capitaine commandant le brick belge *Victor*, Ostende, Or. En mer :

Il se trouvait, le 30 décembre 1863, en mer, lorsqu'il aperçut à l'O-S-O., le brick anglais *Samuel*, battant pavillon de détresse à la corne d'artimon et portant un guidon en tête du grand-mât ; il fit hisser immédiatement le pavillon belge, s'empessa de mettre son canot à la mer et parvint après beaucoup d'efforts à recueillir à son bord l'équipage de ce navire : Van Schoote fit prodiguer aux naufragés tous les soins que réclamait leur triste position et les débarqua à Waterford, trois jours après ce sinistre.

Vertaling: Hij bevond zich op 30 december 1863 op zee wanneer hij W-Z-W de Engelse brick "Samuel", die het noodpaviljoen aan de gaffel van de achtermast en een vlaggetje op kop van de grote mast voerde, opmerkte. Hij laat onmiddellijk de Belgische vlag hijsen, haast zich zijn sloep uit te zetten en slaagde er na veel inspanningen in de bemanning van het schip aan boord te nemen. Van Schoote gaf de drenkelingen alle zorgen die hun trieste toestand vereiste en ontscheepte ze, drie dagen na deze ramp, te Waterford.

146 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 19-AR. 15 sep 1865.

Goormagtig Pierre, matelot de 1er classe à bord d'une malle-poste de l'Etat, Ostende, Vermeil. Ostende:

Goormagtig, qui a déjà obtenu, en 1853 et en 1860, deux médailles en argent pour actes de dévouement, vient de se signaler de nouveau dans les circonstances suivantes.

Une jeune fille traversant, le 9 novembre 1864, la passerelle de l'écluse d'entrée des bassins, fait un faux pas, tombe dans l'eau à un endroit où celle-ci était très-profonde, et disparaît : Goormagtig accourt sur les lieux, se jette immédiatement dans le bassin, plonge à plusieurs reprises et a le bonheur de ramener la jeune fille sur le rivage.

Un pêcheur était tombé, le 31 janvier 1865, du quai dans l'avant-port d'Ostende, au moment où la marée était basse ; dans sa chute il s'était fait une blessure assez grave à la tête : Goormagtig saute du quai, parvient à dégager de la vase le pêcheur évanoui et le sauve.

Vertaling: Goormagtig, die reeds in 1853 en 1860, twee zilveren medailles kreeg voor daden van toewijding, heeft zich opnieuw onderscheiden in volgende omstandigheden.

Een jong meisje dat op 9 november 1864 de sluis aan de ingang van het dok oversteekt, struikelt en valt in het water op een plaats waar het erg diep is en verdwijnt. Goormagtig snelt toe, werpt zich onmiddellijk in het dok, duikt verschillende keren en is zo gelukkig het meisje aan wal te kunnen brengen.

Een visser was, bij laag water, op 31 januari 1865, van de kaai van de Oostendse voorhaven gevallen. Bij zijn val kwetst hij zich nogal erg aan het hoofd. Goormagtig springt van de kaai en slaagt er in de bewusteloze visser uit het slib te halen en hem te redden.

156 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 21-AR. 15 sep 1865.

Lambrechts Denis, ouvrier tonnelier, Ostende, AG. Ostende:

Il, a exposé ses jours pour sauver un enfant qui se noyait, le 7 août 1864, dans la fossé des fortifications, près du quai des bateaux à vapeur.

Vertaling: Hij waagde zijn leven om een kind te redden dat, op 7 augustus 1864, verdrong in de vestinggracht, nabij de kaai van de stoomboten.

157 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 21-AR. 15 sep 1865.

Asaert Julien, pêcheur, Ostende, AG. Ostende :

Un pêcheur en voulant se rendre, le 29 janvier 1865, de sa chaloupe sur le quai, était tombé à l'eau et allait périr : Asaert saute à l'eau entre plusieurs chaloupes et parvient, après beaucoup de fatigues, à le ramener sur le bord.

Vertaling : Een visser die, op 29 januari 1865, zich van zijn sloep op de kaai wilde begeven, was in het water gevallen en zou omkomen. Asaert springt tussen verschillende sloepen in het water en slaagt er in, na veel vermoeiende inspanningen, om hem aan de wal te brengen.

158 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 21-AR. 15 sep 1865.

Vanhee Edouard, canotier, Ostende, AG. Ostende :

Fait identique arrivé, le 30 mars 1865, au quai des Pêcheurs.

Vertaling : Identiek feit gebeurd op 30 maart 1865 aan de visserskaai.

185 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 25-AR. 15 sep 1865.

Vanhove Jean, sous-chef d'escouade du corps des pompiers, Ostende, Vermeil.

Van Yper Léopold, sous-chef d'escouade du corps des pompiers, Ostende, Vermeil.

Hoedts Pierre, sous-chef d'escouade du corps des pompiers, Ostende, Vermeil.

Willems Jean, sous-chef d'escouade du corps des pompiers, Ostende, Vermeil.

Van Outryve Ferdinand, sous-chef d'escouade du corps des pompiers, Ostende, Vermeil.
Ostende :

Un immense incendie s'était déclaré, le 26 mars 1865, dans l'arsenal militaire d'Ostende : les autorités civile et militaire avaient pris les dispositions les plus promptes pour l'éteindre, mais à peine les pompes avaient-elles été mises en position, qu'on reconnut l'impossibilité de se rendre maître du feu. On chercha dès lors à le circonscrire autant que possible.

Grâce au courage et au dévouement des pompiers, des militaires et des habitants, on a pu réussir à préserver les habitations voisines qui étaient fortement menacées. On cite comme s'étant beaucoup distingués dans cette occasion, les nommés Vanhove, Van Yper, Hoedts, Willems et Van Outryve, qui se sont constamment exposés aux plus grands dangers pour combattre le progrès des flammes.

Vertaling : Een enorme brand ontstond op 26 maart 1865 in het militair arsenaal te Oostende. De burgerlijke en militaire overheid hadden prompt de nodige maatregelen genomen om hem te bestrijden, maar nauwelijks waren de pompen in stelling gebracht of men erkende de onmogelijkheid om het vuur meester te worden. Men probeerde vanaf dan om het zo goed mogelijk te omschrijven.

Dank zij de moed en de toewijding van de pompiers, de militairen en de bewoners kon men de fel bedreigde naburige woningen vrijwaren. Men citeert, als diegene die zich bij deze gelegenheid erg onderscheiden hebben, de genaamde Vanhove, Van Yper, Hoedts, Willems en Van Outryve, die zich voortdurend blootgesteld hebben aan de grootste gevaren om de uitbreiding van de vlammen te bestrijden.

186 MB. annexe au n° 269 du 26 sep 1865-page 25-AR. 15 sep 1865.

Vanhercke Pierre, commandant le corps des pompiers, Ostende, Or.

Vandenbogaerde Pierre, capitaine-commandant, temporairement du génie, Ostende, Or.

Vilain Louis, capitaine-commandant dans le 4e régiment d'artillerie, Ostende, Or.

Claeys Jean-Baptiste, conducteur d'artillerie, Ostende, Vermeil.

Biard Adolphe, canonnier de Ire classe, Ostende, Vermeil.

Vigne Albert, pompier, Ostende, Vermeil.

Tilkens Albert, conducteur d'artillerie, Ostende, Vermeil.

Neetens Louis, canonnier de 2e classe au 4e régiment d'artillerie, Ostende, Vermeil.

Paelmen Henri, idem, Ostende, Vermeil.

Ciriez François, idem, Ostende, Vermeil.

Marechal Aimé, idem, Ostende, Vermeil.

George Charles, idem, Ostende, Vermeil.

Nicolaes Jean, idem, Ostende, Vermeil.

Goor Jean-Baptiste, idem, Ostende, Vermeil.

Vanderputten Jean-Baptiste, brigadier portier d'artillerie, Ostende, Vermeil. Ostende :

Le surlendemain de cet incendie une fumée très-compacte sortait des cours voûtées d'un bâtiment qui contenait du soufre, du salpêtre, du goudron, etc. ; quoiqu'il fût impossible de voir le foyer de l'incendie, le chef du corps des pompiers Vanhercke, le capitaine du génie Vandenbogaerde, et le capitaine-commandant d'artillerie Vilain sont entrés immédiatement dans la cave ; à leur appel sont arrivés le conducteur d'artillerie Claeys, l'artilleur Biard et le pompier Vigne ; le conducteur Tiens, le brigadier-portier Vanderputten et les canonniers Neetens, Paelman, Ciriez, Marechal, George, Nicolaes et Goor. Les mesures intelligentes qui ont été prises et le courageux concours qu'y ont prêté les personnes ci-dessus désignées, ont prévenu les désastres que l'on craignait ; car, sans leur dévouement, toutes ces matières inflammables seraient devenus la proie des flammes et l'incendie pouvait être suivi d'une explosion.

Vertaling : De tweede dag na deze brand ontsnapte een dichte rook uit de overwelfde binnenplaats van een gebouw dat sulfer, salpeter, teer, enz. bevatte. Niettegenstaande het onmogelijk was de haard van de brand te zien, zijn de commandant van de pompiers Vanhercke, kapitein van de genie Vandenbogaerde en de kapitein-commandant van de artillerie Vilain onmiddellijk binnen gegaan in de kelder. Op hun oproep kwamen opzichter der artillerie Claeys, de artillerist Biard en de pompier Vigne, opzichter Tiens, brigadier-portier Vanderputten et de kanonniers Neetens, Paelman, Citiez, Marechal, George, Nicolaes en Goor, aan. De verstandige maatregelen die genomen werden en de moedige deelname van de hiervoor geciteerde personen hebben de rampen waarvoor men gevreesd had kunnen voorkomen. Zonder hun toewijding zouden al deze ontvlambare materialen de prooi geworden zijn van de vlammen en zou de brand gevolgd kunnen worden zijn door een explosie.

Ad perpetuam rei memoriam

Met dank aan de heer Eric Dufosse.

EX LIBRIS: DE WERELDBOL

door Ivan VAN HYFTE

Reizen was in de 19^e eeuw een druk beoefende activiteit, althans voor geleerden, literatoren en avonturiers. Getuige daarvan zijn de vele reisverhalen die overal op het oude continent opduiken.

Zo haalt N. HOSTYN in De Plate 1986 pp. 52 en 88 dagboekpassages aan van de Engelsman R. SOUTHEY (1774-1843) die, zoals zovelen op zijn reis ook Oostende aandeed. Die "journals" zijn lezenswaard omdat ze vaak markante getuigenissen brengen over het reilen en zeilen in onze stad.

Onlangs vond ik in een antiquariaat een zevendelig, encyclopedisch werk van dr. W. HARNISCH, F. HEINZELMANN en anderen. Alle delen zijn met fraai gekleurde platen opgesmukt en werden vertaald door de Nederlander J.B. RIETSTAP (1828-1891) onder de titel "De Wereldbol. De jongste zee- en landreizen". In het 2de deel op pag. 310 staat de beschrijving die onze belangstelling wekte.

"...Aan het uiterste einde van Vlaanderen ligt de aangename zeestad Ostende met haar slanken vuurtoren, hare gevaarlijke haven, hare witte vestingmuren en hare talrijke visschersbooten. Het grootste gedeelte des jaars is Ostende in de nevelen gehuld, die uit de zee opstijgen; maar nauwelijks begint de zomerzon hare stralen uit te werpen, of er komt leven en beweging, want dan stroomen de badgasten uit verschillende oorden aan, vooral uit Duitsland. Rijtuigen en stoomboten ijlen naar de haven. Vreemde gezichten, vreemde talen, vreemde drachten worden plotseling op de straten en pleinen waargenomen, de huizen en publieke plaatsen zijn vol van gasten die van verre komen, en het Vlaamsch vervangen door het Engelsch, Duitsch en Fransch.

De voornaamste verzamelplaats der vreemdelingen te Ostende is de dijk of dam aan de zee, die uit reusachtige steenblokken bestaat en 1500 schreven lang is. Hier bevinden zich de café's-restaurants en andere dergelijke inrichtingen. Op alle uren van den dag is het hier levendig, doch vooral des avonds tussen 6 en 8 uur, wanneer het er van wandelaars wemelt, die komen om de versche lucht te genieten of het altijd wisselende spel der golven te beschouwen. Bijna elke avond in den zomer kan men het lichten der zee waarnemen, hetgeen door lichtgevende diertjes wordt te weeggebracht, die zoo klein zijn, dat men ze slechts door het mikroscoop kan zien. Het lichten is het sterkst op donkere avonden bij onweerslucht en het is een wonderschoon schouwspel als de sluizen der haven geopend worden en de glinsterende baren dan naar de zee rollen. Als men een handvol zeewater of nat zand in de lucht werpt, spat het in duizendtallen vonken uit elkaar.

Hoe belangrijk Ostende als zeebadplaats is, blijkt uit de omstandigheid, dat er in het badseizoen gemiddeld 15.000 vreemdelingen komen, terwijl de eigenlijke bevolking der stad slechts 17.000 inwoners beloopt. De Engelschen maken niet veel gebruik van Oostende en daardoor is het verblijf er dan ook minder kostbaar dan op vele andere badplaatsen..."

* * *

Het werk moet ná 1860 en vóór 1870 geschreven zijn. Op dezelfde pagina vermelden de auteurs dat in Damme, in 1860 een standbeeld van Jacob van Maerlant is opgericht. Anderzijds is men pas na 1865 begonnen met de ontmanteling van de vestingen. Ook merkwaardig zijn de vermeldingen over witte vestingmuren, gevaarlijke haven, de nevelslierten of de ongewone typering van de "Engelschen".

Wat het lichten van de zee betreft, refereer ik graag naar de publicatie van onze eigen dr. Louis VERHAEGHE (1811-1870), "Recherches sur la cause de la phosphorescence de la mer dans les

parages d'Ostende" (33p.-1846) waar hij het desbetreffend heeft over de werking van de in zee aanwezige fosforescerende dieren en planten.

Met dank aan dhr. P. THOMAS/Brugge

Les Dames du Sacré Coeur

In het begin van de twintigste eeuw brak er in Frankrijk een 'schoolstrijd' uit: de regering Waldeck-Rousseau had een wet door het parlement laten aannemen waarbij het voortbestaan van kloosters afhankelijk werd gemaakt van een goedkeuring door de overheid.

De regering-Combes trad in 1902 op tegen alle kloosters die de goedkeuring niet hadden verkregen en in de zomer van 1904 werd een wet goedgekeurd die het onderwijs uit de handen van de religieuzen nam. Eén van de gevolgen van deze reeks maatregelen was dat vele congregaties zich in het buitenland, o.a. in België vestigden. De meeste keerden na verloop van tijd naar Frankrijk terug; een aantal andere bleven in het land waar ze gastvrijheid hadden verkregen.

Wat geweten is over de Franse kloosterlingen die naar het Bisdom Brugge kwamen, is onderzocht door Koen Rotsaert, die er in de loop van de voorbije jaren enkele interessante artikelen over schreef in "Biekorf". Zo weten we dat ruim 100 congregaties zich hier met toestemming van de bisschop van Brugge kwamen vestigen. De meeste kwamen in eerder kleine lokaliteiten terecht.

De 'Dames du Sacré Coeur' verkregen op 16 februari 1903 toestemming om zich in Oostende te vestigen. Wie kent meer over deze congregatie tijdens haar verblijf in Oostende?

Alle tips zijn welkom bij Luc François (Luc.François@UGent.be)

LIDGELD 2009

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2009 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Simone MAES
Penningmeester

“Oostendse Schotten “ duiken op: onverwachte epiloog bij een verrassende vervolgserie

door Roger JANSOONE

Inleiding

Interactie tussen auteur en lezers hebben wij in “De Plate” steeds willen aanmoedigen, want tenslotte gaat het om interne communicatie tussen de leden en dat is voor iedere vereniging uiteraard zeer belangrijk. In werkelijkheid lukt dat niet altijd zo goed, omdat leden van verenigingen niet zo vlug naar de pen grijpen of naar de telefoon of hun PC. Wel kunnen wij af en toe, na de maandelijkse spreekbeurt in ons conferentielokaal, interessante reacties en getuigenissen opvangen tijdens het nakaarten (of “naspoelen”) in onze “estaminet”.

Hierin speelt niet zozeer het historisch of heemkundig relaas als dusdanig een overwegende rol maar veeleer herkenbaarheid en zelfidentificatie. Of, met andere woorden, respons komt doorgaans naar boven wanneer het gaat om vrij recente gebeurtenissen of toestanden, waarbij de persoonlijke betrokkenheid van nog in leven zijnde personen van doorslaggevend belang is. De historicus of heemkundige mag daarom niet te lang wachten om dergelijke studies aan te vatten. De tijd dringt ... want dit bronnenmateriaal (ooggetuigen, nabestaanden, foto's, documenten) verdwijnt mettertijd en onherroepelijk. Dat is zeer duidelijk het geval wat betreft de Eerste Wereldoorlog : directe getuigen zijn allen overleden,... en hun nabestaanden hebben intussen ook reeds een hoge leeftijd bereikt. Probleem hierbij is het cruciaal feit dat bij vrijwel ieder overlijden waardevol bronnenmateriaal fataal verdwijnt in de richting van het containerpark of de vuilniszak. Dat kan nogal “cru” klinken, maar het is de pijnlijke realiteit waarmee wij bijna dagelijks worden geconfronteerd ...

Het is daarom bijzonder verheugend wanneer wij soms een of andere waardevolle respons of reactie krijgen. Dit was nu duidelijk het geval met de vervolgserie “Lotgevallen van een Oostendse “refugee” in Groot-Brittannië tijdens de Eerste Wereldoorlog”. In die titel stond niet vermeld “in Engeland” (wat normaliter mocht verwacht worden) maar wel degelijk “in Groot-Brittannië” omdat die lotgevallen zich grotendeels afspelen niet in Engeland doch in Schotland (meer bepaald in en om Glasgow).

Een uitzonderlijk civiel oorlogsdagboek

Dit was een eerste onverwachte vaststelling in deze historische vervolgserie, gebaseerd op het oorlogsdagboek van een Oostendenaar (Joseph Noote) die in 1914 gevlucht was naar Frankrijk en vervolgens naar Engeland, samen met de Oostendse reder Jan Borrey en diens gezin. Tussen haakjes: dit “civiel” oorlogsdagboek blijkt enig te zijn in zijn genre en is als dusdanig reeds een uniek historisch document dat allicht terecht een plaats verdient in het Oostends Historisch Museum (en dus niet ergens in een archief). Militaire dagboeken zijn vrij talrijk maar civiele oorlogsdagboeken (dan nog van een vluchteling) zijn uiterst zeldzaam. Wat dit oorlogsdagboek dubbel uitzonderlijk maakt, is niet alleen zijn zeldzaamheid maar ook het feit dat het hier gaat om het dagelijks leven aan het “thuisfront” in een vreemd land, waar gaandeweg een nieuw “thuis” (een “Home sweet home”) werd opgebouwd (dat voor sommigen na de oorlog zelfs een definitief thuis geworden is). Ik heb overigens sterk de indruk (en men hoeft daarom geen psycholoog te zijn) dat dit strikt persoonlijk dagboek geboren en getogen is uit eenzaamheid, vereenzaming en gedwongen afzondering (zoals ook het wereldberoemde dagboek van Anne Frank) en dat dit voor deze van vrouw en kinderen weggerukte man (met een blijkbaar introverte ingesteldheid) een middel moet geweest zijn om ergens een vorm van communicatie te vinden met zijn omgeving en enigszins ook nog met zijn in België achtergebleven gezin. Of met andere woorden: indien hij nu eens wél met vrouw en kinderen zou weggevlucht zijn, dan zou dit oorlogsdagboek wellicht nooit ontstaan zijn.

Het is nu eenmaal een feit dat toen (en nu ook nog) de mensen niet vlug ertoe geneigd waren om het relaas van hun dagelijkse belevenissen aan het papier toe te vertrouwen, ook al gaat het om (in hun leven) uitzonderlijke gebeurtenissen.

Zoals zo vaak het geval is, kwam dit dagboek eerder toevallig terecht bij "De Plate", ... en alzo - gelukkig maar! - niet in de klassieke "vergeet- en sterfput". De ontdekking van dit uniek dagboek was op zichzelf zo verbazingwekkend dat eerst zorgvuldig de authenticiteit ervan werd nagegaan ... om eventueel niet dezelfde weg op te gaan als destijds het Duitse weekblad "Stern" met het plots opgedoken "oorlogsdagboek van Adolf Hitler" ... dat achteraf "nep" bleek te zijn.

"Oostendse Schotten" in en om Glasgow

Toen bleek dat dit dagboek stellig mocht beschouwd worden als zijnde echt en authentiek, kon op basis hiervan een bijzonder leerzame en interessante zwerftocht worden ondernomen, samen met Joseph Noote en het gezin Borrey, doorheen het Groot-Britannië van de Eerste Wereldoorlog. Hierbij konden de klassieke en reeds gekende vaststellingen worden opgetekend, zoals het onthaal van de vluchtelingen (minder goed tot bar slecht in Frankrijk, en zeer goed tot voortreffelijk in Engeland). Maar dit oorlogsdagboek had voor ons ook wel enkele minder bekende en zelfs totaal onbekende vaststellingen in petto. En, zoals gezegd, een eerste onverwachte vaststelling was de tot dusver (bij historici) niet of nauwelijks bekende inwijking ("resettlement") van Oostendse (en andere Belgische) vluchtelingen in Schotland tijdens W.O.I, en meer bepaald in en om Glasgow. Ik zeg hier wel "bij historici", want bij de betrokkenen zelf (en hun nabestaanden) was dit uiteraard een bekend gegeven, maar bij hun terugkeer in eigen land hebben zij hierover blijkbaar niet zo veel verteld (en in elk geval niets gepubliceerd). Wel leek het erop dat de destijds zeer bekende folkloren- en carnavalgroep "De Oostendse Schotten" zijn "roots" zou gehad hebben in die periode, doch dit blijkt niet het geval te zijn, althans toch niet rechtstreeks. Deze groep werd immers pas in 1949 opgericht, namelijk door de gebroeders Loncke en - wat toch wel merkwaardig is - dit werd gefinancierd met een prijs van de voetbalpronostiek "Littlewoods"! (het is natuurlijk niet uitgesloten dat de vorige generatie Loncke wél verbleven heeft in Schotland, en voor het overige zal de ruime respons die dit initiatief in 1949 gekregen heeft, wel enigszins iets te maken hebben met die Schotse "roots" in menig Oostends gezin).

Interessant is ook de vaststelling dat de Britten (in tegenstelling tot de Fransen) al dadelijk een duidelijk en concreet beleid hadden ten aanzien van de "Belgian refugees", en vandaar dan ook de vlotte en voortreffelijke organisatie van het onthaal van de vluchtelingen. Dit beleid was niet volledig ingegeven door wat men nu een "humanitaire actie" zou noemen. De Britse regering en legerleiding (bijzonder ervaren qua oorlogvoering op alle continenten) maakten - zelfs in de algemene euforie van 1914 - zich blijkbaar weinig illusies omtrent de duur en de omvang van deze nieuwe oorlog. Precies daarom hadden zij zich niet echt laten meesleuren in dit conflict maar was dit enkel gebeurd na lang aarzelen en enkel als garant van de Belgische neutraliteit (indien Duitsland geen "vrije doortocht" door België zou geëist hebben, dan zou de Britse regering zich hierin waarschijnlijk niet hebben gemengd). In ieder geval ging men ervan uit dat alle hulp en medewerking welkom zou zijn (ook vanwege "foreigners") ten bate van de Britse "war effort". Merkwaardig (maar eigenlijk niet verrassend) is het feit dat inzake de inschakeling van de "refugees" al dadelijk een onderscheid werd gemaakt tussen vissers en niet-vissers: de vissers (met hun vissersvaartuig) zouden moeten helpen instaan voor de Britse voedselvoorziening (in oorlogstijd zeer precair voor een voedsel-importerend land!) terwijl de niet-vissers werden tewerkgesteld in andere vitale sectoren, zoals de scheepsbouw.

Wat dit oorlogsdagboek vooreerst zo uniek maakt, is de gedetailleerde beschrijving van het dagelijks leven en werk op de gigantische scheepswerven van Glasgow. De "battle of Britain" werd toen immers grotendeels gestreden in de Britse scheepsbouw (geconcentreerd in Glasgow) voor de

ononderbroken toelevering van nieuwe scheeps capaciteit voor de Britse transport- en handelsvloot en voor de Royal Navy (beiden hard en continu aangeslagen door de Duitse onbeperkte duikbotenoorlog). In dat verband komt een tot dusver zorgvuldig bewaard Brits oorlogsgeheim aan het licht, namelijk (in volle oorlogstijd!) algemene, bitsige en vrij langdurige stakingen in de scheepsbouw. De Britse oorlogspropaganda en censuur maakten toen van dit intern arbeidsconflict (steeds terugkomend en van grote omvang) een absoluut "taboe" ... maar tot vandaag wil men blijkbaar de mythe in stand houden van het Britse volk dat als één man eendrachtig en vastberaden zich doorheen die "Great War" geworsteld heeft, wat natuurlijk in werkelijkheid wel niet altijd mogelijk zal geweest zijn.

Een onverwachte Borrey-getuigenis

Bij het onderzoek naar de authenticiteit van dit oorlogsdagboek werd nagegaan wat er na de oorlog verder gebeurd is met Joseph Noote en zijn toen in België achtergebleven vrouw en kinderen, doch dit heeft niets opgeleverd. Van Jan Borrey was bekend dat hij een groot gezin had, maar zijn kinderen waren geboren vóór 1914 en zij waren intussen allicht allen overleden. Wat ons niet bekend was, is het feit dat in het gezin Borrey na de oorlog nog een dochter geboren werd, met name Rachel Borrey. Deze dame (lid van "De Plate") nam met ons telefonisch contact op en wist ons hierbij te melden dat zij in het bezit is van een foto, genomen in 1914 in Devon, van het gezin Borrey kort na hun aankomst in Engeland. Wat die foto, in het kader van genoemde vervolgserie, zo bijzonder boeiend maakt, is een persoon die eveneens voorkomt op deze foto doch die niet tot het gezin Borrey behoort, namelijk niemand minder dan Joseph Noote! ... wat uiteraard het ontgensprekelijk en afdoend bewijs levert van de authenticiteit van dit oorlogsdagboek.

De foto (hierbij afgebeeld) laat een gezin Borrey zien dat, samen met Joseph Noote (uiterst rechts op de foto), het blijkbaar zeer goed stelt in Engeland. Ze zien er goed gevoed en goed gekleed uit (na een nochtans moeilijke tijd in Frankrijk), wat nogmaals onderstreept dat het Brits onthaal van de vluchtelingen zeer goed georganiseerd was. Achter hen hangt de Belgische driekleur, en fier ernaast staat zoon Gustave (vermeld in het dagboek) die later op 13 mei 1918 zou opgeroepen worden voor zijn dienstplicht in het Belgisch leger (want tot in het verre Schotland reikte de arm van de Belgische regering in Le Havre). Op de keerzijde van de foto (hierbij eveneens afgebeeld) staan plaats en datum vermeld. Van de zes kinderen (vier zonen en twee dochters) die toen in Engeland verbleven, is er thans nog slechts één in leven, namelijk Raymond Borrey.

Nog een andere getuigenis

Volledig los van deze getuigenis kregen wij anderzijds een reactie van Mevr. Victoire Ponjaert, lid van "De Plate", en dit via een ingezonden brief (gepubliceerd in "De Plate" van april 2008) waarbij zij het volgende mededeelt:

"Bovenvermeld artikel eindigt met "Over de inwijking en inburgering in Schotland was tot dusver weinig of niets bekend". Ik kan de lezers daarop mededelen dat ook mijn grootouders met hun zes kinderen in 1914 (?) in Glasgow terechtkwamen. Deze familie was samengesteld uit Frans Lauwereins (1878-1954), Valérie Bauts (1878-1926), Frans Lauwereins (1898-1970), Pierre Lauwereins (1900-1974), Esther Lauwereins (1901-1934), Victoire Lauwereins (1905-1983), Valerie Lauwereins (1907-1967) en Marie-Louise Lauwereins (1909-1994). Veel bijzonderheden heb ik niet, enkel wat mijn moeder daarover verteld heeft en zij was toen nog maar 9 jaar. Mijn grootvader was visser maar op het ogenblik dat de oorlog uitbrak werkonbekwaam tengevolge van een open beenwonde. Zoals de meeste Oostendse vissers trok hij met een boot naar Engeland, vergezeld van vrouw en kinderen. Zij werden daar goed ontvangen, kregen kost en slaapgelegenheid. Op een bepaald moment zaten ze te eten in een grote zaal toen er gevraagd werd of er families met veel kinderen naar Schotland wilden vertrekken. Vermits mijn grootvader niet

naar zee kon, tengevolge van zijn wonde, heeft hij zijn naam opgegeven . De familie werd op de trein gezet en afgehaald in Glasgow. Samen met nog een gezin uit Zemst werden ze naar een groot gebouw gebracht. Op de bovenste verdieping van het gebouw (de zolder) waren 2 appartementjes gemaakt. Dat groot gebouw was het slachthuis van Glasgow.

Mijn grootouders en hun kinderen hebben daar heel de rest van de oorlog doorgebracht en de werklieden van het slachthuis stonden elke week een deeltje van hun loon af om die twee families te onderhouden. De twee oudste zonen (mijn ooms) die toen respectievelijk 16 en 14 jaar waren, konden in het slachthuis werken. De vier dochters (12, 9, 7 en 5 jaar) gingen naar school bij Belgische nonnetjes die daar ook terecht gekomen waren en een meisjesschool hadden opgestart. Toen mijn oudste oom 17 of 18 jaar werd, moest hij naar het leger. Hij werd ingezet bij het Belgisch leger in West-Vlaanderen, waar hij in 1918 het grote offensief heeft meegemaakt. Mijn moeder was altijd vol lof over het verblijf in Glasgow: hoe goed ze het hadden en hoe vriendelijk iedereen was.

Ik weet dat er ook een neef van mijn grootvader (Prosper Laneres, een wees) naar Glasgow gegaan is. Hij was ook visser en is daar in een fabriek of op de scheepswerven gaan werken. Hij is er getrouwd met een Ierse, die daar ook werk gezocht had, en is steeds in Glasgow blijven wonen. Na de oorlog 1940-1945 is hij een paar keren bij ons thuis komen logeren om mijn grootvader en de rest van zijn familie terug te zien."

Nog verdere reacties

Het oorlogsdagboek van Joseph Noote blijkt in Oostende nog meer reacties op te roepen, zoals deze van Mevr. Nieuwenhuysse-Vanderwal, die insgelijks een afstammeling is van Oostendenaars die tijdens W.O.I verbleven in Glasgow (zij is de kleindochter van Frederic Vanderwal, alias "Free Wolle", destijds een zeer bekende figuur in de visserij). Zij beschikt over een aantal belangwekkende foto's die een uniek beeld geven van hun leven, werken en wonen. De foto's zijn na al die jaren wel een beetje vergeeld maar zijn toch nog scherp genoeg om te kunnen gescand worden. Wij drukken hierbij drie van die foto's af, namelijk een groepsfoto met zicht op de straat waarin haar grootouders woonden evenals een groepsfoto van de Oostendenaars in Lennox Town (een voorstad van Glasgow) en een familiefoto van een Oostends gezin aldaar (namelijk de familie Nieuwenhuysse). Ook zij heeft nog familie in Schotland, afstammelingen van Oostendenaars die na de oorlog aldaar gebleven zijn. Deze unieke foto's zijn stille getuigen van een stukje vervlogen Oostends verleden op vreemde bodem en in ongewone omstandigheden.

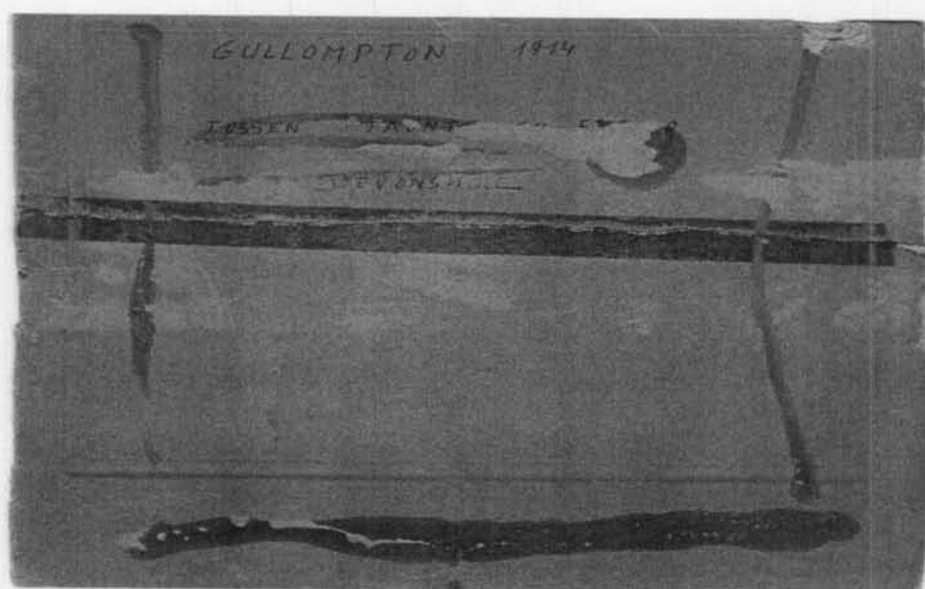
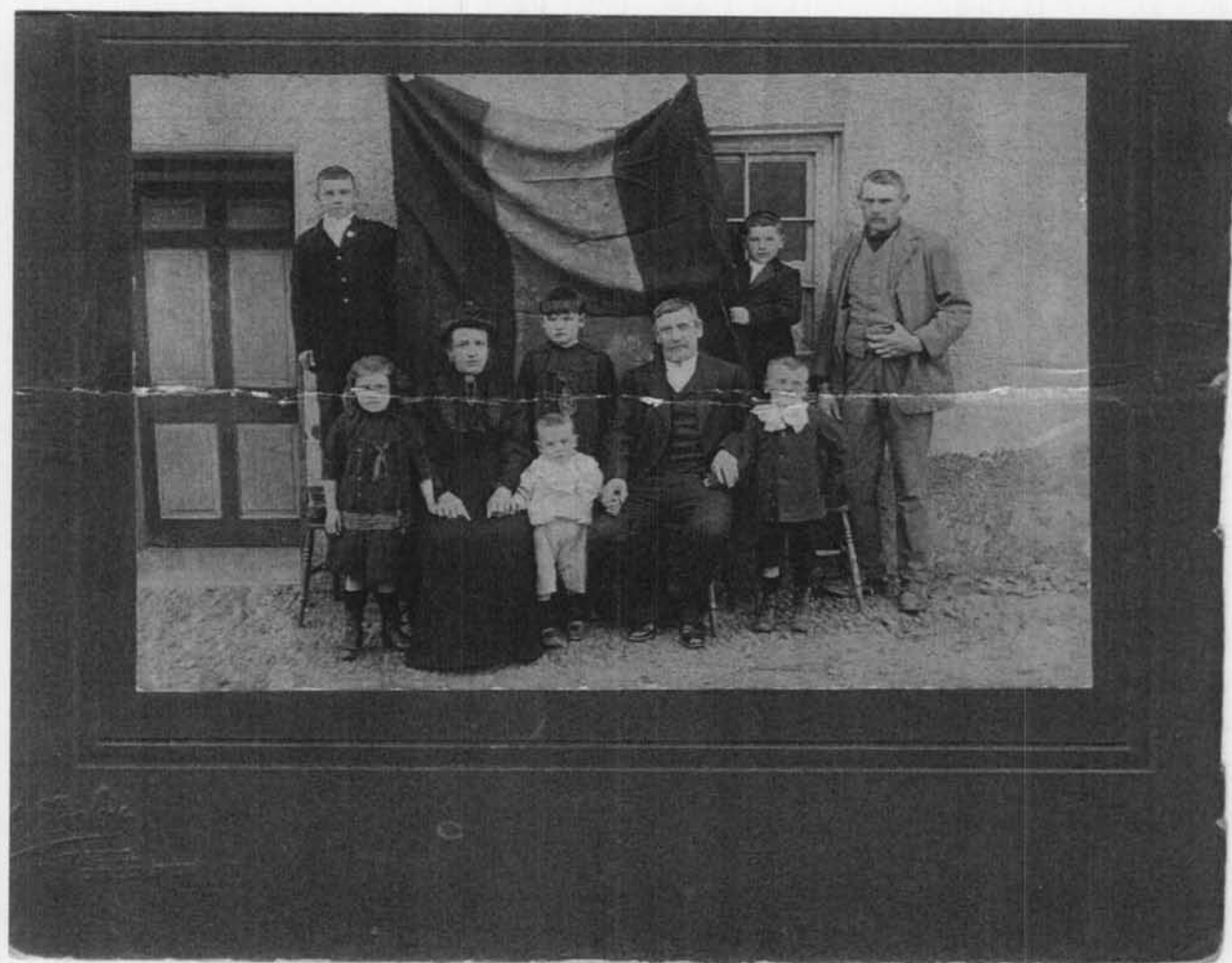
Besluit

Uit een en ander blijkt duidelijk dat tijdens W.O.I ook in Schotland, en meer bepaald in en om Glasgow, een vrij belangrijke Belgische kolonie (vooral Oostendenaars) is ontstaan, die na de oorlog gedeeltelijk aldaar is gebleven. Moest Joseph Noote terugkomen, dan zou hij ongetwijfeld stomverbaasd zijn over het feit dat zijn oorlogsdagboek nog steeds bestaat, dat het aan de basis ligt van een historische vervolgsérie in "De Plate" en dat het bovendien ingevolge diverse reacties "the untold story" van de "Oostendse Schotten" terug in beeld brengt zowel letterlijk als figuurlijk, o.m. via oude en vergeelde foto's die anders wellicht – samen met het desbetreffend verhaal – mettertijd in de vergeethoek zouden beland zijn. Of ...hoe een dubbeltje rollen kan! Met dergelijke initiatieven kan "De Plate" in historisch en heemkundig opzicht baanbrekend werk verrichten, ... nog net tijdig vooraleer het onherroepelijk te laat is!

ILLUSTRATIES :

- gezinsfoto J. Borrey 1914 + J. Noote (collectie Rachel Borrey)
- keerzijde van deze foto (idem)

- twee groepsfoto's van Oostendenaars in Lennox Town (idem)

familiefoto Oostends gezin in Glasgow

noq een groepsfoto van "Oostendse Schotten"

GEMEENTEPENNINGEN (zogenaamde betaalmunten, ook "TOKENS" genoemd) 1979
– 1983 (deel 3)

door **Roland VERSLUYS**

Zoals men kon lezen in de twee vorige bijdragen, heeft Oostende 5 zogenaamde betaalpenningen in de handel gebracht. Wat niet veel is, als men bekijkt wat men in andere gemeenten liet slaan.

Voor mij zijn al deze stukken gewoon "NEPGELD", imitatie geld, en een woord dat gebruikt wordt in de numismatiek: "PATTERN". Zo kan men dit vergelijken met: koffiemuntjes, consumptiepenningen of automaatpenningen. Ook vele landen hebben sedert de komst van de € euromuntpattern geslagen. (Bulgarije, Kreta, Denemarken, Engeland, enz.)
Deze zijn, gelukkig, duurder in aankoop dan de waarde van de munt.

Toch zijn er verzamelaars van die patterns .

Ikzelf houd mij bij Oostende, Bredene en de kust. De betere van West-Vlaanderen verzamel ik ook indien de kwaliteit, alsook het ontwerp zeer goed zijn, en verantwoord.

Enkele betere:

1. DIKSMUIDE IEPER (33) "FRONTROUTE"

50 FR 1981

Uitgegeven 4 april en geldig tot 30 september 1981. Metaal: geel koper.

Diameter: 30 mm, gewicht :8,8 gram. Slagaantal: 35.000 stuks. Waarde: 80 BF:125 BF

2. DIKSMUIDE 1881 – 1981 (51) "T'MANNEKE UIT DE MANE"

100 MANNEKES 1981

Uitgegeven 8 juni en geldig tot 30 juni 1981. Metaal: geel koper.

Diameter: 30 mm, gewicht: 11,5 gram. Slagaantal: 10.000 stuks. Waarde: 150 BF, later 200 BF.

Deze penning is ook in zilver(Ag) geslagen.

3. BRUGGE "1482 MARIA VAN BOURGONDIE 1982" (180)
50 BOURGONDIER 1982

Uitgegeven 1 juni tot 5 september 1982. Metaal: geel verkoperd staal.

Diameter: 35,35 mm, gewicht: 13,2 gram. Slagaantal: 75.000 stuks. Er is een variante in het wapenschild paard; er zijn zeer weinig van die varianten geslagen. Verkocht: 75 BF.

4. JABBEKE-SNELLEGEM-STALHILLE-VARSENARE-ZERKEGEM
FLANDRIA NOSTRA "ELC WEERT HEM" (229)
100 PERMEKENAAR 1982.

Uitgegeven 27 augustus tot 30 september 1982. Metaal: alcappa. Diameter: 35,1 mm, gewicht: 16,3 gram. Slagaantal: 3000 stuks. Verkocht: 180 BF

Zeer weinig van die penningen heeft men in zilver (Ag) geslagen.

5. KOEKELARE - HEEMKRING COCLARIENSIA (281)
BEZANTEN 1983: "DE KOEKELAARSE FRANSMAN"

Uitgegeven 1 februari 1983 en geldig tot 31 maart 1983. Metaal: gepatineerd brons.

Diameter: 30,25 mm, gewicht: 12,1 gram. Slagaantal : 1500 stuks. Prijs: 100 BF.

Variante in metaal: alpacca geslagen 1000 stuks. Prijs : 100 BF.

De beschrijving van deze penningen kunt u terug vinden in de catalogussen van 1979; 1981 deel 2; 1982 deel 3; 1983 deel 4 en 1984 door C.VANDENBRUWAENE, Gent. In de titel: het nummer van de beschreven penning.

Een uitzonderlijk iconografisch document betreffende Oostende te boek en te koop

In de verzameling van de "Stedelijke Musea Oostende" bevindt zich een album waarin zo'n 52 potloodtekeningen zijn gekleefd met niet enkel Oostendse stadsgezichten en menselijke figuren maar ook veel schetsen van vervoermiddelen.

Deze schetsen werden gemaakt door Sir Ernest GEORGE (1839-1922), een Londense architect. De meeste tekeningen zijn gedateerd 1874.

Velen onder U zullen zich nog herinneren dat dhr. Norbert Hostyn, begin 2004, een boeiende voordracht gaf over Ernest George en zijn album.

Welnu, de Heemkring De Plate is van plan dit album te boek en te koop te stellen.

De begeleidende tekst is van de hand van dhr. Norbert Hostyn. Hij geeft een overzicht van het werk en het leven van Sir George, en laat ons meekijken naar een reeks boeiende documenten van een stad in volle verandering. Hij zorgt voor commentaar, geeft vergelijkingsmateriaal en sluit af met een kleine varia van figuren en wagens.

Deze publicatie bevat 44 bladzijden, werd geprint op 100gr glanzend colotech+ papier, met een kft van 160gr colotech+ papier en wordt U aangeboden aan de prijs van € 3.

Te verkrijgen aan de balie van het Oostends Historisch Museum vanaf 15 oktober. Eventuele portkosten bedragen € 2.

De Groentemarkt en gezicht in de Dwarsstraat

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

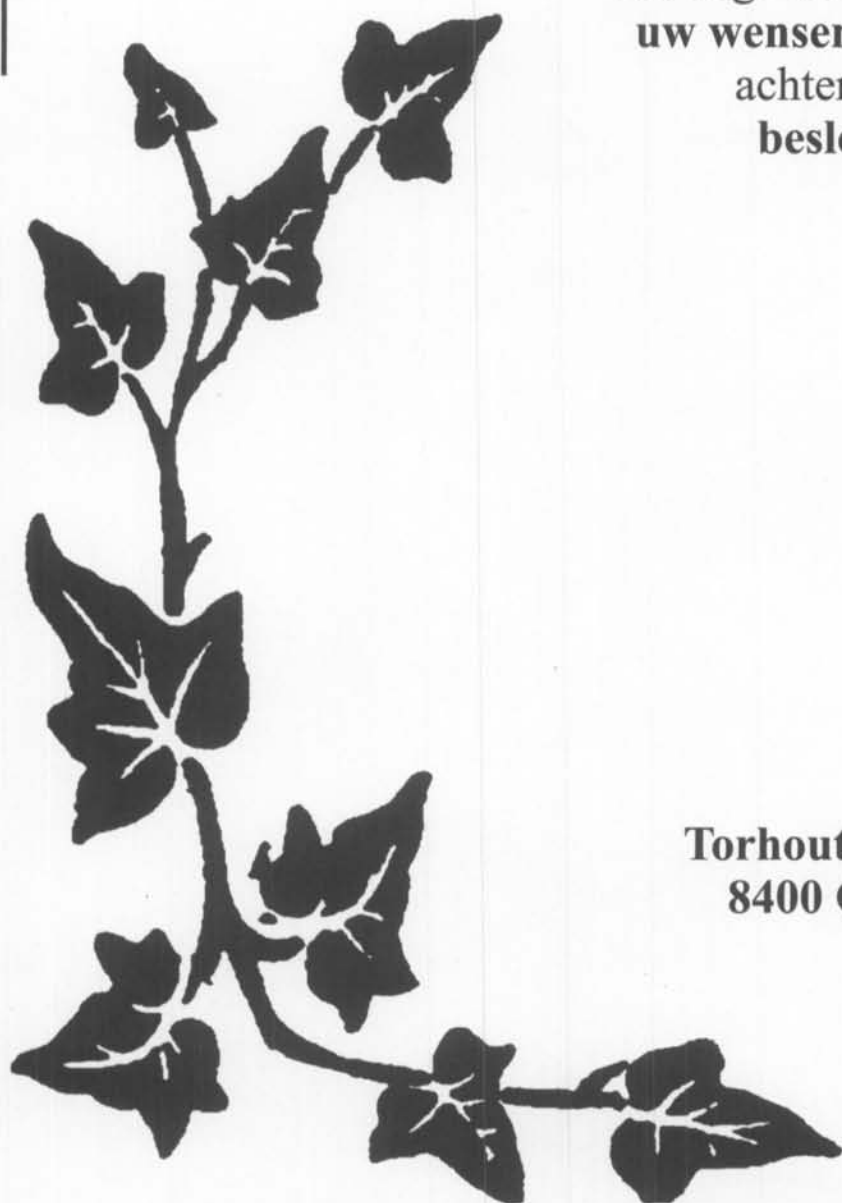
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

NOVEMBER 2008

VERSCHEIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE
KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-
VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en
de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en
weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 11

MAAND november 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

- blz. 217: **F. HUBRECHTSEN:** Militaire gebouwen te Oostende in het verleden: deel 3:
Spaans kwartier.
- blz. 223: **R. DE CLERCK:** Albertus Franciscus Ramon: levertraan uit Raversijde.
- blz. 230: **G. SERVAES:** Uit het archief van De Plate: afbraak Koninklijk Chalet.
- blz. 234: **F. GEVAERT:** De metamorfose van de haven van Oostende (deel 16).
- blz. 238: Plate-veiling 2009.
- blz. 239 **I. VAN HYFTE:** Van moestuin tot Oostendse Poverello-kerk.
- blz.240 Vraag aan onze lezers.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Freddy HUBRECHTSEN: Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Rudy DE CLERCK: Violierenlaan 42, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Ferdinand GEVAERT: Duinenstraat 40, 8450 Bredene

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

NOVEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit op

donderdag 27 november om 20.00 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: **DE TELOORGANG VAN HET INTERNATIONAAL SPOORWEGVERKEER
TE OOSTENDE**

De spreker: dhr. **Emile SMISSAERT**, bestuurslid van De Plate.

Het thema mobiliteit (vervoer en verkeer), en meer in het bijzonder het treinenverkeer van en overheen onze grenzen, heeft immer de belangstelling van Emile Smissaert gaande gehouden.

Reeds in 1994 sneed hij voor het eerst dit onderwerp aan. De titel sprak voor zichzelf: "*Naar het buitenland vanuit Oostende: het internationaal spoorwegverkeer*", afgedrukt in de brochure van "Open Monumentendag Oostende 1994" (jaartheme "Transport, p. 21-29:ill.). Om, het jaar daarop, te vervolgen met een uitgebreider artikel: "*Het internationale treinverkeer vanuit Oostende tot 1914: een bijdrage tot het 'in-kaart-brengen' van een ingewikkeld gegeven*", opgenomen in het tijdschrift "De Plate": 1995, p. 169-188: ill. Een bezoek aan de Werkplaatsen van de "Compagnie des Wagons-Lits" ontlokte bij talloze opgedaagde Plate-leden enthousiast bekijks en commentaar.

Dit onderwerp – een schone, nog gave brok geschiedenis – was niet "af", niet "uitgeput", nog "te doen". In stilte, zonder forceren zoals de volksmond zegt, bleef Emile allerhande documenten (hetzij boeken, hetzij gespecialiseerde tijdschriften, benevens krantenknipsels, kaarten en foto's) uitzoeken en bijeenbrengen. De jongste jaren prikkelde de vraag (hoe en waarom) zijn weetlust hoe toch een einde kwam aan deze voor Oostende eens zo drukke en welvarende treinentrafiek. Een eerste neerslag van deze microstudie mondde uit in een artikel dat handelde over: "*De ontmanteling van Oostende als knooppunt van internationaal treinverkeer*", terug te vinden in de brochure "Open Monumentendag Oostende 2006" (jaartheme "Import-Export", p. 21-34: ill. (met lit. opg.).

Vanaf november 1994 kwam de "Eurotunnel" onder de Noordzee en het Kanaal in gebruik. Zoals sommigen dachten en juichten: "Engeland is geen eiland meer...". Anderen vreesden voor hun positie op het continent qua commercie en hun broodwinning, en duchtten de bittere strijd om het overzetcliënteel. Feit is en het was te voorzien en te verwachten: het internationale treinverkeer werd op termijn een verloren zaak voor Oostende. Brussel werd het knooppunt (van en naar Groot-Brittannië). Vandaar reden eigentijdse, kleurige treinstellen, in een boog westwaarts en aan hoge snelheid (de "**Eurostar**"), via Rijsel onderzee naar hartje Londen, op een zeer comfortabele manier en voor een kostprijs die niet eens zo duur was en is. De passagierslijn, per spoor en per boot vanuit België, kon zich allengs niet meer handhaven; de Franse overzetlijnen boden wonderwel beter weerwerk en bleven levensvatbaar en zinvol om uit te baten en schappelijk van prijsom mee te reizen

Wat onze "Stad aan zee" aangaat, **adieu** Basel-Chur, Moskou, Warschau, Wenen, Kopenhagen, München, zelfs Keulen, - vanaf en vanuit Oostende naar de wereldstad Londen, het begin- en de eindbestemming in de loop der tijden van talloze reizigers, zakenmensen en toeristen.

Alles wordt geïllustreerd met een power-point projectie

DECEMBER ACTIVITEIT: Middagmaal en kleinkunstnamiddag

Onze jaarlijkse maaltijd en kleinkunstnamiddag gaat door op

ZATERDAG 6 DECEMBER OM 12.30 UUR

in Restaurant – Feestzaal “ Benny”, Vlaanderenstraat 13, Oostende.

Het menu van de Chef ziet er als volgt uit:

Aperitief met hapjes

Witte heilbot suprême, beignets van grote grijze uit Namen met zachte lookemulsie

Gebraden melklam met verse salie
parmentier van zijn schouder
groenten en crème van kervel wortel

Zacht lopende chocolade taartje lauw geserveerd
donker-bitter chocolat fondant
crumble van pistache noot

Koffie

Martin VANDERSTRAETEN, de pianist van de zingende baren, zal terug voor de sfeer zorgen tijdens het eten en daarna worden enkele verrassingsacts aangekondigd met natuurlijk de medleys en meezingers.

De deelname in de kosten bedraagt € 31, alles inbegrepen uitgezonderd de dranken aan tafel.
De aperitief wordt u aangeboden door de kring.

De betaling gebeurt door storting op rekening 380-0096662-24 van De Plate
H. Serruyslaan 78/19
8400 Oostende

met vermelding: deelname aan de maaltijd van 6 december met x personen en dit vóór 1 december.
Indien u vreest dat uw storting te laat zal zijn, geef dan een telefoontje naar Jean Pierre Falise op het nummer 059/708815

Liefst zo vroeg mogelijk reageren om er bij te kunnen zijn want Katriene en Germaine lieten zich reeds inschrijven.

Militaire gebouwen te Oostende in het verleden.

door Freddy Hubrechtsen

III .Spaans Kwartier (1)

Het Spaanse leger vertoonde reeds vanaf de zestiende eeuw een kosmopolitisch karakter en rekruteerde zijn eenheden als het ware volgens "taalstelsel". Er waren eenheden van verschillende nationaliteiten: Spaanse, Italiaanse, Waalse, Duitse (Hoogduits en Nederduits), Bourgondische en Ierse, Engelse en Schotse infanterieregimenten of Tercio's.

Het garnizoen van Oostende (stad + de voornaamste forten Isabella en St. Philippe) bestond voornamelijk uit Spanjaarden met voor Oostende een *permanente* getalsterkte van gemiddeld 140 man. Na de zomercampagnes trokken de legers naar hun winterkwartieren en lagen er echter zo geregeld regimenten infanterie in en om Oostende ingekwartierd. Vanaf 1683 was de Spaanse aanwezigheid er echter gedurende een viertal jaar bovenmatig groot. De garnizoensstaf speelde ook een belangrijke rol bij opvang van eenheden welke per schip naar de Nederlanden kwamen.

Voor de Spanjaarden maakten dus de dienst uit maar er was daarbij steeds een vrije compagnie Walen (gemiddeld 50 man sterk) ten dienste van de gouverneur. Zoals reeds vermeld, werd ook gerekruteerd in Ierland, Engeland en Schotland. Dit zeker onder de eerste Stuarts. En later was dit voor Cromwell en het Parlement een ideale gelegenheid om zich te ontdoen van hun tegenstanders. In 1682 bv. lagen er 12 Compagnies Schotten (310 man) en in 1688 waren er 2 compagnies Engelsen (60 man) samen met 22 compagnies Spanjaarden (1044 man). De Ieren, Engelsen en Schotten werden na rekrutering en overtocht (meestal vanuit Waterford en Southampton) verzameld in Nieuwpoort, Oostende, Damme , Brugge en bij gelegenheid Antwerpen (2)

De inkwartiering van de troepen gebeurde deels bij burgers maar ze werden bij voorkeur zoveel mogelijk ondergebracht in hun geheel in kazernes en in magazijnen. Zo kon de tucht beter gehandhaafd blijven.

Voor de bevelhebbers was hun verblijf een lucratieve zaak gezien de stad hen jaarlijks wat "gratuiteyten" toeschoof voor o.a. " het houden van goede correspondentie" m.a.w. ze werden gunstig gestemd t.o.v. van de stad en de stedelijke overheid.

Zo werd, om lukraak een voorbeeld te nemen, op de rekening van 01 september 1676 tot 31 augustus 1677 (3) ingeschreven:

- Don Diego Gomez de Espinosa(Sergeant-général de Bataille), ontving als gouverneur van de stad 1.540 pond parisis (4).
- Don Louys de Bovadilla, Sergeant Mayor, kreeg 204 pond "ordinaire gratuyteit" en 120 pond gratuyteit als nieuwjaarscadeau.
- De twee adjudanten van het garnizoen kregen elk 68 pond "ordinaire gratuyteit" en 24 pond "gratuyteit" voor nieuwjaar
- Don Louys d'Arossa, kolonel van een regiment Spanjaarden dat in de stad ingekwartierd lag, ontving een "courtoisie" van 120 pond + 144 pond omdat hij een tijdlang de gouverneur heeft vervangen bij diens afwezigheid.
- Heer Conarunias en Marquis de B...(naam onleesbaar), beiden kolonel van andere Spaanse regimenten, ontvingen elk 144 pond "courtoisie"
- Don Geronimo d'Aubas en Pedro d'Alvado, beiden Sergeant Mayors van een regiment Spanjaarden (de eerste van kolonel Conarunias), kregen elk 96 pond.

Het geven van “steekpenningen” was een legale transactie en het systeem bleef ook gehanteerd in de Oostenrijkse periode.

De thesaurier van de stad mocht in 1678 op zijn eigen rekening 600 pond inschrijven omdat hij soldaten van het regiment van Marquis B... had ingekwartierd.(5). Een dame kreeg 264 pond omdat zij verplicht was geweest “bij order van de wet” gedurende vier maand Spaanse soldaten in haar pakhuis te logeren (6).

Het haperde soms met de logistiek want dezelfde thesaurier brengt een aankoop in van graan voor de soldaten ter waarde van 1031 pond 2 schellingen“ ter cause van henselfs uytterste aermoede” (7).

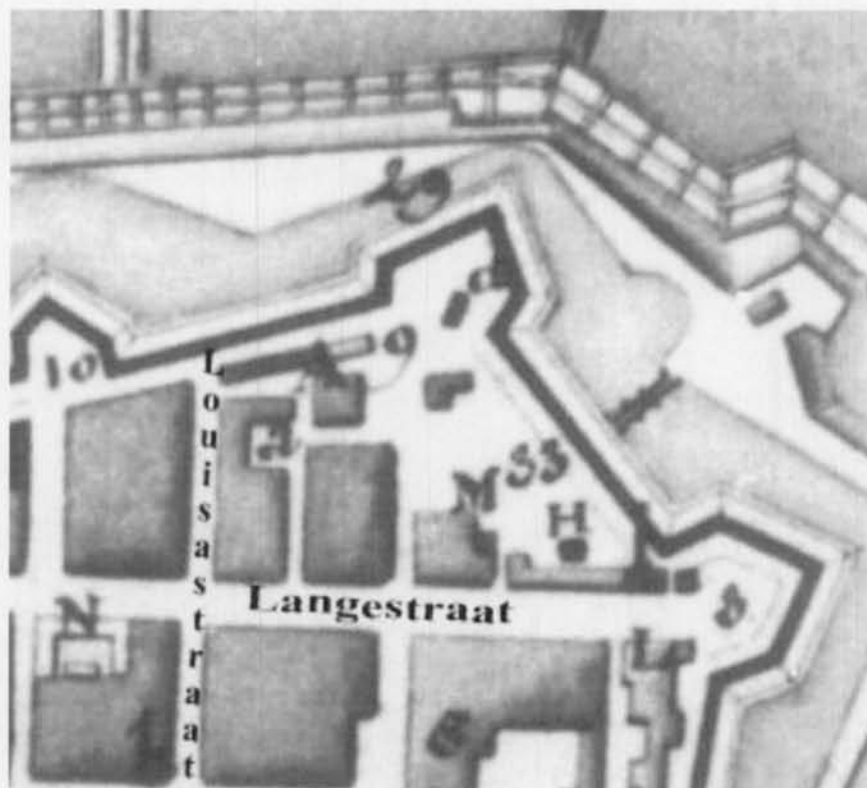
Ook de tucht werd gehandhaafd want op dezelfde rekening is vermeld dat Louys Toursol, “chirurgijn mayor van den guarnisoene”, 144 pond ontving voor het “cureren” van ene Geronimus “ter cause hij gebrogt geweest ter torture militaire”

Het waren dus niet steeds leuke tijden voor de soldaten.

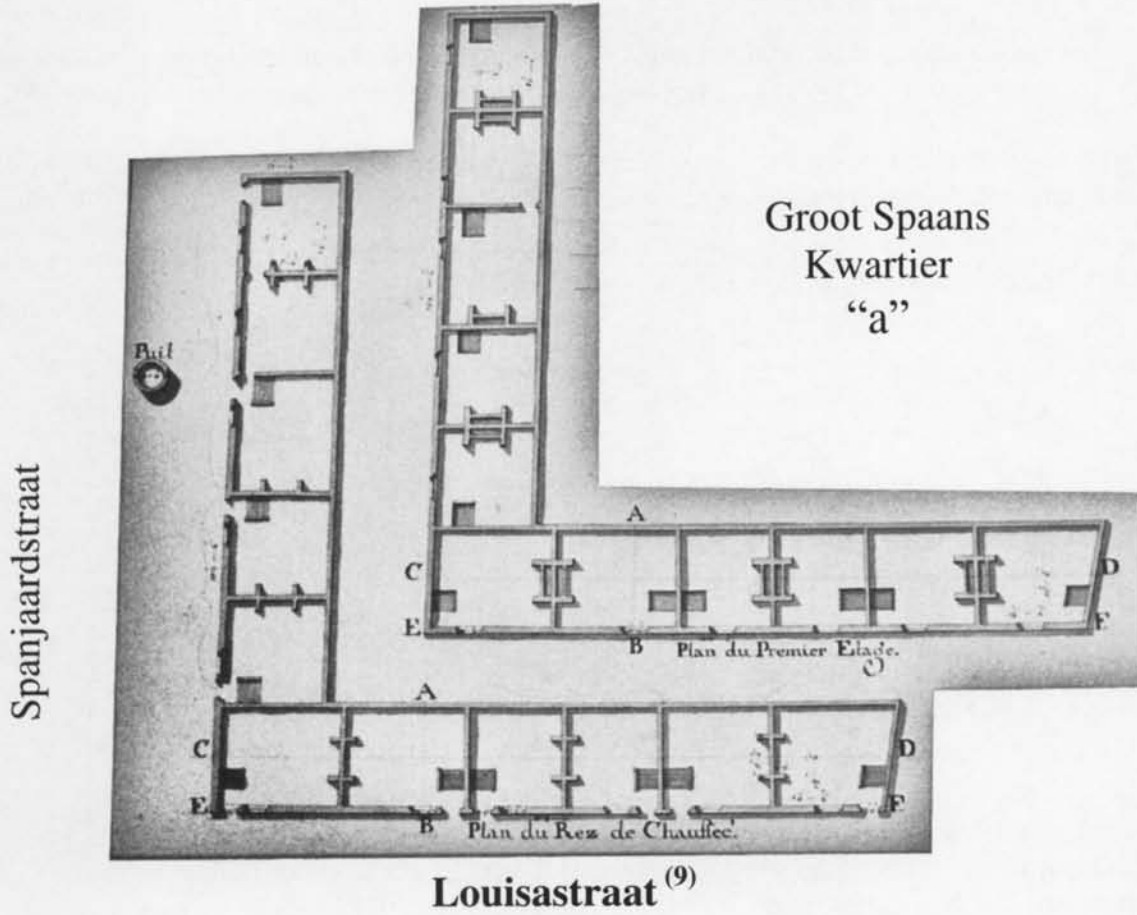
Maar de stad betaalde anderzijds in datzelfde jaar 1678 ” aen soldaten van den guarnisoene 144 pond over de courtoisie ter cause sy op den kerremisdagh gedaent te hebben in de prosesie”

Het Spaans Kwartier was gelegen in de noordoostelijke hoek van de stad tussen de huidige Louisastraat en de Langestraat waar ook het arsenaal, de smidse en het hospitaal gelegen waren. Deze kazernes dateren waarschijnlijk van de eerste helft van de 17de eeuw.

Ze kregen later de benaming “Kanonierskwartier” omdat de artilleriemansschappen van de vesting er met hun familie ingekwartierd waren.

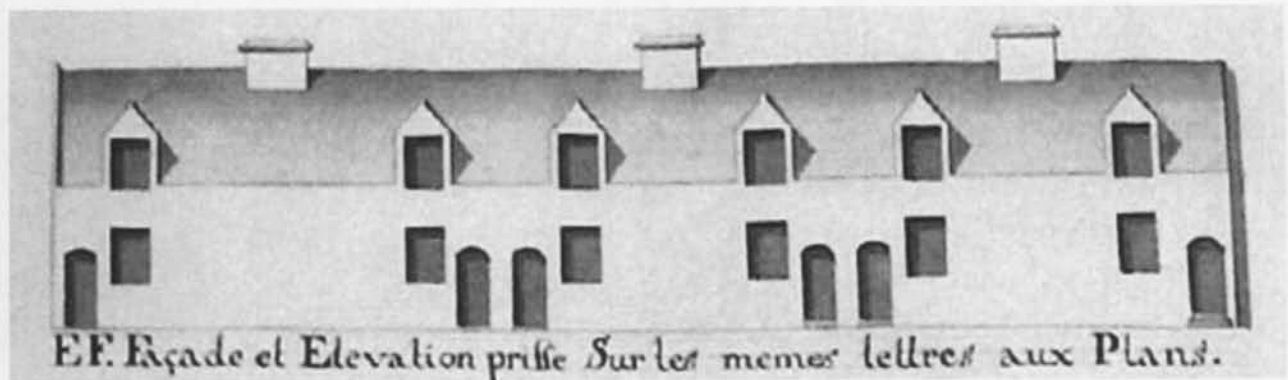

Op het kaartje hierboven uit 1747 (8) staan A en a voor de twee gebouwen vermeld als A Klein Spaans Kwartier, a Groot Spaans Kwartier. d Is een kazemat. Nr. 9 staat voor het Bastion van de Platforme, Nr. 10 dat van de Kleine Meulen.

Het Groot Spaans Kwartier was gelegen aan de Zuidzijde van de huidige Spanjaardstraat en de oostkant van de huidige Louisastraat.

Gevel (EF op het plan) is de oostkant van de Louisastraat:

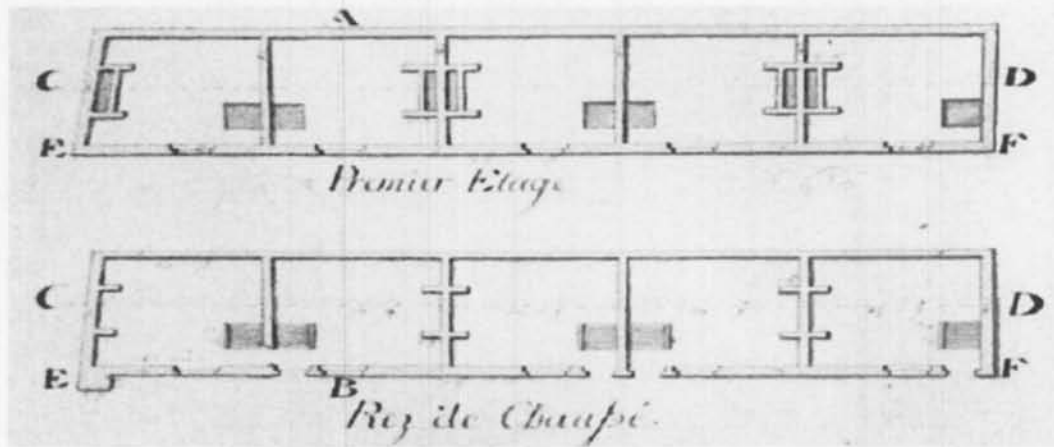
Volgens het verslag van de ingenieur D'Aymé van 17 januari 1746 waren er 10 kamers op het gelijkvloers en de zolderverdieping (10).

Op elk verdiep was een kamer bezet door de stadsportier die er reeds 30 jaar verbleef waardoor er slechts 18 kamers overbleven met in totaal 72 bedden om 216 soldaten (à 3 man per bed) (11) te logeren.

Een verbouwing later gaf in 1768 het gelijkvloers slechts met 11 kamers à 5 bedden (à 2 man per bed) die goed waren voor 110 manschappen. De zolder werd niet meer als logement gebruikt.

Het gebouw was zeer bouwvallig en het herstellen niet meer waard. Alleen aan het dak werden nog onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Er was ook een waterput met water van goede kwaliteit.

KLEIN SPAANS KWARTIER "A"

Was gelegen achter de courtine (12) tussen de bastions van de Platforme en de Kleine Meulen aan de noordzijde van de huidige Spanjaardstraat. Het leunde aan tegen de "Blauwe trappen" die ten noorden van de Louisastraat omhoog naar de stadswal leidden (CE)

Het gebouw getuigde van een zeer slechte constructie. Metselwerk en schrijnwerk waren in een zeer slechte staat en grote herstellingen waren schijnbaar hopeloos. Het pannendak echter was waarschijnlijk nog in goede staat. De kamers op het gelijkvloers waren met baksteen geplaveid maar de vloer zeer vochtig daar zij te laag in de aarde lag; de bodem van de vesting achter het gebouw lag veel hoger dan de vloer.

De gevel (EF op het plan) is naar de Zuidzijde gekeerd waar de waterput gelegen was.

In 1746 telde het gebouw vijf kamers op het gelijkvloers en 5 op de zolderverdieping met 4 bedden per kamer waardoor er 120 (à 3 man per bed) konden verblijven.

In 1768 telde het gebouw vijf kamers met elk vijf bedden à 2 man per bed waardoor er 50 man konden verblijven. De eerste verdieping was een eenvoudige zolder onder de pannen die slechts bij dringende noodzaak nog voor logeerdoeleinden kon gebruikt worden.

In juni 1781 bezocht keizer Jozef II de stad en viel de beslissing de stad uit te breiden en de vesting ten zuiden te ontmantelen (13).

Op 6 november worden de militaire gebouwen in ogenschouw genomen waarbij een aantal militaire gebouwen waaronder het Spaans of Kanonnierskwartier op de verkooplijst geplaatst werden. In een rapport van 15 november 1781 aan de Raad van Financiën betreffende de verkoop van militaire gebouwen en terreinen wordt de verkoop van het Spaans Kwartier bevestigd: de kanonniers moeten verhuizen naar de stadskazerne van de "Corderie" (aan de Noordwestelijke hoek van de huidige Jozef II straat tussen de Christinastraat en de Hendrik Serruyslaan). Er waren ook nog kamers bezet als logement van douanebeambten.

De stadsportier werd niet meer vernoemd en over het lot van de douanebeambten verneemt men later niets meer.

De verkoop – per kamer- beschreven volgens de verkooplijst gaat door op 22 december 1781 (14) en werd verdeeld als volgt:

Weduwe Jean Devos	2 kamers	1200 florijnen
Antoon Crocquille	2 kamers	1250 florijnen
Martin De Brouwer	2 kamers	1400 florijnen
David Gallwey	2 kamers	1400 florijnen
Antoine Krockille	3 kamers	1900 florijnen
Cornelle Van Prouse	3 kamers	1605 florijnen
Jacques De Clerck	4 kamers	1950 florijnen

Dat zijn dus slechts 18 kamers. Was de rest te bouwvallig of nog bezet door de douane ?

Hiermee eindigt dan ook het verhaal van het "Spaans Kwartier" als militair gegeven. Het toponiem verdween in mei 1858 toen de benaming Spanjaardstraat ingevoerd werd (15).

-
- (1) Zie ook DE PLATE 2006 p.53-60 en p.132-142
  - (2) a .Etienne Rooms "De organisatie van de troepen van de Spaans-Habsburgse monarchie in de Zuidelijke Nederlanden (1659-1700)", Brussel 2003 , Bijlage II p. 298-358
b.Geoffrey Parker "Het Spaanse Leger in de Lage Landen", Cambridge 1972 (2004) en vertaling Haarlem 1978,
c.Jacobus Bowens "Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zee-stad Oostende, gelegen in Oostenryksch-Vlaenderen...", Brugge 1792 (herdruk Oostende 1981),
  - (3) Algemeen Rijksarchief (ARA) –Rekenkamer-Rekeningen van de stad Oostende Nr 37475
  - (4) Deze gouverneur (01.09.1675 – 08.03.1682) kreeg als welkomstgeschenk een zilveren lamp en bassin ter waarde van 1702 pond. Hij moest tijdelijk bij de burgemeester(Antonio Carew) logeren omdat de weduwe van zijn overleden voorganger, Don Ferdinando de Valladores, nog in de gouverneurswoning verbleef. Carew incasseerde voor deze dienstverlening 960 pond + 800 pond voor het ter beschikking stellen van o.a. meubelen.
  - (5) ARA Rekenkamer 37476
  - (6) ARA Rekenkamer 37477
  - (7) ARA Rekenkamer 37477
  - (8) Service Historique de l'Armée de Terre , Château de Vincennes (SHAT) - Bibliotheek
  - (9) Tekeningen en schetsen van de gebouwen voorkomend in de "Atlas contenant les plans et profils des batiments militaires en la ville d'Ostende" SHAT – Bibliotheek. Het plan van het groot Spaans Kwartier is in 1768

opgemeten door onderluitenant ingenieur De Lamy en getekend door onderluitenant ingenieur A. Boulanger. Bij het Klein Spaans Kwartier staat geen opmeter/tekenaar en datum vermeld maar alle plannen uit de atlas werden tussen 1767 en 1769 getekend.

- (10) "Etat des bâtimens destinées a loger des troupes a Ostende et au fort philipe" SHAT- Genie, Places étrangères, Carton I pièce 32.
- (11) Ter illustratie een tekening uit het werk van Jacques François de Chastenet Marquis de Puységur (1655-1743), Maréchal de France, dat zijn zoon in 1748 heeft laten uitgeven: "L'Art de la Guerre par principes et par règles" Puységur was een eminent kenner van de logistiek en vandaar ook zijn aandacht voor het dagelijks leven van de troepen..

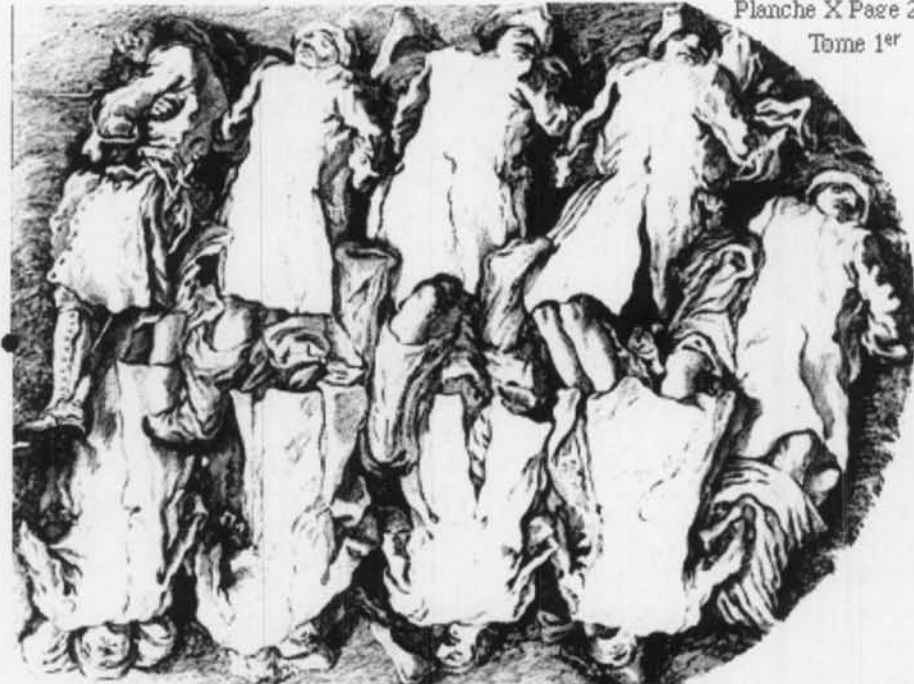

Planche X Page 246
Tome 1er

Plan pour faire voir comment sont couchés neuf soldats dans une tente, tirée de l'ouvrage de Puységur "L'Art de la Guerre"

- (12) De vestingbouwkundige term "courtine" betekent een wal of muur tussen twee torens of bastions. In oudere Nederlandse werken ook wel eens "gordijn" genoemd
- (13) ARA – Raad van Financiën - Fortificaties Oostende Nr 3248
- (14) ARA – Rekenkamer – Nr 26922 Verkoop terreinen vesting Oostende, Fort St Philippe, Fort Plassendale, Fort Albertus. Er wordt hier geen gewag meer gemaakt van een "groot" of "klein" Spaans Kwartier. De verkoopslijst met de beschrijving ontbreekt.
- (15) Daniël Deschacht; "Straatnamen van Oostende van A tot Z" (Oostende 1998), p. 147-148

ALBERTUS FRANCISCUS RAMON :

LEVERTRAAN UIT RAVERSIJDE

Een bewogen levensgeschiedenis met koninklijke interventies.....

door Rudy De Clerck

LEVERTRAAN....

In de periode 1850-1950 was de visverwerking in de Vlaamse kuststreek een niet te onderschatten activiteit. De Panne, Nieuwpoort, Oostende en evenzeer Brugge hadden toen bloeiende artisanale centra om vis wat langer houdbaar te krijgen voor de consument. Dat gebeurde door het roken of het drogen van vis, in hoofdzaak haring en sprot.

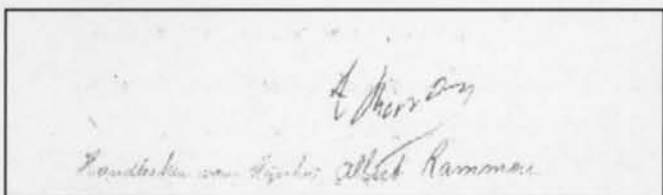
Maar in Mariakerke en later in Raversijde was er nog een andere vorm van verwerking : een productie eenheid voor het bereiden van levertraan en op dat moment uniek in België! Over deze pionier gaat onderstaand artikel.

Wie van de oudere generatie herinnert zich niet de afschuwelijke momenten toen men beslist had dat de jeugd behoefte had aan levertraan? Wat was eigenlijk levertraan : een olieachtige vloeistof getrokken uit vislevers met een overdadige concentratie aan vitamine A en D , allebei essentieel voor de groei en de opbouw van kinderen (vooral in oorlogstijd !). Amper een lepel per dag was voldoende, maar... wàt een slechte geur en smaak. Walgelijk.... Maar reeds eind de 19e eeuw werd dit product beschouwd als het wondermiddel tegen vele kwalen.

EEN PIONIER TER ZAKE

Albertus Franciscus Ramon was een geboren Mariakerkenaar (°10.09.1852) en huwde met Emerancia Rosalia Pepers (uit dezelfde gemeente) op 11 december 1876.

Zijn levensloop en vooral zijn originele loopbaan en beroepsbezigheid waren merkwaardig: een producent van levertraan! Genoeg redenen dus voor dit artikel

Albert Ramon tijdens WOI (**)

VAN WERKMAN TOT ONDERNEMER

In geschriften beweerde hij dat hij als jongeling aanvankelijk "een arme werkmán" was, maar na zijn huwelijk in 1876 startte hij zijn eigen bedrijfje in Mariakerke "in een pakhuisje tegen de Zeedijk" .. dat "maar 20 tot 25 meters afgelegen was door rijke mensen bewoonde huizen". Een exact adres is niet gekend, maar het moet dicht bij de huidige Northlaan geweest zijn , zoals hij

trouwens schrijft in 1896 “ ..op een stukje grond te Mariakerke, welke ik ongelukkig heb moeten afstaan aan de Staat voor de aanstaande duinwerken enz...Zaak Colonel North..”

Over zijn bedrijf was hij bijzonder fier : “dat ik eindelijk het gedacht kreeg, met de weinige centen welke ik bezat, eenige vischlevers te kopen, die tot Medecijn olie te bereiden, en alzo was het begin van mijnen handel, die nu de eenigste is in gansch België”.

Hij legde ook uit hoe alles werkte : “De kabeljauw levers zijn versch te Oostende uit de visschen gesneden; zij zijn vervoerd in tonnen een of twee maal per week, in eene kleine hoeveelheid, en die worden eens per week in eenen ketel gekookt.... De olie afgetapt zijnde, verkoop ik den grond aan de landbouwers aan frcs 50 de duizend kilo of vijf franken per honderd kilos”.

Het bedrijf functioneerde probleemloos tot in 1885..

HET GEDWONGEN EINDE IN MARIAKERKE,

De explosieve economische activiteiten van een Engelse Kolonel North in Mariakerke betekenden een kleine ramp voor Ramon en zijn bedrijfje. Kolonel North (volgens betrouwbare bronnen een stroman van Leopold II) kocht immers alle duinen op gelegen tussen de Koninklijke Chalet en Mariakerke en die eigendom van de Belgische Staat waren. En zo begon hij aan een ware renovatie ter plekke met een duidelijk spanningsveld tussen toerisme en plaatselijke bevolking. Dus moest ook het gebouw van Ramon verdwijnen.

Hiernaast de kenbaarmaking - verschenen in “De Duinengalm van 28 maart 1886”- met betrekktot het slopen van het gebouw en de afhankelijkheden van Ramon.

<p>Bestuur der Domeinen.</p> <p>KANTOOR OOSTENDE.</p> <p>De ontvanger der Domeinen te Oostende, maak kenbaar dat hij zal openbaarlijk verkoopen, ter plaats, op <i>Vrijdag 3 April 1896</i>, om 4 1/2 ure sticht 's namiddags, de GEBOUWEN van twee WOONHUIZEN en Afhankelijkheden, staande te Mariakerke, wijk Albertus, toebehoorende aan den Belgischen Staat en voordaezen aan Albert Ramon en Ferdinand Germonprez.</p> <p>De gebouwen zullen moeten afgebroken en de materialen weggeruimd binnen de zijn 8 dagen.</p> <p>De verkoping geschiedt op komplant met 10 o/o verhoog.</p>

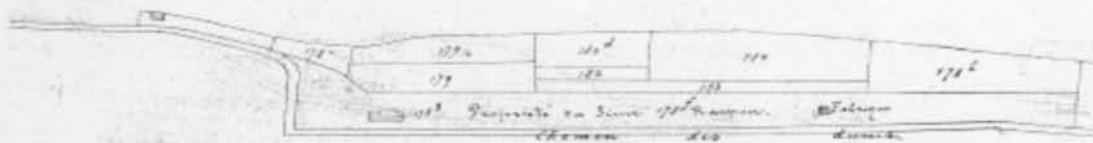
DUS DAN MAAR VAN MARIAKERKE NAAR RAVERSIJDE

Albert Ramon wou echter door deze onteigening niet bij de pakken blijven zitten, want eind 1885 richtte hij reeds een aanvraag tot de gemeente Middelkerke en tot de arrondissementscommissaris A. Kervyn te Brugge om zijn vroeger bedrijf te mogen voortzetten op zijn nieuwe eigendom in Raversijde. Het zou voor hem een zeer drukke periode worden:

Dat domein had een totale oppervlakte van 2 ha 39 a 2 ca, zijnde dijk en duinenland met het gebouw dat er zich op bevond gelegen tegen de Hooge Duinen ter gehucht Walraversijde, en dit voor de som van 5.500 frank. Op 6 augustus 1895 hadden Albert Ramon en zijn echtgenote Emerence Pepers dit gekocht. De openbare verkoop ging door in Herberg de Tramstatie te Middelkerke. Eigenaardig, maar Albert Ramon bood echter niet zelf maar via een stroman, Joannes Zonnekein, barbier te Mariakerke!

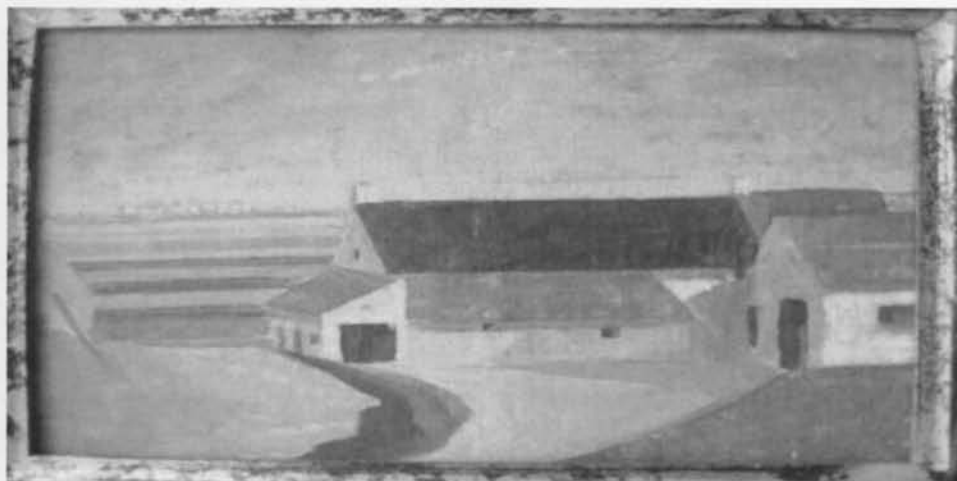
Het langgerekt stuk grond langs de Duinenweg was dus zijn domein (op een afstand van 1150 m van het Duinenkerkje van Mariakerke .Hieronder het plan met de aanpalende percelen (*):

20 Middelkerke, 5me A
N° 115^e

La ligne bleue indique la limite des terrains de l'Etat.
Le terrain appartenant au Camp Ramon est indiqué en rouge, il
est de même de la fabrique que cette personne demande à posséder.
- son stable -

Hij woonde links op dat domein in een huis met een stuk water erbij wat de 'haendepit' of "hanenput" heette. De fabriek was rechts op dat domein (fabrique) op de plaats waar nu de kantine van de camping "Ramon" staat. Eén van de problemen was dat een bepaald perceel benoorden tot de "Domeinen van den belgischen Staat" behoorde.

Van zijn huis rest er nog bovenstaande schilderij dat toch op een relatief grote woning wees (**). Op de Gemeente stond Albert ingeschreven als "landbewerker".

DE PROTESTEN VERBONDEN AAN DE EXPLOITATIEAANVRAAG

Vermits Raversijde toen nog bij Middelkerke behoorde, hadden deze gemeente en haar inwoners een adviserende functie bij de mogelijke exploitatievergunning voor een levertraanbedrijf op dat domein. Toenmalig Burgemeester Dierendonck coördineerde deze plaatselijke adviesvorming. Een positief advies, nodig voor een mogelijke vergunning, was van de kant van de bewoners zeker niet evident, integendeel.

Eerst waren er in het dossier van de aanvraag een aantal administratieve gebreken vastgesteld, o.a. grondplannen. Dat echter werd door Albert Ramon reeds in april van 1896 verholpen.

Daarna startte het "de commodo et incommodo" onderzoek. Brieven werden gestuurd naar Weduwe de Preud'homme d'Hailly, Van Damme (eigenaar te Poperinge), Onraet de Sommary (brouwer te Poperinge), Andreas Van Iseghem (Gent), Jonnes Blondeel (hovenier te Middelkerke), VandenBussche (voorzitter Kerkfabriek Middelkerke), Danneel Goethals (eigenaar te Heule).

Opvallend was dat deze zgn. bureu van Ramon weinig rechtstreeks met Middelkerke te maken hadden. Het waren blijkbaar "tweede verblijvers", dus 'avant la lettre' ?

Een voornaam grondeigenaar, Danneel Goethals, en een bediende "der Staat voor de gronden der duinen" tekenden toen verzet aan tegen dit bedrijfje. Goethals bv. schreef zijn bezwaren reeds midden april naar de Burgemeester met o.a. "*verzoeken van niet te aanveerden*" omdat "*zijne grond, die palende is aan mijn eigendommen te Middelkerke en die kan merkelyk zoude beschadigen door den slechten reuk en daar ik al verscheide maal daar naar vraag gehad hebbe voor bouwgrond*"

Eind april schreven ook een vijftal "pachters en gebruikers der landerijen ter dezer gemeente in de nabijheid van het perceel n° 184 een gezamenlijke protestbrief met als volgend argument "*..niet toe te staan omreden der verpestende geuren, die zij zou verspreiden en den bederving van de wateren indenwelke de vuilnissen van de gezegde fabriek zouden loopen, de minachting, de stoornis en den hinder die zij in het gebuurte zou teweeg brengen*", getekend J. Grijspeerde, Karel Van Steenkiste, F. Van Bosen, F. Mortier en L. Van den Bohede. Pikant gegeven is dat François Mortier, veldwachter van beroep met de bijnaam "sissen de garde", in 1895 het tweede hoogste bod op het bewuste perceel in de Duinenstraat had gedaan en het dus had moeten laten aan Ramon. Zou zijn protest ook niet uit rancune zijn geweest?

Op 24 april volgde dan een negatief advies door de "Bestuurder der Registratie en Domeinen" te Brugge. De redenen hierbij was eerstens de mogelijkheid van "*eene nederlegging van overblijfsels voortkomende van deze fabriek op het Staatsgebied*" en verder "*de afloopping der wateren voortkomende van gezegde fabriek*" en "*ongezonde dampen, uitwasemingen*".

Ook het Schepencollege van Middelkerke gaf op 10 mei 1896 een duidelijk negatief advies: "*daar de ongezonde dampen, uitwasemingen en vuile wateren van dergelijke fabrieken voortkomende, in gans den omtrek minachting, stoornis en grooten hinder toebrengen*"

Tenslotte kreeg Albert zelfs een proces-verbaal aangesmeerd op 19 juni 1896 van het Commissariat de Police -Commune de Middelkerke: "*overtreding van K.B. 29 jan 1863 zonder de vereiste toelating alhier op zijnen eigendommen tot smelting van vislevers te zijn overgegaan*" !!! Zat ook hier "sissen de garde" niet voor iets tussen?

DE VERDEDIGING VAN RAMON

Eind juni 1896 reageerde Albert Ramon zeer heftig op bovengenoemde protesten met een vier bladzijden tellende brief naar de h. Kervyn, de Arrondissementscommissaris van Brugge. Met een mooi handschrift (maar wel niet van de hand van Albert) gaf hij op een pathetische wijze zijn argumenten ter verdediging. Een greep hieruit:

"Ik was over 12 jaar een arme werkman, hebbende een overgroot gezin, 8 kinderen en had een oude vader die nu 95 jaren oud is!! ...ik laat u oordelen of ik niet geleden heb en moeten sparen met mijn kleine daguur om alle die personen te voeden en te kleeden".

"die olie is door alle Doctoren aanbevolen voor zieken"

"laat mij toe te zeggen dat de veldwachter Mortier ter verkooping de meestbiedende was naar mij voor hetzelfde stuk land"

"op de geheele buurte in den omtrek ben ik tenminste ven den eenen 50 meters afgelegen en vananderen van 200 tot 400 meters, hoe zoude er kunnen slechte geur bestaan"

“ de kabeljauwlevers worden eens per week gekookt, geheel dichtgemaakt, dat er noch stoom noch niets uit kan koken, anders zoude ik daarvan veel verliezen, alleen de rook van het hout of koken gaat door de schouwen”

De hiernaast staande ruwe schets die hij ter zake maakte, was daarvoor een bewijs (*):
Het betroffen ijzeren ketels ‘in “fonte” met dito deksel.

Bovenop stuurde midden juni 1896 de toenmalige burgemeester Passchijn van Mariakerke een soort “steunbrief” naar de Bestendige Deputatie : *“bevestigt dat Sieur Ramon gedurende negen opvolgende jaren olie gemaakt van kabeljauwlevers in eene afhankelijkheid zijner woning in de duinen alhier (dus Mariakerke) gelegen en dat er gedurende dit tijdstip geene reclamen hierover zijn gedaan geweest”*

FINAAL ADVIES VAN DE BESTENDIGE DEPUTATIE

Uiteindelijk volgde op 18 november 1896 in een Franstalige brief door de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen toch een gunstig advies en toestemming van exploitatie voor de duur van 10 jaar.

Dat was ergens toch verwonderlijk rekening houdend met:

- de protesten van zes eigenaars en huurders uit de omgeving
- het negatief advies van de Directeur van de “Registratie en Domeinen”
- het negatief advies van Burgemeester Dierendonck en het Schepencollege van Middelkerke

De argumenten pro van de Deputatie waren :

- er was op 7 augustus een zeer positief advies van Mr. Vanden Daele, “délégué pour l’inspection du Travail” uit Brugge en een positief advies op 6 november van de Directeur van Bruggen en Wegen uit Brugge
- verder was de Deputatie van oordeel dat de afstand tot de onmiddellijke bureu dermate groot was, zodat geen reukhinder zou voorkomen
- ook het feit dat het transport van de vislevers naar de fabriek in gesloten vaten gebeurde
- dat de levertraan in gesloten vaten werd geborgen en het residu als landbouwmeststof werd gebruikt
- dat de werkwijze geen afvalwater met zich meebracht zodat ook voor geen verontreiniging van de riolen (beken) in de omgeving moest worden gevreesd.

Het positief advies voor exploitatie bevatte wel 8 voorwaarden waaronder :

- de werkvloer moet ondoordringbaar zijn
- regelmatige reinigingen met chloorwater
- niets mag aan de open lucht worden geplaatst
- schade aan derden (bureu) is ten laste van de eigenaar van de fabriek

Zodus , Albert kon opnieuw zijn levertraan productie voortzetten, maar....

TOEN KWAM LEOPOLD II IN 1902 OPNIEUW OP DE PROPPEN !

Op 6 december 1902 kwam dan een volgend drama in het leven van Albert Ramon. De nieuwe "Ingénieur en chef Directeur" van Bruggen en Wegen schreef toen een brief naar de Provinciegouverneur om de gedane exploitatievergunning zeker niet te verlengen na de toegestane periode tot 1906. De reden hiervoor was de vaststelling dat Raversijde een belangrijke expansie had gekend en dat "*un chalet norvégien a été construit par le Roi (dus Leopold II) dans les Dunes de Raversijde*". In zijn brief gaf hij ook blijken van oneensgezindheid met zijn voorganger die destijds in 1896 een gunstig advies had geformuleerd ondanks het feit dat "*la demande d'établissement de cette fabrique avait soulevé une opposition presque générale*"...

Het vervolg van dit verhaal is grotendeels onbekend. Eerstens zijn er geen documenten die wijzen op een verplichte stopzetting van het bedrijf. Verder zijn er signalen uit de familie dat deze bedrijfsvorm nog verder zou gegaan zijn (legaal of niet?). In de archieven zijn echter geen sporen meer te vinden van verdere aanvragen voor exploitatie ná 1906.

Ook is bekend dat het domein door de Duitse troepen opgeëist werd in 1914. De onderstaande foto (***) getuigt dit met Albert rechts en bovenaan een Duitse soldaat. Wat en waar die opgevorderde vrouwen uit Raversijde en Middelkerke precies moesten uitvoeren is niet gekend. Blijkbaar was het een onderhoudsploeg met primitieve borstels en allen op klompen. Een min of meer gelijkaardige foto op dezelfde site is voorhanden, ditmaal zonder Albert, maar met meer soldaten en werklui met schoppen in de hand. Staan ze vóór de fabriek van Albert? Kan best zijn, in elk geval het bordje achteraan spreekt onder andere van "Zutritt verboten" wat de opeising door de Duitsers zou verklaren.

Hoe dan ook, door de gebrekkige (of soms ontbrekende) visaanvoer in Oostende tijdens de oorlog was er weinig mogelijkheid om levertraan te produceren. Albert moet waarschijnlijk ook zijn activiteit als "hovenier" aangepast hebben. Trouwens, in die periode stond hij als "landbewerker" ingeschreven in de registers van Middelkerke. Zijn talrijk gezin moest toch op één of andere manier gevoed worden?

Op oudere leeftijd ging hij van z'n renten leven en verkocht af en toe een stuk grond. Zijn laatste verblijfplaats was Oostende Steenweg 298 in Raversijde. Dit is nu de Nieuwpoortsesteenweg, niet ver van de huidige bakkerij in Raversijde. Op de prentbriefkaart (***) staat Albert trouwens voor zijn gevel (met de handen in de zijde) drie huizen voorbij de "Grand Bazar".

Echtgenote Emerancia Rosalia Pepers stierf op 14-04-1926. Het jaar vóór de dood van Albert werden zijn bezittingen dan in 1934 openbaar verkocht en ingekocht door de zoon Octaaf Ramon en behoren nu nog toe aan zijn afstammelingen. In de openbare verkoop zat ook nog het huis van Albert Ramon op de "Oostende Steenweg", hier bovenaan op de foto.

In de volksmond had Albert in Raversijde de bijnaam van 'Berten Traanteute' omwille van zijn levertraanbedrijf. Hij verliet uiteindelijk Middelkerke en ook deze wereld op 7 januari 1935 op een leeftijd van 83 jaar. Een gezegende leeftijd in die periode en wellicht te danken aan vele proeverijen van zijn .....LEVERTRAAN !

De auteur is betrokken bij de renovatie en uitbreiding van het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke en deed onderzoek naar visverwerkende nijverheden in vorige eeuwen.

Referenties en documentatiemateriaal:

(*): *Provinciaal Archief West-Vlaanderen - St Andries Brugge, Hinderlijke Bedrijven*

(**): *Nicky Vileyn, achter-achter kleinzoon van Albert Ramon*

Uit het archief van De Plate AFBRAAK KONINKLIJK CHALET

door **Guy SERVAES**

Met deze rubriek wensen we interessant fotomateriaal uit ons archief te tonen. Deze zeer interessante reeks foto's gaat over de afbraak van het Koninklijk Chalet in 1953 van fotograaf Luc.

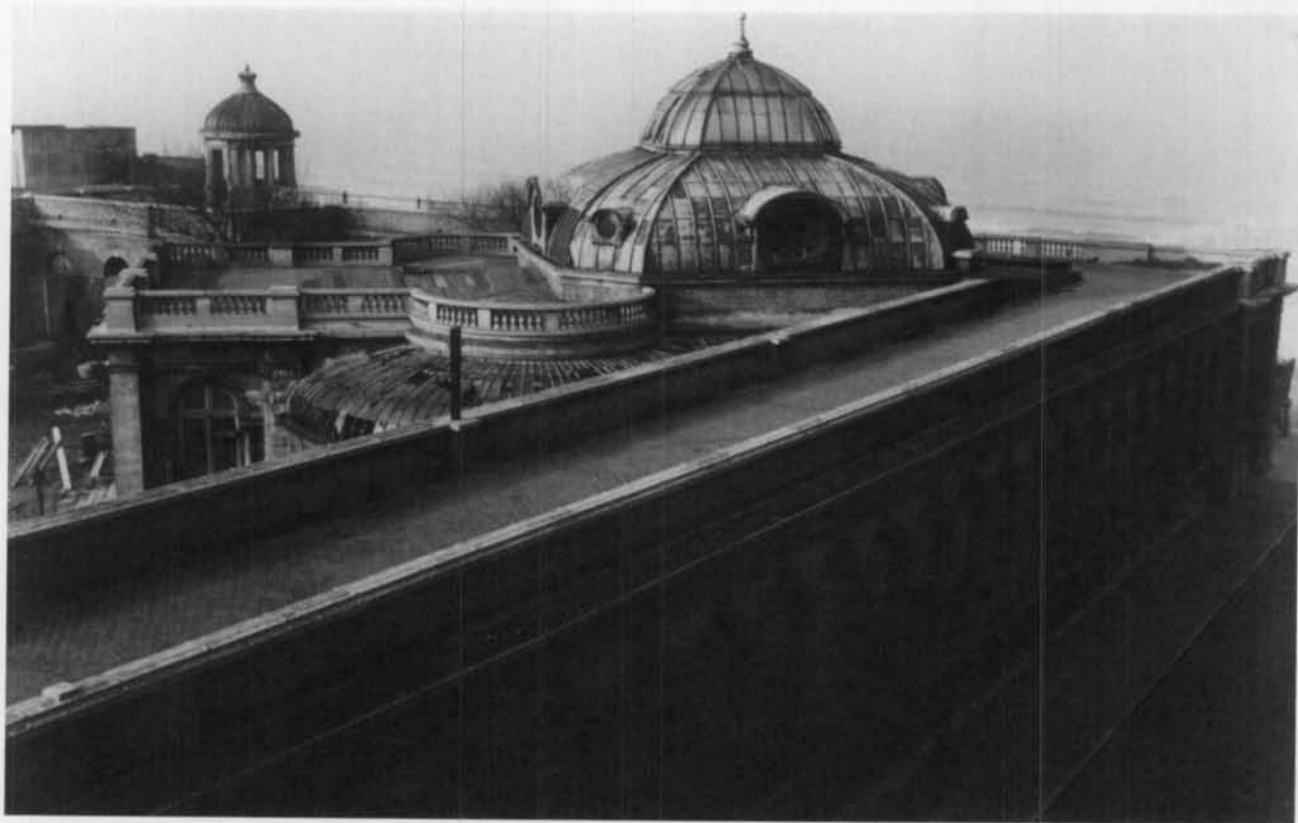

Even in het kort de geschiedenis van het Koninklijk Chalet. In 1873 lieten Koning Leopold II de twee houten duinenpaviljoenen van Leopold I afbreken en vervangen door een houten chalet naar ontwerp van de Engelse architect W.J. Green. Dit gebouw werd geprefabriceerd in de werkplaatsen van Lucas Bros (Lowestone) in Engeland, en opgebouwd op een stenen fundering. Het gebouw heeft een zeer

onregelmatige vorm met een achthoekige trappentoren. In 1876 werd een gelijkaardig paviljoen voor Koningin Maria-Hendrika toegevoegd. Dit gebouw naar (vermoedelijk) plannen van A. Balat werd evenwel opgetrokken in baksteen, en beide paviljoenen werden verbonden door een 46 m lange glazen gaanderij. Vanaf 1900 werden de Venitiaanse Gaanderijen bijgebouwd aan de Parijsstraat, en dit naar plannen van Henri Maquet. Na de dood van Leopold II werd het chalet beduidend minder gebruikt door zijn opvolger Albert I. Tijdens de tweede oorlog werd het chalet verwaarloosd, en zelfs een tijd gebruikt door de bezetter. Uiteindelijk werd het in 1953 afgebroken.

Zichten vanuit de Parijsstraat

Bronnen :
Piet Lombaerde, Leopold II Koning-Bouwmeester, 1995 ISBN 90-5349-173-2

DE METAMORFOSE VAN DE HAVEN VAN OOSTENDE (deel 16)

door **Ferdinand GEVAERT**

Het "arsenaal" van het Zeewezen (later Regie voor Maritiem Transport) op de oosteroever van de haven (deel 2).

Bij de Duitse inval op 10 mei 1940 begon ook voor ons de Tweede Wereldoorlog (W.O.2), nadat op 3 september 1939, na de inval door Duitsland in Polen op 1 september 1939, Groot-Brittannië en Frankrijk aan Duitsland de oorlog verklaard hadden. De maalbootdiensten tussen Oostende en Engeland waren sinds 5 september 1939 teruggeschroefd tot één afvaart per dag in beide richtingen. De schepen voeren alsdan naar Folkestone in stede van naar Dover, daar deze gesloten werd voor alle burgerlijk verkeer, (Dover was ook een vlootbasis). Wegens het mijnnegevaar werd slechts gevaren bij klaarlichte dag

Het evacuatieplan, om te voorkomen dat de schepen van het Zeewezen bij een eventuele Duitse inval in hun handen zouden vallen, bestond sinds enige tijd in embryonale vorm. Het plan werd vanaf de eerste oorlogsdagen in uitvoering gebracht.

De werktuigen (met inbegrip van de gereedschappen) en de werktuigmachines (met uitzondering van enkele zware machines die niet tijdig konden gedemonteerd worden om in te schepen), van de Scheepsbouw dienst van het Zeewezen, evenals het gros van de wisselstukken, materialen en voorraden uit het Centraal Magazijn van het Zeewezen, werden ingescheept op de "London-Istanbul" (1) die over grote vrije ruimten op de garagedekken beschikte. Dit in tegenstelling tot de pakketboten die slechts over vrij beperkte laadruimten beschikten, (voor vervoer, o.m. van postzakken en enkele auto's).

Op 17 mei 1940 verliet het schip de haven van Oostende en voer naar Folkestone in Zuid-Engeland, alwaar de ingescheepte vluchtelingen (in hoofdzaak gezinsleden van ingescheept personeel van het Zeewezen) ontscheept werden (2). Het schip voer op 19 mei 1940 naar Southampton (Zuid-Engeland) alwaar het de volgende dag de uitgeweken pakketboten van de O.-D. lijn vervoegde (3).

Het schip werd in september 1940 opgeëist door de Britten en de ingescheepte machines en goederen van de Scheepsbouw dienst werden ontscheept en opgeslagen in magazijnen, volgens bepaalde bronnen ook in Brixham in het graafschap Devon (Zuid-Engeland), alwaar bepaalde gereedschapsmachines opgesteld werden in een aanhangsel van de door het Zeewezen opgerichte visserijschool.

Na de oorlog werden de gereedschapsmachines, gereedschappen, wisselstukken (voor zover niet voor gebruik opgeëist gedurende de oorlog) en andere terug naar Oostende gebracht, alwaar ze opnieuw in gebruik werden gesteld of opgenomen in de voorraad van het Centraal Magazijn (4).

Tijdens de bezetting door de Duitsers werden de installaties van de Scheepsbouw dienst door de Kriegsmarine ingericht en gebruikt als basis voor motortorpedoboten, aangeduid door de Duitsers als "Schnellbote", met o.m. de bouw van een bunker voor 8 S-boote (5).

Tijdens de oorlog werden vele van de werkhuizen van de Scheepsbouw dienst zwaar gehavend door luchtaanvallen uitgevoerd door de Britten. Wat nog gespaard bleef van oorlogsschade, werd echter met inbegrip van de kaaimuren van het Zeewezendok en de oosteroever van de havengeul zwaar toegetakeld, zo niet volledig vernield, begin September 1944 door demolitieploegen van de zich terugtrekkende Duitsers. Slechts de paswerkerij, het Centraal Magazijn en de smidse bleven relatief vrij van zware schade en waren herstelbaar. Het Zeewezendok was onbruikbaar, ook wegens de

beschadiging van de toegangssluis en het openstaan naar de getij gebonden havengeul door de doorsteek in de oosteroever gemaakt door de Duitsers, (zie fig. nr. 21, blz. 2005-262).

Snel na het einde van de bezetting en de terugkeer van de technische diensten uit Groot-Brittannië werden plannen gemaakt voor de wederopbouw. Door de quasi totale vernieling van het "arsenaal", was het mogelijk een compleet nieuw concept van lay-out, inplanting, infrastructuur (ook voor inwendig transport) en ontwerp en uitrusting van de werkhuizen en magazijnen, overeenkomstig de stand van de techniek en het bedrijfsbeheer, te maken.

Er werd volledig afgestapt van het vooroorlogs concept van een volledig ommuurde werkhuizen-site. Men opteerde voor een open structuur met toegang vanaf de Vismijnlaan. Door de uitbouw van de Logistieke Dienst van de Zeemacht werd de vooroorlogse toegangsweg, de Esplanadastraat (what's in a name -sic), afgesloten voor gebruik door "civilisten" en werd de Vismijnlaan de enige toegangsweg.

-
- (1) t.s. London Istanbul, voormalige pakketboot "Ville de Liège", omgebouwd in 1936 tot autoveerboot (carferry), beschikte over drie garagedekken, waarvan twee onder dek, waarop 100 toenmalige auto's konden ingescheept worden. (zie ook: August Goethals, "s.s. London - Istanbul", in De Plate, jg. 28, 1999, blz. 227-229).
  - (2) initieel zouden de pakketboten en carferry van het Zeewezen naar Dieppe in Noord-Frankrijk uitwijken. Dit werd aan het varende personeel medegedeeld. Hierdoor beslisten sommige gezinnen van het varende personeel om niet mee te varen met de schepen, doch over land naar Dieppe te vluchten. Dit om de gevaren op zee te ontlopen. Ten gevolge hiervan konden bepaalde gezinnen hun gezinshoofd in Engeland niet vervoegen en keerden uiteindelijk terug naar hun woonstede hier te lande. Ze brachten gescheiden de oorlog door, soms in benarde toestand, gelet op de schaarste tijdens de oorlogsjaren.
  - (3) de volgende pakketboten waren reeds in Southampton aanwezig: Princesse Marie José, Prinses Astrid, Prince Léopold, Prince Charles, Prinses Josephine-Charlotte, Prince Baudouin, Prins Albert en Prince Philippe.
  - (4) sommige wisselstukken die door de verschillende verhuizingen hun identificatietags verloren hadden, bleven tot in de late jaren zestig ongedetermineerd in het magazijn liggen. Toen werden bij een deskundige herstructurering deze grotendeels niet meer courante wisselstukken openbaar verkocht.
  - (5) zie F. Gevaert, De metamorfose van ....., deel 4, De Plate, jg. 34, 2005 blz. 259-264.

(wordt vervolgd)

Fig. nr. 131. Haven Oostende omstreeks 1913. Zicht op de oosteroever en de werkhuizen van het Zeewezen. Bemerkt de omheiningmuur van de werkhuizensite met het wachthuisje aan het toegangspoortje dat toegang verleent tot de aanlegposten. Van links naar rechts onderscheiden we: de smidse en de ketelmakerij, de paswerkerij en een magazijn. Op de voorgrond het achterschip van een turbinepakketboot. Bemerkt het groot heraldisch schild op de achtersteven.

Fig. nr. 132. Haven Oostende omstreeks 1938. Op de voorgrond de aankomststeiger aan de oosteroever voor de carferry "London-Istanbul". Op de steiger een rij personenauto's die hun beurt afwachten om ingescheept te worden door een chauffeur van het Zeewezen (de auto's mochten niet door hun eigenaar in- en ontscheept worden, dit mocht wel ná W.O. 2).

Bemerkt de omheiningmuur van de Scheepsbouwdienst. Van links naar rechts onderscheiden we: de paswerkerij, herbouwd na W.O. 1, het Centraal Magazijn, het houtmagazijn en het kantoorgebouw gebouwd in 1880 (Verzameling Etienne Blommaert).

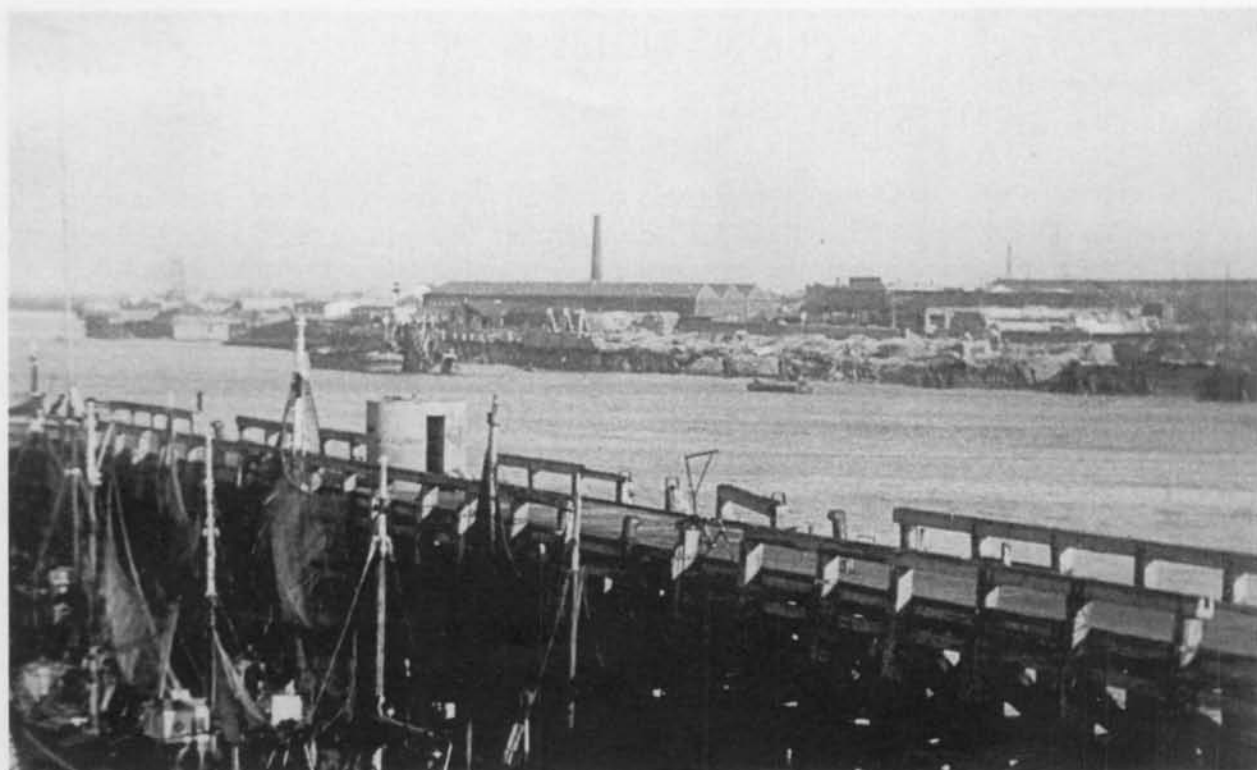

Fig. nr. 133. Haven Oostende 1947. Zicht op de vernielingen aangericht op de oosteroever gedurende W.O. 2. Helemaal links de doorsteek in de oosteroever gemaakt in 1942 door de Kriegsmarine. Bemerkt de totaal vernielde kaaimuur en werkhuizen. De paswerkerij is reeds hersteld. Bemerkt op de voorgrond het remwerk van de Demeysluis met betonnen wachthuis.

Fig. nr. 134. Haven Oostende 1955. Zicht op het Zeewezendok dat reeds terug in gebruik is na gedeeltelijk herstel van de verwoestingen van W.O. 2. Rechts de oostelijke oever van het dok waar de kaaimuur nog niet volledig hersteld is. Men bemerkt nog de kraters geslagen door het dynamiteren door de demolitieploeg van de terugtrekkende Duitsers begin september 1944. De werkhuizen zijn reeds herbouwd volgens de nieuwe lay-out van de site.

PLATE-VEILING 2009

Schikkingen betreffende de veiling.

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven, lijst samen met de te veilen stukken binnen brengen in het Heemmuseum, Langestraat 69, Oostende op zaterdag 17 januari, en dit gedurende de openingsuren van het Museum. De stukken zullen bij het aanvaarden gecontroleerd worden. Er worden geen stukken meer aanvaard de avond van de veiling.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 €. bedragen.
3. **Op zondag 24 januari, tussen 10u en 12u, zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum.**
4. Op de avond van de veiling, donderdag 29 januari 2009, zal de lijst met de te veilen stukken te koop aangeboden worden.
5. Het bestuur behoudt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing:
  - een % komt ten goede van De Plate. Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom;
  - de stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de Kuststreek.

LIDGELD 2009

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2009 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Enkel zij die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 02 november), vinden hierbij een stortingsbulletin.

Simone MAES
Peningmeester

Van moestuin tot Oostendse Poverello-kerk.

door **Ivan VAN HYFTE**

De 19de eeuwse lokale kranten, zorgvuldig opgeborgen in onze stadsbibliotheek, zijn nog altijd één van de belangrijkste bronnen voor het ontsluiten van de petite historie van onze stad.

Tijdens het willekeurig grasduinen erin, weliswaar op de digitale krantendatabank G.O.D., stootte ik per toeval op 2 onooglijk kleine meldingen in het katholieke opinieblad "La Feuille d'Ostende" van 7 maart 1880. "Les Pères Dominicains viennent d'acheter une grande propriété Rue Christine. Ils projettent d'y bâtir encore cette année une vaste et belle église...", zo staat er te lezen.

Over de datum heb ik zo mijn twijfels. Waar kan ik beter terecht dan op het kadasterarchief van West-Vlaanderen om mijn onzekerheid weg te nemen? Daarom een poging om de groei van dit neogotisch gebouwencomplex (kerk en klooster) te reconstrueren.

In 1835 was perceel 1044 (zie plan) een moestuin, 17 a 91ca groot, die behoorde aan de Brugse eigenaar Frans FLANDERIN. Op het afgetekende kadasterplan zie je dit groot stuk grond temidden het dicht bebouwde historisch centrum van Oostende. Gebruiker Leonard DEVOS had er zelfs 4 broeikassen.

Samen met 3 huizen aan de Aartshertoginnestraat wordt op 3 augustus 1882 die grote tuin met serres verkocht aan Mathieu HIERTZ en "deelhebbers" (lees paters). Notaris LIEBAERT verkoopt namelijk voor eigenaar Philippe WAGNER dit onroerend goed aan een predikheer of dominicaan.

Dezelfde notaris verkoopt voor Felix VAN OUTRYVE, eigenaar te Roubaix, op 13 oktober 1882 "bouwgrond waarop zich afgebroken gebouwen bevonden". En 6 dagen later komt een derde eigendom in handen van Dominicanen. De "bouwgrond met afgebroken huizen" was eigendom van de Oostendenaar Jean MAENHOUT. Dit alles in het licht voor de bouw van een nieuwe "Predikherenkerk" in de Christinastraat die zal ingehuldigd worden op 23 september 1883.

Architect was de Gentenaar Auguste VAN ASSCHE en de aannemer VAN DYCKE.

Maar vóórdat het klooster en de "Sint-Catherina van Siënakerk" (let aan de voorgevel op de sokkel waarop de doornge kroonde patrones van de kerk staat) hun definitief uitzicht kenden, werden nog heel wat notariële akten getekend en werd er van eigenaar gewisseld.

Zo verkoopt op 22 oktober 1883 Barbe DE NEVE, weduwe VAN HECKE, het huis in de Aartshertoginnestraat 20 (zie kaart, perceel 1031^a) aan dezelfde pater-dominicaan M. HIERTZ. Het jaar erop koopt hij een deel van het perceel 1032^b (zie kaart) aan vishandelaarster Caroline BLOCK, weduwe Jean Charles PIERS (16-12-1884, notaris VAN CAILLIE).

Op 7 oktober 1910 verkoopt notaris VAN DER HEYDE twee huizen in de Aartshertoginnestraat (de rest van perceel 1032^b), palende aan het klooster en eigendom van J. JANSSENS; in 1913 worden die afgebroken.

Zelfs in 1965, 4 jaar na het optrekken van een moderne winterkapel, vond ik nog een aankoop van een aanpalend huis in de Christinastraat nr. 93. Het maakte deel uit van de erfenis van Isidoor VAN HEE (27-06-1965, notaris QUAGHEBEUR).

* *

131 jaren na de vestiging van Dominicanen in Oostende worden hun klooster en kapel overgedragen aan de vzw. Poverello, de armenbeweging waar daklozen, thuislozen en minder bedeelden terecht kunnen voor een maaltijd, een gesprek of wat gezelschap. Tijdens een dankviering op 20 november 2004 klonk het voor 450 aanwezigen, toepasselijk in een havenstad, als volgt: "Deze boot krijgt een andere bemanning, maar de richting die men zal uitgaan, blijft dezelfde...". Bezieler van het eerste uur, dr. Jan VERMEIRE, zou het graag gehoord hebben. Gemengde gevoelens zullen de laatste vier Oostendse "witte paters" wellicht gehad hebben: Alfred VANDEWALLE, Johan VANDENBERGHE, Antoon ARENS en Rembert SYX.

VRAAG AAN ONZE LEZERS

Wie weet waar dat is?

Blommaert Etienne
Alfons Pieterslaan 118 Bus 11
8400 Oostende
Tel.: 059709934

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

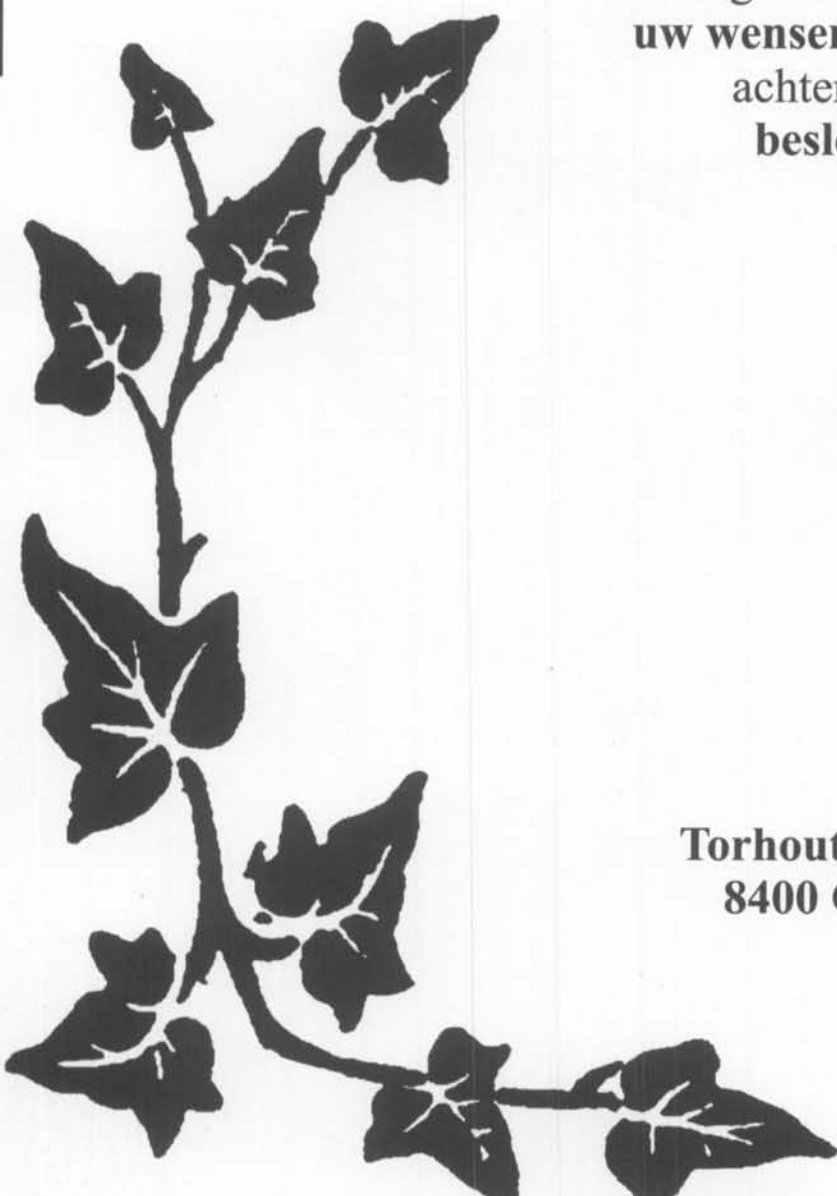
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53

MAANDBLAD

DECEMBER 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

**TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.**

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 12

MAAND december 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

- blz. 244: **A. BRISSINCK:** Tamboer-majoor uit 1924.
blz. 246: **J. NUYTEN:** In Ostend – De filmindustrie en Oostende (addenda).
blz. 249: Ons voorblad anders bekeken. Expo 58 in Oostende.
blz. 250: **Y. DINGENS:** Herbert von Karajan in Oostende.
blz. 252: Vraag: De Celtakloppers?
blz. 253: **I. VAN HYFTE:** aanvulling.
blz. 254: Plate-veiling 2009.
blz. 255: **R. TIMMERMANS:** Oostende onder de sneeuw.
blz. 259: Historische scheepswerven aan de Vlaamse kust. Opgetekend door **Y. DINGENS.**
blz. 260: Een Oostendse "refugée" in Engeland.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

André BRISSINCK: Stuiverstraat 284, 8400 Oostende.

Jan NUYTEN: Karel Janssenslaan 33/13, 8400 Oostende.

Yves DINGENS: Leopold II laan 6, 8400 Oostende.

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Roger TIMMERMANS: Sint-Sebastiaanstraat 24, 8400 Oostende.

DECEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

Donderdag 18 december 2008 om 14.30 u en 20.00 u

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Louis Colensstraat 6

Filmnamiddag en – avond

Het jaareinde nadert, de sprekers en voordrachtgevers worden moe, daarom projecteren we op deze laatste activiteit van 2008 enkele films.

Dit jaar toont ons lid, en bekend amateurfilmer, Jean Pierre **DEVOLDER** drie eigen kortfilms opgenomen in zijn eigen stad die ook de onze is, en een reisdocumentaire speciaal voor onze kring gemaakt.

- **Belle Epoquefeesten 2008**
het zomerfeest in en rond de Velodroomwijk
- **Kites Symphonie 2008**
beelden van het jaarlijks vliegerfestival op het strand van Oostende.
- **Kerstverlichting in Oostende 2007**
- **Aalst**
Jean Pierre Devolder was mee in juni op ons reisje naar Aalst en omgeving. En hij filmde...

Maar we beginnen de vertoning met een 45 minuten durende film:

- **Operatie ZO Zeebrugge**

Verleden jaar bracht dhr. Jean Delanghe tot twee maal toe en met succes een uitgebreide powerpoint presentatie over de geschiedenis van HMS Vindictive.

In deze film zien we aan de hand van authentieke filmfragmenten nogmaals hoe de Britten in 1918 in de haven van Zeebrugge de Duitse duikboten probeerden te blokkeren.

En zoals het in een goede cinema gaat, zijn er twee vertoningen, een namiddagvertoning om 14.30 u en een avondvertoning om 20.00 uur.

De toegang is gratis en alle films zijn “kinderen toegelaten”.

OPGELET : Wegens de Kerstperiode vinden deze filmvertoningen plaats op de **derde** donderdag van de maand en niet op de laatste zoals gewoonlijk.

- Tamboer-majoor uit 1924 - schenking van Adolf Hamilton aan de "Fanfaren" van Mariakerke.

door André BRISSINCK

Met op te groeien in Mariakerke trof ik het, want alles was er in deze uithoek wat een puber nodig had,...zelfs een fanfare, die 's zomers concerteerde op een demontabele kiosk, dat op de hoek van de Sterrenstraat was neergepoot. Ik zat er altijd als gebiologeerd bij, dagdromend, mezelf ziend als de plaatselijke *Glenn Miller*, een glinsterende trompet tegen de lippen aangedrukt, hemelse muziek scheppend, waarbij alle meisjes uit de wijk betoverd voor me door het lint gingen. Dat muziek de zeden verzacht kon me geen barst schelen...zolang mijn aanstormende bronstperiode er maar wel bij vaarde. Het trompetgetetter moest mijn overtuigend baltsgeluid worden.

Mijn moeder, die dit instinctief aanvoelde, zorgde er voor dat ik bij de muziekmeester, *Marcel Keirsebilck*, ("Boasje voor de intimi) meteen in de leer kon. De arme man beklaagde het zich vrij vlug, want omdat ik niet meteen een blaasinstrument kreeg, maar wel een saai boekje vol lijntjes, noten en sleutels - solfège heet dat - zocht ik ijlings andere horizonten op om mijn puberale verlangens waar te maken.

Toch kreeg ik bij de fanfare ooit het beheer over een instrument...een "rode olielamp", een bengelend stoplicht, dat op politiebevel achter het muziekkorps werd megedragen, en onstuimige wagens en trams op afstand hield. De muzikanten van de muziekkapel waren op kroegentocht, en stelden het niet op prijs van achter gepakt te worden. Autochauffeurs en tramconducteurs hadden daarbij de onhebbelijke gewoonte protesterend, en niet op de maat van de muziek te claxonneren, waarop wij, de lantarendragers spottend, met uitdagende, zelfs obscene gebaren reageerden. Mijn broer droeg zijn vlammen licht links, ik droeg rechts. Blijkbaar wist de schoolarts dit ook, want tijdens het jaarlijks medisch onderzoek in de Vercamerschool trok hij eens in één vlotte beweging mijn slip omlaag, betastte mij onderaan, en zei zonder aarzeling..."Jij draagt rechts", waarop ik onthutst "Ja" knikte, mij afvragend hoe hij dat wist.

Het kroegenparcours begon aan het lokaal "Au Coq d'Or" en eindigde reeds aan de Northlaan. De fanfare stopte echter aan elke herberg - een 5-tal - en speelde telkens lang genoeg hetzelfde deuntje, tot de moegetergde waard, met watjes in de oren, de musici wenkte binnen te komen, en onze groep een bonnetje voor een consumptie toestopte. Mijn drankprobleem dateert zeker niet vanuit die tijd, want tot mijn ontsteltenis kreeg ik, gediscrimineerde prepuber, voor mijn ticketje geen alcohol, alleen een "lat" chocolaat, tot groot genoegen van mijn gezinsgenoten, die 's anderendaags de gebruikelijke bruine suiker op hun stutjes mochten inruilen voor een stuk "Jaecques" of "Victoria". Tijdens mijn opgelegde wake bij de muziekinstrumenten, buiten op de stoep bij de olielampen, die ook niet binnen mochten, revancheerde ik mij voor het aangedane onrecht, door de muziekblaadjes, die keurig met een klemmetje boven op de koperen blazers, in oogbereik waren vast geklikt, om te draaien, of als een boek speelkaarten door mekaar te schoffelen, waardoor achteraf de benevelde beschermelingen van de Heilige Cecilia er niets meer van bakten. De nochtans verdienstelijke marsmuziek werd pure kakofonie tot wanhoop van sommige lokale componisten, die ten einde raad de hand aan zichzelf sloegen.

Eén orkestonderdeel heb ik echter nooit kwaad berokkend...de tamboer-majoor. Van achter de stappende meute blazers en trommelaars in onberispelijke outfit, zag ik altijd bewonderend toe op de vaardigheid van de "Majoor", nu eens als jongleur de tamboer soepel vanuit de pols rondwiekend, dan weer hem vervaarlijk de hoogte in gooierend tot in de buurt van de elektrische tramkabels, zoniet hem van links naar rechts schommelend, dreigend in de richting van ontuchtige toeschouwers, die disciplineloos de weg versperden. Aan zijn blik kon je zien dat hij met de

tamboer, indien nodig, herrieschoppers de hersenpan zou inslaan. Vooral zijn allerlaatste

stokbehandeling was adembenemend. Net vóór de laatste noot draaide hij zich met norske blik naar de leden van het muziek om, en hief nog éénmaal bombastisch de tamboer omhoog om hem vervolgens, als een picador met volle kracht in de nek van het muziekstuk te planten. Wee de stakkerd die hierna nog één noot durfde uit te brengen. Bij het bewaken hield ik dan ook de zware, met franjes versierde knuppel vertederd in het oog, en – ik geef het toe – durfde het al eens knuffelen, strelen, zelfs zoenen. Ik had met dit dikkoppig ding eerlijk gezegd een aan fetisjisme grenzende binding. Ik was dan ook tot tranen toe bewogen toen ik 50 jaar later in het bezit kwam van een (de?) Tamboer- Majoor uit **1924**, geschonken (bij de stichting?) door ene **Adolf Hamilton** (van de Hamiltonhoeve? Nakomeling van Jacques Hamilton, burgemeester van Oostende, eind 17e eeuw?) aan de **fanfaren** (meervoud) **van Mariakerke**. Mysterie!

De stichter- voorzitter van de enige Mariakerkse fanfare, was gemeente- en provincieraadslid wijlen **Arthur Vanhoutte**. Uit Café Derby werden ooit (wanneer?) alle instrumenten vervoerd. Is het mogelijk dat deze fallus onder de muziekinstrumenten, die ik graag schenk aan de "Plate", deel uitmaakte van die bewuste buit? Zelf kreeg ik het van mijn schoonbroer en zuster, die het bij de opening van hun restaurant in De Haan, ook al kregen van hun buurman- burgemeester bij wijze van welkom,...en omdat ze bewoners van Mariakerke waren geweest. We wassen dan ook uitgebreid onze handen in de onschuld. Jarenlang hing de tamboer-majoor, in de eetzaal van de "Auteuille", tot de dochters bij de overname en naamwijziging naar "Concessie", grote kuis hielden, en afstand deden van Hamiltons tamboer- majoor.

Het ruste in vrede in ons heemmuseum!

IN OSTEND – DE FILMINDUSTRIE EN OOSTENDE (addenda)

door Jan NUYTTEN

Dank zij de reacties van wakkere lezers en doorwinterde cinefielen, heb ik moeten ervaren dat mijn geheugen niet meer is wat het eens was. Twee belangrijke producties, met name "MASCARA" en "MALPERTUIS", ontsnapten aan mijn aandacht. Een flater van formaat. Bij deze mijn excuses en mijn welgemeende dank aan iedereen die me terug op het goede filmspoor zette. Om niemand te vergeten, zal ik geen namen noemen.

Iemand vermeldde als oudste film gedraaid in Oostende : 1896 : "SEEBAD IN OSTENDE".

Ik kan dit bevestigen noch ontkennen gezien maar 1 bron die film aanhaalt. Dit is hoogstwaarschijnlijk correct omdat in de kinderjaren van de cinema ontelbare films werden geproduceerd waarvan veelal maar één kopie circuleerde van de ene kermis naar het ander variététheater. De lengte van de film schommelde tussen de 5 à 15 min. en de titel werd meermaals gewijzigd naar de smaak van de plaatselijke bevolking of volgens het humeur van de zaaleigenaar. Tijden en zeden veranderen met het gevolg dat in de huidige bioscoopexploitatie een film niet meer wordt verkocht, maar wel verhuurd aan een cinema-exploitant door een in België gevestigde distributiefirma die de rechten verwierf van de filmstudio of de producer. De exploitant betaalt geen vast een bedrag, maar een overeengekomen percentage . Meestal is dat 55% op de weekrecette.

Vóór 1925 waren er in Europa, Amerika en Azië ontelbare kleine filmstudio's bedrijvig, die afhankelijk van de afzetmogelijkheden en het behaalde succes, jaarlijks tientallen prenten produceerden. Ze verkochten hun werkstuk rechtstreeks aan een zaaleigenaar die de film zelf verder doorverkocht aan een collega, enz. De kopie eindigde zijn loopbaan totaal grijs gedraaid ergens in een parochiezaaltje van het kleinste dorpje. Vervolgens werd de prent totaal verknipt en verkocht als diapositieven of aan snoepwinkels. Daar werden de strookjes verkocht aan kinderen. Tot in de jaren vijftig was het een populair spelletje deze te laten ontvlammen bij middel van een vergrootglas.

De zogenaamde "safety-film", lees de onontvlambare film, werd maar pas ontwikkeld begin de jaren vijftig. Voordien gebeurde het veelvuldig dat de pellicule door de grote hitte van de lamp in de projector, vanzelf ontvlamde en de film (soms samen met de complete cinema en helaas een gedeelte van het publiek) in de vlammen opging. Een soortgelijk incident wordt perfect gereconstrueerd in de film "Nuovo Cinema Paradiso" met de Franse acteur Philippe Noiret in de rol van de protectionist. En oudere lezers zullen zich waarschijnlijk herinneren dat anno 1952 in Sclessin (bij Luik) de Cinema RIO volledig in de fik ging en 31 toeschouwers er het leven lieten. (Dit was ook het waarom dat de Cinema RIO in de Langestraat werd herdoopt in Cinema PLAZA en er stringentere voorschriften in verband met de installatie van een bioscoop werden ingevoerd).

In de meeste gevallen hielden deze cineasten van het eerste uur geen inventaris bij. Mede door het feit dat de titel veelvuldig werd gewijzigd, zal men de beginjaren van de cinema nooit correct kunnen in kaart brengen.

Tijdens de jaren twintig kreeg de filmproductie de georganiseerde structuur zoals we ze nu kennen. Met het gevolg dat het thans mogelijk is vanaf het jaar 1925 een aan de "zekerheid grenzende" filmlijst samen te stellen.

De vooruitzichten voor Oostende als locatie voor films waren bijzonder goed. Dit vooral dank zij de inzet van het stadsbestuur, loco dienst toerisme. Om de reeds gepubliceerde lijsten te actualiseren, zal er in dit tijdschrift om de zoveel jaren een addendum verschijnen.

De eerste gepubliceerde lijst kan nu reeds met onderstaande worden aangevuld :

1921 : MISS SPORTING van Henry-Alexandre PARYS,
met o.a. Zizi Festerat.
Geen verdere details bekend.

1926 : MONSIEUR MON CHAUFFEUR van Gaston Schoukens
met Esther Deltenre en Georges Gersan.
Geen verdere details bekend.

1956 : NOORD, NOORD WEST van Armand Vancoppenolle
De enige gegevens zijn : een documentaire van 14 min.

1969 : JEFF van Jean Herman,
met Alain DELON en Mireille DARC..
Afgaande op mijn geheugen herinner ik me een scène op het Westerstaketsel.

1971 : MALPERTUIS van Harry Kumel,
Met o.a. Orson Welles, Susan Hampshire, Michel Bouquet.
Opnames aan het tweede handelsdok waar de "Mercator" tegen de kade van de Vindictivelaan
werd gemeerd. Het dok was toen nog niet omgevormd tot de yachthaven, zoals we die nu kennen.

1975 : DOKTER PULDER ZAAIT PAPAVERS van Bert Haanstra,
Met o.a. Kees Brusse en Dora Van Der Groen.
Opnames in het Thermae Palace Hotel.

1979 : HARPYA van Raoul SERVAIS,
Met Will Spoor, Fran Waller Zeper en Sjoert Schwibethus.
(Gouden Palm voor de beste animatiefilm op het Festival van Cannes)
Tijdens één van de scènes is de voorgevel van de hoofdkerk HH. Petrus en Paulus te zien.

1985 : ISTANBUL van Marc Didden,
Met Brad DOURIF en Dominique DERUDDERE
Opnames op het Klein Strand en het Kennedyrondpunt.

1987 : MASCARA van Patrick Conrad
Met o.a. Charlotte Rampling, Michael Sarrazin, Herbert Flack
Opnames in het turks bad (nu uitgebaat als en discotheek???) van de Thermae Palace, alsook op de
Albert I Promenade.

1999 : VRIJDAG, VISDAG van Jan Bucquoy
Met o.a. Diana Barrows en Els De Schepper.
Opnames langs de Visserskaai.

2008 : LOFT van Erik Van Looy
Met o.a. Koen De Bouw, Filip Peeters, Mathias Schoenaerts.
Opnames voornamelijk in de speelzaal van het Casino.

2008 : RAPT van Lucas Belvaux
Thans in productie.
Opnames voorzien rond en in het Thermae Palace Hotel.

Nog enkele aanvullingen bij de reeds opgesomde films :

Voor de film ISTANBUL gebeurden er ook opnames op het Klein Strand en aan het Kennedyrondpunt.

Hoewel er voor de film PERMEKE vooral beroep werd gedaan op bestaand foto- en filmisch materiaal, gebeurden er tevens gespeelde opnames in de filmstudio "Mathonet" te Brussel waar een gedeelte van het S.E.O.-warenhuis in de Romestraat werd nagebouwd . Dit is het gebouw waar nu het "Kustmuseum aan Zee" is gevestigd.

Alhoewel er aan de film veel zorg is besteed en verdeeld werd door een multinational, met name 20th Century Fox, haalde de film na de Gala-Première in Cinema CAPITOLE in de Langestraat, nooit de bioscoopzalen. Waarvoor hij eigenlijk was bestemd.

"Permeke" werd alleen vertoond in filmclubs en allerhande onderwijsinstellingen.

Hetzelfde lot was de film van Luc de HEUSCH "Ensor, Zot, Dwaas en Boosaardig" uit 1990, beschoren. Na de galapremière in het Auditorium van het Casino-Kursaal, bleef die ook, driemaal helaas, ongebruikt liggen op de spreekwoordelijke schappen van de distributeur.

Jammer genoeg bestonden er toen geen echte "arthouse-bioscopen" zoals de Lumière in Brugge, waar zij zeker een kans hadden gekregen.

Ook Robbe de HERT moest ervaren dat zijn voortreffelijke documentaire "Henri Storck, Ooggetuige" uit 1986, geproduceerd door de toenmalige B.R.T., nooit de bioscopen haalde.

Wat betreft de film "DAS TRIO" vernoemde ik verkeerdelijk de Venetiaanse-, terwijl het in feite om de KONINKLIJKE Gaanderijen gaat.

Voor de film ARMAGUEDON werd ook het interieur van het bekende huis "La Maison Blanche" in de Kerkstraat gebruikt (het huis naast het buurthuis "De Boeie") Een lezer voegt eraan toe dat ook de overbekende doch helaas verdwenen brasserie in de Adolf Buylstraat "Les Trois Fontaines" in de film te herkennen valt.

In CAMPING COSMOS is tevens de Wellington-Hippodroom te zien.

Een gedeelte van CONFITUUR speelt zich ook af in het hotel Astoria in de Hertstraat, en in de verdwenen "Trinkhal" van de Thermae Palace, alsook in het lunapark op het gelijkvloers van het Europacentrum (hoek Langestraat en Vlaanderenstraat), in het restaurant "Old Inn" in de Louisastraat. (ten behoeve van stadsgenoten die de zaak niet kennen, vermeld ik graag ten titel van gratis publiciteit, dat het interieur een tweede onvervalst "Oostends Heemkundig Museum" is).

Een bijzonder aandachtige kijker heeft ook een anachronisme ontdekt in LES LEVRES ROUGES. Het verhaal situeert zich in het jaar 1971 en hoofdrolspeelster Delphine SEYRIG wordt begroet door de receptionist van het "Thermae Palace Hotel" met het complimentje dat hij haar aldaar 40 jaar geleden voor het eerst ontmoette. 1971 min 40 jaar is 1931. Elkeen die vertrouwd is met de Oostendse geschiedenis weet dat kwestieus hotel toen er nog niet was.

Ontbrekende namen van acteurs/auteurs geboren te Oostende :

- Sebastien DEWAELE, acteur, geboren op 6 maart 1978

- Jacques GHAYE, éénmalige acteur in de “Schat van Oostende”, geboren te Oostende op 19 april 1942 en zoon van de eigenaar van de voormalige befaamde kledingszaak “West-End” in de Alfons Pieterslaan.
- Gunter LAMOOT, acteur, geboren op 13 augustus 1970.

Bovendien suggereerde iemand dat er in het begin van de 20ste eeuw een filmstudio gevestigd was die toebehoorde aan een zekere mijnheer “Klepkens”. Ik vermoed dat het gaat om de cinemazaal met de naam “Studio Ultra” die toen gevestigd was op het einde van de James Ensorgaanderij (“de glazen straat”), vooraleer de gaanderij werd doorgetrokken tot in de Christinastraat. Hoe dan ook, geen enkel lokaal persorgaan vermeldt het bestaan van een faciliteit voor filmproductie in Oostende. Indertijd waren de filmstudio’s immers zeer rudimentair. Gezien men voor opnames heel wat licht nodig had en toenmalige “spotlights” niet voldoende licht genereerden, was men aangewezen op zonnelicht. M.a.w. alle filmstudio’s waren in feite een soort stapelplaats met een glazen dak. Er werd slechts gefilmd wanneer de zon scheen. (Dit is ook de reden dat de Amerikaanse filmstudio’s zich in Hollywood vestigden. Ook was er geen geluidsisolatie nodig, de geluidsfilm kwam er pas in 1926. Door die zeer primaire inrichting is het ook mogelijk dat zowel de plaatselijke pers als de Oostendenaars niets van het bestaan afwisten.

Tenslotte nog dit. Gezien meerdere films gedraaid vóór 1925 spoorloos verdwenen en daarenboven waarschijnlijk nog andere titels aan mijn aandacht ontsnapten, roep ik iedereen “die er belang bij heeft”, op aanvullingen/correcties te blijven sturen naar jnuytten@telenet.be of aan het secretariaat van “De Plate”.

ONS VOORBLAD ANDERS BEKEKEN

EXPO 58 TE OOSTENDE

HERBERT VON KARAJAN IN OOSTENDE

door Yves DINGENS

Honderd jaar geleden, op 5 april 1908, zag Herbert von Karajan het levenslicht te Salzburg, als telg uit een oorspronkelijk Armeens-Griekse familie uit Icannina die zich in 1767 te Wenen had gevestigd. Er is enorm veel geschreven over deze iconische figuur, één der grootste dirigenten aller tijden, "das Wunder Karajan". In het openbaar kwam hij als mondain en arrogant over, een bezielende ietwat tirannieke dirigent, een filharmonische autocraat die zijn wil opdrong aan het orkest en inzonderheid aan zijn Berliner Philharmoniker die hij van 1954 tot 1989 leidde. Zo creëerde hij de typische Karajan-sound die vele miljoenen melomanen wist te enthousiasmeren. In het privéleven was hij een eerder schuw en bescheiden man en een zeer hartelijke en innemende persoonlijkheid. Hem werden ook onterecht nazi-sympathieën aangewreven toen hij in 1934-35 tot dirigent van het orkest van Aken en vervolgens tot jongste Generalmusikdirektor ooit werd benoemd en hiervoor partijlid moest worden. Na de Tweede Wereldoorlog werd het hem daarvoor gedurende korte tijd verboden op te treden.

Op 23 en 24 juli 1953, dus amper een maand na de officiële opening van het nieuwe Kursaalgebouw op 20 juni 1953, konden de Oostendenaars hem reeds aan het werk zien aan het hoofd van het "London Philharmonia Orchestra" dat voor de eerste maal op het vasteland optrad (1) en wel in volgende meesterwerken (2):

- op donderdag 23 juli 1953:

- W. A. Mozart: Haffner-Serenade
- Richard Strauss: Don Juan
- L. van Beethoven: Derde Symfonie (Eroïca)

- op vrijdag 24 juli 1953:

- G. Fr. Haendel: Water Music, in een bewerking door Harty (eerst was hier Beethovens Leonore II-ouverture voorzien)
- Benjamin Britten: Variations op een thema van Frank Bridge
- P. I. Tsjaikowski: Vijfde Symfonie

Een wat prozaïsche informatie: de prijzen der plaatsen waren 200, 150 en 100 frank.

We laten de muziekcritici van de lokale pers even aan het woord:

"De geboden vertolkingen waren van het allerbeste dat Oostende ooit te horen heeft gekregen: een zuiverheid van klank die haast onwezenlijk aandoet, een gevoelsexpressie die zelfs het meest onmuzikale hart moet beroeren en een doorgeoefend samenspel dat de orkestformatie doet vergeten en als de pure verklanking van het componistenhart weergeeft.

Von Karajan beperkt zich niet tot het simpele maat-slaan of tot het aanduiden der onderscheidene Instrumentale taken, hij leeft met zijn ganse wezen het muzikale opus uit, zodat orkest, zaal, dirigent en componist een geestelijke communie van artistiek genot uitmaken.

De ovaties die dirigent en orkest telkens te beurt vielen, zijn onbeschrijflijk. Het publiek vergat schier zichzelf en het was eerst nadat von Karajan voor de 5^e maal teruggeroepen was, en het orkest het podium ging ontruimen dat het applaus wegstierf"(3).

Een tweede optreden in het Kursaal had plaats op zaterdag 12 mei 1956 aan het hoofd van het Philharmonisch Orkest van Berlijn, voor een volle zaal, met op het programma (4):

- G. Fr. Haendel: Concerto grosso in si klein
- Richard Strauss: Tijd Uilenspiegel

- L. van Beethoven: Zevende symfonie

Weer even de appreciatie van de pers:

“ De tucht die heerst in dat orkest is bijzonder opgevallen. Muzikanten en leider zijn buitengewoon met elkaar vertrouwd. Onder die voorwaarde alleen kan men ernstig beginnen musiceren. Von Karajan is een dirigent met stijl. Zijn directie is niet berekend op sukses, iedere beweging heeft betekenis en beïnvloedt het orkest. Het is dan ook heel logisch dat hij, in het vuur der directie, vrije teugel laat aan zijn gemoed dat ten volle meeleeft en zich niet houdt bij het maatslaan zoals in een klas van notenleer! Voor een goede uitvoering is vereist: een juist tempo, dit vergt zelfcontrole en veel wilskracht, phrasering, dit veronderstelt een grondige analyse van het stuk, nuancering, die reliëf brengt in het muzikaal tableau.

Deze muzikanten hebben zaterdagavond gespeeld met liefde en overtuiging, bezielde met de vaste wil zich helemaal te geven aan die hemelse kunst. Mochten ze onze muzikanten ten voorbeeld strekken!”(5).

Dit was het laatste optreden van Herbert von Karajan in het Kursaal van Oostende. Hij was vol lof over de concertzaal van 1700 plaatsen, die volgens hem de beste akoestiek ter wereld had: terecht bleef deze zaal dan ook integraal behouden bij de renovatie enkele jaren geleden (6).

In 1958 zou von Karajan nog dirigeren in het Duitse paviljoen op de Wereldtentoonstelling te Brussel.

Om te besluiten kijken we nog even in welke Belgische steden buiten Oostende, onze landgenoten de maestro live konden bewonderen (7):

- Antwerpen: 3 optredens in 1952-54
- Brugge: 1 optreden op 18 oktober 1953 met de Wiener Symphoniker (8)
- Brussel: 18 optredens in 1938, 1953-54, 1956, 1958, 1963-65, 1972, 1977, 1985, 1987
- Luik: 2 optredens in 1939 ea 1953.

Herbert von Karajan overleed op 16 juli 1989 in Anif, een voorstad van Salzburg (9).

NOTEN EN BRONNEN

(1) Optredens van het London Philharmonia Orchestra o.l.v. Herbert von Karajan in 1953:

22 juni: London

23 en 24 juli Oostende

1, 2 en 4 september: Edinburgh Festival

20 november: London

(<http://www.karajan.co.uk/philharmonia.html>)

(2) Het Visserijblad 31/07/1953 en De Zeewacht 24/07/1953.

(3) De Zeewacht 31/07/1953.

(4) Het Kustblad 16/05/1956.

(5) Het Kustblad 16/05/1956.

(6) Die algemeen bekende uitspraak van Karajan is terug te vinden op diverse websites o.a. www.webtourist.net/touristinformation/about-ostend-belgium.html

(7) <http://www.karajan.co.uk/europe.html>

(8) N.a.v. dit concert werd een foto gemaakt (zie “Brugse beeldende kunstenaars omstreeks de eeuwwisseling” door Robert De Laere, deel I, pag. 80, foto 34). Hierop v.l.n.r. schepen Pierre

Van Damme, burgemeester Victor Van Hoestenbergh, dirigent Herbert von Karajan en achteraan stadssecretaris Bernolet en uiterst rechts kunstschilder Gaston De Craecke.

Op de Beeldbank Oostende zijn geen foto's van het optreden in Oostende beschikbaar.

(9) Wellicht het meest volledige werk over von Karajan is: "Herbert von Karajan: A Life in music" door Richard Osborne, Northeastern University Press, 2000, 851 p. (ISBN 9781555534257).

Op blz. 346 lezen we: "Two nights with the Philharmonia in Ostend in mid-July would not be every conductor's idea of bliss."

VRAAG: DE CELTAKLOPPERS?

Wie kan er iets meer vertellen over de Celtakloppers? Deze foto stelt de kampioen voor van 1946 maar wij zijn ook in het bezit van een foto met de kampioen van 1962. De vereniging bestond dus zeker van 1946 t.e.m. 1962.

Was dit een kaartclub? En waar was het clublokaal? Wanneer werd de vereniging opgericht en wanneer ontbonden?

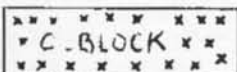
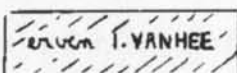
Antwoorden kan naar plate.oostende@telenet.be of schriftelijk naar Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

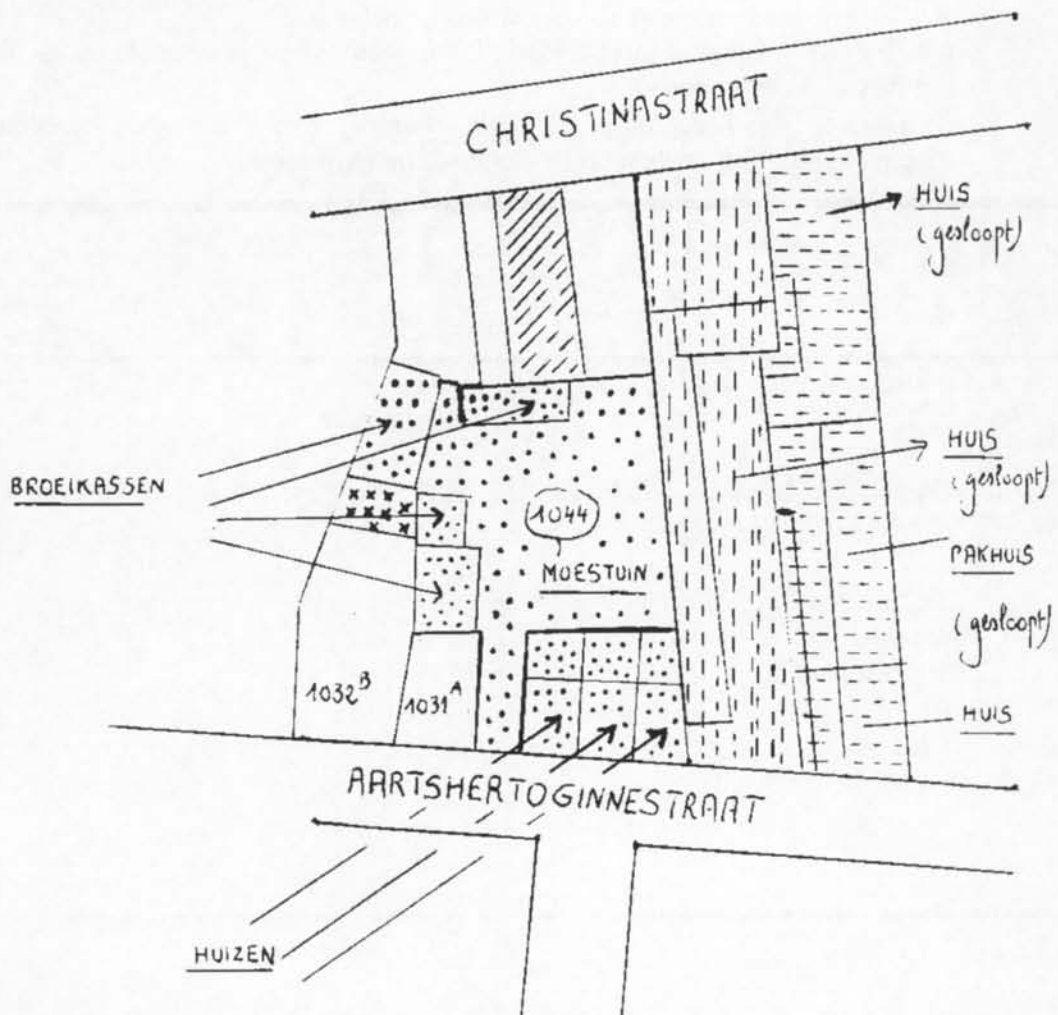

AANVULLING

Het hieronderstaand plan hoort bij het artikel "Van moestuin tot Oostendse Poverello-kerk" door Ivan Van Hyfte verschenen in het november-nummer blz. 2008-239.

Met de verontschuldigen van de hoofdredacteur.

- 3 aug. 1882
- 13 okt. 1882
- 19 okt. 1882
- 16 dec. 1884
- 27 sept. 1965

PLATE-VEILING 2009

Schikkingen betreffende de veiling.

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven, lijst samen met de te veilen stukken binnen brengen in het Heemmuseum, Langestraat 69, Oostende op zaterdag 17 januari, en dit gedurende de openingsuren van het Museum. De stukken zullen bij het aanvaarden gecontroleerd worden. Er worden geen stukken meer aanvaard de avond van de veiling.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens **3 €**. bedragen.
3. **Op zondag 24 januari, tussen 10u en 12u, zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum.**
4. Op de avond van de veiling, donderdag 29 januari 2009, zal de lijst met de te veilen stukken te koop aangeboden worden.
5. Het bestuur behoudt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing:
  - een % komt ten goede van De Plate. Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom;
  - de stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de Kuststreek.

LIDGELD 2009

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2009 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Enkel zij die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 30 november), vinden hierbij een stortingsbulletin.

Simone MAES
Penningmeester

OOSTENDE ONDER DE SNEEUW (1)

door Roger TIMMERMANS

WINTER

Des winters als het. . . sneeuwt en vriest. Dan zijn de ... straten wit, ja wit

Bovenstaande tekst, een variante op het aloude Vlaamse liedje "Het loze vissertje" (2), illustreert op voortreffelijke wijze hoe de winterse stad er toen wekenlang bijlag.

De foto (afb. 1) werd gemaakt in 1956. Waarschijnlijk in de maand februari. Het licht van de straatlantaarn schijnt in het duister op een met affiches behangen muur, op een met sneeuw bedekte straat. Het is nacht en bitterkoud. De straat ligt er eenzaam en verlaten bij, geen voorbijgangers op dit late uur. Een koudegolf met sneeuwbuien teistert Europa, en spaart ook Oostende niet. Het gedurende een vijftal weken aanhoudende vriesweer, van eind januari tot begin maart, belet elk buitenwerk aan gebouwen en straten. Ijsschotsen, drijvend in de haven en havengeul, belemmeren de scheepvaart. Vissersboten onder de sneeuw wachten op beter weer. Door de slechte weersomstandigheden en de koude telt het Bal du Rat Mort (18.02.1956) beduidend minder feestvierders.

PUBLICITEITSMUUR (afb. 1)

Wat valt er zoal te lezen op deze aanplakbrieven? Vanwege de ongelijkmatige belichting door de straatlantaarn zijn ze niet allemaal even duidelijk leesbaar. Maar met de hulp van een paar plaatselijke weekbladen (3) kunnen we voldoende gegevens verzamelen en vernemen we nog bijkomende zaken die niet op de affiches voorkomen.

Links bovenaan wordt publiciteit gemaakt voor de gekende Philips lampen. Het Wit Paard presenteert op Maandag 13 februari een groot variétéspektakel met Lucienne Boyer, "franse vedette, enig in haar genre". Enkele van haar gekende chansons: "Si petite", "Parlez-moi d'amour", "Mon coeur est un violon", "Un amour comme le nôtre". Prijzen der plaatsen 40 - 30 - 20 frank. Een andere affiche weet de aandacht te trekken door zijn titel "DE EZELS LOS". Het is de titel van de Oostendse Revue 1956. Er worden drie opvoeringen voorzien in de Koninklijke Schouwburg aan de Van Iseghemlaan, op 3, 5 en 8 maart. Het script werd geleverd door de toneel- en revueschrijver Jos. Janssens. Willy Bosschem stond in voor het ontwerp van de affiche en de decors. Regisseur was Jerome Deltomme. Treden op: de volkse komiek Juul Plastiek, de dansgroep Rose d'Ivry, de jonge charmezanger Will Tura, de oosterse succesformatie Freddy's Showorkest en de zanger(e)s Jacqueline Monteyne, Paul Verhoeven en Ronny Bergs. Daarbij komen ook nog talrijke actrices en acteurs, waaronder Oscar Peere, Albert Menu, Suzy Decler, Michel Wyffels, Lucienne Rodenbach, Noël Laleman, enz. Prijzen der plaatsen 20, 30, 40, 50 en 60 frank. Gezien het enorme succes worden nog twee bijkomende voorstellingen voorzien op resp. 13 en 16 maart.

Met de Galas Karsenty krijgen we Franstalig toneel in de schouwburg. Het wordt een stuk van André Roussin, getiteld "Lorsque l'enfant paraît" met Gaby Morlay in de hoofdrol. Daarbij nog de acteurs Daniel Courtois, Claude Larue, Georges Didier, ... Een andere Franstalige groep treedt op in de schouwburg te Brugge. Hier speelt Mouloudji "la grande vedette internationale" in een meesterwerk van Henri Ibsen "Les Revenants".

De volgende affiche die de aandacht vraagt stelt een driehoekig verkeersbord voor met daarop twee kinderen, en daaronder de slogan "De strijd wordt voortgezet". Het is een oproep tot protest tegen het door minister Collard (BSP) ingediende wetsontwerp "tot regeling van de organisatie van het staatsonderwijs en van de staatssteun aan vrije middelbare, technische en normaalscholen" (4). De schoolstrijd woedt in alle hevigheid en zal uiteindelijk uitmonden in een massale mars op Brussel op 26 maart 1956. Het Instituut Meysman, aan de Sint-Pietersstraat, maakt reclame voor zijn cursussen talen, dactylo... We zien ook nog een grote aanplakbrief betreffende het "XXXIXe Salon Automobile" te Brussel van 14 tot 22 januari 1956.

Ook de notarissen laten zich niet onbetuigd en komen voor de dag met een hele reeks openbare verkopen van eigendommen. Hier een paar voorbeelden. De meest opvallende plakbrief is die van de notarissen Maurice Quaeghebeur en François Van Caillie uit Oostende en Frans Loontjens uit Veurne. Ze gaan over tot de verkoop van "19 moderne franse appartementen, 4 winkels, 1 expositiezaal deel uitmakende van het welgekende ROGIER PALACE, Rogierlaan 42, 44, 44A en 46A. Totale oppervlakte 6a51ca70dm² voor het gebouw en 884,61 m² voor de expositiezaal." Bij een andere aanplakbrief gaat het over de verkoop van twee villa's.

1. Euphrosina Beernaertstraat 54 – opp. 164m² (intussen gesloopt voor nieuwbouw - nu Residentie Ribzand)
2. Euphrosina Beernaertstraat 94A – opp. 138m² (nog in oorspronkelijke staat)

Te Bredene is een herberg en opbrengsthuis te koop, gelegen Kapellestraat 111/hoek Astridlaan - opp.695m².

LOCATIE

Een foto van de overstroming d.d. 01.02.1953 (afb.2) toont ons waar de muur met de aanplakbrieven te vinden was. Links op de foto lezen we "Trianon". Het gaat hier om het Hotel Trianon dat volgens een oud telefoonboek van 1954, gelegen was Louisastraat 18, en zoals te zien juist naast de muur in kwestie. Nu draagt het hotel de naam "Alpha Hotel - Bistro Entrepôt".

Vergelijken we de afbeeldingen 1 en 2, dan zien we duidelijk op beide foto's het lage deurtje, wat hoger naar links de twee vensterramen en de lantaarnpaal op het voetpad.

Ook in het tijdschrift "De Plate" vonden we sporen terug van die muur, n.l. in het nummer van sept.1983 - pag.83/190. De foto toont het fotoatelier van Lebon (afb.3), gelegen Van Iseghemlaan 36/ hoek Louisastraat. Hierop zien we de met aanplakbrieven behangen muur die, zoals op de nachtelijke foto, trapsgewijs verlaagt richting Van Iseghemlaan. De zijgevel van het fotoatelier fungeerde dus als drager voor aanplakbrieven.

SLOT

De ooit zeer gekende fotozaak Lebon heeft naderhand plaats moeten ruimen voor het actuele appartementsgebouw "Résidence Montfleuri", met op de hoek de snoepwinkel "Bon-Bon". Ook de straatlantaarn heeft er moeten aan geloven. Hij werd vervangen door een lichtpunt, twee hoog, aan de gevel van het appartementsgebouw .

Hierdoor, nu meer dan 50 jaar later, schijnt het licht er nog altijd in de duisternis, helderder dan ooit.

BRONNEN

- (1) Foto Roland.
- (2) Des winters als het regent.
Dan zijn de paadjes diep, ja diep.
- (3) De Zeewacht – jg. 1956. Le Courrier du Littoral – jg. 1956.
- (4) Album 26 Maart - uitgegeven in samenwerking met het Comité voor vrijheid en democratie door Slead & Ward, Antwerpen, (verzameling Yvan Van Hyfte).

Historische scheepswerven aan de Vlaamse Kust.

Heist:

Haerinck
De Groote
De Backere
Deckers

Zeebrugge:

A. Bocher
De Backere
G. Haerinck
Frans en Jules Denye
L. De Graeve
Demol

Blankenberge:

J. Beyens-De Brauwere
Carlier
A. Daele
De Spiegelaere
J. Reyms
A. Verstege

Oostende:

M. Ackein
Beliard-Crighton
Borrey
Cattrysse
A. Cattoor
Christiaen
E. Crabeels
F. Decoene
J. Denye
Deweert
Dutrieue
Goormachtig
Hamman
Hillebrant
A. Loy
Neyts
Orlandini
Panesi
P. Roeyers
Scap
Seghers
Vantorre
Verenigde Oostendse Scheepswerven
Verenigde Scheepstimmerlieden
Vernieuwe

Nieuwpoort:

Pieter de Weerd
Orlandini
Asaert
Dekeyser
Deneye
Dutrieue
Hillebrant
Provoost
Vandenabeele
Vanderhaeghe

Oostduinkerke:

Pylyser

De Panne:

Denye
De Mol
Popieul

Veurne:

Vandenbussche

(Bron: informatiebord in het nationaal museum Oostduinkerke)

Opgetekend door dhr. Yves Dingens, einde juni 2008.

Een Oostendse “refugée” in Engeland.

Aansluitend met de artikels betreffende de lotgevallen van een Oostendse “refugée” in Groot-Brittannië tijdens W.O.I van de hand van dhr. Roger Jansoone (zie De Plate 2007 en 2008) ontvingen wij van dhr. Xavier Geuskens, Plate-lid en wonende te Hechtel-Eksel, onderstaande foto.

Op de foto ziet U een achttal, waarschijnlijk Belgische vrouwen, die werkzaam waren in een fabriek in Exeter (Devon)

De moeder van dhr. Geuskens, Helena Bauwens, geboren te Oostende in 1897, is de vijfde van links.

Pittig detail: de vrouwen droegen toen al “overalls”.

Met dank aan dhr. Geuskens

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

*Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner*

**COCK
CAMERA
SERVICE**

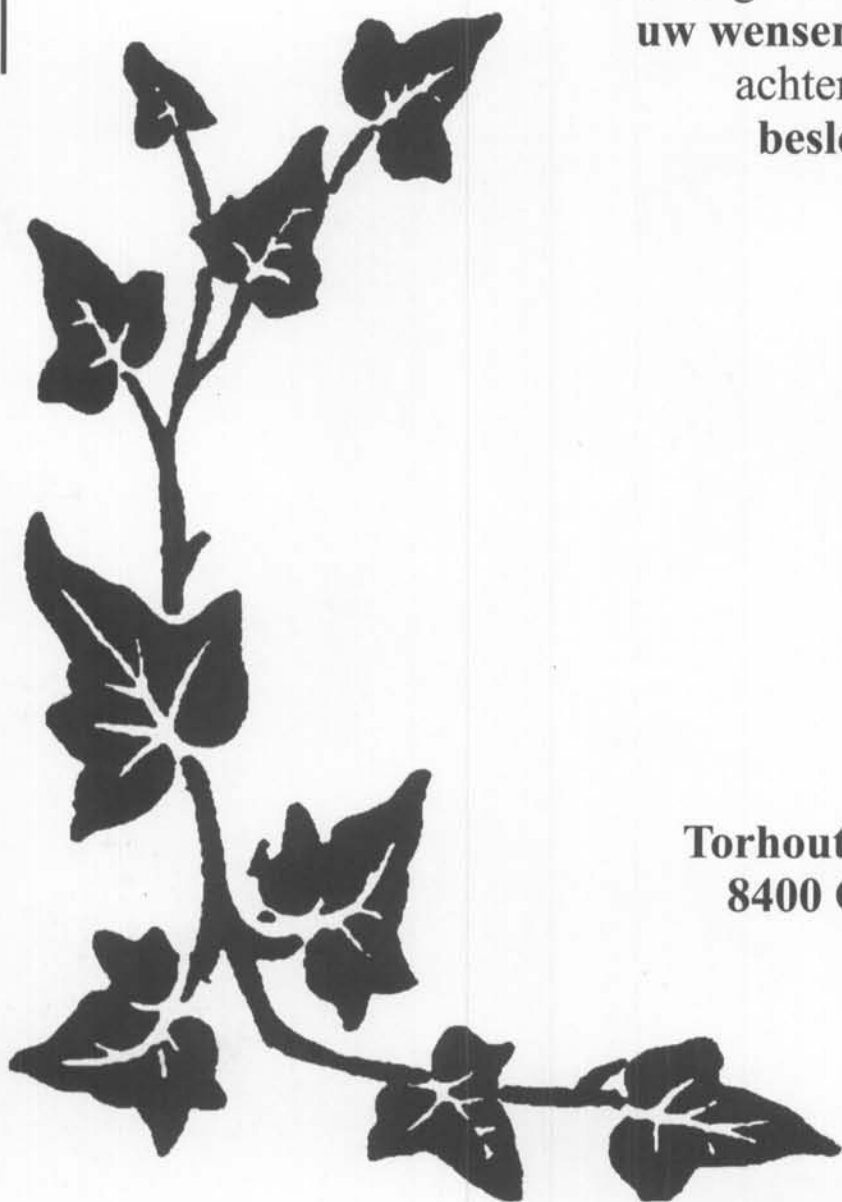
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53